

TOPLUMSAL OLAY TAKİP RAPORU

TOPLUMSAL OLAY TAKİP RAPORU

19 - 29 MART 2025 TARİHLERİNDE ANKARA İLİNDE
GERÇEKLEŞEN PROTESTOLARA YÖNELİK KOLLUK
MÜDAHALESİNDE TESPİT EDİLEN HAK İHLALLERİNİN
RAPORLANMASI

2025 ANKARA

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	1
GİRİŞ	2
METODOLOJİ	2
RAPORLAMANIN AMACI	3
DAYANAK HUKUK	3
OLAYLAR	30
TANIK BEYANLARI	52
KAMU OTORİTELERİNİN ALDIĞI TEDBİRLER	77
TESPİT EDİLEN İHLALLER	79
19 MART SÜRECİNİN HAK İHLALLERİ YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ	85
SONUÇ	124
TAVSİYELER	125
KAYNAKÇA	131

KISALTMALAR

AIHM	:	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AIHS	:	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
Av	:	Avukat
AYM	:	Anayasa Mahkemesi
BD	:	(Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi) Büyük Daire
CHP	:	Cumhuriyet Halk Partisi
DİSK	:	Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu
E	:	Esas Sayısı
EMEP	:	Emek Partisi
GK	:	Genel Kurul
İBB	:	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
K	:	Karar
KESK	:	Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu
KHK	:	Kanun Hükmünde Kararname
Md	:	Madde
ODTÜ	:	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
OHAL	:	Olağanüstü Hal
RG	:	Resmî Gazete
s.	:	Sayfa
T	:	Tarih
TBMM	:	Türkiye Büyük Millet Meclisi
T.C.	:	Türkiye Cumhuriyeti
TCK	:	Türk Ceza Kanunu
TİP	:	Türkiye İşçi Partisi
TMMOB	:	Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
TODAM	:	Ankara Barosu Toplumsal Dava ve Hukuk Araştırmaları Merkezi
TTB	:	Türk Tabipleri Birliği
YCGK	:	Yargıtay Ceza Genel Kurulu
Yrd. Doç. Dr.	:	Yardımcı Doçent Doktor

GİRİŞ

Ankara Barosu Toplumsal Dava ve Hukuk Araştırmaları Merkezinin (TODAM) yönergesinin 1. maddesinde “...Uluslararası sözleşmelerde veya Anayasa ile ulusal mevzuatta siyasal-toplumsal-sosyal ekonomik- kültürel hak olarak ifade edilen hak ve özgürlüklerini bireysel veya toplu olarak kullanan kişilere baro yönetim kurulundan onay aldıktan sonra bu hakkın kullanımı sebebi ile başlamış olan hukuki süreçlerde ve süreçlerinde gözlemci, müşteki, müdafii, müdahil, katılan olarak ya da gerek görüldüğünde tarafın vekilliğini üstlenerek, soruşturma ve davaları takip etmek üzere TODAM’ın ve üye gönüllü Avukatların görev, yetki ve sorumlulukları...” belirlenmiştir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin yöneticileri ve çalışanları hakkında yürütülen soruşturma kapsamında gerçekleşen gözaltıları protesto etmek maksadıyla 19.03.2025-29.03.2025 tarihleri arasında çeşitli siyasi partilerin, sivil inisiyatiflerin ve öğrenci topluluklarının çağrısı üzerine kişiler toplanmıştır. Belirtilen tarihlerde mitingler, basın açıklamaları ve çeşitli barışçıl protestolar gerçekleştirilmiştir. Bu sürecin aşamaları Merkezimiz tarafından çeşitli görevlendirmeler ile takip edilmiştir. Ankara Barosu bünyesinde kurulan kriz masasında da merkez olarak görev alıp gelen ihbarlara hukuki destek verilmesi sürecini de diğer bazı hak temelli merkezler ile beraber yürütüldü. Bu tarihte yaşanan hak ihlalleri Merkezimizce tespit edilerek raporlanmıştır.

METODOLOJİ

İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin yöneticileri ve çalışanları hakkında yürütülen soruşturma kapsamında gerçekleşen gözaltıları ve akabinde gerçekleşen tutuklamaları protesto etmek maksadıyla 19.03.2025-29.03.2025 tarihleri arasında başta siyasi partiler, demokratik kitle örgütleri, sendikalar ve çeşitli siyasi yapılar olmak üzere çok sayıda mitingler, basın açıklamaları ve çeşitli barışçıl protestolar düzenlenmiştir. Bu toplantı ve gösteri yürüyüşleri esnasında bir araya gelen kişilerin ve toplulukların protesto hakkını kullanmasının yerinde gözlemlenmesi, emniyet birimlerinin müdahalesi ile devamında yaşanan sözlü ve fiziksel şiddet olaylarının yerinde bizzat bulunularak gözlemlenmesi, ayrıca olay yerinde şiddete uğrayan, şiddete tanıklık eden kişilerin, anlatımlarına ve gözlemlerine başvurulması, nihayetinde ise tüm bu vaka ve durumların Merkezimiz Yürütme Kurulu kararı ile oluşturulan bir alt kurul tarafın-dan raporlaması gerçekleşmiştir. Raporlamada isim ve soy isminin kullanılmasını kabul eden kişilerin açık rızaları alınmış, raporlama öncesinde kişisel verilerinin saklanması, korunması, imhası, paylaşılması, işlenmesi konularında bilgilendirmeler yapılmış, onam formları alınmıştır. Kişisel veriler, izin verdikleri şekilde

raporda kullanılmıştır. Bir kısım kişisel veriler uhdemizde bulunmakla birlikte kamuoyu ile paylaşılmasına izin verilmediği için kullanılmamıştır.

RAPORLAMANIN AMACI

Bu rapor, 19.3.2025-29.3.2025 tarihleri arasında Ankara ili Çankaya ilçesinde gerçekleşen toplantı ve gösteri yürüyüşleri ile bazı protesto eylemlerinde gerçekleşen Kolluk kuvveti müdahaleleri, idari işlemler, mülkî amirlik kararları, gerçekleştirilen şafak operasyonları ile olay yeri gözaltı, tutma ve tutulma işlemlerinde maruz kalınan hak ihlallerinin tespiti ile Merkez ve Baro arşivine alınması, mağdurlar, mağdur vekilleri, talep edecek hak sahipleri ile paylaşılması, devam eden soruşturmalarda kullanmak, idari başvurulara eklemek, insan hakları ihlallerini takip eden sivil toplum örgütleriyle paylaşmak, Anayasa Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Birleşmiş Milletler ilgili komiserlik ve komisyonlarına sunmak, yurtiçinde insan hakları ihlallerini tespit eden kamu kurumlarına, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiserliğine iletmek, TBMM Komisyonlarına iletmek, adli ve idari makamlara yol göstermek, talep edecek hak sahipleriyle paylaşmak, yayınlamak, etkili başvuru haklarını kullanarak cezada adalet sistemine, adil yargılamaya, kişi hak ve özgürlüklerinin tanınmasına katkıda bulunmak amacıyla düzenlenmiştir.

DAYANAK HUKUK

I-Anayasa

1- Devletin temel amaç ve görevleri

Madde 5 – Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.

1- Egemenlik

Madde 6 - Egemenlik, kayıtsız şartsız Milletindir.

Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır.

Egemenliğin kullanılması, hiçbir surette hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz. Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.

2- Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü

Madde 11 - Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz.

3- Temel hak ve hürriyetlerin niteliği

Madde 12 – Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder.

4- Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması

Madde 13 – (Değişik: 3/10/2001-4709/2 md.) Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

5- Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı

Madde 17 – Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz.

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.

(Değişik fıkra: 21/01/2017 t. 6771 s. K. md.16) Meşrû müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır.

6- Kişi hürriyeti ve güvenliği

Madde 19 - Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

Şekil ve şartları kanunda gösterilen:

Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi; bir mahkeme kararının veya kanunda öngörülen bir yükümlülüğün gereği olarak ilgilinin yakalanması veya tutuklanması; bir küçüğün gözetim altında ıslahı veya yetkili merci

merci önüne çıkarılması için verilen bir kararın yerine getirilmesi; toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol tutkunu, bir serseri veya hastalık yayabilecek bir kişinin bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi; usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren, ya da hakkında sınır dışı etme yahut geri verme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya tutuklanması; halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz.

Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hâkim kararıyla tutuklanabilir. Hâkim kararı olmadan yakalama, ancak suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yapılabilir; bunun şartlarını kanun gösterir.

Yakalanan veya tutuklanan kişilere, yakalama veya tutuklama sebepleri ve haklarındaki iddialar herhalde yazılı ve bunun hemen mümkün olmaması halinde sözlü olarak derhal, toplu suçlarda en geç hâkim huzuruna çıkarılıncaya kadar bildirilir.

(Değişik fıkra: 21/01/2017 t. 6771 s. K. md.16) Yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç kırk sekiz saat

(Değişik fıkra: 03/10/2001 t. 4709 s. K. md.4) Kişinin yakalandığı veya tutuklandığı, yakınlarına derhal bildirilir.

Tutuklanan kişilerin, makul süre içinde yargılanmayı ve soruşturma veya kovuşturma sırasında serbest bırakılmayı isteme hakları vardır. Serbest bırakılma ilgilinin yargılama süresince süresince duruşmada hazır bulunmasını veya hükmün yerine getirilmesini sağlamak için bir güvenceye bağlanabilir.

Her ne sebeple olursa olsun, hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı halinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir.

(Değişik fıkra: 03/10/2001 t. 4709 s. K. md.4) Bu esaslar dışında bir işleme tâbi tutulan kişilerin uğradıkları zarar, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre, Devletçe ödenir.

7- Özel hayatın gizliliği

Madde 20 - (Değişik fıkra: 03/10/2001 t. 4709 s. K. md.5) Herkes, özel hayatına ve aile

hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.

(Değişik fıkra: 03/10/2001 t. 4709 s. K. md.5) Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar.

(Ek fıkra: 07/05/2010 t. 5982 s. K. md. 2) Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.

(Ek fıkra: 07/05/2010 t. 5982 s. K. md. 2) Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.

8- *Düşünce ve kanaat hürriyeti*

Madde 25 - Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir.

Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz.

9- *Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti*

Madde 26 – Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet Resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine

bağlanmasına engel değildir.

Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun ön-gördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.^[1]

Haber ve düşünceleri yayma araçlarının kullanılmasına ilişkin düzenleyici hükümler, bunların yayımını engellemek kaydıyla, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin sınırlanması sayılmaz.

(Ek fıkra: 3/10/2001-4709/9 md.) Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir.

10- Basın hürriyeti

Madde 28 -Basın hürdür, sansür edilemez. Basımevi kurmak izin alma ve malî teminat yatırma şartına bağlanamaz.

Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır.

Basın hürriyetinin sınırlanmasında, Anayasanın 26 ve 27'nci maddeleri hükümleri uygulanır.

Devletin iç ve dış güvenliğini, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü tehdit eden veya suç işlemeye ya da ayaklanma veya isyana teşvik eder nitelikte olan veya Devlete ait gizli bilgilere ilişkin bulunan her türlü haber veya yazıyı, yazanlar veya bastıranlar veya aynı amaçla, basanlar, başkasına verenler, bu suçlara ait kanun hükümleri uyarınca sorumlu olurlar. Tedbir yolu ile dağıtım hâkim kararıyla; gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunun açıkça yetkili kıldığı merciin emriyle önlenebilir. Dağıtımını önleyen yetkili merci, bu kararını en geç yirmi dört saat içinde yetkili hâkime bildirir. Yetkili hâkim bu kararı en geç kırk sekiz saat içinde onaylamazsa, dağıtımını önleme kararı hükümsüz sayılır.

Yargılama görevinin amacına uygun olarak yerine getirilmesi için, kanunla belirtilecek sınırlar içinde, hâkim tarafından verilen kararlar saklı kalmak üzere, olaylar hakkında yayım yasağı konamaz.

Sürelili veya süresiz yayımlar, kanunun gösterdiği suçların soruşturma veya kovuşturmasına

^[1] 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle, bu fıkra "Bu hürriyetlerin kullanılması," ibaresinden sonra gelmek üzere "millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması," ibaresi eklenmiştir.

geçilmiş olması hallerinde hâkim kararıyla; Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, millî güvenliğin, kamu düzeninin, genel ahlâkın korunması ve suçların önlenmesi bakımından gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunun açıkça yetkili kıldığı merciin emriyle toplatılabilir. Toplatma kararı veren yetkili merci, bu kararını en geç yirmi dört saat içinde yetkili hâkime bildirir; hâkim bu kararı en geç kırk sekiz saat içinde onaylamazsa, toplatma kararı hükümsüz sayılır.

Sürelî veya süresiz yayınların suç soruşturma veya kovuşturması sebebiyle zapt ve müsaderesinde genel hükümler uygulanır.

Türkiye’de yayımlanan sürelî yayınlar, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Cumhuriyetin temel ilkelerine, millî güvenliğe ve genel ahlâka aykırı yayımlardan mahkûm olma halinde, mahkeme kararıyla geçici olarak kapatılabilir. Kapatılan sürelî yayının açıkça devamı niteliğini taşıyan her türlü yayın yasaktır; bunlar hâkim kararıyla toplatılır.

11- Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı

Madde 34 – (Değişik: 3/10/2001-4709/13 md.) Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlanabilir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.

12- Hak arama hürriyeti

Madde 36 - (Değişik fıkra: 03/10/2001 t. 4709 s. K. md.14) Herkes, meşru vasıta ve yollar-dan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile a-dil yargılanma hakkına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz.

13- Suç ve cezalara ilişkin esaslar

Madde 38 - Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

Suç ve ceza zamanaşımı ile ceza mahkûmiyetinin sonuçları konusunda da yukarıdaki fıkra

uygulanır.

Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.

Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.

Hiç kimse kendisini ve kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.

(Ek fıkra: 03/10/2001 t. 4709 s. K. md.15) Kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez.

Ceza sorumluluğu şahsidir.

(Ek fıkra: 03/10/2001 t. 4709 s. K. md.15) Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğü yerine getirememesinden dolayı özgürlüğünden alıkonulamaz.

Savaş, çok yakın savaş tehdidi ve terör suçları halleri dışında ölüm cezası verilemez.

(Değişik fıkra: 07/05/2004 t. 5170 s. K. md.5) Ölüm cezası ve genel müsadere cezası verilemez.

İdare, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz. Silahlı Kuvvetlerin iç düzeni bakımından bu hükme kanunla istisnalar getirilebilir.

Uluslararası Ceza Divanına taraf olmanın gerektirdiği yükümlülükler hariç olmak üzere vatandaşı, suç sebebiyle yabancı bir ülkeye verilemez **(Değişik fıkra: 07/05/2004 t. 5170 s. K. md.5)**.

14- *Temel hak ve hürriyetlerin korunması*

Madde 40 – Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.

(Ek fıkra: 3/10/2001-4709/16 md.) Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

Kişinin, Resmî görevliler tarafından vaki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır.

15. *Milletlerarası andlaşmaları uygun bulma*

Madde 90 - Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak andlaşmaların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır.

Ekonomik, ticari veya teknik ilişkileri düzenleyen ve süresi bir yılı aşmayan andlaşmalar, Devlet Maliyesi bakımından bir yüklenme getirmemek, kişi hallerine ve Türklerin yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunmamak şartıyla, yayımlanma ile yürürlüğe konabilir. Bu takdirde bu antlaşmalar, yayımlarından başlayarak iki ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin bilgisine sunulur.

Milletlerarası bir andlaşmaya dayanan uygulama antlaşmaları ile kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yapılan ekonomik, ticari, teknik veya idari andlaşmaların Türkiye Büyük Millet Meclisince uygun bulunması zorunluğu yoktur; ancak, bu fıkra göre yapılan ekonomik, ticari veya özel kişilerin haklarını ilgilendiren andlaşmalar, yayımlanmadan yürürlüğe konulamaz.

Türk kanunlarına değişiklik getiren her türlü andlaşmaların yapılmasında birinci fıkra hükmü uygulanır.

Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz.

Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlık-larda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır. (Değişik fıkra: 07/05/2004 t. 5170 s. K. md.7)

II- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

1- *İşkence yasağı*

Madde 3- Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.

2- *Özgürlük ve güvenlik hakkı*

Madde 5- 1. Herkes özgürlük ve güvenlik hakkına sahiptir. Aşağıda belirtilen haller dışında ve yasanın öngördüğü usule uygun olmadan hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz:

a) Kişinin, yetkili bir mahkeme tarafından verilmiş mahkumiyet kararı sonrasında yasaya uygun olarak tutulması;

b) Kişinin, bir mahkeme tarafından yasaya uygun olarak verilen bir karara uymaması sebebiyle veya yasanın öngördüğü bir yükümlülüğün uygulanmasını sağlamak amacıyla yasaya uygun olarak yakalanması veya tutulması;

c) Kişinin bir suç işlediğinden şüphelenmek için inandırıcı sebeplerin bulunduğu veya suç işlemesine ya da suçu işledikten sonra kaçmasına engel olma zorunluluğu kanaatini doğuran

makul gerekçelerin varlığı halinde, yetkili adli merci önüne çıkarılmak üzere yakalanması ve tutulması;

d) Bir küçüğün gözetim altında eğitimi için usulüne uygun olarak verilmiş bir karar gereği tutulması veya yetkili merci önüne çıkarılmak üzere yasaya uygun olarak tutulması;

e) Bulaşıcı hastalıkların yayılmasını engellemek amacıyla, hastalığı yayabilecek kişilerin, akıl hastalarının, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılarının veya serserilerin yasaya uygun olarak tutulması;

f) Kişinin, usulüne aykırı surette ülke topraklarına girmekten alıkonması veya hakkında derdest bir sınır dışı ya da iade işleminin olması nedeniyle yasaya uygun olarak yakalanması veya tutulması;

2. Yakalanan her kişiye, yakalanma nedenlerinin ve kendisine yöneltilen her türlü suçlamanın en kısa sürede ve anladığı bir dilde bildirilmesi zorunludur.

3. İşbu maddenin 1.c fıkrasında öngörülen koşullar uyarınca yakalanan veya tutulan herkesin derhal bir yargıç veya yasayla adli görev yapmaya yetkili kılınmış sair bir kamu görevlisinin önüne çıkarılması zorunlu olup, bu kişi makul bir süre içinde yargılanma ya da yargılama süresince serbest bırakılma hakkına sahiptir. Salıverilme, ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlayacak bir teminat şartına bağlanabilir.

4. Yakalama veya tutulma yoluyla özgürlüğünden yoksun kılınan herkes, tutulma işleminin yasaya uygunluğu hakkında kısa bir süre içinde karar verilmesi ve, eğer tutulma yasaya aykırı ise, serbest bırakılması için bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptir. 5. Bu madde hükümlerine aykırı bir yakalama veya tutma işleminin mağduru olan herkes tazminat hakkına sahiptir.

3- Haklara getirilecek kısıtlanmaların sınırlanması

Madde 18 - Anılan hak ve özgürlüklere bu Sözleşme hükümleri ile izin verilen kısıtlamalar öngörüldükleri amaç dışında uygulanamaz.

4- Toplantı ve dernek kurma özgürlüğü

Madde 11- Herkes barışçıl olarak toplanma ve dernek kurma hakkına sahiptir.

III- 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Kanunu

1- Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı

Madde 3 – Herkes, önceden izin almaksızın, bu Kanun hükümlerine göre silahsız ve saldırısız olarak kanunların suç saymadığı belirli amaçlarla toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.

2- *Toplantının ertelenmesi veya bazı hâllerde yasaklanması* (**Değişik kenar başlığı: 30/07/2003t. 4963 s. K. md.20)**

Madde 17 – (Değişik madde: 26/03/2002 t. 4748 s. K. md.6) Bölge valisi, vali veya kaymakam, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla belirli bir toplantıyı bir ayı aşmamak üzere erteleyebilir veya suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlike mevcut olması hâlinde yasaklayabilir (Değişik fıkra: 30/07/2003 t. 4963 s. K. md.20).

3- **Yasaklara aykırı hareket**

Madde 28 – (Değişik madde: 23/01/2008 t. 5728 s. K. md.422) Kanuna aykırı toplantı veya gösteri yürüyüşleri düzenleyen veya yönetenlerle bunların hareketlerine katılanlar, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren ayrı bir suç teşkil etmediği takdirde bir yıl altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

10'uncu madde gereğince verilecek bildirimde düzenleme kurulu üyesi olarak gösterilenlerden 9'uncu maddede belli edilen nitelikleri taşımayanlar, toplantı veya yürüyüşün yapılması hâlinde, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

11 ve 12'nci maddelerde yazılı görevleri yerine getirmeyen düzenleme kurulu üyeleri, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(Değişik fıkra: 02/03/2014 t. 6529 s. K. md.16) Güvenlik kuvvetlerine veya toplantı veya yürüyüş safahatının teknik araç ve gereçlerle tespit için görevlendirilenlere bu görevlerini yaptıkları sırada cebir ve şiddet veya tehdit veya nüfuz ve müessir kuvvet sarf etmek suretiyle mani olanlar hakkında, fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası hükmolunur.

4- *Direnme* (**Değişik kenar başlığı: 22/07/2010 t. 6008 s. K. md.1)**

Madde 32 –(Değişik madde: 22/07/2010 t. 6008 s. K. md.1) Kanuna aykırı toplantı veya gösteri yürüyüşlerine katılanlar, ihtar ve zor kullanmaya rağmen dağılmamakta ısrar ederlerse, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçu, toplantı ve gösteri yürüyüşünü tertip edenlerin işlemesi halinde, bu fıkra hükmüne göre verilecek ceza yarı oranında artırılarak hükmolunur.

İhtar ve zor kullanmaya rağmen kolluk görevlilerine karşı cebir veya tehdit kullanılarak direnilmesi halinde, ayrıca 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 265'inci maddesinde tanımlanan suçtan dolayı da ceza hükmolunur.

23'üncü maddede yazılı hallerden biri gerçekleşmeden veya 24 üncü madde hükmü yerine getirilmeden yetki sınırı aşılarak toplantı veya gösteri yürüyüşlerinin dağıtılması halinde, yukarıdaki fıkralarda yazılı fiilleri işleyenlere verilecek cezalar, dörtte bire kadar indirilerek uygulanabileceği gibi, ceza vermekten de vazgeçilebilir.

IV. 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu (Ankara Valiliği'nin yasaklama kararında atıf yapılan Kanun maddeleri)

1- Valilerin hukuki durumları, görev ve yetkileri

Madde 11/C – (Değişik bent: 25/07/2018 t. 7145 s. K. md.1) İl sınırları içinde huzur ve güvenliğin, kişi dokunulmazlığının, tasarrufa müteallik emniyetin, kamu esenliğinin sağlanması ve önleyici kolluk yetkisi valinin ödev ve görevlerindendir. Bunları sağlamak için vali gereken karar ve tedbirleri alır.

(Ek fıkra: 25/07/2018 t. 7145 s. K. md.1) Vali, kamu düzeni veya güvenliğinin olağan hayatı durduracak veya kesintiye uğratacak şekilde bozulduğu ya da bozulacağına ilişkin ciddi belirtilerin bulunduğu hâllerde on beş günü geçmemek üzere ildeki belirli yerlere girişi ve çıkışı kamu düzeni ya da kamu güvenliğini bozabileceği şüphesi bulunan kişiler için sınırlayabilir; belli yerlerde veya saatlerde kişilerin dolaşmalarını, toplanmalarını, araçların seyirlerini düzenleyebilir veya kısıtlayabilir ve ruhsatlı da olsa her çeşit silah ve merminin taşınması ve naklini yasaklayabilir.

(Değişik fıkra: 25/07/2018 t. 7145 s. K. md.1) Bu fıkra kapsamında alınan ve ilan olunan karar ve tedbirlere uymayanlar hakkında 66'ncı madde hükmü uygulanır.

2- Çeşitli Hükümler

Madde 66 – (Değişik madde: 23/01/2008 t. 5728 s. K. md.125) İl genel kurulu veya idare kurulları yahut en büyük mülkiye amirleri tarafından kanunların verdiği yetkiye istinaden ittihaz ve usulen tebliğ veya ilan olunan karar ve tedbirlerin tatbik ve icrasına muhalefet eden ve-ya müşkülât gösterenler veya riayet etmeyenler, mahallî mülkî amir tarafından Kabahatler Kanununun 32'nci maddesi hükmü uyarınca cezalandırılır. Ancak, kamu düzenini ve güvenliğini veya kişilerin can ve mal emniyetini tehlikeye düşürecek toplumsal olayların baş göstermesi hâlinde vali tarafından kamu düzenini sağlamak amacıyla alınan ve usulüne göre ilan olunan karar ve tedbirlere aykırı davrananlar, üç aydan bir yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır **(Değişik fıkra: 27/03/2015 t. 6638 s. K. md.16)**.

V. 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu (Ankara Valiliği'nin yasaklama kararında atıf yapılan Kanun maddesi)

1- Şiddet Hareketlerinde Alınacak Tedbirler

Madde 11 - Bu Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi gereğince olağanüstü hal ilanında; genel güvenlik, asayiş ve kamu düzenini korumak, şiddet olaylarının yaygınlaşmasını önlemek amacıyla 9'uncu maddede öngörülen tedbirlere ek olarak aşağıdaki tedbirler de alınabilir:

- a) Sokağa çıkmayı sınırlamak veya yasaklamak,
- b) Belli yerlerde veya belli saatlerde kişilerin dolaşmalarını ve toplanmalarını, araçların seyirlerini yasaklamak...
- c) Kapalı ve açık yerlerde yapılacak toplantı ve gösteri yürüyüşlerini yasaklamak, erteleme, izne bağlamak veya toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yapılacağı yer ve zamanı tayin, tespit ve tahsis etmek, izne bağladığı her türlü toplantıyı izletmek, gözetim altında tutmak veya gerekiyorsa dağıtmak...

IV- 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu

1- Kanunun hükmü ve amirin emri

Madde 24- (1) Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez.

(2) Yetkili bir merciden verilip, yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri uygulayan sorumlu olmaz.

(3) Konusu suç teşkil eden emir hiçbir surette yerine getirilemez. Aksi takdirde yerine getiren ile emri veren sorumlu olur.

(4) Emrin, hukuka uygunluğunun denetlenmesinin kanun tarafından engellendiği hallerde, yerine getirilmesinden emri veren sorumlu olur.

2- Hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası

Madde 26 - (1) Hakkını kullanan kimseye ceza verilmez.

(2) Kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olmak üzere, açıkladığı rızası çerçevesinde işlenen fiilden dolayı kimseye ceza verilmez.

3- İşkence

Madde 94- (Değişik fıkra: 12/05/2022 t. 7406 s. K. md.4) (1) Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanması yol açacak davranışları gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında üç yıldan on iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Suçun kadına karşı işlenmesi hâlinde

cezanın alt sınırı beş yıldan az olamaz.

(2) Suçun;

a) Çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı,

b) Avukata veya diğer kamu görevlisine karşı görevi dolayısıyla, işlenmesi halinde, sekiz yıldan on beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Fiilin cinsel yönden taciz şeklinde gerçekleşmesi halinde, on yıldan on beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(4) Bu suçun işlenişine iştirak eden diğer kişiler de kamu görevlisi gibi cezalandırılır.

(5) Bu suçun ihmali davranışla işlenmesi halinde, verilecek cezada bu nedenle indirim yapılmaz.

(6) (Ek fıkra: 11/4/2013 t. 6459 s. K. md.9) Bu suçtan dolayı zamanaşımı işlemez.

4- Zor kullanma yetkisine ilişkin sınırın aşılması

Madde 256- Zor kullanma yetkisine sahip kamu görevlisinin, görevini yaptığı sırada, kişilere karşı görevinin gerektirdiği ölçünün dışında kuvvet kullanması halinde, kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

5- Görevi yaptırmamak için direnme

Madde 265 - (1) Kamu görevlisine karşı görevini yapmasını engellemek amacıyla, cebir veya tehdit kullanan kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Suçun yargı görevi yapan kişilere karşı işlenmesi halinde, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Suçun, kişinin kendisini tanınmayacak bir hale koyması suretiyle veya birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte biri oranında artırılır.

(4) Suçun, silahla ya da var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(5) Bu suçun işlenmesi sırasında kasten yaralama suçunun neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış hallerinin gerçekleşmesi durumunda, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

V. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu

1- Yakalama ve yakalanan kişi hakkında yapılacak işlemler

Madde 90 -(1) Aşağıda belirtilen hâllerde, herkes tarafından geçici olarak yakalama yapılabilir:

a) Kişiyi suçu işlerken rastlanması.

b) Suçüstü bir fiilden dolayı izlenen kişinin kaçması olasılığının bulunması veya hemen kimliğini belirleme olanağının bulunmaması.

(2) Kolluk görevlileri, tutuklama kararı veya yakalama emri düzenlenmesini gerektiren ve gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde; Cumhuriyet savcısına veya âmirlerine derhâl başvurma olanağı bulunmadığı takdirde, yakalama yetkisine sahiptirler.

(3) Soruşturma ve kovuşturması şikâyeteye bağlı olmakla birlikte, çocuklara, beden veya akıl hastalığı, malûllük veya güçsüzlükleri nedeniyle kendilerini idareden aciz bulunanlara karşı işlenen suçüstü hallerinde kişinin yakalanması şikâyeteye bağlı değildir.

(4) **(Değişik fıkra: 25/05/2005 t. 5353 s. K. md.7)** Kolluk, yakalandığı sırada kaçmasını, kendisine veya başkalarına zarar vermesini önleyecek tedbirleri aldıktan sonra, yakalanan kişiye kanunî haklarını derhal bildirir.

(5) **(Değişik fıkra: 25/05/2005 t. 5353 s. K. md.7)** Birinci fıkraya göre yakalanıp kolluğa teslim edilen veya ikinci fıkra uyarınca görevlilerce yakalanan kişi ve olay hakkında Cumhuriyet savcısına hemen bilgi verilerek, emri doğrultusunda işlem yapılır.

(6) Yakalama emrine konu işlemin yerine getirilmesi nedeniyle yakalama emrinin çıkarılma amacının ortadan kalkması durumunda mahkeme, hâkim veya Cumhuriyet savcısı tarafından yakalama emrinin derhâl iadesi istenir.

2- Gözaltı

Madde 91 - (Değişik fıkra: 25/05/2005 t. 5353 s. K. md.8) (1) Yukarıdaki maddeye göre yakalanan kişi, Cumhuriyet Savcılığınca bırakılmazsa, soruşturmanın tamamlanması için gözaltına alınmasına karar verilebilir. Gözaltı süresi, yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre hariç, yakalama anından itibaren yirmi dört saati geçemez. Yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilme için zorunlu süre on iki saatten fazla olamaz.

(2) **(Değişik fıkra: 21/02/2014 t. 6526 s. K. md.6)** Gözaltına alma, bu tedbirin soruşturma yönünden zorunlu olmasına ve kişinin bir suçu işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığına bağlıdır.

(3) Toplu olarak işlenen suçlarda, delillerin toplanmasındaki güçlük veya şüpheli sayısının çokluğu nedeniyle; Cumhuriyet savcısı gözaltı süresinin, her defasında bir günü geçmemek üzere, üç gün süreyle uzatılmasına yazılı olarak emir verebilir. Gözaltı süresinin uzatılması emri gözaltına alınana derhâl tebliğ edilir.

(4) Suçüstü hâllerıyla sınırlı olmak kaydıyla; kişi hakkında aşağıdaki bentlerde belirtilen suçlarda mülki amirlerce belirlenecek kolluk amirleri tarafından yirmi dört saate kadar, şiddet olaylarının yaygınlaşarak kamu düzeninin ciddi şekilde bozulmasına yol açabilecek toplumsal olaylar sırasında ve toplu olarak işlenen suçlarda kırk sekiz saate kadar gözaltına alınma

kararı verilebilir. Gözaltına alma nedeninin ortadan kalkması hâlinde veya işlemlerin tamamlanması üzerine derhâl ve her hâlde en geç yukarıda belirtilen sürelerin sonunda Cumhuriyet savcısına, yapılan işlemler hakkında bilgi verilerek talimatı doğrultusunda hareket edilir. Kişi serbest bırakılmazsa yukarıdaki fıkralara göre işlem yapılır. Ancak kişi en geç kırk sekiz saat, toplu olarak işlenen suçlarda dört gün içinde hâkim önüne çıkarılır. Bu fıkra kapsamında kolluk tarafından gözaltına alınan kişiler hakkında da gözaltına ilişkin hükümler uygulanır.

a) Toplumsal olaylar sırasında işlenen cebir ve şiddet içeren suçlar.

b) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;

1. Kasten öldürme (madde 81, 82), taksirle öldürme (madde 85),
2. Kasten yaralama (madde 86, 87),
3. Cinsel saldırı (madde 102),
4. Çocukların cinsel istismarı (madde 103),
5. Hırsızlık (madde 141, 142),
6. Yağma (madde 148, 149),
7. Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (madde 188),
8. Bulaşıcı hastalıklara ilişkin tedbirlere aykırı davranma (madde 195),
9. Fuhuş (madde 227),
10. Kötü muamele (madde 232),

c) 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda yer alan suçlar.

d) 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 33'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen suçlar.

e) 10/6/1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanununa dayanılarak ilan edilen sokağa çıkma yasağını ihlal etme.

f) **(Ek fıkra: 27/03/2015 t. 6638 s. K. md.13)** 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 3 üncü maddesinde belirtilen suçlar.

(5) Yakalama işlemine, gözaltına alma ve gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin Cumhuriyet savcısının yazılı emrine karşı, yakalanan kişi, müdafii veya kanunî temsilcisi, eşi ya da birinci veya ikinci derecede kan hısımları, hemen serbest bırakılmayı sağlamak için sulh ceza hâkimine başvurabilir. Sulh ceza hâkimi incelemeyi evrak üzerinde yaparak derhâl ve nihayet yirmi dört saat dolmadan başvuruyu sonuçlandırır. Yakalamanın veya gözaltına alma veya gözaltı süresini uzatmanın yerinde olduğu kanısına varılırsa başvuru reddedilir ya da yakalananın derhâl soruşturma evrakı ile Cumhuriyet Savcılığında hazır bulundurulmasına karar verilir.

(6) Gözaltı süresinin dolması veya sulh ceza hâkiminin kararı üzerine serbest bırakılan kişi hakkında yakalamaya neden olan fiille ilgili yeni ve yeterli delil elde edilmedikçe ve Cumhuriyet savcısının kararı olmadıkça bir daha aynı nedenle yakalama işlemi uygulanamaz.

(7) Gözaltına alınan kişi bırakılmazsa, en geç bu süreler sonunda sulh ceza hâkimi önüne

çkarılıp sorguya çekilir. Sorguda müdafii de hazır bulunur.

3-Gözaltı işlemlerinin denetimi

Madde 92 - (1) Cumhuriyet başsavcılarını veya görevlendirecekleri Cumhuriyet savcılarını, adli görevlerinin gereğı olarak, gözaltına alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethaneleri, varsa ifade alma odalarını, bu kişilerin durumlarını, gözaltına alınma neden ve sürelerini, gözaltına alınma ile ilgili tüm kayıt ve işlemleri denetler; sonucunu Nezarethaneye Alınanlar Defterine kaydederler.

4-Yakalanan veya tutuklanan kişilerin nakli

Madde 93 - (1) Yakalanan veya tutuklanarak bir yerden diğeri bir yere nakledilen kişilere, kaçacaklarına ya da kendisi veya başkalarının hayat ve beden bütünlükleri bakımından tehlike arz ettiğine ilişkin belirtilerin varlığı hâllerinde kelepçe takılabilir.

5-Yakalanan kişinin mahkemeye götürülmesi

Madde 94 – (Değişik madde: 21/02/2014 t. 6526 s. K. md.7) (1) Hâkim veya mahkeme tarafından verilen yakalama emri üzerine soruşturma veya kovuşturma evresinde yakalanan kişi, en geç yirmi dört saat içinde yetkili hâkim veya mahkeme önüne çıkarılır.

(2) Yakalanan kişi, en geç yirmi dört saat içinde yetkili hâkim veya mahkeme önüne çıkarılamıyorsa, aynı süre içinde yakalandığı yer adliyesinde, mevcut değil ise en yakın adliyede kurulu sesli ve görüntülü iletişim sisteminin kullanılması suretiyle yetkili hâkim veya mahkeme tarafından bu kişinin sorgusu yapılır veya ifadesi alınır.

(3) **(Ek fıkra: 08/07/2021 t. 7331 s. K. md.12)** İfadesi alınmak amacıyla düzenlenen yakalama emri üzerine mesai saatleri dışında yakalanan ve belirlenen tarihte yargı mercii önünde hazır bulunmayı taahhüt eden kişinin serbest bırakılması, Cumhuriyet savcısı tarafından emredilebilir. Bu hüküm her yakalama emri için ancak bir kez uygulanabilir. Taahhüdünü yerine getirmeyen kişiye, yakalama emrinin düzenlendiği yer Cumhuriyet savcısı tarafından bin Türk lirası idari para cezası verilir.

6- Yakalanan veya gözaltına alınan durumunun yakınlarına bildirilmesi

Madde 95 - (1) Şüpheli veya sanık yakalandığında, gözaltına alındığında veya gözaltı süresi uzatıldığında, Cumhuriyet savcısının emriyle bir yakınına veya belirlediği bir kişiye gecikmeksizin haber verilir.

(2) Yakalanan veya gözaltına alınan yabancı ise, yazılı olarak karşı çıkmaması halinde, durumu, vatandaşı olduğu devletin konsolosluluğuna bildirilir.

7-Tutuklama nedenleri

Madde 100 -(1) (Değişik fıkra: 21/02/2014 t. 6526 s. K. md.8) Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. İşin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde, tutuklama kararı verilemez.

(2) Aşağıdaki hallerde bir tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa.

b) Şüpheli veya sanığın davranışları;

1. Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme,

2. Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma,

Hususlarında kuvvetli şüphe oluşturuyorsa.

(3) (Değişik: 08/07/2021 t. 7331 s. K. md.13) Aşağıdaki suçların işlendiği hususunda somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde, tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;

1. Soykırım ve insanlığa karşı suçlar (madde 76, 77, 78),

2. Göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti (madde 79, 80)

3. **(Ek bent: 06/12/2019 t. 7196 s. K. md.58)** Kasten öldürme (madde 81, 82, 83),

4. **(Ek bent: 06/12/2006 t. 5560 s. K. md.17)** Kasten yaralama (madde 86, fıkra 3, bent b, e ve f) ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış kasten yaralama (madde 87),

5. İşkence (madde 94, 95)

6. Cinsel saldırı (birinci fıkra hariç, madde 102),

7. Çocukların cinsel istismarı (madde 103),

8. **(Ek bent: 06/12/2006 t. 5560 s. K. md.17)** Hırsızlık (madde 141, 142) ve yağma (madde 148, 149),

9. Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (madde 188),

10. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (iki, yedi ve sekizinci fıkralar hariç, madde 220),

11. Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar (madde 302, 303, 304, 307, 308),

12. Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar (madde 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315),

b) 10.7.1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan silah kaçakçılığı (madde 12) suçları.

c) 18.6.1999 tarihli ve 4389 sayılı Bankalar Kanununun 22'nci maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkralarında tanımlanan zimmet suçu.

d) 10.7.2003 tarihli ve 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan ve hapis cezasını gerektiren suçlar.

e) 21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 ve 74'üncü maddelerinde tanımlanan suçlar.

f) 31.8.1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 110 uncu maddesinin dört ve beşinci fıkralarında tanımlanan kasten orman yakma suçları.

g) **(Ek bent: 27/03/2015 t. 6638 s. K. md.14)** 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 33 üncü maddesinde sayılan suçlar.

h) **(Ek bent: 27/03/2015 t. 6638 s. K. md.14)** 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 7'nci maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen suçlar.

i) **(Ek bent: 12/05/2022 t. 7406 s. K. md.9)** Kadına karşı işlenen kasten yaralama suçu.

j) **(Ek bent: 12/05/2022 t. 7406 s. K. md.9)** Sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapan personele karşı görevleri sırasında veya görevleri dolayısıyla işlenen kasten yaralama suçu.

k) **(Ek bent: 10/10/2024 t. 7528 s. K. md.35)** Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî eğitim kurumlarında yönetici, öğretmen, usta öğretici, yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimine yönelik Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen projelerde öğretici/öğretmen veya rehber danışman; özel öğretim kurumlarında yönetici, öğretmen, uzman öğretici ve usta öğretici olarak görev yapanlar ile Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî eğitim kurumları ve özel öğretim kurumlarında ders ücreti karşılığı ders okutanlara ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarında görev görev yapan öğretmenlere karşı görevleri sırasında veya görevleri sebebiyle işlenen kasten yaralama suçu.

(4) **(Değişik fıkra: 24/11/2016 t. 6763 s. K. md.22)** Sadece adli para cezasını gerektiren suçlarda veya vücut dokunulmazlığına karşı kasten işlenenler hariç olmak üzere hapis cezasının üst sınırı iki yıldan fazla olmayan suçlarda tutuklama kararı verilemez.

Kanunun 100 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendine (1) numaralı alt bendinden sonra gelmek (2) numaralı alt bent eklenmiş ve diğer alt bentler buna göre teselsül ettirilmiştir.

8- Tutuklama kararı

Madde 101 -(1) Soruşturma evresinde şüphelinin tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından, kovuşturma evresinde sanığın tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya Re'sen mahkemece karar verilir. Bu istemlerde mutlaka gerekçe gösterilir ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını belirten hukukî ve fiilî nedenlere yer verilir.

(2) *Tutuklamaya, tutuklamanın devamına veya bu husustaki bir tahliye isteminin reddine ilişkin kararlarda;*

a) Kuvvetli suç şüphesini,

b) Tutuklama nedenlerinin varlığını,

c) Tutuklama tedbirinin ölçülü olduğunu,

d) **(Ek bent: 08/07/2021 t. 7331 s. K. md.14)** Adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağı-

nı gösteren deliller somut olgularla gerekçelendirilerek açıkça gösterilir. Kararın içeriği şüpheli veya sanığa sözlü olarak bildirilir, ayrıca bir örneği yazılmak suretiyle kendilerine verilir ve bu husus kararda belirtilir (**Değişik fıkra: 02/07/2012 t. 6352 s. K. md.97**)

(3) Tutuklama istenildiğinde, şüpheli veya sanık, kendisinin seçeceği veya baro tarafından görevlendirilecek bir müdafinin yardımından yararlanır.

(4) Tutuklama kararı verilmezse, şüpheli veya sanık derhâl serbest bırakılır.

(5) Bu madde ile 100 üncü madde gereğince verilen kararlara itiraz edilebilir.

9-Tutuklulukta geçecek süre

Madde 102 -(1) (Değişik fıkra: 06/12/2006 t. 5560 s. K. md.18) Ağır ceza mahkemesinin görevine girmeyen işlerde tutukluluk süresi en çok bir yıldır. Ancak bu süre, zorunlu hallerde gerekçeleri gösterilerek altı ay daha uzatılabilir.

(2) (**Değişik fıkra: 15/08/2017 t. 694 s. KHK. md.141; Aynen kabul: 01/02/2018 t. 7078 s. K. md.136**) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, tutukluluk süresi en çok iki yıldır. Bu süre, zorunlu hallerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam üç yılı, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda beş yılı geçemez.*

(3) Bu maddede öngörülen uzatma kararları, Cumhuriyet savcısının, şüpheli veya sanık ile müdafinin görüşleri alındıktan sonra verilir.

(4) (**Ek fıkra: 23/10/2019 t. 7188 s. K. md.18**) Soruşturma evresinde tutukluluk süresi, ağır ceza mahkemesinin görevine girmeyen işler bakımından altı ayı, ağır ceza mahkemesinin görevine giren işler bakımından ise bir yılı geçemez. Ancak, Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar, Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar ve toplu olarak işlenen suçlar bakımından bu süre en çok bir yıl altı ay olup, gerekçesi gösterilerek altı ay daha uzatılabilir.

(5) (**Ek fıkra: 23/10/2019 t. 7188 s. K. md.18**) Bu maddede öngörülen tutukluluk süreleri, fiili işlediği sırada on beş yaşını doldurmamış çocuklar bakımından yarı oranında, on sekiz yaşını doldurmamış çocuklar bakımından ise dörtte üç oranında uygulanır.

10- Şüpheli veya sanığın salıverilme istemleri

Madde 104 -(1) Soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında şüpheli veya sanık salıverilmesini isteyebilir.

(2) (**Değişik fıkra: 20/11/2017 t. 696 s. KHK. md.93; Aynen kabul: 01/02/2018 t. 7079 s. K. md.88**) Şüpheli veya sanığın tutukluluk hâlinin devamına veya salıverilmesine hâkim veya mahkemece karar verilir. Bu kararlara itiraz edilebilir.

3) Dosya bölge adliye mahkemesine veya Yargıtay'a geldiğinde salıverilme istemi hakkın-

daki karar, bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay ilgili dairesi veya Yargıtay Ceza Genel Kurulunca dosya üzerinde yapılacak incelemeden sonra verilir; bu karar Re'sen de verilebilir.

11- Usul

Madde 105 – (Değişik madde: 25/05/2005 t. 5353 s. K. md.13)

(1) **(Değişik fıkra: 24/11/2016 t. 6763 s. K. md.23)** 103 ve 104 üncü maddeler uyarınca yapılan istem üzerine, merciince Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık veya müdafinin görüşü alındıktan sonra, üç gün içinde istemin kabulüne, reddine veya adli kontrol uygulanmasına karar verilir. 103 üncü maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesi uyarınca yapılan istemler hariç olmak üzere örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar bakımından bu süre yedi gün olarak uygulanır. Duruşma dışında bu karar verilirken Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık veya müdafinin görüşü alınmaz. Bu kararlara itiraz edilebilir.

12- Adli Kontrol

Madde 109- (1) (Değişik fıkra: 02/07/2012 t. 6352 s. K. md.98) Bir suç sebebiyle yürütülen soruşturmada, 100 üncü maddede belirtilen tutuklama sebeplerinin varlığı halinde, şüphelinin tutuklanması yerine adli kontrol altına alınmasına karar verilebilir.

(2) Kanunda tutuklama yasağı öngörülen hallerde de, adli kontrole ilişkin hükümler uygulanabilir.

(3) Adli kontrol, şüphelinin aşağıda gösterilen bir veya birden fazla yükümlülüğe tabi tutulmasını içerir:

- a) Yurt dışına çıkamamak.
- b) Hâkim tarafından belirlenen yerlere, belirtilen süreler içinde düzenli olarak başvurmak.
- c) Hâkimin belirttiği merci veya kişilerin çağrılarına ve gerektiğinde meslekî uğraşlarına ilişkin veya eğitime devam konularındaki kontrol tedbirlerine uymak.
- d) Her türlü taşıtları veya bunlardan bazılarını kullanamamak ve gerektiğinde kaleme, makbuz karşılığında sürücü belgesini teslim etmek.
- e) Özellikle uyuşturucu, uyarıcı veya ucuu maddeler ile alkol bağımlılığından arınmak amacıyla, hastaneye yatmak dahil, tedavi veya muayene tedbirlerine tâbi olmak ve bunları kabul etmek.
- f) Şüphelinin parasal durumu göz önünde bulundurularak, miktarı ve bir defada veya birden çok taksitlerle ödeme süreleri, Cumhuriyet savcısının isteği üzerine hâkimce belirlenecek bir güvence miktarını yatırmak.
- g) Silâh bulunduramamak veya taşıyamamak, gerektiğinde sahip olunan silâhları makbuz karşılığında adli emanete teslim etmek.
- h) Cumhuriyet savcısının istemi üzerine hâkim tarafından miktarı ve ödeme süresi belirlenecek parayı suç mağdurunun haklarını güvence altına almak üzere aynî veya kişisel

güvenceye bağlamak.

i) Aile yükümlülüklerini yerine getireceğine ve adli kararlar gereğince ödemeye mahkûm edildiği nafakayı düzenli olarak ödeyeceğine dair güvence vermek.

j) **(Ek bent: 02/07/2012 t. 6352 s. K. md.98)** Konutunu terk etmemek.

k) **(Ek bent: 02/07/2012 t. 6352 s. K. md.98)** Belirli bir yerleşim bölgesini terk etmemek.

l) **(Ek bent: 02/07/2012 t. 6352 s. K. md.98)** Belirlenen yer veya bölgelere gitmemek.

(4) **(Yeniden düzenleme: 14/04/2020 t. 7242 s. K. md.15)** Maruz kaldığı ağır bir hastalık veya engellilik nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremediği 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 16'ncı maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca tespit edilen şüpheli ile gebe olan veya doğurduğu tarihten itibaren altı ay geçmemiş bulunan kadın şüphelinin tutuklanması yerine adli kontrol altına alınmasına karar verilebilir. Hakkında mahkûmiyet hükmü verilmiş ve bu hükümle ilgili olarak istinaf veya temyiz kanun yoluna başvurulmuş olması hâlinde, UYAP kayıtlarını incelemek suretiyle hükmü veren ilk derece mahkemesi de adli kontrol kararı verebilir.

(5) Hâkim veya Cumhuriyet savcısı (d) bendinde belirtilen yükümlülüğün uygulamasında şüphelinin meslekî uğraşlarında araç kullanmasına sürekli veya geçici olarak izin verebilir.

(6) **(Değişik fıkra: 08/07/2021 t. 7331 s. K. md.15)** Adli kontrol altında geçen süre, şahsî hürriyeti sınırlama sebebi sayılarak cezadan mahsup edilemez. Bu hüküm, maddenin üçüncü fıkrasının (e) ve (j) bentlerinde belirtilen hallerde uygulanmaz. Ancak, (j) bendinde belirtilen konutunu terk etmemek yükümlülüğü altında geçen her iki gün, cezanın mahsubunda bir gün olarak dikkate alınır.

(7) **(Değişik fıkra: 02/07/2012 t. 6352 s. K. md.98)** Kanunlarda öngörülen tutukluluk sürelerinin dolması nedeniyle salıverilenler hakkında adli kontrole ilişkin hükümler uygulanabilir.

13- Adli kontrol kararı ve hükmedecek merciler

Madde 110 -(1) Şüpheli, Cumhuriyet savcısının istemi ve sulh ceza hâkiminin kararı ile soruşturma evresinin her aşamasında adli kontrol altına alınabilir.

(2) Hâkim, Cumhuriyet savcısının istemiyle, adli kontrol uygulamasında şüpheliyi bir veya birden çok yeni yükümlülük altına koyabilir; kontrolün içeriğini oluşturan yükümlülükleri bütünüyle veya kısmen kaldırabilir, değiştirebilir veya şüpheliyi bunlardan bazısına uymaktan geçici olarak muaf tutabilir.

(3) (Bu hükmün yürürlük tarihi: 01.01.2022; Değişik fıkra: 08/07/2021 t. 7331 s. K. md.16) 109'uncu madde ile bu maddenin birinci ve ikinci fıkra hükümleri, gerekli görüldüğünde, görevli ve yetkili diğer yargı mercileri tarafından da, kovuşturma evresinin her aşamasında uygulanır.

4) (Bu hükmün yürürlük tarihi: 01.01.2022; Ek fıkra: 08/07/2021 t. 7331 s. K. md.16)

Şüpheli veya sanığın adli kontrol yükümlülüğünün devamının gerekip gerekmeyeceği hususunda en geç dört aylık aralıklarla; soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi, kovuşturma evresinde ise resen mahkeme tarafından 109'uncu madde hükümleri göz önünde bulundurularak karar verilir.

13- Şüpheli veya sanıkla ilgili arama

Madde 116 – (Değişik fıkra: 02/12/2014 t. 6572 s. K. md.40) (1) Yakalanabileceği veya suç delillerinin elde edilebileceği hususunda makul şüphe varsa; şüphelinin veya sanığın üstü, eşyası, konutu, işyeri veya ona ait diğer yerler aranabilir.

VI. 2559 Kolluk kuvveti Vazife ve Salahiyet Kanunu

1- Önleme araması

Madde 9 – (Değişik madde: 02/06/2007 t. 5681 s. K. md.3) Kolluk kuvveti, tehlikenin veya suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla usûlüne göre verilmiş sulh ceza hâkiminin kararı veya bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde mülkî âmirin vereceği yazılı emirle; kişilerin üstlerini, araçlarını, özel kâğıtlarını ve eşyasını arar; alınması gereken tedbirleri alır, suç delillerini koruma altına alarak 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre gerekli işlemleri yapar.

Arama talep yazısında, arama için makul sebeplerin oluştuğunun gerekçeleriyle birlikte gösterilmesi gerekir.

Arama kararında veya emrinde;

- a) Aramanın sebebi,
- b) Aramanın konusu ve kapsamı,
- c) Aramanın yapılacağı yer,
- ç) Aramanın yapılacağı zaman ve geçerli olacağı süre, belirtilir.

Önleme araması aşağıdaki yerlerde yapılabilir:

- a) 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu kapsamına giren toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yapıldığı yerde veya yakın çevresinde.
- b) Özel hukuk tüzel kişileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve-ya sendikaların genel kurul toplantılarının yapıldığı yerin yakın çevresinde.
- c) Halkın topluca bulunduğu veya toplanabileceği yerlerde.
- ç) Eğitim ve öğretim özgürlüğünün sağlanması için her derecede eğitim ve öğretim kurumlarının idarecilerinin talebiyle ve 20 nci maddenin ikinci fıkrasının (A) bendin-

deki koşula uygun olarak girilecek yükseköğretim kurumlarının içinde, bunların yakın çevreleri ile giriş ve çıkışlarında.

d) Umumî veya umuma açık yerlerde.

e) Her türlü toplu taşıma araçlarında, seyreden taşıtlarda.

Konutta, yerleşim yerinde ve kamuya açık olmayan işyerlerinde ve eklentilerinde önleme araması yapılamaz.

Spor karşılaşması, miting, konser, festival, toplantı ve gösteri yürüyüşünün düzenlendiği veya aniden toplulukların oluştuğu hallerde gecikmesinde sakınca bulunan hal var sayılır.

Kolluk kuvveti, tehlikenin önlenmesi veya bertaraf edilmesi amacıyla güvenliğini sağladığı bina ve tesislere gelenlerin; herhangi bir emir veya karar olmasına bakılmaksızın, üstünü, aracını ve eşyasını teknik cihazlarla, gerektiğinde el ile kontrol etmeye ve aramaya yetkilidir. Bu yerlere girmek isteyenler kimliklerini sorulmaksızın ibraz etmek zorundadırlar. Milletlerarası anlaşmalar hükümleri saklıdır.

Önleme aramasının sonucu, arama kararı veya emri veren merci veya makama bir tutanakla bildirilir.

VII. Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği

1-Tanımlar

Madde 4 - Bu Yönetmelikte geçen deyimlerden; ...

Gecikmesinde sakınca bulunan hâl:

a) Adli aramalar bakımından; derhâl işlem yapılmadığı takdirde suçun iz, eser, emare ve delillerinin kaybolması veya şüphelinin kaçması veya kimliğinin tespit edilememesi ihtimâlinin ortaya çıkması ve gerektiğinde hâkimden karar almak için vakit bulunmaması hâlini,

b) Önleme aramaları bakımından; derhâl işlem yapılmadığı takdirde, millî güvenlik ve kamu düzeninin, genel sağlık ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve hürriyetlerinin korunmasının tehlikeye girmesi veya zarar görmesi, suç işlenmesinin önlenememesi, taşınması veya bulundurulması yasak olan her türlü silâh, patlayıcı madde veya eşyanın tespit edilememesi ihtimâlinin ortaya çıkması ve gerektiğinde hâkimden karar almak için vakit bulunmaması hâlini,

...ifade eder.

2-Karar alınmadan yapılacak arama

Madde 8 -Aşağıdaki hâllerde ayrıca bir arama emri ya da kararı aranmaz:

a) Hakkında tutuklama kararı veya yakalama emri veya zorla getirme kararı bulunan kişi ile hakkında gıyabî tutuklama kararı verilen kaçak yakalandığında üstünde,^[2]

b) Hâkim kararı veya Cumhuriyet savcısının yazılı emri ile veya kolluk tarafından doğrudan yakalanan kişinin, kendisine, başkalarına veya yakalama işlemini yapan kolluk görevlilerine zarar vermesini önlemek amacıyla yapılacak kaba üst aramasında,

c) Gözaltına alınan kişinin, nezarethaneye konmadan önce yapılan üst aramasında,

d) Herhangi bir sebeple hukuka uygun şekilde yakalandıktan sonra kolluk güçlerinin elinden kaçmakta olan kişilerin veya işlenmekte olan veya henüz işlenmiş olan veya pek az önce işlendiğini gösteren belirtilerin olduğu suçun failinin yakalanması amacıyla takibi sırasında girdikleri araç, bina ve eklentilerinde yakalanması amacıyla yapılacak aramalarda,

e) 1) (Değişik bent: Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (R.G.-29/04/2016/29698) md.3) 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 9'uncu maddesinin ikinci fıkrası kapsamında gümrük salonları ve gümrük kapılarında kaçak eşya sakladığından kuşkulanan kişilerin üzeri, eşyası, yükleri ve araçlarının gümrük kontrolü amacıyla gümrük görevlilerince aranmasında,

2) (Değişik bent: Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (R.G.-29/04/2016/29698) md.3) 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 9'uncu maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında Gümrük Kanunu gereğince belirlenen kapı ve yollardan başka yerlerden girilmesi, çıkılması ve geçilmesi yasak olan gümrük bölgesinde rastlanacak kişi ve her nevi taşıma araçlarının yetkili memurlar tarafından durdurularak bu kişilerin eşya, yük ve üzerleri ile varsa taşıma araçlarının aranmasında,

f) 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 24 üncü maddesindeki kanunun hükmü ve âmirin emrini yerine getirme, 25'inci maddesindeki meşru savunma ve zorunluluk hâli ve 26'ncı maddesindeki hakkın kullanılması ve diğer kanunların öngördüğü hukuka uygunluk sebepleri ve suçüstü hâlinde yapılan aramalarda, toplum için veya kişiler bakımından hayatî tehlikeyi ortadan kaldırmak amacıyla veya kapalı yerlerden gelen yardım çağrıları üzerine, konut, işyeri ve yerleşim yeri ile eklentilerine girmek için.^[3]

3- Önleme araması ve kapsamı

Madde 19 -Önleme araması;

a) Millî güvenlik ve kamu düzeninin, genel sağlık ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve hürriyetlerinin korunması,

^[2] İptal ibare: Danıştay Onuncu Dairesinin 13/3/2007 tarihli ve E.:2005/6392, K.: 2007/948 sayılı Kararı ile 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "...yakalanması amacıyla konutunda, işyerinde, yerleşim yerinde, bunların eklentilerinde ve aracında yapılacak aramada..." ibaresi iptal edilmiş; yapılan temyiz sonucu Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 14/9/2012 tarihli ve E.: 2007/2257, K.: 2012/1117 sayılı Kararı ile İptal Kararı onanmıştır.

^[3] İptal ibare: Danıştay Onuncu Dairesinin 13/3/2007 tarihli ve E.:2005/6392, K.: 2007/948 sayılı Kararı ile 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde yer alan "ilgilinin rızası ile" ibaresi iptal edilmiş; yapılan temyiz sonucu Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 14/9/2012 tarihli ve E.: 2007/2257, K.: 2012/1117 sayılı Kararı ile İptal Kararı onanmıştır.

b) Suç işlenmesinin önlenmesi,

c) Taşınması veya bulundurulması yasak olan her türlü silâh, patlayıcı madde veya eşyanın tespiti, amacıyla, hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde mülkî âminin yazılı emriyle ikinci fıkrada belirtilen yerlerde, kişilerin üstlerinde, aracında, özel kâğıtlarında ve eşyasında yapılan arama işlemidir.

Önleme araması aşağıdaki yerlerde yapılabilir:

a) 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu kapsamına giren toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yapıldığı yerde veya yakın çevresinde,

b) Özel hukuk tüzel kişileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları veya sendikaların genel kurul toplantılarının yapıldığı yerin yakın çevresinde,

c) Halkın topluca bulunduğu veya toplanabileceği yerlerde,

d) Öğretim ve eğitim özgürlüğünün sağlanması için her derecede öğretim ve eğitim kurumlarının ve üniversite binaları ve ekleri içerisinde, kurumun imkânlarıyla önlenmesi mümkün görülmeyen olayların çıkması olasılığı karşısında rektör, acele hâllerde de dekan veya bağlı kuruluş yetkililerinin kolluktan yardım istemeleri hâlinde, girilecek üniversite, bağımsız fa-külte veya bağlı kurumların içerisinde, bunların yakın çevreleri ile giriş ve çıkış yerlerinde,

e) Umumî veya umuma açık yerlerde veya öğrenci yurtlarında veya eklentilerinde,

f) Yerleşim yerlerinin giriş ve çıkışlarında,

g) Her türlü toplu taşıma veya seyreden taşıt araçlarında,

h) 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda öngörülen suçların işlenmesinin önlenmesi amacıyla, ticarethane, işyeri, eğlence ve benzeri yerler ile eklentilerinde,

Değişik bent: Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (R.G.-29/04/2016/29698) md.6

i) 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunun 12'nci maddesi kapsamında spor müsabakası öncesinde, esnasında ve sonrasında spor alanının çevresinde ve müsabakanın yapılacağı yer gidiş ve geliş güzergâhında,

Değişik bent: Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (R.G.-29/04/2016/29698) md.6

j) 5253 sayılı Dernekler Kanununun 20'nci maddesi kapsamında, derneklerde veya eklentilerinde.

Konutta, yerleşim yerinde ve kamuya açık olmayan özel işyerlerinde ve eklentilerinde önleme araması yapılamaz.

4- Önleme araması kararı

Madde 20 – (Değişik fıkra: Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (R.G.-29/04/2016/29698) md.7) Yönetmeliğin 8'inci maddesi, 9'uncu maddesinin birinci fıkrası ve 25 inci maddesi hükümleri saklı kalmak üzere, önleme aramalarında işlemin yapılacağı kanunda belirtilen umumî ve umuma açık yerlerde makul sebeplerin oluştuğunu ve millî güvenlik ve kamu düzeninin, genel sağlık ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve hürriyetlerinin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, taşınması veya bulundurulması yasak olan her türlü silâh, patlayıcı madde veya eşyanın tespiti amacının ortaya çıktığını ve tehlikenin oluştuğunu gösteren belirlemeler, kolluk tarafından önceden tespit edilir ve aramanın yapılması önerilen yer ve zaman ile birlikte o yer mülkî âmirine, gerekçeleri ile birlikte yazılı olarak iletilir.

Yetkili merci, kolluğun talebini uygun bulursa, hâkimden arama kararı talep eder; ancak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde yazılı arama emri verir.

Arama talep, emir ve kararlarında aşağıdaki hususlara açıkça yer verilir:

- a) Aramanın sebebi,
- b) Aramanın konusu ve kapsamı,
- c) Aramanın yapılacağı yer,
- d) Geçerli olacağı zaman süresi.

Hâkim tarafından verilen kararlar aleyhine, mülkî âmir tarafından kanun yollarına başvurulabilir.

Usulüne uygun olarak verilmiş arama kararı veya emri üzerine, yetkili âminin, aramanın yapılması için kolluk memurlarına vereceği sözlü emirler derhâl yerine getirilir. Bu konudaki emirlerin yazılı olarak verilmesi istenemez. Bu hâllerde, emrin yerine getirilmesinden doğabilecek sorumluluk, emri verene aittir.

5- Önleme aramalarında elde edilen bilgi ve bulgular ile yakalanan şüpheliler hakkında yapılacak işlemler

Madde 24 - Önleme aramalarında elde edilen ve adlî soruşturmalarda kullanılabilecek bilgi, bulgu ve şüpheliler hakkında 10'uncu madde hükümleri uygulanır.

Aramanın konusu ve kapsamı içinde olan, ancak suç unsuru oluşturmeyen eşya, geçici olarak koruma altına alınır ve aramaya sebep teşkil eden husus sona erdiğinde ilgiliye teslim edilir.

6- Hâkimden önleme araması kararı alınması gerekmeyen hâller

Madde 25 - Aşağıdaki hâllerde yapılacak aramalarda ayrıca bir arama emri ya da kararı gerekmez:

a) Devletçe kamu hizmetine özgülenmiş bina ve her türlü tesislere giriş ve çıkışın belirli kurallara tâbi tutulduğu hâllerde, söz konusu tesislere girenlerin üstlerinin veya üzerlerindeki eşyanın veya araçlarının aranmasında,

b) 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun ek 1'inci maddesi kapsamında bulunan, sivil hava meydanlarında, limanlarda ve sınır kapılarında, binaların, uçakların, gemilerin ve her türlü deniz ve kara taşıtlarının, giren çıkan yolcuların X-ray cihazından geçirilerek, gerektiğinde üstünün ve eşyasının aranması ile buralarda görevli kamu kuruluşları ve özel kuruluşlar personelinin, üstlerinin, araçlarının ve eşyalarının aranmasında,

c) 2935 sayılı Olağanüstü Hâl Kanununun 11'inci maddesi kapsamında, kişilerin üstünün, eşyalarının Olağanüstü Hâl Valisinin emriyle aranmasında,

d) 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 3'üncü maddesi kapsamında, konutların ve her türlü dernek, siyasî parti, sendika, kulüp gibi teşekküllere ait binaların, işyerlerinin, özel ve tüzel kişiliklere sahip müesseseler ve bunlara ait eklentilerin ve her türlü kapalı ve açık yerlerin, mektup, telgraf ve sair gönderilerin ve kişilerin üzerlerinin sıkıyönetim komutanının emriyle aranmasında,

e) Kanunların, muhafaza altına alınmalarına olanak verdiği kişilerin, üst veya eşyalarının aranmasında,

f) 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun çerçevesinde görevli kolluğun, aynı Kanunun 79'uncu maddesindeki silâh taşıma yasağı kapsamında, silâh taşıdığından şüphelenilen kişilerin üstlerinin ve eşyalarının aranmasında.

Umuma açık veya açık olmayan özel işletmelerin, kurumların veya teşebbüslerin girişlerindeki kontroller, buralara girmek isteyen kimselerin rızasına bağlıdır. Kontrol edilmeyi kabul etmeyenler, bu gibi yerlere giremezler. Bu gibi yerlerde kontrol, esasta özel güvenlik görevlileri tarafından yerine getirilir. Ancak, bu yerlerin ve katılanların taşıyabilecekleri özel niteliklere göre, önleme aramaları kolluk güçleri tarafından da yapılabilir.

7- Önleme araması tutanağı

Madde 26 -Arama sırasında suç unsuruna rastlandığında, önleme araması tutanağa bağlanır.

Bu hâlde, tutanak 11'inci maddede yazılı unsurları içerir.

Tutanak arama işlemine katılmış olanlar ve hazır bulunanlarca imzalanır.
Tutanağın bir sureti ilgiliye verilir.

Suç unsuruna rastlanmadığı durumlarda, aranan kişinin talebi hâlinde, kendisine arama kararı veya emrinin tarih ve sayısı, aramanın tarih ve saati, yeri, aranan şahsın ve arayan görevlinin kimlik bilgilerinin yer aldığı bir belge verilir.

V- Avukatlık Kanunu

Baroların kuruluş ve nitelikleri

Madde 76 – (Değişik birinci fıkra: 2/5/2001 - 4667/46 md.) Barolar; Avukatlık mesleğini geliştirmek, meslek mensuplarının birbirleri ve iş sahipleri ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni sağlamak; meslek düzenini, ahlâkını, saygınlığını, hukukun üstünlüğünü, insan haklarını savunmak ve korumak, Avukatların ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla tüm çalışmaları yürüten, tüzel kişiliği bulunan, çalışmalarını demokratik ilkelere göre sürdüren kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıdır. **(Değişik ikinci fıkra: 18/6/1997 - 4276/3 md.)**

Barolar, kuruluş amaçları dışında faaliyette bulunamazlar. (Değişik üçüncü fıkra: 2/5/2001 - 4667/46 md.) Protokolde barolar, İl Cumhuriyet Başsavcısının yanında yer alır.

OLAYLAR

18.03.2025 tarihinde İstanbul Büyükşehir Belediye (İBB) Başkanı Ekrem İMAMOĞLU'nun diplomasının İstanbul Üniversitesi tarafından iptal edilmesine karar verilmiştir. 19.03.2025 tarihinde ise İBB Başkanı Ekrem İMAMOĞLU'nun da aralarında olduğu 106 İBB yöneticisi ve çalışanı şafak operasyonu ile gözaltına alınmış olup yine gözaltında bulunanların bir kısmı tutuklanırken bir kısmı ise serbest bırakılmıştır. Bu süreçte Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP) çağrısı başta olmak üzere sivil toplum örgütleri, siyasi partiler, çeşitli örgütlenmeler ve sivil halk tarafından gerçekleştirilen toplantı ve gösteri yürüyüşlerine ek olarak sosyal medyada, ana akım medyada, alternatif yayın ve iletişim kanallarıyla protesto eylem ve söylemleri baş göstermiştir. 28.03.2025 tarihine dek fiziki olarak Türkiye metropollerinde ve pek çok ilçede çeşitli protesto eylemleri gerçekleşmiştir. Ankara ilinde 19.03.2025 tarihinde başlayan eylemler; ana caddelerde, üniversite kampüslerinde, meydanlarda gerçekleşmiştir. Gözlemlenen bu eylemlere kolluk kuvvetlerinin ciddi fiziki ve hukuka aykırı müdahalesi söz konusu olmuştur. 21.03.2025 tarihinde Ankara Valiliği tarafından toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin 5 gün süreyle yasaklandığı ilan edilmiştir. Tüm bu süreçte Ankara ilinde gerçekleşen toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde Merkezimiz üyelerinin gözlemci olarak sunduğu beyanlar ile tanıkların beyanları kayda geçirilmiştir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin başladığı 19.03.2025 tarihinden 29.03.2025 tarihine kadar gerçekleşen toplantı ve gösteri yürüyüşleri ile adli süreçler gün be gün elde edilen belge ve tanık anlatımlarıyla derlenmiştir. Buna göre;

19.03.2025 günü;^[4]

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanı Ekrem İMAMOĞLU'nun da aralarında bulunduğu 106 kişinin sabah saatlerinde düzenlenen operasyonla gözaltına alınmasını protesto etmek amacıyla; saat 14.00 itibarıyla CHP Ankara İl Başkanlığı tarafından sosyal medya üzerinden yapılan çağrı doğrultusunda CHP Genel Merkezi önünde eylem yapılmıştır. CHP Ankara Gençlik Kolları'nın sosyal medya hesabı üzerinden yapılan çağrı üzerine Güvenpark'a gitmek amacıyla Yüksel Caddesi'nde toplanmış ve Güvenpark'a doğru pankartlarla ve slogan-lar eşliğinde yürüyüşe geçmişlerdir. Çeşitli siyasi partilerin ve kuruluşların da destek verdiği yürüyüş, Güvenpark'a müdahalesiz bir şekilde ulaşmıştır.

[4] <https://x.com/ankahaberal/status/1902409605415588293?t=W139dku1pEwRxT5QOYGsrQ&s=09> Erişim Tarihi: 21.03.2025

<https://x.com/ankahaberal/status/1902409605415588293?t=W139dku1pEwRxT5QOYGsrQ&s=09> Erişim Tarihi: 21.03.2025.

<https://x.com/ankahaberal/status/1902317833507238245?t=eqIuUyKws0tpZp7UjBhQLA&s=09> Erişim Tarihi: 21.03.2025.

https://x.com/ankahaberal/status/1902330476238442844?t=xohfftDHhs_022wEdOhpyQ&s=09 Erişim Tarihi: 21.03.2025.

<https://x.com/ankahaberal/status/1902462186548596812?t=HIKGIrly1wEWiaFt8gSqaQ&s=09> Erişim Tarihi: 21.03.2025.

https://x.com/BirGun_Gazetesil/status/1902413474384466253?t=P4SWHDIUM8h0RS0a9cfr8w&s=09 Erişim Tarihi: 21.03.2025.

https://x.com/BirGun_Gazetesil/status/1902457784006054159?t=o--ZnQO9ylEnJLz4TwGc7A&s=09 Erişim Tarihi: 21.03.2025.

https://x.com/evrenselgzt/status/1902381834266182060?t=AlAzDTXlWvL3Lf0JP9_msA&s=09 Erişim Tarihi: 21.03.2025.

https://x.com/sendika_org/status/1902450622839791768?t=UTcJcj-lpXqBSMclr8_TKg&s=09 Erişim Tarihi: 21.03.2025.

https://x.com/sendika_org/status/1902454562931212614?t=b5mXA3n_g96pIpxIX-cYww&s=09 Erişim Tarihi: 21.03.2025.

https://x.com/sendika_org/status/1902415962042736996?t=TqOGASgw_eikD-UpGMNFHg&s=09 Erişim Tarihi: 21.03.2025.

https://x.com/sendika_org/status/1902454557864558918?t=-wBJdX7U4PFjBR-8BJBe1Q&s=09 Erişim Tarihi: 21.03.2025.

https://x.com/sendika_org/status/1902413260906725714?t=MglzxPZIzGuzHf-B-rNpAA&s=09 Erişim Tarihi: 21.03.2025.

https://x.com/sendika_org/status/1902401212500107414?t=kP9geSwBo9X1Y_PqnLyzQg&s=09 Erişim Tarihi: 21.03.2025.

https://x.com/sendika_org/status/1902403779787440265?t=kNYWwIAMjvdpE7VwqJB2nQ&s=09 Erişim Tarihi: 21.03.2025.

https://x.com/sendika_org/status/1902319258324938939?t=zfGZ5mldBcExiwVvvUJ78g&s=09 Erişim Tarihi: 21.03.2025.

https://x.com/tip_ankara/status/1902457807279902753?t=MC6QC_2fphG7gs0f1W3NCg&s=09 Erişim Tarihi: 21.03.2025.

20.00 itibarıyla CHP Ankara Gençlik Kolları çağrısıyla Güvenpark'ta buluşan ve toplam sayısının binleri bulduğu görülen kitle, sloganlar eşliğinde Güvenpark ve Atatürk Bulvarı'nı doldurmuştur. 20.35 civarında CHP milletvekilleriyle Adalet Bakanlığı'na yürüyüp tekrar Güvenpark'a gelen kalabalık, 20.45 civarında CHP Ankara İl Örgütü'nün, eylemi sonlandırmak istemesine rağmen alanda bulunmaya devam etmiş ve yaklaşık 22.00'a kadar alanda kalabalık bir halde bulunmaya devam etmiştir.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) öğrencilerinin ODTÜ önünde toplanmasıyla ODTÜ A1 kapısında ve Mevlâna Bulvarı'nda başlayan eylemler sonucunda 23.00 itibarıyla Mevlâna Bulvarı'nda toplanan kitleye, Kolluk kuvveti tarafından barikat kurularak ve TOMA ile biber gazı ve tazyikli su sıkılarak müdahale edilmiştir. Çoğunluğunu öğrencilerin oluşturduğu kalabalık yakın mesafeden biber gazına maruz kalmıştır. Mevlâna Bulvarı'nda kalıp ODTÜ'ye geçmeye çalışan kitle, yaklaşık 00.30'da dağılmıştır.

Belirtilen tarihte kolluk tarafından fiziksel müdahalede bulunulmuş olsa da yakalama veya gözaltı işlemi yapılmamıştır.

20.03.2025 günü,^[5]

Güvenpark - ODTÜ

CHP Ankara İl Başkanlığı, sosyal medya hesaplarından yaptığı paylaşım ile, yurttaşları saat 20.00'de Güvenpark'ta yapılacak eyleme çağırmıştır. Mamak Tuzluçayır'dan Tıp Fakültesi Caddesi, Cemal Gürsel Caddesi, Ziya Gökalp Caddesi ve Dikmen'den, Dikmen Caddesi tek yönlü araç trafiğine kapatılarak yapılan yürüyüşle gelen kitle, Güvenpark'taki eyleme katılmış, Güvenpark'taki eylem sonlandıktan sonra, kitle Kızılay'ı trafiğe kapatmıştır. Sonrasında Atatürk Bulvarı üzerinden Ulus'a kadar yürünmüştür. Saat 21.30 sıralarında Birinci Meclis önünde CHP otobüsünün üstünde konuşan CHP milletvekilleri Murat Emir, Veli Ağbaba, Ali Mahir Başarır ve CHP Ankara İl Başkanı Ümit Erkol, konuşmalarının sonunda yurttaşları ODTÜ'de saat 19.30 sıralarında 5. Yurt önünde toplanıp eylem yapan ve yürüyüş düzenlemek isteyen öğrencilere destek olmak için ODTÜ'ye gitmeye davet etmiştir.

Ankara Valiliği, metro araçlarının ODTÜ metro istasyonunda durmadan devam etmesi ve ODTÜ ring otobüslerinin durdurulması yönünde karar almıştır. ODTÜ A1 kapısında çok sayıda TOMA ile Kolluk kuvveti barikadı kurularak giriş ve çıkışlar kapatılmış, barikatın kaldırılmasını isteyen eylemcilere yoğun bir şekilde biber gazı kullanılarak müdahale edilmiştir.

[5]https://ankahaber.net/haber/detay/ankara_universitesi_ogrencileri_tandogan_kampusunde_eylem_yapiyor_istanbuldan_odtuye_sicrayan_atesi_ankara_universitesinde_yukseltiyoruz_228097 Erişim Tarihi: 22.03.2025;
<https://www.youtube.com/watch?v=43BqKZqKbYc> Erişim Tarihi: 22.03.2025.
<https://www.youtube.com/watch?v=beXwMWwqbrI> Erişim Tarihi: 22.03.2025
<https://www.youtube.com/watch?v=o8FQ93gmYso> Erişim Tarihi: 22.03.2025
<https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiyel/ankara-universitesinde-ogrencilere-biber-gazi-ile-mudahale-2311388> Erişim Tarihi: 22.03.2025
https://ankahaber.net/haber/detay/ankara_universitesi_ogrencilerinin_tandogandaki_eylemi_suruyor_bir_ogrenci_gozaltina_alindi_ogrencilerin_guvenparka_gitmesine_izin_verilmiyor_228102 Erişim Tarihi: 22.03.2025
<https://www.youtube.com/watch?v=IYAyMyvjr7w> Erişim Tarihi: 22.03.2025
<https://www.youtube.com/watch?v=Y-FN-ha4lEI> Erişim Tarihi: 22.03.2025 <https://www.youtube.com/watch?v=yEILuXxRNsk> Erişim Tarihi: 22.03.2025 <https://www.youtube.com/watch?v=niWEZUXSExA> Erişim Tarihi: 22.03.2025 <https://bianet.org/haber/odtu-luler-hukümetin-baskici-politikalarina-karsi-muhtesem-bir-direnis-gosterdik-305694> Erişim Tarihi: 22.03.2025 <https://www.birgun.net/haber/ankara-valiligi-odtu-metro-istasyonu-nu-kapatti-608925> Erişim Tarihi: 22.03.2025 <https://sendika.org/2025/03/ankaralilar-irade-gaspina-karsi-sokakta-722641> Erişim Tarihi: 22.03.2025 https://www.instagram.com/chp_mamak/reel/DHbi0IfMoGJ/ Erişim Tarihi: 22.03.2025 <https://x.com/dokuz8haber/status/1902781903570161782> Erişim Tarihi: 22.03.2025 <https://www.youtube.com/watch?v=QEkfHUvWmO4> Erişim Tarihi: 22.03.2025 <https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiyel/ankarada-ogrenciler-sokakta-bilkent-universitesi-ve-hacettepe-2311338> Erişim Tarihi: 22.03.2025

edilmiştir. Yoğun gazdan dolayı fenalaşan yurttaşlara ambulans görevlileri tarafından müdahale edilmiştir. Ulus'tan metroyla gelen kitle, Valilik kararıyla metroların ODTÜ istasyonun-da durmayacağını anons edilmesi üzerine bir önceki istasyon olan MTA istasyonunda metrodan inmiş, buradan ODTÜ'ye yürümüştür. A1 kapısından ODTÜ'ye girmek isteyen kitleye kolluk görevlileri tarafından kamuoyunda yaygın şekilde plastik mermi olarak bilinen biber gazı kapsülü ile müdahalede bulunulmuştur. CHP milletvekillerinin Kolluk kuvvetiyle müzakeresi sonucunda saat 22.45 sularında ODTÜ'ye girmek isteyen yurttaşların girişi sağlanmıştır.

Bir önceki gün olduğu gibi ODTÜ önündeki Eskişehir yolunu araç trafiğine kapatarak gösteri yürüyüşü yapmak isteyen yurttaşlara Kolluk kuvveti, A1 kapısında kurulan barikatla engel olmuş, barikata yaklaşık 50 metre uzakta slogan atarak bekleyen eylemcilere birkaç dakikalık aralıklarla yoğun şekilde biber gazı kapsülü ve tazyikli su ile müdahalede bulunmuştur. Biber gazı kapsüllerinden korunmak için eylemciler, yerleşkede bulunan çöp konteynerlerini kendi önlerine çekerek korunmuşlardır. Gece yaklaşık saat 00.30 sıralarına kadar devam eden eylemler kolluk kuvveti müdahalesi sebebiyle sona ermiştir. Kalabalık, C Heykel noktasına çe-kilmiş ve burada bir basın açıklaması yapılmasının ardından dağılmıştır. Bu süreçte diğer kapılardan çıkışlar sırasında kolluk görevlileri tarafından video kaydı alınmıştır.

Ankara Üniversitesi Beşevler Yerleşkesi

Ankara Üniversitesi Beşevler (Tandoğan) Yerleşkesinde eylem yapmak isteyen öğrencilerin yerleşkeye girişi, kolluk görevlileri tarafından öğrenci kimlikleri kontrol edilerek sağlanmıştır. Kayıtlı olduğu bölüm Beşevler Yerleşkesi dışında bir yerleşkede bulunan Ankara Üniversitesi öğrencileri, kolluk görevlileri tarafından yerleşke içine alınmamak istenmiş ancak öğrenciler yerleşke içine girmiştir.

Saat 17.00 sularında yerleşke kapısından yerleşke içindeki Güneş Meydanı'na kadar yürüyüş eylemi yapan öğrenciler, Güneş Meydanı önünde basın açıklaması yaptıktan sonra yerleşke dışında Güvenpark'a yürüyüş eylemi yapmak istemişler ancak kolluk görevlileri tarafından yerleşke kapısına kurulan barikatla yerleşkeye giriş ve çıkışlar engellenmiştir. Kolluk görevlileri tarafından eylemcilere biber gazı ile müdahale edilmiş ve astım krizi geçiren öğrenciler ol-muştur. Bu süreçte kolluk görevlilerinin yüksek yerlere çıkarak eylemcileri kamerayla kayıt altına aldığı, kolluğun kullandığı ekipman ve donanımların kimlik tespitini zorlaştırdığı ve hatta belli durumlarda imkansız kıldığı, takviye olarak bekçilerin yerleşke kapısına geldiği, bekçilerin taktıkları maskelerin arkasında belirleyici kodlar bulunduğu

görülmüştür.

Yerleşke kapısının karşısındaki kaldırımda toplanan yurttaşların kolluk görevlileri tarafından dağılması istenmiş, dağılmayan yurttaşlar kolluk görevlileri tarafından ablukaya alınmış, fiili müdahalede bulunularak dağıtılmıştır. Kolluk görevlileri tarafından yerleşke kapısından çıkmak isteyen eylemcilere yapılan anonsta, eylemin kanuna aykırı olduğu, kayıt altına alındığı ve yakalama yapılmaması için eylemi sonlandırmaları gerektiği belirtilmiştir. Eylemcilerin eylemi sonlandırmamaları üzerine yapılan ikinci anonsta, eylem sonlandırılmazsa eylemcilerin yerleşkeden zorla çıkarılacağı belirtilmiştir.

Saatler süren müzakerede CHP Çanakkale milletvekili İsmet Güneşhan ve CHP Amasya milletvekili Reşat Karagöz de yer almış; müzakere sonucunda eylemcilerin eyleme son vererek slogan atmadan ve araç yolunu trafiğe kapatmadan Eczacılık Fakültesi çıkışından yerleşke dışına çıkmaları ve yakalama yapılmaması konusunda anlaşmaya varılmış; milletvekilleri tarafından eylemcilere müzakerenin sonucu megafonla duyurularak eylemin sonlandırılması istenmiş, eylemciler Eczacılık Fakültesi çıkışından çıkıp metro kullanılarak Güvenpark ve ODTÜ'de devam eden eylemlere katılınması konusunda yönlendirilmiştir. Saat 21.20 sıralarında eylemcilerin yerleşke dışına çıkışı sağlanmış, eylemciler slogan atmadan ve araç trafiğini engellemeden eylemi sonlandırmıştır.

Yerleşke içinde kolluk görevlileri tarafından çevreleri sarılan eylemciler bu süreçte Merkezimizden talepçi olmuş, Merkezimiz tarafından yerleşkeye gidilerek eylem süreci takip edilmiştir.

20 Mart 2025 tarihinde, Bilkent Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi'nde de üniversite öğrencileri tarafından yürüyüş, slogan ve basın açıklaması eylemleri gerçekleştirilmiş olup sonrasında eylemciler ODTÜ'de gerçekleştirilen eylemlere katılmışlardır.

21.03.2025 günü;^[6]

Kızılay-Güvenpark

21 Mart 2025 tarihinde Ankara Valiliği tarafından il genelinde 21 Mart 2025 Cuma günü saat 14.00'den, 25 Mart 2025 Salı günü 23.59'a kadar kapalı ve açık yer toplantıları ile gösteri yürüyüşleri, basın açıklaması, çadır kurma, stant açma, oturma eylemi, imza kampanyası ve benzeri türdeki eylem ve etkinlikler ile el ilanları dağıtılması, pankart/afiş asılması yasaklanmıştır. Ankara Valiliği'nin bu yasaklama kararına karşı Ankara Barosu hemen aynı

[6] <https://www.diken.com.tr/ankarada-eylemler-bes-gun-yasak/>; Erişim Tarihi: 24.03.2025.
<https://tr.euronews.com/2025/03/20/chpden-14-buyuksehir-ve-21-il-icin-eylem-cagrisi>; Erişim Tarihi: 24.03.2025.
<https://www.haberankara.com/ankaralankara-barosu-valiligin-yasaklama-kararinin-iptali-icin-dava-acti-290223>; Erişim Tarihi: 24.03.2025.
<https://www.evrensel.net/haber/547266/ankara-tabip-odasi-ogrencilere-toma-biber-gazi-plastik-mermive-fiziksel-guc-kullanilmasi-kabul-edilemez>; Erişim Tarihi: 24.03.2025.
<https://www.bbc.com/turkcel/articles/cglyx2venkxo>; Erişim Tarihi: 24.03.2025.
<https://www.bbc.com/turkcel/articles/czdnm4v5ljro>; Erişim Tarihi: 24.03.2025.
<https://x.com/tcbuyuksehir/status/1903093153810543035?t=E75K3H4LGfVGdc5eg7mpKw&s=19>; Erişim Tarihi: 24.03.2025.
<https://www.diken.com.tr/ankara-valiligi-odtu-cevresindeki-metro-duraklarini-kapattil>; Erişim Tarihi: 24.03.2025.
<https://x.com/tcbuyuksehir/status/1903093153810543035>; Erişim Tarihi: 24.03.2025.
<https://x.com/ankahaberal/status/1903121693045817813>; Erişim Tarihi: 24.03.2025.
<https://www.bbc.com/turkcel/articles/cq6ye161j74o>; Erişim Tarihi: 24.03.2025.
<https://x.com/ankahaberal/status/1903138912958038198>; Erişim Tarihi: 24.03.2025.
<https://x.com/ankahaberal/status/1903143604899520811>; Erişim Tarihi: 24.03.2025.
<https://x.com/ankahaberal/status/1903144227309039728>; Erişim Tarihi: 24.03.2025.
<https://x.com/ankahaberal/status/1903145719994671224>; Erişim Tarihi: 24.03.2025.
<https://x.com/ankahaberal/status/1903179935721931139>; Erişim Tarihi: 24.03.2025.
https://x.com/q_haber/status/1903174920588157439; Erişim Tarihi: 24.03.2025.
<https://x.com/ankahaberal/status/1903166018446385454>; Erişim Tarihi: 24.03.2025.
<https://x.com/ankahaberal/status/1903184258857841128>; Erişim Tarihi: 24.03.2025.
<https://x.com/ankahaberal/status/1903185439638556992>; Erişim Tarihi: 24.03.2025.
<https://x.com/ankahaberal/status/1903196646978027894>; Erişim Tarihi: 24.03.2025.
<https://www.instagram.com/reel/DHeb7vSoI38/?igsh=MTN1Z3I2dzhzYjJ5cQ%3D%3D>; Erişim Tarihi: 24.03.2025. <https://www.instagram.com/reel/DHef4joIVVsl/?igsh=MXNxYjgwMHZlMjB5YQ%3D%3D>; Erişim Tarihi: 24.03.2025. <https://www.instagram.com/reel/DHex-IBoAxJl/?igsh=MTVlNGRhcyRrZ2p0Nw%3D%3D>; Erişim Tarihi: 24.03.2025.
https://tr.wikipedia.org/wiki/2025_T%C3%BCrkiye'de_h%C3%BCK%C3%BBmet_kar%C5%9F%C4%B1t%C4%B1_protestolar_zaman_%C3%A7izelgesi. Erişim Tarihi: 24.03.2025.

gün harekete geçmiş ve soyut gerçeklere dayanan ilgili kararın Anayasal bir hak olan toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını hakkın özüne dokunur şekilde ihlal eder nitelikte olması, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin AİHM tarafından belirlenen kriterleri sağlamaması sebebiyle iptal edilmesinin gerekmesi gerekçeleriyle Ankara 22. İdare Mahkemesi'nde yürütmenin durdurulması ve iptali talebiyle dava açmıştır.

CHP Genel Başkanı Özgür Özel 21 Mart sabahı yaptığı konuşmada, Türkiye genelinde 81 ilde, iftardan sonra (20:30) miting ve sokak eylemleri çağrısı yapmış ve CHP Ankara İl Başkanlığı da "Milli İradeye Sahip Çıkıyoruz Dayanışma Ziyaretlerine Davet Ediyoruz" başlığıyla 21 Mart Cuma saat 20.30'da Güvenpark CHP Ankara İl Başkanlığı önüne çağrı yapmıştır. Valiliğin yasak kararına rağmen bu çağrı sonrası halk; öğrencilerin, siyasi partilerin, sendikaların da içerisinde olduğu büyük bir kalabalık ile katılım sağlamıştır. CHP Ankara İl Başkanlığı önünde Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Mansur Yavaş, CHP Ankara İl Başkanı Ümit Erkol, CHP Ankara Milletvekili Murat Emir ve CHP Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır kalabalığa seslenerek konuşmalarını gerçekleştirmişlerdir. Güvenpark'ta yapılan bu eylemin ardından Atatürk Bulvarı'na yürüyen kitleye Kolluk kuvveti, biber gazı ve tazyikli su ile sert müdahalelerde bulunmuştur. Kolluk müdahalesinin ardından Meşrutiyet Caddesi giriş ve çıkışa kapatılarak kişilerin yer değiştirmesi zorlaşmış ve akabinde TOMA ile müdahaleye devam edilmiştir.

ODTÜ

21 Mart 2025 tarihinde Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) öğrencilerinin Güvenpark'taki eyleme katılmasına kapılar kapatılarak izin verilmemiştir. Kolluk kuvveti 7 TOMA ile ODTÜ girişinde bariyer kurmuştur. ODTÜ'ye metro ve otobüs seferleri iptal edilirken okuldan yaya çıkışı da yasaklanmıştır. EGO Genel Müdürlüğü ODTÜ, MTA, Beytepe ve Bilkent ODTÜ çıkışı metro duraklarında yolcu iniş ve binış işlemlerini 21 Mart akşamı durdurmuştur. Saat 19.00'dan itibaren ise Söğütözü Metro Durağı yolcu giriş ve çıkışı da kapatılmıştır. Güvenpark'taki akşam saatlerinde gerçekleşen buluşmaya katılma kararı almalarına rağmen, Kolluk kuvvetinin tüm çıkışları kapatması nedeniyle kampüste kalan öğrenciler basın açıklaması yapmıştır. Hacettepe ve Bilkent Üniversitesi öğrencileri başta olmak üzere pek çok üniversiteli genç ODTÜ'de abluka altında olan arkadaşlarına destek olmak için A1 kapısı önüne toplanmıştır. Güvenpark'taki eylemin sona ermesinin ardından kalabalık ODTÜ'ye yönelmiştir. Zaman zaman Kolluk kuvveti müdahalesiyle karşılaşan eylemciler kapatılmayan en yakın metro duraklarında inerek büyük kalabalıklar halinde yürüyüşe geçip ODTÜ'ye ulaşmıştır. ODTÜ A1 kapısı önünde toplanan kalabalığın, kampüs dışına çıkması kolluk kuvvetinin set çekmesi nedeniyle mümkün olmamıştır. Kolluk kuvveti,

ODTÜ'ye ulaşan protestoculara A1 kapısı önünde, içerideki öğrencilere ise kampüs içinde biber gazı, plastik mermi ve TOMA'larla müdahale etmiştir. Soğuk havada tazyikli su ve biber gazı ile yapılan müdahalenin ardından kitle, Eskişehir Yolu istikametine doğru geri çekilmiştir. Bu esnada rahatsızlanan kişiler olmuştur. TOMA ve yoğun biber gazı müdahalesi, Tarım Bakanlığı-Danıştay durağına kadar devam etmiştir.

22.03.2025 günü;^[7]

22.03.2025 Cumartesi günü saat 15.00 civarında, CHP, SOL Parti, DEM Parti, KESK, TMMOB, DİSK, ATO ve Tüm Emekliler Sendikası gibi birçok siyasi parti ve sivil toplum kuruluşunun çağrısıyla binlerce kişi Güvenpark'ta toplanmıştır. Katılımcılar, ellerinde pankartlar ve sloganlarla Adalet Bakanlığı'na doğru yürüyüş gerçekleştirmiştir. Aynı gün saat 20.00'de ise, CHP Ankara Gençlik Kolları'nın çağrısıyla bir grup daha Güvenpark'ta bir araya gelmiştir.

Öte yandan Ankara Büyükşehir Belediyesi EGO Genel Müdürlüğü de Ankara Valiliğinin kararı doğrultusunda eylemleri durdurmak, yavaşlatmak amacı ile Ankara Metrosu ODTÜ İstasyonu'nun geçici olarak kapatıldığını duyurmuştur. Genel Müdürlüğün sosyal medya hesabından yapılan açıklamaya göre, Ankara Valiliği'nin aldığı karar gereğince saat 18.00 itibarıyla ODTÜ, MTA, Beytepe ve Bilkent ODTÜ çıkışı metro duraklarında yolcu iniş ve binışleri durdurulmuştur. ODTÜ önündeki duraklar ise saat 18.00'den itibaren kullanıma kapatılmış, ODTÜ kampüsünde de otobüs ring seferi hizmetleri durdurulmuştur. Söğütözü metro durağı da saat 19.00 itibarıyla yolcu iniş ve binışlerine kapatılmıştır. EGO Genel Müdürlüğünün açıklamasında “*Vatandaşlarımızın alternatif güzergahları kullanmaları önemle rica olunur*” denmiştir.

^[7] <https://www.evrensel.net/haber/547297/sikiyonetim-manzarasi-istanbul-ve-ankarada-eylem-yasak-yollar-kapali>
<https://www.dha.com.tr/yereel-haberler/ankara/ankaradaki-eylemlerde-gozaltina-alinan-25-kisi-2606815>;
<https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiyelson-dakika-ankara-ayakta-ekrem-imamoglu-na-destek-eylemleri-4-2311927>;
<https://kisadalgga.net/haber/gundem/ankarada-5-gunluk-eylem-yasagi-122870>;
<https://www.yenicaggazetesi.com.tr/ankara-sokaklarinda-proteto-imamoglu-icin-sokaga-dokulduler-897453h.htm>;
<https://www.trthaber.com/haber/turkiye/ankarada-eylem-ve-gosteriler-5-gun-yasaklandi-901500.html>;
<https://www.gercekhaberci.com/ekrem-imamoglu-icin-ankara-da-toplanma-cagrisi/227084/>.

Aynı gün saat 22.00 sularında ODTÜ kampüsünden Güvenpark'a yürümek isteyen bir grup öğrenci, Kolluk kuvveti müdahalesiyle karşılaşmıştır. Dumlupınar Bulvarı'nda yaklaşık iki saat süren bu müdahalede, Kolluk kuvveti biber gazı ve TOMA ile müdahalede bulunmuştur. Aynı saatlerde Güvenpark'ta bulunan eylemcilere de Kolluk kuvveti, biber gazı ve TOMA ile sert müdahalelerde bulunmuştur. Bu sert müdahalelerde ise birçok eylemci yaralanmış, eylemcilerin Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nde belirtilen usu-le aykırı şekilde gözaltına alındığı gözlemlenmiştir.

Kolluk kuvveti, eylemin izinsiz olduğu gerekçesiyle müdahalede bulunarak toplam 25 kişiyi gözaltına almıştır. Şüpheliler, '2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet' suçlamasıyla adliyeye sevk edilmiştir. Savcılıktaki ifadelerinin ardından 3 şüpheli için tutuklama, 4 şüpheli için ev hapsi ve 18 şüpheli için haftanın 7 günü karakolda imza verme şeklinde adli kontrol talep edilmiştir. Ankara 1'inci Sulh Ceza Hakimliği, 18 şüpheli hakkında haftanın cumartesi ve pazar günleri saat 19.00-24.00 arasında karakola imza verme ve yurt dışına çıkış yasağı kararı vermiştir. Mahkeme, Savcılığın ev hapsi taleplerini reddederken, 4 kişi hakkında haftanın cuma, cumartesi ve pazar günleri 19.00-24.00 saatleri arasında imza verme ve yurt dışına çıkış yasağı uygulanmasına hükmetmiştir. 3 şüpheli hakkında ise 24 Mart ile 31 Mart arasında 1 hafta süreyle ev hapsi tedbirine dair adli kontrol kararı verilmiştir.

23.03.2025 günü,^[8]

Ankara'da 23 Mart 2025 tarihinde gerçekleştirilen protesto eylemleri, Ankara Valiliği'nin ilan ettiği toplantı ve gösteri yürüyüşü yasağına rağmen devam etmiştir. Ankara'da farklı siyasi partiler, öğrenci toplulukları ve sivil toplum kuruluşları tarafından toplanma çağrıları yapılmıştır:

- CHP Ankara İl Başkanlığı: Saat 21.00'de Güvenpark'ta buluşma çağrısı.
- ODTÜ Öğrencileri: Saat 17.00'de Kuğulu Park'ta toplanma çağrısı.
- Hacettepe Üniversitesi Öğrencileri: Saat 17.30'da Kuğulu Park'ta buluşma çağrısı.
- Öğrenci Kolektifleri: Öğleden sonra saatlerinde Kızılay çevresinde toplanma çağrısı.
- Eğitim-Sen, SES, Halkevleri: Saat 18.00'de Sakarya Caddesi'nde "Halkın İradesine Sahip Çıkıyoruz" temalı basın açıklaması çağrısı.

Saat 21.00 itibarıyla Güvenpark ve çevresinde toplanan gruplara yönelik Kolluk kuvveti müdahalesi başlamıştır. Çevik kuvvet ekipleri, Meşrutiyet Caddesi, Konur Sokak ve Karanfil Sokak çevresinde biber gazı, plastik mermi ve tazyikli su kullanarak kitleyi dağıtmış ve gözaltı işlemleri gerçekleştirmiştir.

Müdahaleler sonrası saat 22.00 civarında kalabalık büyük ölçüde dağıtılmış, 22.40 itibarıyla Meşrutiyet Bulvarı ve civarı üzerinden gözaltı sevkleri yapılmıştır.

Toplamda 65 kişi gözaltına alınmıştır. Bu kişilerden biri Avukat, biri Stajyer Avukat olup, kalan 63 kişi mevcutlu şekilde gözaltına alınmıştır.

Gözaltı sırasında bir kişinin ayağının üzerinden TOMA geçmesi sonucu ciddi yaralanma meydana gelmiş; tomografi için hastaneye sevk edilmiş; ancak acil serviste radyoloji uzmanı bulunmadığı için yalnızca röntgen çekilebilmiştir. Ankara Barosu İnsan Hakları Merkezi bu ihmal iddiaları ve gözaltı süreci hakkında resmi rapor düzenlemiştir. İşbu rapora Ankara Barosu'nun internet sitesi ve sosyal medya hesaplarından ulaşılabilir.

Gözaltına alınanların ifade işlemleri 24 Mart 2025 günü saat 17.50 itibarıyla tamamlanmış-

^[8] <https://www.evrensel.net/haber/547335/ankarada-Kolluk-kuvveti-mudahalesi>;
<https://www.sozcu.com.tr/ankara-da-universitelerinin-eylemine-Kolluk-kuvveti-mudahale-etti-p166681>;
İHD Günlük İhlal Raporu (19-26 Mart 2025) "<https://www.ihd.org.tr/sokaga-dur-iskenceye-yuru-denildi/>"
<https://www.cnnturk.com/turkiye/23-mart-ankarada-bugun-metrolar-kapali-mi-acildi-mi-ankara-odtu-ve-sogutozu-metro-duraklari-son-durumu-2259615>.

tır.

23 Mart 2025 tarihinde sosyal medya platformlarında (özellikle X/Twitter) Güvenpark, Sakarya Caddesi ve Meşrutiyet Caddesi çevresindeki Kolluk kuvveti müdahalelerine ilişkin çok sayıda görüntü paylaşılmıştır. Kamuoyuna yansıyan videolarda vatandaşlara yönelik yoğun biber gazı, tazyikli su kullanımı ve ara sokaklarda kovalama görüntüleri yer almıştır.

23 Mart 2025 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilen protestolar, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 34. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 11. maddesi kapsamında korunan toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı kapsamındadır. Müdahalelerin orantısız olduğu, gözaltı ve sağlık hizmetlerindeki eksikliklerin ciddi hak ihlallerine yol açtığı tespit edilmiştir.

24.03.2025 günü,^[9]

Ankara Büyükşehir Belediyesi EGO Genel Müdürlüğü tarafından Ankara Valiliği'nin aldığı kararın dayanak olarak gösterildiği bilgilendirme metninde, 24.03.2025 tarihinde saat 19.00 itibarıyla Kızılay Metro, Kızılay Ankaray, ODTÜ Metro ve Söğütözü Metro duraklarından yolcu iniş binışı yapılamayacağı bildirilmiştir.

Ankara Üniversitesi Tandoğan Kampüsü'ne farklı fakültelerden giriş çıkışların engellenmesi sonucu öğrenciler saat 14.00 itibarıyla Güneş Meydanı'nda forum için çağrıda bulunmaya başlamışlardır. Ankara Üniversitesi Cebeci Kampüsünde yaşanan süreci protesto eden öğrencilere de müdahale de bulunulmuştur.

ODTÜ ve Bilkent Üniversitesi'nde ise toplu boykot çağrıları yapıp öğrenciler kampüs içerisinde fakültelere yürüyerek protestolarını gerçekleştirmişlerdir. Gün içerisinde yaşanan bu protesto yürüyüşü esnasında herhangi bir müdahale olmamasına karşın üniversite giriş ve çıkışlarında kalabalık bir kolluk kuvveti ve TOMA müdahaleye hazır bir şekilde bulunmuştur.

Akşam saatlerinde ise ODTÜ öğrencilerinin çağrısı üzerine Kuğulu Park mevkiinden Tunalı Hilmi Caddesi üzerinden Kızılay'a doğru öğrenciler başta olmak üzere vatandaşlar yürüyüşe geçmiştir.

CHP Ankara İl Başkanlığı'nın Güvenpark çağrısına rağmen Kızılay Ziya Gökalp Caddesinde Çankaya Belediye Başkanlığı önünde toplanan halk, yapılan mitingden sonra dağılmayıp protestolara devam etmiştir.

^[9] https://www.youtube.com/watch?v=fo_gkxxDAYM&ab_channel=Halktv.

https://t24.com.tr/haber/ankara-universitesi-ogrencilerinin-eylem-hakina-kisitlama-gunes-meydani-na-farkli-fakulteden-girisler-yasaklandi.1228097#google_vignette.

<https://www.evrensel.net/haber/547692/universitelerde-boykot-gun-u-bu-fakultede-boykot-var>.

<https://www.youtube.com/live/dPX-QCHVEQQ>.

Ziya Gökalp Caddesi'nin başlangıcında 4 TOMA tarafından kolluk kuvvetleri tarafından güzergah kapatılmış ve protesto eden vatandaşlara yönelik beklenilmeye geçilmiştir. Protestoların devam etmesi üzerine 24 Mart Pazartesi gününü salıya bağlayan gece saat 00.10 itibarıyla kolluk kuvvetleri TOMA marifetiyle su sıkmaya başlamış ve devamında çevik kuvvet protesto eden halkı biber gazı, plastik mermi ve tazyikli su kullanarak bölgeden uzaklaştırma-ya çalışmıştır.

Kolluk kuvveti müdahalesinin başlangıcında direncini koruyan halka karşı kolluğun TOMA marifetiyle müdahale gücünü artırması sonucunda kitlenin direnci kırılmış ve cadde üzerinden Kolej metrosuna doğru takip başlamıştır. Çevik kuvvet, Kolej mevkiine doğru geri çekilen halkın peşinden giderek TOMA ile müdahalelerde bulunmuş ve protestocuları gözaltına almaya başlamıştır.

Kolej metrosunun olduğu bölgeden Kurtuluş mevkiine doğru ilerleyen protestocular karşısında kolluk kuvvetinin müdahalesinin şiddeti arttırmıştır. Kurtuluş Parkı mevkiinde protestocuları suça konu eylemleri olup olmadığını ayırt etmeksizin gözaltına almıştır. Dikimevi'ne kadar protestocuları takip eden kolluk kuvvetleri, TOMA marifetiyle topluluğu dağıtmış olup eylemler de böylelikle sonlandırılmıştır.

Protestocularardan ayrılan bir grup, Hamamönü mevkiine doğru hareket etmiş ve protestocu ekibi takiben 2 adet TOMA aracı eşlik etmiştir. Hamamönü mevkiine gelen Çevik Kuvvet, güç kullanmadan vatandaşları dağıtmış ve herhangi bir gözaltı süreci yaşanmamıştır.

23.03.2025 tarihinde Ankara Üniversitesi Tandoğan Kampüsünde yapılan eylemler sonucunda TEM ekipleri, 24.03.2025 tarihinde sabah saatlerinde şafak operasyonu ile 5 vatandaşı evlerinden almak suretiyle gözaltına almıştır.

Söz konusu Kızılay'daki eylemlerde toplam 39 vatandaş gözaltına alınarak hastane kontrolleri neticesinde Ankara Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şubeye götürülmüştür.

25.03.2025 günü,^[10]

Ankara Valiliği, 25 Mart tarihli açıklamasıyla, il genelindeki toplantı ve gösteri yasağının 26 Mart 2025 Çarşamba günü saat 00.00'dan, 1 Nisan 2025 Salı günü saat 23.59'a kadar uzatıldığını duyurmuştur. EGO Genel Müdürlüğü, X isimli sosyal medya platformu üzerinden yaptığı paylaşımda, Valilik kararı doğrultusunda 25 Mart 2025 Salı günü saat 19.00'dan itibaren Kızılay Metro, Kızılay Ankaray, ODTÜ Metro ve Söğütözü Metro durakları ile ODTÜ önündeki otobüs duraklarının kapatılacağını, ayrıca ODTÜ kampüsü içindeki ring seferi hizmetlerinin durdurulacağını açıklamış; Kızılay'daki Atatürk Bulvarı da aynı karar kapsamında araç trafiğine kapatılmıştır.

^[10] <http://www.ankara.gov.tr/basin-aciklamasi2503;>
https://x.com/egobilgi/status/1904518745789235384?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1904518745789235384%7Ctwgr%5Ea38137e7a2edf0715cdb56e2d60bf618a7c5eedf%7Ctwcon%5Esl_&ref_url=https%3A%2F%2Fwww.birgun.net%2Fhaber%2F25-mart-2025-ankara-kapali-metro-duraklari-ankara-da-hangi-metro-duraklari-kapali-610177;
<https://www.ankarabarsu.org.tr/duyuru/5fd11250-0958-11f0-8151-000c29c9dfce;>
<https://x.com/AliYerlikaya/status/1904528563216269435>; [https://tr.euronews.com/2025/03/25/legitim-sene-boykot-sorusturmasi;](https://tr.euronews.com/2025/03/25/legitim-sene-boykot-sorusturmasi)
[https://bianet.org/haber/odtude-Kollukkuvveti-muzakere-sonucu-verdigi-sozleri-tutmadi-305866#google_vignette;](https://bianet.org/haber/odtude-Kollukkuvveti-muzakere-sonucu-verdigi-sozleri-tutmadi-305866#google_vignette)
[https://kisadalga.net/kisadalga/tv/detay/ankarada-imamoglu-na-destek-eylemine-Kollukkuvveti-mudahalesi-123324;](https://kisadalga.net/kisadalga/tv/detay/ankarada-imamoglu-na-destek-eylemine-Kollukkuvveti-mudahalesi-123324)
[https://www.t24.com.tr/haber/ankara-da-imamoglu-protestolarina-Kollukkuvveti-mudahalesi-1228419;](https://www.t24.com.tr/haber/ankara-da-imamoglu-protestolarina-Kollukkuvveti-mudahalesi-1228419)
[https://x.com/dokuz8haber/status/1904650662878535722;](https://x.com/dokuz8haber/status/1904650662878535722)
[https://x.com/12puntocomtr/status/1904617162771202342;](https://x.com/12puntocomtr/status/1904617162771202342)
[https://x.com/AnkaraTodam/status/1904809768239186041?t=3BrpccdlwhkDt4Akoj-xlA&s=08;](https://x.com/AnkaraTodam/status/1904809768239186041?t=3BrpccdlwhkDt4Akoj-xlA&s=08)
[https://x.com/AnkaraTodam/status/1904873004275736596?t=Ykmcw1af7ymC59xaceeGSQ&s=08.](https://x.com/AnkaraTodam/status/1904873004275736596?t=Ykmcw1af7ymC59xaceeGSQ&s=08)

İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya, 25 Mart 2025 tarihinde saat 16.39'da X hesabından yaptığı paylaşımda, 19 Mart 2025 tarihinden itibaren gerçekleşen protestolar kapsamında toplam 1418 kişinin gözaltına alındığını açıklamıştır. Yerlikaya, bu protestoları “yasa dışı gösteri” olarak nitelendirirken, “Sokakları terörize etmeye kalkışanlara, milli ve manevi değerlerimize, Kolluk kuvvetlerimize saldıranlara asla taviz verilmeyecektir” ifadesini kullanmıştır. Ankara Barosu, resmi internet sitesi ve sosyal medya hesapları üzerinden yaptığı duyuruyla, Baroya kayıtlı avukatları hukukun üstünlüğüne, adalete, özgürlüğe ve Cumhuriyet’e sahip çıkma kararlılığını göstermek adına, ertesi gün gerçekleşecek Cumhuriyet ve Hukuk Yürüyüşü’ne davet etmiştir. Eğitim-SEN, üniversitelerde gerçekleşen ders boykotlarına destek vermek amacıyla 25 Mart’ta iş bırakma eylemi gerçekleştirmiştir.

ODTÜ’de, akşam saatlerinde büyük bir kalabalık, Kolluk kuvveti ablukasının sona ermesini talep ederek kampüsün A1 kapısına yürümüş; ardından Kolluk kuvveti müdahalesi gerçekleşmiştir. Gecenin ilerleyen saatlerinde, kolluk kuvvetleri ile ODTÜ Eylem Komitesi arasında yapılan müzakereler sonucunda, TOMA’ların 26 Mart 2025 sabahı itibarıyla kampüsü terk edeceği, ODTÜ ablukasının kaldırılacağı ve A4 kapısının yürüyüşlere açılacağı yönünde uzlaşa sağlanmış ve eylemciler dağılmıştır.

Kızılay’da, Güvenpark’a çıkan yolun TOMA’larla kapatılması üzerine Ziya Gökalp Caddesi’nde toplanan kitleye, Kolluk kuvveti biber gazı ve tazyikli su ile müdahale etmiş; eylemciler, Kızılay’dan Cebeci’ye kadar Kolluk kuvvetlilerce kovalanırken, bazıları darp edilerek gözaltına alınmıştır. Ayrıca, müdahale sırasında basının görüntü almasının engellendiği de aktarılmıştır.

Kızılay ve ODTÜ’de gerçekleşen protestolarda, 28’i Kızılay, 7’si ODTÜ’den olmak üzere toplam 35 kişi gözaltına alınmış; bir eylemci, Güvenlik Şube Müdürlüğü’nden serbest bırakılırken, 34 kişi hakkında savcılık tarafından mevcutlu olarak adliyeye sevk edilmeleri yönünde talimat verilmiştir. Gözaltına alınan eylemcilerin ifade işlemlerine 26 Mart 2025 Çarşamba günü sabah saat 04.00 sularında başlanmış, tüm ifadeler saat 15.00 civarında tamamlanmıştır.

26.03.2025 günü,^[11]

26 Mart 2025 tarihinde öğlen Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) akademisyenleri mevcut hukuksuzlukları ve şiddet ortamına dair ODTÜ öğrencileri ile birlikte basın açıklaması gerçekleştirmiştir.

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde (İLEF) boykottaki öğrenciler müzik ve sanat etkinliklerinin yanında 'Açık Amfi' derslerine başlamış; İletişim Fakültesi öğretim elemanlarının verdiği 'Açık Amfi' derslerinin ilk konusu "Masumiyet Karinesi" olmuştur.

Ankara Barosu, 26 Mart 2025 günü Cumhuriyet ve Hukuk yürüyüşü gerçekleştirmiştir. Yürüyüş 20.00'da Ulus Atatürk Heykeli önünde başlamıştır. Zafer anıtı önünde selamlama yapılmıştır. 21.00'da Ankara Barosu Eğitim Merkezi (ABEM) önünde basın açıklaması gerçekleştirilmiştir. Türkiye Barolar Birliği (TBB) Başkanı R. Erinç Sağkan, Ankara Barosu Başkanı Mustafa Köroğlu ve çok sayıda Avukat yürüyüşe katılım sağlamıştır.

^[11] <https://www.diken.com.tr/ankarada-eylem-yasagi-uzatildi/>;
https://x.com/BirGun_Gazetesil/status/1904983175186796869;
https://www.instagram.com/odtumedya/reel/DHs7YUbl_VBl/;
<https://www.ankarabarusu.org.tr/duyuru/5fd11250-0958-11f0-8151-000c29c9dfce>;
<https://www.ankarabarusu.org.tr/duyuru/2c254bda-0ae1-11f0-83b4-000c29c9dfce>;
<https://www.ankarabarusu.org.tr/duyuru/9377eeee-0bd3-11f0-8537-000c29c9dfce>;
<https://leksisozluk.com/26-mart-2025-odtu-Kolluk kuvveti-mudahalesi--7960060?p=1>;
https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/ankarada-imamoglu-protestosunda-Kolluk kuvvetiten-gos-42741630?utm_source=chatgpt.com;
https://www.youtube.com/watch?v=7A_8y0eSjDY&ab_channel=AnkaHaberAjans%C4%B1;
<https://www.bbc.com/turkcel/articles/cq6ye161j74o>;
<https://kisadalga.net/kisadalga/tv/detay/ankarada-imamoglu-destek-eylemine-Kolluk kuvveti-mudahalesi-123324>;
<https://www.bbc.com/turkcel/articles/cvgp1x1rpj1o>;
<https://x.com/ankahaberal/status/1904960304762540534>;
<https://www.toplum.org.tr/wp-content/uploads/2025/03/Imamoglu-Protestolari-Katilimci-Analizi-Ankara-Ornegi-28-Mart-2025.pdf>;
https://tr.wikipedia.org/wiki/2025_T%C3%BCrkiye%27de_h%C3%BCK%C3%BBmet_kar%C5%9F%C4%B1t%C4%B1_protestolar_zaman_%C3%A7izelgesi;
<https://www.gazeteruzgarli.com/protestolar-bir-haftadir-suruyor-eylem-yasaklari-uzatildi/>;
<https://www.instagram.com/p/DHqUyQutzEP/?igsh=Mm13cjJxZ2tlNGls>.

26 Mart 2025 tarihinde Kızılay CHP İl Başkanlığı önünde toplanan grup slogan atıp, pankart taşımışlardır. Ziya Gökalp Caddesi'nden Kızılay meydanına çıkmak isteyen grup, kendilerini durdurmak isteyen Kolluk kuvvetiyle karşı karşıya gelmiştir. Kolluk kuvveti ekipleri Kızılay Meydanı'na çıkılacak yerleri TOMA ve bariyerle ablukaya almıştır. Biber gazı ve TOMA ile müdahalede bulunulmuştur. Gece yarısına kadar süren protestoların ardından Kolluk kuvveti yurttaşlara tazyikli suyla müdahale etmiş, müdahaleler Cebeci semtine kadar sürmüştür.

26 Mart 2025 tarihinde Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) öğrencileri bir önceki gün yapılan müzakerelere rağmen kaldırılmayan ablukayı protesto etmek ve taleplerini dile getirmek amacıyla A1 noktasında toplanmıştır. Kolluk kuvveti, TOMA ile ODTÜ girişine bariyer kurmuştur. ODTÜ'ye metro ve otobüs seferleri iptal edilirken okuldan yaya çıkışına da engel olunmuştur. EGO Genel Müdürlüğü ODTÜ, MTA, Beytepe ve Bilkent ODTÜ çıkışı metro duraklarında yolcu iniş ve binış işlemlerini durdurmuştur. Gazeteciler kampüse alınmamış; kampüs içinde yaşanan olaylar büyük çoğunlukla kampüs içindeki öğrencilerin ve onların ulaşabildiği kişiler aracılığıyla sosyal medyadan öğrenilmiştir. Öğrencilerin yanında CHP Ha-tay milletvekili Mehmet GÜZELMANSUR ve CHP Gaziantep milletvekili Melih MERİÇ kolluk kuvvetleriyle görüşerek TOMA'ların kapılardan çekilmesini talep etmişlerdir. Yapılan görüşmenin ardından Kolluk kuvvetiler öğrencilerin rektörlük binasına dönmeleri koşuluyla geri çekeceklerini söylemiştir. Öğrenciler de "Biz buradayken neden çekmiyorlar." diye tepki göstermiştir. Öğrenciler ablukayı reddetmiş ve barikatı aşmaya çalışan öğrencilere kolluk kuvvetinin biber gazı, plastik mermi ve TOMA ile müdahalesi gerçekleşmiştir. Sağlık problemi yaşamaya başlayan öğrenciler ve diğer eylemciler için ambulans çağırılmıştır.

Öğrencilerin geçişine TOMA ve çevik kuvvet ekipleriyle kapatılan yolda, 2 ambulansın barikat içinden geçişine izin verilmemiştir. Ambulanslar, refüjleri aşarak alandan çıkabilmiştir. Kolluk kuvvetinin müdahalesi sonucu yaşanan arbedede çok sayıda ODTÜ öğrencisine gözaltına işlemi yapılmıştır. 26 Mart 2025 günü protestoculara kötü muamele yapıldığı iddiasına dair çeşitli açıklamalar yapılmıştır. Emniyet Genel Müdürlüğü yaptığı açıklamada, gözaltı sürecindeki kötü muamele iddialarını yalanlanmıştır. 26 Mart 2025 günü Kolluk kuvvetinin müdahale görüntüleri birçok habere yansımıştır.

27.03.2025 günü,^[12]

RTÜK protestosu

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) tarafından 27 Mart 2025 günü alınan karar sonucu birçok yayın kuruluşuna ağır cezalar kesilmiştir. Verilen cezaları protesto etmek üzere CHP Ankara İl Başkanlığı sosyal medya hesaplarından vatandaşlara saat 20:00'de RTÜK önünde toplanmak için çağrıda bulunmuştur. Bu çağrıya kalabalık bir kitle halinde yanıt verildiği, Bilkent Üniversitesi öğrencilerinin de kendi basın açıklamalarının ardından yürüyüşe geçerek bu protestoya dâhil oldukları, TİP üyelerinin de orada bulunduğu anlaşılmıştır. Kolluk kuvvetinin tedbirleri altında gerçekleşen RTÜK önündeki protesto, CHP milletvekilleri Ali Mahir Başarır ve Murat Emir tarafından yapılan basın açıklamasının ardından eylem son bulmuştur.

^[12] <https://halktv.com.tr/gundem/hacettepede-ogrenciler-oturma-eyleminde-924925h>;
<http://www.ankara.gov.tr/basin-aciklamasi250>;
<https://bianet.org/haber/odtu-direnisinde-yedinci-gun-30-gozalti-305885> ü;
<https://www.youtube.com/watch?v=k1TUKT0Mtcs> (Gece yarısı ODTÜ'ye Kolluk kuvveti müdahalesi! Dokuz öğrenci gözaltına alındı – Cumhuriyet Tv- 28.03.2025).
<https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/odtu-gece-yarisi-kolluk-kuvveti-baskini-2313692>;
<https://x.com/ankahaberal/status/1905268947156337078>; <https://www.instagram.com/p/DHtBcZvN1bq/>;
<https://www.instagram.com/p/DHtnLiftw6>;
<https://www.instagram.com/p/DHtnDUN-VW/>;
<https://www.instagram.com/p/DHtpoVMNnLA/>;
<https://www.instagram.com/p/DHtvXA4uf4f/>;
<https://www.instagram.com/p/DHtyu2Stbbv/>;
https://www.instagram.com/p/DHsty_soxZH/;
<https://www.instagram.com/p/DHst4TPI5O/>;
<https://www.instagram.com/p/DHsooGwoUR4/>;
<https://www.instagram.com/p/DHtMsA4Iddal/>;
<https://www.instagram.com/p/DHtPpIToD44/>;
<https://www.instagram.com/p/DHtbOEEIg5cl/>;
<https://www.instagram.com/p/DHtonnyIYs/>;
https://www.instagram.com/p/DHu0G_Uozut/;
<https://x.com/ankahaberal/status/1905399569040511363>;
<https://www.instagram.com/p/DHtu00vgDNcl/>;
<https://www.instagram.com/p/DHu65gzCGEE/>;
<https://www.youtube.com/watch?v=epfh4FlpMc8>;
<https://www.youtube.com/watch?v=ILelmkbUhIA>;
<https://www.rtuk.gov.tr/rtuk-kufur-hakaret-ve-ayaklanma-cagrisini-affetmedi-14990>;
<https://www.birgun.net/haber/rtuk-ten-tarihi-cezalar-sozcu-tv-10-gun-karartilacak-youtube-kanallarina-yasak-yolda-610723>; <https://x.com/ankahaberal/status/1905311563352846814>.

Yürüyüşler

Türkiye İşçi Partisi (TİP) Ankara İl Örgütü sosyal medya hesaplarından Ankara'nın birçok semtinde aynı saatlerde yürüyüş düzenleyeceklerini, vatandaşları Ayrancı – İkizler Parkı'nda saat 20:30'da, Çayyolu - Kuru Metro İstasyonu Heykel önünde saat 20:30'da, Dikmen - İlker Mah. Çağdaş Market önünde saat 20:00'de, Seyranbağları - Muhlis Akarsu Parkı'nda saat 20:00'de ve Yenimahalle - GİMSA önünde saat 20:00'de beklediklerini belirtmişlerdir. Sosyal medya hesaplarından görüleceği üzere yürüyüşlere vatandaşlar sloganlar atarak eşlik etmiştir. Yürüyüşlerin ne kadar sürdüğü hakkında detaylı bilgi bulunmamaktadır. Yürüyüşler barışçıl şekilde gerçekleşmiştir.

Öğrenci Boykotları ve Basın Açıklamaları

27 Mart 2025 tarihinde Orta Doğu Teknik, Hacettepe, Başkent ve Bilkent Üniversitelerinde gün boyu basın açıklamaları düzenlenmiştir. Hacettepe Üniversitesi Beytepe Kampüsünde TOMA ve Çevik Kuvvet araçlarının getirilmesi üzerine öğrenciler oturma eylemi başlatmışlardır. Oturma eyleminin ne kadar sürdüğü bilinmemektedir. Herhangi bir olay yaşanmamıştır.

ODTÜ'de Gece Kolluk kuvveti Müdahalesi

ODTÜ'de gün boyu Öğrenci Toplulukları (Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Öğrenci Topluluğu, Beşeri Bilimler Öğrencileri, Biyolojik Bilimler Öğrencileri) tarafından gözaltı ve tutuklamalara karşı basın açıklamaları yapılmıştır. Sosyal medya üzerinden saat 18:00'de Rektörlük binasının önünde bir basın açıklaması ardından açık forum ve dayanışma konseri düzenleneceği duyurulmuştur. Basın açıklaması gerçekleştirildikten sonra açık foruma geçilmiş forum sonrası öğrenciler gece boyunca çadır kurarak şarkı söyleyerek direnişlerine devam etmişlerdir. Bu eylemlere bazı CHP milletvekilleri de orada bulunarak destek vermişlerdir. Ancak kolluk kuvveti, barışçıl şekilde gerçekleşen bu eyleme, gece vakti saat 01:45 – 02:00 arası ODTÜ Fizik Çimlerinde önceden herhangi bir uyarıda bulunmadan, baskın şeklinde müdahalede bulunmuş ve çok sayıda öğrenciyi gözaltına almıştır. Kolluk kuvveti baskını sırasında öğrencilerin kişisel eşyalarının, çadırlarının, çantalarının, cüzdanlarının da toplatıldığı ve nerede olduklarının da bilinmediği anlaşılmıştır. CHP milletvekilleri olaydan haberdar olduklarında süreci takip etmek için hemen oraya gelmişler, söz konusu olayla ilgili olarak daha sonra ODTÜ Kampüsü içerisinde CHP Ankara Milletvekili Aylin Yaman ve CHP Ankara İl Başkanı Ümit Erkol kısa bir açıklama yapıp dokuz öğrencinin gözaltına alındığını bildirmişlerdir.

28.03.2025 günü,^[13]

Seğmenler Parkı: “Büyük Üniversite Buluşması”

Ankara'daki çeşitli üniversitelerde eğitim gören öğrenciler Seğmenler Parkı'nda bir araya gelerek bir forum gerçekleştirmişlerdir. Forumu Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Bilkent, Başkent Üniversitesi, TOBB ETÜ, Gazi Üniversitesi, Çankaya Üniversitesi, Atılım Üniversitesi, TED Üniversitesi, Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi ve ODTÜ öğrencileri katılmış; düzenlenen eyleme CHP milletvekilleri Mahmut TANAL, Aliye TİMİSİ ERSEVER, Okan KONURALP ve CHP Ankara İl Başkanı Ümit ERKOL'un da katılarak öğrencilere destek verdikleri görülmüştür. Forumdan sonra kalabalık olaysız bir şekilde dağılmıştır.

^[13] <https://www.birgun.net/haber/ankara-da-buyuk-universite-bulusmasi-soz-bizim-gelecek-bizim-611008>
<https://www.instagram.com/p/DHt4Qlrqqg4/>;
<https://www.ankahaber.net/haber/detay/ankarada-universiteliler-buyuk-ogrenci-bulusmasinda-bir-araya-geldiozg-urugumuz-haklarimiz-gelecegimiz-icin-ayaktayiz-229904>;
<https://www.cumhuriyet.com.tr/siyaset/ankarada-universite-ogrencilerinin-eylemleri-suruyor-chpli-vekiller-2313899>;
<https://www.evrensel.net/haber/548299/ankarada-universiteliler-forumda-bulustu-direnisimizi-kiramayacaklar>;
<https://www.odatv.com/guncelluniversitelerde-protestolar-ekrem-imamoglundan-mesaj-ankara-segmenler-parkinda-buyuk-bulusma-mahmut-tanal-cay-bellaya-eslik-etti-yildizda-gozalti-agaci-120092436>;
<https://www.evrensel.net/haber/548275/hacettepede-sihhiyeliler-de-boykota-basladi-saray-rejiminin-karanligina-karsi-buradayiz>;
<https://x.com/Hacettepe1967/status/1905515856139870391?t=A41jO3njUerX81NXC3dUmQ&s=19>;
<https://www.evrensel.net/haber/548290/ankara-tabip-odasi-ttb-kesk-tmmob-bariscil-protesto-haklarina-mudahaleye-son-verin>; https://www.instagram.com/p/DHvxICLs5Xx/?img_index=1

Hacettepe Üniversitesi Öğrencilerinden Boykot Çağrısı

Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Kampüsündeki öğrenciler tarafından, yaşanan gözaltılara ve verilen tutuklama kararlarına karşı yürüyüş düzenlenmiştir. Yürüyüş sonrası yapılan açıklamada öğrenciler, akademik boykot başlattıklarını ve bu süre zarfında hasta bakmayı da kabul etmeyeceklerini duyurmuşlardır.

Yürüyüş sonrası Tıp Fakültesi binası önünde forum düzenleyen öğrenciler forumun ardından yaptıkları açıklamada, aralarında İBB Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun da bulunduğu 28 kişinin lisans diplomalarının iptal edilmesi ve sonrasında yaşanan gelişmelerin, yalnızca kişilerin hukukî haklarına değil; aynı zamanda üniversitelerin demokratik ve özerk yapılarına da müdahale anlamına geldiğini ifade etmişlerdir. Öğrenciler yine yaptıkları açıklamada üniversitedeki hocalarının da rektörlük tarafından baskı altına alındığına dikkat çekmişlerdir.

Aynı gün içerisinde Hacettepe Üniversitesi Yönetim Kurulu, Üniversite'nin resmî X hesabından paylaşılan açıklamada, yapılan boykot çağrılarını, akademik ve idarî personeller ve öğrenciler üzerinde “fiziksel veya psikolojik baskı” kurmak şeklinde nitelendirmiş; ayrıca söz konusu eylem ve boykot çağrılarının “masum demokratik hak taleplerinin sınırlarını aşan” bir tutum olduğunu ifade etmiştir. Yine aynı açıklamada boykot çağrısında bulunan öğrenciler hakkında “gerekli idari ve hukuki işlemlerin yapılacağı” duyurulmuştur.

Ankara Tabip Odası, TTB, KESK, TMMOB Ortak Açıklaması

Ankara Tabip Odası, Türk Tabipleri Birliği, KESK Ankara Şubeler Platformu ve TMMOB Ankara İl Koordinasyon Kurulu tarafından Çankaya Belediyesi önünde yurt genelinde gerçekleştirilen protesto eylemleri ve yaşanan gözaltılar hakkında ortak bir basın açıklaması yapılmıştır.

Yapılan açıklamaya CHP Genel Başkan Yardımcısı Gamze Şengel Taşçier ve SOL Parti de katılarak destek vermiştir. “Emeğimiz, haklarımız, geleceğimiz ve demokrasi için ayaktayız!” yazılı pankartın açıldığı açıklamada iktidar tarafından yıllardır adalet, hukuk gibi temel değerlerin yok sayıldığı, seçme ve seçilme hakkından sendikal hak ve özgürlüklere, düşünceyi ifade özgürlüğünden toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkına, haber alma hakkına kadar en temel hak ve özgürlüklerin ayaklar altına alındığı ifade edilmiştir. Yine açıklamada bugün geline noktanın; en temel hak ve özgürlüklerin yok sayıldığı, baskıların, şiddetin, hukuktan yoksun soruşturmaların, gözaltıların ve tutuklamaların olağanlaştığı bir düzen

olduğu ifade edilmiştir.

29.03.2025 günü;

Ankara’da o gün herhangi bir toplantı, gösteri ve yürüyüş olmamıştır. Herhangi bir kuruluş, parti, topluluk vs. çağrı da yapmamıştır.

Adliyede ise; 26 Mart’ta ODTÜ’de gözaltına alınan 28 kişi (2 tanesi ikmalen) ile evinden alınan 5 kişi savcılığa sevk edilmiştir. Bunlardan 16’sı savcılıktan serbest bırakılırken, 13’ü adli kontrolle, 4’ü de tutuklulukla sevk edilmiştir. Tutuklu sevkler, konutu terk etmemeye çevrilmiş ve böylelikle 10 gün boyunca süren il bazındaki eylem süreci noktalanmıştır.

TANIK BEYANLARI

A.MÜDAFİ AVUKATLARIN ANLATIMLARI

Av. O.Ö.Y.’nin Aktarımları:

Avukat O.Ö.Y., bir Kolluk kuvveti memurunun yönlendirici sorularıyla ifadenin kesintisizliğini bozduğunu, ifade veren öğrenciler üzerinde baskı kurduğunu ve yönlendirici sorularla olayların kronolojik akışının kopartıldığını tespit ettiğini beyan etmiştir. “Müdafiden soruldu” kısmına geçildiğinde ifade tutanağına ekleme yapılmak istendiğinde, ilgili kadın Kolluk kuvveti memurunun Güvenlik Şube Komiseri’ne haber vermesi üzerine komiserin olaya müdahale ettiğini ve söz konusu Kolluk kuvveti memurunu ifade alma sürecinden uzaklaştırdığını belirtmiştir. Kadın Kolluk kuvveti memurunun ifade alma odasından uzaklaştırılmasının ardından ifade, komiserin imzasına açılmış; ifade verenin tüm beyanları eksiksiz olarak tutanağa işlenmiş; ilgili Kolluk kuvveti memurunun ifadeden uzaklaştırılması nedeniyle memur hakkında tutanak tutulmaması konusunda Güvenlik Şube Komiseri ile uzlaşmaya varılmıştır. Avukat, yaşanan bu sorunu TODAM gönüllüsü Avukatlarla paylaştığında, ilgili Kolluk kuvveti memurunun sıkıntılı ve sinirli olduğuna dair geri bildirimler aldığını beyan etmiştir. 26.03.2025 tarihinde saat 14.25’te ifade alma sürecine katılmış olmasına rağmen, ilgili Kolluk kuvveti memuru hakkında tutanak tutan ya da komiseri bu hususta şifahi olarak bilgilendiren bir başka meslektaşının bulunmadığını, kendi şikâyetinden sonra söz konusu Kolluk kuvveti memurunun ifade alma aşamasında bir daha yer almadığını beyan etmiştir.

Avukat O.Ö.Y. ayrıca, vegan beslenen bir kişinin yaşam tarzına saygı gösterilmediğini ve bu kişinin Kolluk kuvveti memurlarınca dört gün boyunca sadece ekmekle beslenmeye zorlandığını, bu durumun anayasal vicdan hürriyetinin ihlali niteliğinde olduğunu beyan etmiştir.

TOMA’ların biber gazı içerikli su püskürttüğü göstericilerin üzerindeki ıslak kıyafetlerle 3-4 gün boyunca bekletildiğini, aileleri tarafından getirilen kıyafetlerin tesliminin uzun pazarlıklara sebep olduğunu beyan etmiştir.

Gözüne yakın mesafeden biber gazı sıkılan ve lens kullanan bir göstericiye ailesi tarafından getirilen lens ve gözlüğün uzun süre teslim edilmediğini, bu kişinin 48 saat boyunca kuru lens ile beklediğini, lensini ancak uzun uğraşlar sonucu değiştirebildiğini, gözlüğün ise cam içerdiği gerekçesiyle teslim edilmediğini ifade etmiştir. Komiser ile yapılan görüşmeden sonuç

alınamaması üzerine başkomiserle yapılan görüşme sonucunda gözlük tesliminin sağlandığını, ancak bu süreçte ifade işlemlerinden ayrı kalmak zorunda kaldığı saatlerin olduğunu beyan etmiştir.

Organize suçlardan gelen bir savcının dosya incelemesine izin vermediğini, *"şu an oluşan bir dosya yok, siz zaten usul kanunu gereğince buradasınız, biz size gözlem yapın diye izin veriyoruz, savunma için burada değilsiniz"* şeklindeki beyanı üzerine sözlü münakaşa yaşandığını belirtmiştir. Aynı savcının başka bir dosyada da dosya incelemesine izin vermeyeceğini sert bir dille beyan etmesi ve ayrıca müvekkile *"bu sen misin?"* diyerek karanlık bir fotoğrafı göstermesi üzerine *"fotoğrafın karanlıklığı sebebiyle tespiti izin vermediği"* şeklinde müdahale et-me çabasında bulunduğunu, bu esnada da bir başka sözlü münakaşa yaşandığını beyan etmiş-tir. Ankara Emniyeti'nde tuvalet kullanımının Kolluk kuvveti memurlarının kontrolünde olduğunu, Avukatların tuvaleti ancak Kolluk kuvveti sorgusundan geçerek kullanabildiğini ifa-de etmiştir. Gözleri darp nedeniyle moraran ve gözüne kan oturan bir göstericinin kafa travması şüphesiyle hastaneye sevk sürecinde dirençle karşılaştığını, güvenlik şubedeki personelin ilgili gösterici hakkında çeşitli söylemlerde bulunmasına rağmen eylemsel sonuç almanın çok uzun bir zaman aldığını beyan etmiştir. Kronik tiroid hastası olan bir göstericinin ilaç saatine riayet edilmediğini ve ilaç kullanımında düzensizlik yaşandığını beyan etmiştir. Kolluk kuvvetlerin dilinin, göstericilere göre değişiklik gösterdiğini, bazı gruplara mensup kişilere karşı daha yumuşak ve babacan bir tutum sergilendiğini, diğer gruplara ise aynı yaklaşımın gösterilmediğini, bu durumun bir inisiyatif eksikliğine işaret ettiğini gözlemlediğini beyan etmiştir. Olumlu bir uygulama olarak ise, yabancılık unsuru bulunan (göstericinin başka ülkenin vatandaşı olduğu) dosyalarda, menşe ülkesinin büyükelçiliğine bildirimde bulunulmaması yönünde irade açıklayanların bu taleplerine riayet edildiğini gözlemlediğini belirtmiştir.

İfade alma sürecinde "yorma" yönteminin uygulanarak hem ifade verenlerin hem de avukatların uzun süre bekletildiğini beyan etmiştir. Avukat O.Ö.Y. son olarak, 26.03.2025 tarihine kadar Güvenlik Şube nizamîyesinden kimlik bırakmadan geçtiğini, ancak anılan tarihte kimliğinin istendiğini, *"Bir Avukat olarak iş yerim niteliğinde olan karakollara kimlik vermeden girmeyi doğru buluyorum, bu yüzden kimlik bırakmayacağım"* şeklindeki beyanı üzerine nizamîye Kolluk kuvvetlerinin Güvenlik Şube Başkomiseri'ni araması sonucunda 15 dakikalık bekleme sonrası kimlik bırakmadan giriş yaptığını beyan etmiştir.

Avukat I.B.’nin Aktarımları:

Avukat I.B., Emniyet içerisinde her akşam yaklaşık 50-60 civarında gözaltı olmasına rağmen müvekkil-Avukat görüşme odasının yalnızca bir adetle sınırlı kaldığını beyan etmiştir. Kadın müvekkiller yönünden hijyenik ped gibi temel ihtiyaçların Emniyet tarafından sağlanmayarak Avukatlar tarafından temin edilmek zorunda bırakıldığını ifade etmiştir. Bir müvekkil yönünden gözaltı işlemi sonrası düzenlenen üst arama tutanağında, müvekkilin çantasında bulunan bir maddenin niteliği hakkında kolluk görevlilerinin “*bu şekilde yazacaksınız*” şeklinde yönlendirici ve baskılayıcı tutum sergilediğini aktarmıştır. Yine aynı müvekkil yönünden, kolluk görevlilerinin müvekkilin çantasında bulunan maddenin içeriği henüz net olarak belirlenmemiş olmasına rağmen “... ile yakalanan kişi” şeklinde bir ifade kullanarak maddenin niteliğine ilişkin kirli bilgi oluşturduklarını ve müvekkil aleyhine yönlendirme yaptıklarını beyan etmiştir. Ayrıca gözaltı süresinin her 24 saatte bir uzatılmasına rağmen, bu uzatma kararlarına ilişkin olarak tarafına Emniyetçe herhangi bir bilgilendirme yapılmadığını da eklemiştir.

Avukat G.B.’nin Aktarımları:

Avukat G.B., 22 Mart gecesı gerçekleşen gözaltıların takibini yapmak amacıyla 22 Mart’ı 23 Mart’a bağlayan gece, saat 00.30 sularında Güvenlik Şube’ye geçtiklerini beyan etmiştir. Güvenlik Şube’ye geçtiklerinde, gözaltına alınanların bir kısmının henüz getirilmediği gerekçesiyle içeri alınmadıklarını, bu nedenle nizamiyenin önünde, otoyol kenarında yaklaşık -5 derece soğukta üç saat bekletildiklerini ifade etmiştir. Avukat G.B., saat 03.30 civarında içeri alındıklarını ve Güvenlik Şube binasına geçtiklerini, ifadelerin sabah saat 07.00 gibi alınmaya başladığını, ifade süreci başlayana kadar yeterli sayıda oturacak yer olmadığı için ayakta beklediklerini, bazı meslektaşlarının yorgunluktan yere oturup uyukladığını beyan etmiştir. Müvekkilleriyle görüştüğünde ise, gözaltı sırasında üzerlerinin ıslandığını ve kıyafetlerinin biber gazı koktuğunu tespit ettiğini, takribi 9-10 saattir bu ıslak kıyafetlerle gözaltında tutulduklarını gözlemlediğini ifade etmiştir. 25 Mart gecesı yaşanan gözaltıların takibini yapmak ve gece boyunca bekleyen meslektaşlardan görevi devralmak amacıyla 26 Mart sabahı saat 08.00’de Güvenlik Şube’ye geçtiğini, burada meslektaşlarıyla yaptığı görüşmelerde, gözaltındaki kişilerin aynı şekilde ıslak halde tutulduğuna dair bilgilendirildiğini ve bizzat katıldığı ifade alma işlemlerinde bu uygulamanın devam ettiğine şahit olduğunu beyan etmiştir. Bu olumsuz durumun giderilmesi amacıyla çok sayıda müvekkilin ailesine ulaşarak temiz çamaşır getirilmesini talep ettiklerini, bu çamaşırların bulunduğu çantaları nizamiyeye giderek teslim aldıklarını ancak müvekkillerine ulaştırmalarına izin verilmediğini ifade eden Avukat, eşyaların üzerine isim yazarak bir

kenara istiflediklerini ve teslim edileceği söylenmesine rağmen teslimatın gerçekleşmediğini, 28 Mart'ta adliyeye sevk sırasında görüştüğü müvekkilinin hâlâ aynı ıslanıp kuruyarak kokmuş kıyafetlerle durduğunu kendisine aktardığını beyan etmiştir.

Avukat C.Ö.'nün Aktarımları:

Avukat C.Ö., Güvenlik Şube içerisinde avukatlar için yeterli bekleme alanı bulunmadığını, bu nedenle avukatların saatlerce ayakta ya da yerde oturarak yorucu biçimde beklemek zorunda kaldığını beyan etmiştir. Ayrıca, Güvenlik Şube'de bulunan müdafii görüşme odasının cam bölmeli olduğunu ve dışarıdan içerisi görülebilecek şekilde tasarlandığını, bu durumun içeride bulunan şüphelinin dışarıdan gelen kişiler tarafından görülmesine yol açtığını ve şüphelinin göstermek istediği yara izlerini göstermesini zorlaştırdığını ifade etmiştir. Bu koşullar altında işkence suçunun tespitinin engellenebileceğini beyan eden avukat tanık, odanın duvarında yer alan TOMA ve Kolluk kuvveti görsellerinin şüpheliler üzerinde psikolojik baskıya neden olduğunu aktarmıştır. Son olarak, Güvenlik Şube nezarethanesinde yer olmaması ne-deniyile şüphelilerin farklı şubelere götürüldüğünü, bu durumun şüphelilere ulaşma, iletişim kurma ve görüşme gerçekleştirme noktasında ciddi zorluklara yol açtığını beyan etmiştir. Başkaca şubelerde görevli Kolluk kuvvetlilerin, şüpheliler ile Avukatların görüşmesi hususunda zorluklar yarattığını ve avukat-müvekkil görüşme odaları tahsis etmediklerini aktarmıştır.

Avukat D. D.'nin Aktarımları:

Av. D.D., 19 Mart tarihinde başlayan eylemler sebebiyle 21 Mart tarihinden itibaren Ankara Adliyesi ile Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Şube ve Terörle Mücadele Şubelerinde aktif olarak görev aldığını beyan etmiştir. Gözaltına alınan gençlerin Emniyet Şube önünde, gözaltı araçlarında keyfi şekilde en az 4-5 saat bekletildiklerini aktarmıştır. Çevik kuvvet ta-rafindan gerçekleştirilen müdahale nedeniyle kıyafetleri ıslanan ve biber gazına maruz kalan kişilerin, aileleri tarafından ulaştırılan yedek kıyafetleri değiştirmelerine zaman zaman izin verilmediğine tanık olduğunu belirtmiştir.

Suç teşkil etmeyen bir eyleme katıldıkları gerekçesiyle kişilerin keyfi olarak dört gün süreyle gözaltında tutulduğunu, bu süre boyunca öz bakım ihtiyaçlarını karşılayacak temel malzemelere (tuvalet kâğıdı dahil) erişimlerinin sağlanmadığını, kişilerin çoğunlukla sandviç ile beslenmek zorunda kaldığını, bazı zamanlarda su temininde dahi sorun yaşandığı ifade etmiştir. Ayrıca, görüşme yapılan eylemcilerin önemli bir kısmının yüzünde ve ellerinde darp izleri bulunduğunu, gözaltı koşullarının kapasitesinin üzerinde dolu olduğunu, bu nedenle

kişilerin uyuyacak yer bulamadıklarını, düzenli ilaç kullanan kişilerin ilaçlarına ulaşmakta ciddi sıkıntı yaşadıklarını aktarmıştır.

Gözaltına alınma sırasında kişisel eşyaların kaybedildiğini, gözaltı aracına bindirilen kişilerin eşyalarının alındığını ancak bu eşyalar için herhangi bir emanet kaydı oluşturulmadığı bilgisine ulaşıldığını beyan etmiştir. Bu durum sonucunda, gözaltındaki kişilerin hem maddi hem manevi zarara uğratıldıklarını aktarmış, yaşanan problemlerin çözülmesi için ellerinden geldiğince çaba gösterildiğini ifade etmiştir.

Adliye aşamasında ise zaman zaman Kolluk kuvvetler tarafından müvekkilleri ile görüşmelerinin engellenmeye çalışıldığını, sabah saatlerinden geceye kadar süren 12–13 saatlik mesailer sırasında gözaltındaki şüphelilere yemek ve su verilmediğine tanık olduğunu ve bu ihtiyaçların gönüllü Avukatlar tarafından karşılanmaya çalışıldığını beyan etmiştir.

Yargılama sürecinde herhangi bir somut gerekçeye dayanmayan tutuklama kararları verildiğini, adli kontrol hükümlerinin keyfi şekilde uygulandığını ve yalnızca tekrar eylemlere katılmamaları amacıyla bazı gençlerin ev hapsine mahkûm edildiğini aktarmıştır. Tanık, tüm bu süreçte yaşananların “bir hukuk garabeti” olduğunu, sahada, emniyette ve adliye de gönüllü olarak görev yapan meslektaşların katkısıyla daha kötü sonuçların önüne bir nebze olsun geçilebildiğini beyan etmiştir.

Avukat E. B.’nin Aktarımları:

Av. E.B., 19 Mart sürecinde hem alanda hem de gözaltı işlemlerinde, emniyet ve adliye binalarında görev aldığını beyan etmiştir. İlk iki gün boyunca Ankara’da kolluk kuvvetleri tarafından eylemcilere yönelik müdahalelerde bulunulduğunu, ancak bu süreçte yakalama ya da gözaltı işlemi gerçekleştirilmediğini aktarmıştır. Alanda kolluk güçlerinin kaldırılmaları dahi kapattığı, buna rağmen yurttaşlara yönelik “*gidin eylem yapanlardan sorun, hıncınızı onlardan çıkarın*” şeklinde ayrıştırıcı ve taraflı ifadeler kullandığının gözlemlendiğini iletmiştir.

Avukat Tanık, 21.03.2025 tarihli Ankara Valiliği’nin hukuka aykırı biçimde ilan ettiği eylem yasağının ardından aynı gün içerisinde gözaltı işlemlerinin başladığını ve sokakta yurttaşlara yönelik Kolluk kuvveti şiddeti uygulandığını aktarmıştır. İzleyen günlerde ise katılımı caydırmak ve kamuoyuna gözdağı vermek amacıyla şafak operasyonlarının düzenlendiğini beyan etmiştir. Alanda, kolluk kuvvetlerinin herhangi bir somut gerekçeye dayanmaksızın, protesto hakkını kullanan yurttaşlara tazyikli su ve göz yaşartıcı gazla müdahalede bulunduğunu ifade etmiştir.

Avukat Tanık, 21 Mart'tan itibaren ters kelepçe uygulanarak ve darp edilerek gözaltına alma işlemlerinin başladığını belirtmiştir. Sürecin ilk günlerinde, gönüllü olarak görev yapan Avukatların, gözaltı takibini gerçekleştirebilmek amacıyla emniyet binalarına alınmadığını, nizamiye girişinde uzun süre bekletildiklerini fakat bu sorunun ilerleyen günlerde çözüldüğünü beyan etmiştir. Gözaltı sürecinin, sürelerin uzatılması nedeniyle yurttaşlar ve Avukatlar açısından oldukça meşakkatli geçtiğini aktarmıştır.

Tanık, savcılığın tüm gözaltılar bakımından kişilerin mevcutlu olarak adliye hazır edilmesi yönünde talimat verdiğini; bu durumun gözaltı sürelerini uzattığını ve nezarethanelerdeki fiziksel koşulların yetersiz kalmasına yol açtığını ifade etmiştir. Henüz adliyeye sevk edilmemiş kişilerin nezarethanede bekletildiğini, yeni gözaltı işlemlerinin devam etmesiyle birlikte nezarethanelerde hijyenik ve fiziki koşulların ciddi biçimde kötüleştiğini aktarmıştır.

Tanık, nezarethanede yer kalmadığı gerekçesiyle bazı yurttaşların gözaltı araçlarında bekletildiğini, daha sonra Güvenlik Şube haricindeki diğer nezarethanelere dağıtıldıklarını belirtmiştir. Bu durumun, Avukatların müvekkil takibini yapmasını önemli ölçüde zorlaştırdığını iletmiştir. Gözaltı sürecinde kolluk kuvvetlerince darp edilen ve ciddi biçimde yaralanan kişilerin bulunduğunu; ayrıca çıplak arama yapıldığına dair iddiaların gündeme geldiğini aktarmıştır. Bu hususlara ilişkin olarak Baro'nun ilgili merkezleri tarafından rapor yayımlandığını ifa-de etmiştir.

Tanık, bazı kişiler yönünden savcılıkça serbest bırakılma talimatı verilmiş olsa da, gözaltına alınan kişilerin büyük bölümünün adliyeye sevk edildiğini aktarmıştır. Anayasal haklarını kullanan yurttaşlara yönelik olarak suç isnadında bulunulduğunu ve bu kişilerin çoğunlukla sulh ceza hâkimliğine adli kontrol ya da tutuklama talebiyle sevk edildiğini beyan etmiştir. Bu işlemlerin sonucunda, büyük çoğunluğu öğrenci olan yurttaşlara konutu terk etmeme yönünde adli kontrol uygulanmasının, eğitim haklarının fiilen engellenmesine yol açtığını iletmiştir.

Tanık, öğrencilerin ders ve sınavlara katılabilmesi için yapılan izin taleplerinin, Başsavcılık tarafından yalnızca ilgili kişilerin adliyeye getirilip başsavcıyla görüştürülmesi yalnızca ilgili kişilerin adliyeye getirilip başsavcıyla görüştürülmesi hâlinde kabul edildiğini; aksi durumda bu taleplerin reddedildiğini ifade etmiştir. Nitekim çok sayıda öğrencinin bu nedenle okula devam edemediğini ve sınavlara katılamadığı için mağduriyet yaşadığını aktarmıştır.

B.TOPLANTI VE GÖSTERİ YÜRÜYÜŞÜNDEKİ AVUKATLARIN ANLATIMLARI

Tanık Avukat S.Ç.'nin Beyanı:

Avukat Tanık S.Ç., eyleme katılma gerekçesini; yapılan hukuksuzluklara karşı gelip hukukun teminini sağlamak, bu süreçte sesini duyurmak ve haksızlığa karşı isyan ederek bu düzeni değiştirmek istemesi şeklinde beyan etmiştir. Eylemler esnasında bariyer, biber gazı, tazyikli su ve kolluk kuvveti ablukası ile karşılaştığını; barışçıl bir şekilde slogan atarken üzerlerine TOMA'ların sürüldüğünü, içine biber gazı sıkılmış tazyikli suların püskürtüldüğünü, kolluk kuvvetleri tarafından plastik mermi ve fişekler atıldığını belirtmiştir.

Yürüyüş yapmak isteyen vatandaşın engellenmesi, yolların kapatılması, yakalama işlemleri sırasında insanlık onuruna aykırı şekilde işlem yapılması gibi hak ihlallerine şahit olduğunu beyan eden Avukat Tanık, eylemlerin ilk günlerinde uyarı yapıldığını; sonraki günlerde ise artık uyarı dahi yapılmadan doğrudan TOMA'lardan su püskürtüldüğünü ifade etmiştir.

Eylem sırasında kolluk kuvvetleriyle kimlik sorgulaması esnasında bir teması olduğunu; aynı zamanda yanındaki bir vatandaşa yakalama işlemi yapılırken bir teması daha olduğunu ifade etmiştir.

Avukat Tanık, eylemlerin olduğu alanda basın mensuplarının yer aldığını, bu süreçte kolluk kuvvetinin herhangi bir müdahalede bulunmadığını; eylem biter bitmez basının gitmesiyle Kolluk kuvvetinin şiddet dolu eylemlerinin başladığını beyan etmiştir. İlk günlerde alanların terk edilmesi yönünde uyarı yapıldığını, ancak sonrasında eylemcilerin alanları terk etmesine dair herhangi bir anons yapılmadan müdahale edildiğini; Kolluk kuvveti tarafından yapılan anonsların çok anlaşılır olmadığını, ön taraftaki eylemcilerin anonsları daha rahat duyabildiğini ancak arka taraflardaki eylemcilerin anonsları anlamasının pek mümkün olmadığını ifade eden Avukat Tanık, kendi duyduğu anonsun ise *“Kolluk kuvveti konuşuyor, derhal alanı terk edin, burada bulunmanız hukuka aykırı, yasak burada durmanız”* şeklindeki uyarılardan oluştuğunu belirtmiştir.

Müdahale sırasında biber gazı, TOMA, cop, bariyerler, tazyikli su ve fişek gibi araçlarla eylemcilerin püskürtüldüğünü; bu esnada Kolluk kuvveti müdahalesinin fiziksel temas içerdiğini beyan etmiştir. Müdahale eden kolluk güçlerinin üniformalı olduğunu, kendisinin gözaltına alınmadığını ancak zor kullanıma şahit olduğunu eklemiştir.

Eylemler esnasında dizini ve ayağını sakatladığını ancak herhangi bir rapor almadığını, o

süreçte sadece hastaneye gittiğini ifade etmiştir.

Avukat Tanık, diğer eylemcilere yönelik yakalama ve gözaltına alma işlemleri esnasında insanların yerde sürüklendiğini, yüzüstü yatırılıp ters kelepçe yapıldığını, bazı kişilerin darp edildiğini beyan etmiştir. Herhangi bir gazetecinin engellendiğini veya darp edildiğini görmediğini belirten Avukat Tanık; Kolluk kuvveti tarafından hedef alınan gruplar arasında daha çok Halkevleri üyeleri ve öndeki grupların yer aldığını, kolluk kuvvetlerinin güç kullanımına defalarca kez şahit olduğunu aktarmıştır. Öte yandan, kamera, telefon veya başka dijital cihazlara müdahaleye şahit olmadığını ifade etmiştir.

Bu eylemler esnasında temel haklarının ihlal edildiğini, bir vatandaş olarak anayasaya göre istediği yerde barışçıl bir şekilde gösteri ve yürüyüş yapma hakkı varken bu hakkının kısıtlandığını, hep belli bir alanda kendilerine izin verildiğini, ancak bu bölümde de kötü muameleye maruz kaldıklarını beyan etmiştir.

Eylem hakkını kullanırken kendini asla ve asla güvende hissetmediğini belirten Avukat Tanık, bir Avukat olarak yasal haklarını bilmesine ve yaptığının suç olmadığını bilmesine rağmen sürekli “Acaba gözaltına alınırmıyım, acaba darp edilir miyim?” korkusu yaşadığını; olası bir gözaltı durumunda hemen bilgi verilmesini istediği kişilerle iletişime geçilmesi ve ne şekilde muameleye maruz kaldığının kanıtlanabilmesi amacıyla sürekli yanında kâğıt kalem taşıdığını beyan etmiştir.

Tanık Avukat S.K.’nin Beyanı:

Avukat Tanık S.K., Kızılay ve ODTÜ’de düzenlenen barışçıl gösterilere, Anayasa’nın tanıdığı toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını kullanmak ve idarenin keyfî, hukuka aykırı kararları ile yargı üzerindeki baskıya karşı ses çıkarmak amacıyla katıldığını beyan etmiştir. Eylemle-re yalnızca slogan atarak, barışçıl bir şekilde katıldığını ve bu yolla kamuoyuna ve yöneticilere hak ihlallerini duyurmayı amaçladığını aktarmıştır.

Tanık, gösteri devam ederken kolluk kuvvetlerinin Ankara Valiliği’nin yasağını gerekçe göstererek TOMA’lardan basınçlı su sıkıldığını ve yoğun biber gazı kullandığını, bu müdahaleyle kalabalığı zorla dağıtmaya çalıştıklarını beyan etmiştir. Herhangi bir fiziksel darp yaşamadığını, ancak yoğun gaz ve su nedeniyle fiziksel olarak etkilendiğini; yanma, nefes darlığı ve göz yaşarması yaşadığını ifade etmiştir. Müdahale öncesinde açık ve net bir uyarı yapılmadığını, aniden başlayan müdahalede siren ve megafon uğultusu dışında anons duyulmadığını aktarmıştır.

Tanık, kolluk kuvvetlerinin yakın mesafeden biber gazı kapsülleri ve plastik mermi kullandığını, özellikle öğrencilere yönelik daha yoğun ve hedefli bir müdahale uygulandığını gözlemlediğini belirtmiştir. Müdahale sırasında gazetecilerin görüntü almasının engellenmeye çalışıldığını, bazı gazetecilerin itildiğini, bir Kolluk kuvveti memurunun kameraya copla vurduğunu gözlemlediğini iletmiştir.

Tanık, müdahalenin başında kısa süreli bir barikat kurulduğunu, ardından aniden su ve gazla müdahaleye geçildiğini; kendisine kimlik sorulmadığını, “dağılm” anonsunun ise kalabalık tarafından net şekilde duyulmadığını aktarmıştır. Kullanılan müdahale araçları arasında TOMA’dan sıkılan basınçlı su, el tipi ve araçtan atılan biber gazı kapsülleri, plastik mermi, cop ve kalkan yer aldığını beyan etmiştir. Ön saflarda yer alan eylemcilerin Kolluk kuvveti tarafından itilip coplandığını, yere düşenler olduğunu ve fiziksel müdahalelerin açık şekilde gözlemlendiğini ifade etmiştir.

Tanık, müdahalenin ağırlıklı olarak üniformalı çevik kuvvet ekipleri tarafından gerçekleştirildiğini, ancak kolluk kuvvetleriyle koordineli hareket eden sivil giyimli kişilerin de bulunduğunu beyan etmiştir. Kendisi gözaltına alınmamış olsa da, gözaltına alınan kişilerin ters kelepçe uygulanarak ve yerde sürüklenerek müdahaleye maruz bırakıldıklarını gözlemlediğini belirtmiştir. Gaz maruziyetine bağlı olarak geçici sağlık sorunları yaşandığını, ancak herhangi bir tıbbi mercie başvurmadığını ve rapor almadığını aktarmıştır.

Tanık, yakın çevresinde plastik mermi, cop darbeleri ve yere bastırılarak kelepçelenme gibi müdahalelere tanıklık ettiğini; ayrıca ambulans taleplerine geç yanıt verildiğini ifade etmiştir. Gazetecilerin görüntü almasının engellenmesi amacıyla kameraların kalkanlarla kapatıldığını ve gazetecilere yönelik fiziksel itmeler yaşandığını beyan etmiştir. Özellikle öğrencilere yönelik olarak kolluk kuvvetlerince daha yoğun ve hedefli müdahalelerde bulunulduğunu, Kolluk kuvveti tarafından uygulanan güç kullanımının açıkça orantısız olduğunu vurgulamıştır.

Ayrıca, dağılmakta olan kalabalığa karşı yakın mesafeden seri şekilde biber gazı fişegi ve basınçlı su kullanıldığını belirtmiştir. Ayrıca, bazı kişilerin cep telefonlarının yere düşürüldüğünü, çekim yapanlara “kapat” uyarısı yapıldığını ve bir yurttaşın telefonuna geçici olarak el konulduğunu gözlemlediğini iletmiştir. Anayasal protesto hakkının hukuka aykırı biçimde engellendiğini, bu durumun yalnızca gösteri hakkının değil, temel insan haklarının da ihlali anlamına geldiğini beyan etmiştir.

Tanık, kolluk kuvvetlerinin müdahalesinin kesinlikle orantısız olduğunu ve eylem hakkını kullanırken kendisini güvende hissetmediğini aktarmıştır. Ani başlayan kimyasal gaz ve su

müdahalesinin, bazı gruplara yönelik hedefli tutumlarla birleşerek bu güvensizlik hissini daha da artırdığını ifade etmiştir.

Tanık Avukat B.T.B'nin Beyanı:

Avukat Tanık B.T.B., eyleme katılma gerekçesini, demokratik haklarını kullanmak ve ülke gündemine ilişkin endişelerini dile getirmek suretiyle tepkisini ifade etmek şeklinde beyan etmiştir. Barışçıl biçimde protesto hakkını kullanmak isterken yürüyüş yapılmasının ve slogan atılmasının engellendiğini, bu esnada TOMA'dan sıkılan su ve yoğun biber gazıyla, orantısız güce maruz kaldığını aktarmıştır. Çok yakın mesafeden biber gazı ve TOMA ile müdahale edildiğini, gözaltına alınan kişilerin yaka paça yakalanarak ters kelepçe ile şiddete ve işkenceye maruz bırakıldıklarını, bu süreçte çok sayıda hak ihlali yaşandığını beyan etmiştir.

Kolluk kuvveti veya idari birimlerce yapılan uyarıların çok anlaşılmayan sesler şeklinde gerçekleştiğini, eylemcilerin attığı sloganların “kanunsuz” olduğuna dair bazı anonslar duyduğunu ifade etmiştir. Müdahale sırasında kolluk kuvvetleriyle doğrudan bir teması olmadığını, basın eylemler esnasında orada bulunduğunu ancak görüntü almasının engellendiğini, yoğun biber gazı ve TOMA suyuna maruz kaldıklarını ifade etmiştir. Eylem öncesinde kolluk güçleri tarafından kimlik sorulmadığını, fakat alanın terk edilmesinin istendiğini beyan etmiştir.

Müdahale sırasında biber gazı, plastik mermi, TOMA ve cop kullanıldığını, kendisi doğrudan fiziksel temasa maruz kalmamış olsa da, çevresinde pek çok kişinin sert fiziksel müdahaleye uğradığını aktarmıştır. Kendi sağlık durumunun tıbbi rapor gerektirecek ölçüde etkilenmediğini, ancak birçok yurttaşın darp edildiğini, yaka paça şekilde gözaltına alındığını, hatta kadınların tacize uğradığına yönelik duyumlar aldığını beyan etmiştir.

Tanık, basın mensuplarının görüntü almasının kolluk kuvvetleri tarafından engellenmeye çalışıldığını, özellikle gençlerin ve öğrencilerin hedef alındığını aktarmıştır. Genel olarak kolluk kuvvetlerince orantısız güç kullanıldığını, bu orantısızlık sırasında yaşanan şiddetin belgelenmesini önlemek amacıyla kameraların engellendiğini ve basına yönelik fiziki müdahalelerde bulunulduğunu belirtmiştir. Eylem sürecinde, temel hakların ihlal edildiğini, anayasal hakların kullanımı bir yana; yurttaşların şiddet, taciz ve işkenceye uğradığını, tüm bu mağduriyetlerin ardından bir de hukuksuz gözaltılar ve haksız tutuklamalarla karşı karşıya kaldığını beyan etmiştir.

Avukat tanık, eylem hakkını kullanırken kendisini güvende hissetmediğini, yurttaşların

kendi ülkelerinde, kamu güvenliğini sağlamakla yükümlü kurumlar ve yasalara karşı güven duymamasının ciddi bir sorun olduğunu belirtmiştir. Hukukun ve kolluk kuvvetlerinin yalnızca muhalif görüşlere karşı bir “sopa” gibi kullanıldığının gözlemlendiğini, bunun ise son derece üzücü bir tablo oluşturduğunu ifade etmiştir.

Tanık Avukat L.S.’nin Beyanı:

Avukat Tanık L.S., eyleme katılma gerekçesini, ülkede son dönemde gerçekleştiğini düşündüğü hukuka aykırı işlemleri protesto etmek olarak aktarmıştır. Protestolardaki amacının, hukuksuz uygulamalara karşı vatandaş tepkisinin ifade edilmesi ve bu uygulamaların geri alınarak hukuki bir zemine oturtulmasına katkı sağlama arzusu olduğunu beyan etmiştir.

Eylemlerin ilk saatlerinde herhangi bir engellemeye maruz kalınmadığını; ancak ilerleyen saatlerde kolluk kuvvetleri tarafından protestoya devam edilmesinin engellendiğini ifade etmiştir. Kendisinin doğrudan kötü muameleye uğramadığını, ancak vatandaşın protesto ve yürüyüş hakkının kolluk marifetiyle engellenmesinin en temel hak ihlallerinden biri olduğunu beyan etmiştir.

Kolluk kuvvetleriyle doğrudan bir temas yaşamadığını, eylemlerin başlangıcında bulunmadığı için kolluk tarafından herhangi bir uyarı yapıp yapılmadığına dair bir gözleminin de olmadığını ifade etmiştir. Müdahalenin başladığı noktaya uzak olması nedeniyle müdahalenin ne şekilde başladığını doğrudan gözlemleyemediğini; ancak basın mensuplarının eylem alanında bulunduğunu aktarmıştır. Kolluk müdahalesi öncesinde yalnızca alanın terk edilmesinin istendiği yönünde bir anons duyduğunu, bunun dışındaki anonsların işitilemediğini beyan etmiştir. Müdahaleye doğrudan maruz kalmadığı için kullanılan araç ve gereçleri birebir görmediğini; ancak çevresinden edinilen bilgilere göre biber gazı ve TOMA kullanıldığının aktarıldığını belirtmiştir.

Fiziksel temas içeren bir müdahalenin olup olmadığını doğrudan gözlemlemediğini; ancak çevreden edinilen bilgilere göre fiziksel temasın yaşandığını ifade etmiştir. Gözaltı sürecinde zor kullanılıp kullanılmadığına dair de bir bilgisi bulunmadığını, sağlık durumunun etkilenmemesi nedeniyle tıbbi müdahaleye de ihtiyaç duymadığını ve rapor almadığını beyan etmiştir. Herhangi bir gazetecinin engellendiğini görmediğini, kolluk tarafından özellikle hedef alınan gruplar olduğuna dair bir gözleminin bulunmadığını da belirtmiştir. Kolluk kuvvetlerinin güç kullanımına doğrudan maruz kalmamış olsa da, biber gazı ve TOMA kullanımının kendi başına orantısız güç kullanımı olarak değerlendirilmesi gerektiğini ifade

etmiştir.

Avukat tanık, kamera veya diğer dijital cihazlara yönelik herhangi bir müdahalenin gözlemlenmediğini; ancak bu eylemler sürecinde temel hakların ihlal edildiğini, en başta da toplantı, yürüyüş ve protesto hakkının engellendiğini beyan etmiştir. Kolluk kuvvetlerinin bazı alanlarda orantısız müdahalelerde bulunduğunu düşündüğünü, eylemler sırasında kendisini güvende hissetmediğini ifade etmiştir.

Tanık Avukat D.A.K'nın Beyanı:

Avukat Tanık D.A.K., eyleme katılma gerekçesini, siyasi nedenlerle cumhurbaşkanı adayına yönelik hukuki bir operasyon yapıldığını ve demokratik haklarının kısıtlandığını düşünmesi olarak açıklamıştır. Anayasal haklarını kullanarak demokratik değerleri savunmayı ve başta kayyum atamaları olmak üzere daha büyük hak ihlallerinin önüne geçmeyi amaçladığını be-yan etmiştir.

Eylemin kolluk kuvvetleri tarafından sert bir müdahale ile engellenmeye çalışıldığını, yürüyüşe izin verilmediğini ve bu yolla anayasal hakların kısıtlandığını, yolların kapatılması suretiyle cebir ve şiddet yaşandığını aktarmıştır. Ayrıca, bu süreçte maske gibi temel koruyucu önlemlere dahi izin verilmediğini, Kolluk kuvvetinin tazyikli su müdahalesi sonucu nefes almakta güçlük yaşadığını ifade etmiştir.

Valilik kararıyla toplantı ve gösteri yürüyüşü haklarının herhangi bir alternatif gösterilmeden yasaklandığını ve engellendiğini, müdahaleler sırasında kollukça kamera kaydı alınması marifetiyle Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) kapsamında ihlaller yaşandığını be-yan etmiştir. Eylem başlamadan önce iki kez dağılma yönünde uyarı anonsları yapıldığını ve anonslarda, aksi halde müdahale ile karşılaşılacağını bildirildiğini duyduğunu aktarmıştır.

Tanık, eylem sırasında gözlemci Avukat olarak bulunduğunu ve kolluk kuvvetleri ile eylemciler arasında gözaltı işlemleri gerçekleştirilirken Avukat kimliğini göstererek müdahalede bulunduğunu, eylemcileri kolluğun elinden almaya çalıştığını beyan etmiştir. Bu çabanın ardından kolluk kuvvetinin bazı vatandaşları serbest bıraktığını aktarmıştır. Eylem sırasında basın mensuplarını doğrudan görmediğini, yapılan uyarıların ardından tazyikli su sıkıldığını, kendi-si dahil bazı eylemcilerin iki TOMA arasında sıkıştırıldığını ve bu yolla alanı terk etmeye zorlandıklarını ifade etmiştir.

Avukat Tanık, şahsen gözaltına alınmadığını; ancak kolluk kuvvetlerinin kalkanlarla alanı kısıtlayarak, tazyikli su ve biber gazı marifetiyle eylemcileri etkisiz hale getirdiğini, bazı eylemcilerin sert fiziki müdahalelere maruz bırakıldığını, yerlerde sürüklenerek götürüldüklerini gözlemlediğini beyan etmiştir.

Basın mensuplarına yönelik özel bir engelleme gözlemlemediğini, herhangi bir grup ya da kimliğin doğrudan hedef alınmadığını, müdahalenin alandaki eylemcilerin ekseriyetine yönelik gerçekleştirildiğini aktarmıştır. Kolluk kuvvetlerinin müdahalesi sırasında anayasal gösteri ve yürüyüş hakkının kısıtlandığını, kamera kayıtları marifetiyle eylemcilerin kayda alındığını ve bu süreçte hem kendisinin hem de diğer eylemcilerin "*mimlenme*" duygusuyla kendilerini güvende hissetmediklerini ifade etmiştir.

C.VATANDAŞ TANIK BEYANLARI

Tanık-1'in Beyanı:

Tanık-1, eylemlerin başladığı ilk günden itibaren eksiksiz olarak her gün etkinliklere katıldığını ve katılım gerekçesinin, ülkede uzun süredir devam eden toplumsal ve siyasal sorunlara dikkat çekmek olduğunu beyan etmiştir. Bu sorunlar arasında, Ekrem İmamoğlu'nun hukuka aykırı şekilde cezaevine gönderilmesini, kadın cinayetlerini, adalet sistemindeki yapısal sorunları, torpil sistemini ve mevcut yönetim biçimindeki ciddi aksaklıkları saymıştır.

Tanık, Ankara'daki eylemlerin altıncı gününde saat 20.00'de Kuğulu Park'tan Kızılay'a yürüyüş gerçekleştirdiğini, yürüyüş sonrasında miting alanına katıldığını ve saat 22.00 sularında alandan ayrılarak Yüksel Caddesi metro çıkışına yöneldiğini ifade etmiştir. Güzergâhın TOMA araçları ve çevik kuvvet Kolluk kuvvetleriyle dolu olduğunu belirten tanık, kendisinin ve diğer katılımcıların hiçbir zarar verici veya provoke edici davranışta bulunmamalarına rağmen, Kolluk kuvvetlerin çok sayıda kişiye yönelik ağır hak ihlallerinde bulunduğu biz-zat tanık olduğunu belirtmiştir.

Tanık, söz konusu müdahale kapsamında yüz hizasına doğrudan biber gazlı su sıkıldığını, bacak hizası dışında bulunan bölgelere plastik mermiyle ateş açıldığını, barikatlarla itildiklerini, üzerlerine basıldığını, tekme ve yumruklarla fiziksel şiddet uygulandığını aktarmıştır. Kendisinin eylem sırasında basın kameralarının hemen karşısında, en ön sırada yer aldığını ve bu nedenle tüm müdahalenin kayıt altına alınabileceği bir konumda olduğunu ifade eden tanık, hiçbir Kolluk kuvveti memuruna zarar vermediğini ve herhangi bir hakarete bulunmadığını vurgulamıştır. Buna rağmen çevik kuvvet Kolluk kuvvetleri tarafından yoğun fiziksel şiddet uygulanarak gözaltına alındığını; gözaltı sırasında yumruk ve tekmelere maruz kaldığını, yer-de sürüklenerek TOMA'ya doğru götürüldüğünü ve bu esnada yerde tekmelendiğini aktarmış-tır. Ayrıca ters kelepçeleme yapılırken başının TOMA'ya çarptırıldığını ve bileklerinin plastik kelepçeyle aşırı sıkı şekilde bağlandığını beyan etmiştir.

Gözaltı sonrası bir otobüse bindirildiklerini ve kimlik kontrolünün yapıldığını belirten tanık, Kolluk kuvveti yakını olduğunu öğrendikleri bir kişinin otobüsten çıkarılarak serbest bırakıldığını, kendisi ve diğer gözaltına alınanların ise hastaneye götürülerek darp raporu aldıklarını, burada baro Avukatlarının kendilerini karşıladığını ve raporların düzenlenmesinin ardından emniyete götürüldüklerini belirtmiştir. Emniyette saatlerce bekletildiklerini, üst araması sırasında kadın Kolluk kuvvetiler tarafından sütyeninin içine kadar elle arama

yapıldığını, arama sırasında argo ifadeler ve hakaretlere maruz kaldığını, üzerinde bulunan plastik merminin tutanaklara geçirilmediğini aktarmıştır.

Tanık, üzerindeki eşyaların alındığını, yalnızca tek parça kıyafetle nezarethaneye götürüldüğünü, burada az miktarda yemek verildiğini, tuvaletlerde ne peçete ne sabun ne de herhangi bir hijyen malzemesinin bulunduğunu, kadın tuvaletlerinin zaman zaman erkek görevliler tarafından kullanıldığını ve bu durumun güvenlik duygusunu zedelediğini beyan etmiştir. Yaklaşık dört gün süreyle nezarethanede tutulduğunu, bu süreçte parmak izlerinin, fotoğraflarının alındığını ve e-posta adresine kadar tüm kişisel bilgilerinin kaydedildiğini ifade etmiştir. Baro Avukatlarının her gün kendileriyle görüşmeye çalıştığını, hijyen ürünlerinden kıyafete kadar pek çok konuda destek sunduklarını belirtmiştir. Dördüncü günün sonunda savcıyla görüşmek üzere adliyeye çıkarıldığını, burada yaklaşık on iki saat bekletildikten sonra ifadesinin alındığını ve mahkeme kararıyla serbest bırakıldığını ifade etmiştir.

Tanık-2'nin Beyanı:

Tanık-2, eyleme katılma gerekçesinin ülkenin mevcut sosyo-ekonomik durumundan duyduğu rahatsızlık olduğunu ifade etmiştir. Kendisini, hem zihinsel hem de ekonomik anlamda gerileyen bir toplumun parçası olarak hissettiğini, bu durumun yaşamını doğrudan etkilediğini ve benzer kaygıları taşıyan insanlarla bir araya gelerek seslerini duyurmak, maruz kaldıkları baskıların görünür olmasını sağlamak amacıyla eyleme katıldığını belirtmiştir. Amaçlarının barışçıl bir yürüyüşle kamuoyuna seslenmek olduğunu, ancak bu çabanın kolluk kuvvetlerinin müdahalesiyle engellendiğini, TOMA araçları ve kalkanlarla yürüyüşlerinin bastırılmaya çalışıldığını ifade etmiştir. Müdahale esnasında doğrudan fiziksel engellemeye maruz kaldığını, Kolluk kuvveti kalkanlarıyla itilerek denge kaybı yaşadığını, zaman zaman başına gelecek şekilde yumruk atıldığını beyan etmiştir. Ayrıca, birkaç kişinin de -yumruk ve plastik mermi yoluyla- Kolluk kuvveti şiddetine maruz kaldığını gözlemlediğini aktarmıştır.

Tanık, eylem öncesinde genel uyarılar yapılmış olsa da, özellikle biber gazı ile yapılan müdahalenin önceden haber verilmeden gerçekleştiğini belirtmiştir. Müdahale sırasında Kolluk kuvvetlilerle doğrudan temas yaşadığını, TOMA'lardan yapılan anonsların büyük ölçüde anlaşılmasız olduğunu, yalnızca *"Kalabalığı dağıtım yoksa TOMA'larla müdahale edeceğiz"* şeklinde-ki uyarıyı net olarak duyabildiğini belirtmiştir. Müdahalede bulunanların ekseriyetle üniformalı Kolluk kuvvetiler olduğunu, Kolluk kuvvetilerin TOMA, biber gazı, plastik mermi, cop ve kalkan gibi araçlar kullandıklarını ve bu müdahalelerin doğrudan fiziksel temas içerdiğini, kendisinin gözaltına alınmadığını ve sağlık durumunun doğrudan etkilenmediğini ifade etmiştir. Müdahale esnasında, çevresindeki bazı kişilerin kalkanlarla

itilerek ya da yumrukla darp edilerek etkisizleştirilmeye çalışıldığını gözlemlediğini, diğer günlerde gerçekleşen müdahale-lerde de TOMA, biber gazı ve cop kullanıldığını ve bu müdahalelerin yoğun şiddet içerdiğini belirtmiştir.

Tanık ayrıca, gazetecilerin çoğunlukla yüksek yerlerden gözlem yaptığını, bazı Kolluk kuvveti memurlarının gazetecileri yönlendirmeye çalıştığını ve Kolluk kuvveti müdahalesinde özellikle kadınların, öğrencilerin ve LGBTİ+ bireylerin hedef alındığını gözlemlediğini belirtmiştir. Genel olarak kolluk kuvvetlerinin müdahalesini açıkça orantısız olarak değerlendiren tanık, TOMA'lardan gelen suyun telefonlarına zarar verdiğini, bu nedenle dijital kayıt almanın zorlaştığını, eylem sırasında ifade özgürlüğü ve barışçıl toplanma haklarının ihlal edildiğini düşündüğünü beyan etmiştir. Eylem sırasında kendini güvende hissetmediğini, hem kendi güvenliği hem de çevresindekiler açısından sürekli bir tedirginlik içinde olduğunu belirtmiştir.

Tanık-3'ün Beyanı:

Tanık-3, eylemlere katılma gerekçesinin herhangi bir kişi, kurum veya otoriteye karşı çıkmak ya da olay çıkarmak olmadığını, eylemlere tamamen vicdani bir sebeple katıldığını ifade etmiştir. Uzun süredir ülkede yaşandığını gözlemlediği haksızlıklar, hukuka aykırı tutuklamalar ve temel hakların sistematik biçimde yok sayılmasına karşı sessiz kalmanın kendi iç dünyasında karşılığı olmadığını belirterek; birey olarak tepki göstermenin ve ses çıkarmanın bir sorumluluk olduğuna inandığı için eylemlere katıldığını aktarmıştır.

Eylemlere katıldığı süre boyunca hiçbir kimseye zarar vermediğini, kamu görevlilerine yönelik saygısızlıkta bulunmadığını, herhangi bir fiziksel şiddet veya sözlü hakarete bulunmadığını açıkça ifade eden tanık, buna rağmen kolluk kuvvetlerinin oldukça sert müdahalelerine maruz kaldıklarını belirtmiştir. Müdahalelerde biber gazı, cop, TOMA, tekme gibi fiziksel ve kimyasal müdahale araçlarının tamamının kullanıldığını, özellikle çevik kuvvetin müdahalesinin son derece sert ve orantısız olduğunu gözlemlediğini beyan etmiştir.

Tanık, gözaltına alınmadığını, ancak alınmaktan son anda kurtulduğunu, Kolluk kuvvetleri tarafından yakalanmaya çalışıldığını ancak çevresindeki diğer eylemcilerin müdahalesiyle kenara çekildiğini, bu sırada Kolluk kuvveti ve eylemciler arasında sıkıştığını ve şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir. O an neye uğradığını anlayamadığını, yoğun fiziki müdahaleye doğrudan maruz kaldığını aktarmıştır. Gözleri önünde arkadaşlarının sürüklenerek götürüldüğünü, bazılarının kafasına barikatla bastırıldığını, bir kişinin dizlerinin üstüne itilerek yere düşürüldüğünü belirtmiştir. Özellikle öğrencilerin bu müdahalelerde hedef

alındığını ve hak arayan gençlerin ciddi şiddete uğradığını gözlemlediğini ifade etmiştir.

Toplamda beş gün süren eylemlere katıldığını, yalnızca dördüncü gün “*Dağılmazsanız TOMA ile müdahale edeceğiz*” şeklinde bir uyarı yapıldığını, ancak bu uyarının oldukça kısık bir sesle yapıldığını ve kalabalığın büyük kısmı tarafından duyulmadığını belirtmiştir. Ayrıca sivil kolluk kuvvetlilerin topluluğun arasına karıştığını, birkaç arkadaşının sivil Kolluk kuvvetlilerce aniden yakalanarak gözaltına alındığını ifade etmiştir. Müdahalenin genel olarak gençleri, özellikle de öğrencileri hedef aldığını gözlemlediğini aktarmıştır.

Tanık, tüm süreç boyunca kendisini güvende hissetmediğini, eylem alanında bulunmanın sanki suç teşkil ediyormuş gibi bir tavırla karşılandığını ve yalnızca düşünce açıklamak, adalet talep etmek amacıyla alanda bulunmalarına rağmen ağır fiziksel müdahaleye maruz kaldıklarını ifade etmiştir. Bu derece şiddet uygulanmasını beklemediğini belirten tanık, kolluk kuvvetlerinin orantısız güç kullandığını ve eylemcilere düşman gibi davrandığını gözlemlediğini ifade etmiştir.

Tanık-4’ün Beyanı:

Tanık-4, eylemlere katılma gerekçesini, anayasal hakkını kullanarak ülkede süregelen hukuksuzluklara ve adaletsizliklere karşı bireysel tepkisini ortaya koymak olarak beyan etmiştir. Katılım amacının, halkın toplu tepkisinin siyasal karar alma süreçlerini etkileyebilmesi ve hukuksuz kararların durdurulabilmesi ya da sınırlandırılabilmesi yönünde bir irade ortaya koymak olduğunu ifade etmiştir.

Katıldığı birçok eylemde barışçıl protesto gerçekleştirmeye çalıştıklarını belirtmiş; buna rağmen kolluk kuvvetlerinin eylemcilerin önüne barikat kurarak yürüyüşleri engellediğini ve biber gazı gibi yoğun müdahale araçlarına başvurduğunu aktarmıştır. Özellikle ODTÜ kampüsünde gerçekleşen bir eylemde çok sert Kolluk kuvveti müdahalesine maruz kaldığını, kullanılan biber gazı ve gazlı suyun orantısız düzeyde olduğunu beyan etmiştir.

Müdahalelere doğrudan maruz kalmasının yanı sıra, kolluk kuvvetlerinin alandan uzaklaşmaya çalışan kişileri hiçbir ayırım gözetmeksizin rastgele yakalayarak darp ettiğine ve zor kullanarak gözaltına aldığına birçok kez tanıklık ettiğini ifade etmiştir. Kendisinin de gözaltına alındığını, doğrudan Kolluk kuvvetiyle teması olmamasına rağmen yerde sürüklenerek götürüldüğünü ve bu esnada zor kullanıldığını aktarmıştır. Gözaltı sürecinde yalnızca rutin doktor muayenesinin yapıldığını, ayrıca bir darp raporu düzenlenmediğini

beyan etmiştir.

Gözaltı anlarını kaydetmeye çalışan bir arkadaşının telefonuna Kolluk kuvveti tarafından müdahale edildiğini, arkadaşının görüntüleri silmeye zorlandığını; başarılı olunamaması üzerine Kolluk kuvvetlilerin kendilerinin silmeye çalıştığını ancak bunda da başarılı olamadıklarını ifade etmiştir.

Tanık, katıldığı eylemlerin çoğunda kolluk kuvvetlerince yapılan anonslara doğrudan şahit olduğunu, bu anonslarda “*Bu yaptığımız eylem hukuksuzdur, dağılın*” benzeri ifadeler kullanıldığını, ancak müdahalenin çoğu zaman bu uyarılara rağmen sert şekilde başladığını beyan etmiştir. Müdahalelerin genellikle TOMA’dan sıkılan biberli su, biber gazı spreyi, gaz kapsülleri, plastik mermi ve cop kullanılarak gerçekleştirildiğini; bazı durumlarda kolluk kuvvetlerinin doğrudan eylemcilerin üzerine koşarak onları yakaladığını ve bu müdahalelerin doğrudan fiziksel temas içerdiğini ifade etmiştir. Müdahalede hem üniformalı hem de sivil Kolluk kuvvetlilerin yer aldığını, bazı sivil kolluk kuvvetlerinin eylemciler arasına karışarak müdahaleye katıldığını gözlemlediğini aktarmıştır.

Basın mensuplarının her eylemde bulunmadığını, çoğu zaman yalnızca internet gazetecilerinin sahada yer aldığını ifade etmiştir. Bir eylem sırasında bir gazeteciye Kolluk kuvveti tarafından yüksek sesle bağırıldığına tanık olduğunu aktarmıştır. Müdahalelerde belirli bir grubun —kadınlar, LGBTİ+ bireyler, öğrenciler vb.— özellikle hedef alındığına dair doğrudan bir gözleminin bulunmadığını beyan etmiş; ancak kolluk kuvvetlerinin güç kullanımında açık biçimde orantısız davrandığını, eylemcilere adeta düşman gibi muamelede bulunulduğunu ve bu ortamda kendisini hiçbir zaman güvende hissetmediğini belirtmiştir.

Tanık, barışçıl protesto hakkının anayasal güvence altında olduğunu vurgulayarak, bu hakkının ihlal edildiğini düşündüğünü beyan etmiştir. Kolluk güçlerinin müdahalesinin hiçbir şekilde orantılı olmadığını, bu nedenle eylem alanında bulunduğu süre boyunca ciddi bir tehdit altında hissettiğini ifade etmiştir. Kolluk kuvveti tarafından gözaltına alınarak günlerce serbest bırakılmama ihtimalinden endişe duyduğunu ve bu kaygının, eylem hakkını kullanırken güvenlik duygusunu ortadan kaldırdığını aktarmıştır.

Tanık-5’in Beyanı:

Tanık-5, eylemlere katılma gerekçesini adaletin tesis edildiği bir düzende yaşama arzusuyla açıklamıştır. Anayasal haklarını kullanarak taleplerini sokaklarda ve meydanlarda yetkili makamlara duyurmak amacıyla barışçıl protestolara katıldığını ifade etmiştir. Ancak kolluk

kuvvetlilerin, sokakta yürümelerine dahi izin vermediğini, barikat kurarak yolu kapattıklarını, TOMA ve biber gazı ile kalabalıkları dağıtmaya çalıştıklarını, direnen kişilerin ise gözaltına alındığını aktarmıştır. Bireysel olarak gözaltına alınmadığını ve doğrudan fiziksel bir müdahaleye maruz kalmadığını ifade etmişse de, TOMA'dan sıkılan tazyikli suya, biber gazına ve türünü bilmediği başka bir kimyasal gaza doğrudan maruz kaldığını belirtmiştir.

Tanık, eylemlerin engellenmesi amacıyla yolların kapatıldığını, insanların günlük ulaşım rotalarının değiştirildiğini ve bazı kişilerin kilometrelerce yürümek zorunda kaldığını gözlemlemiştir. Kolluk kuvvetlilerin halkı biber gazı ve fiziksel şiddet yoluyla dağıttığını, eylemcilere yönelik coplama ve darp uygulandığını beyan etmiştir. Eylem öncesinde herhangi bir uyarı duymadığını, genellikle anons yapılmadığını; yapıldığı durumlarda ise sesin çok kısık ve net olmayan bir şekilde geldiğini, yalnızca en öndeki kişilerin duyabileceği bir düzeyde olduğunu belirtmiştir. Kolluk kuvvetlilerin kimlik sormadığı ve alanı terk etme yönünde doğrudan bir talepte bulunmadığı, müdahalenin ise genellikle eylemcilerin yürümekte ısrar ettiği anlarda başladığını ifade etmiştir. Müdahalelerde biber gazı, TOMA ve tanımlanamayan bir tür gaz bombası kullanıldığını gözlemlediğini; Kolluk kuvveti müdahalesinin doğrudan fiziksel temas içerdiğini, insanların dövüldüğünü ve savrulduğunu belirtmiştir.

Kendisi doğrudan üniformalı bir Kolluk kuvvetiyle temas kurmamış olsa da, müdahalelerde genel olarak sivil Kolluk kuvvetlilerin yer aldığını gözlemlediğini aktarmıştır. Gözaltına alınmadığını ve herhangi bir sağlık raporu da almadığını belirtmiştir.

Müdahale sırasında, Kolluk kuvvetinin eylemcilere karşı sert fiziksel şiddet uyguladığını, kolundan tutarak savurduğunu, kendisini savunanların gözaltına alındığını, insanların gözlerine doğrudan biber gazı ve TOMA ile müdahale edildiğini gözlemlediğini aktarmıştır. Ayrıca gaz bombalarının kaçış imkânı bırakmayacak şekilde konumlandırıldığını, bu sebeple nefes al-makta zorlandığını ve kaçamadığını ifade etmiştir.

Herhangi bir gazetecinin engellendiğini doğrudan görmediğini ancak genel olarak kolluk kuvvetlerinin ayırt etmeksizin önlerine gelen herkese sert müdahalede bulunduğunu gözlemlediğini belirtmiştir.

Kolluk kuvvetinin halkın sahip olduğu sınırlı imkânlarla karşın çok sayıda şiddet aracı kullandığını ve bu araçları kullanmaktan çekinmediğini ifade eden tanık, bazı durumlarda vatandaşların kaydettiği videoların silinmesinin istendiğini, gözaltına alınan kişilerin telefonlarına el konulduğunu aktarmıştır. Tüm bu süreçte gösteri ve yürüyüş hakkının açıkça

ihlal edildiğini, vatandaş olarak istediği sokakta hükümete yönelik taleplerini özgürce ifade etme hakkına sahip olduğunu, ancak bu hakkının engellendiğini beyan etmiştir. Kolluk kuvvetlerinin müdahalesinin orantısız olduğunu, insanların ağır fiziksel şiddete maruz bırakıldığını ve kendisinin eylem hakkını kullanırken hiçbir zaman güvende hissetmediğini, aksine sürekli korku içinde olduğunu ifade etmiştir.

Tanık-6'nın Beyanı:

Tanık-6, sosyalist ilkelere inanan bir birey olarak, Ekrem İmamoğlu'nu ya da mensubu olduğu partiyi desteklemese de, mevcut siyasi liderliğe kıyasla daha halkçı bir duruş sergilediğini düşündüğünü ve gerekçesiz bir şekilde hapsedilmesine karşı durmak adına eylemlere katıldığını beyan etmiştir. Toplumla birlikte hareket ederek kitlesel eylem ve direnişin mümkün olabileceğini göstermek, kolektif mücadelenin olumlu sonuçlar doğurabileceğini ilk elden deneyimlemek ve bu fikri görünür kılmak amacıyla alanda bulunduğunu ifade etmiştir.

Tanık, valilik yasakları, Kolluk kuvveti barikatları, TOMA müdahaleleri, gözaltılar, tutuklamalar, plastik mermi, biber ve “portakal gazı” olarak adlandırdığı kimyasal gazlara maruz kaldığını; bu yollarla eylemin engellendiğini belirtmiştir. Bireysel olarak gözaltına alınmamış olsa da, TOMA'dan sıkılan gazlı ve basınçlı suya, kimyasal gazlara, soğuk havada maruz kalınan sıvılara ve gaz kapsülünden kaynaklı fiziksel morarmalara doğrudan maruz kaldığını ifa-de etmiştir. ODTÜ'deki eylemlerde Kolluk kuvveti müdahalesinin uzaktan gerçekleştiğini ancak Kızılay gibi merkezi alanlarda müdahalelerin fiziksel temas içerdiğini gözlemlediğini aktarmıştır.

Tanıklık süresince barışçıl protesto hakkını kullanan bireylerin görüntü almasının engellendiğini, eylemcilere yönelik kolluk tarafından cep telefonlarıyla video çekimi yapıldığını, eyleme katılan bazı kişilerin yalnızca protestoya katıldıkları için gözaltına alınıp tutuklandığını gözlemlediğini belirtmiştir. Müdahale öncesinde herhangi bir uyarıya şahit olmadığını, kalabalığın yoğunluğu nedeniyle kolluk kuvvetlilerin kimlik kontrolü ya da alanın terk edilmesi yönünde bireysel taleplerde bulunamadığını, yalnızca eylemin hukuka aykırı olduğu ve müdahale edileceğine dair genel anonslar yapıldığını aktarmıştır.

Müdahalelerde TOMA'dan sıkılan normal ve gazlı basınçlı suyun, biber gazının, plastik merminin ve “portakal gazı” olarak tanımlanan kimyasal maddelerin kullanıldığını; kendisinin bu süreçte sağlık açısından etkilenmesi sebebiyle tıbbi rapor aldığını beyan etmiştir.

Müdahale sırasında doğrudan temas kurduğu bir kolluk görevlisi olmadığını ancak çevresinde yaşananları gözlemlediğini; özellikle başka kişilerin cinsel tacize uğradığını, Kolluk kuvvetlilerden hakaret ve aşağılayıcı ifadelerle maruz kaldığını, bazı bireylerin zorla üstlerinin çıkartıldığını ifade etmiştir.

Basın mensuplarının ODTÜ eylemlerine alınmadığını, ancak Kızılay gibi alanlarda yer aldıklarını belirtmiş, gazetecilere doğrudan bir müdahale görmediğini aktarmıştır. Kolluk kuvvetlerinin özellikle kadınlara ve LGBTİ+ bireylere yönelik hedefli müdahalelerde bulunduğu-nu gözlemlediğini, güç kullanımında açık orantısızlık bulunduğunu ifade etmiştir. Ayrıca, ODTÜ Kampüsünde Fizik Çimlerinde oturan arkadaşlarının şahsi eşyalarının ve telefonlarının gasp edildiğini, ertesi gün bu eşyaların üniversiteye teslim edildiğini belirtmiştir.

Tanık, elinde hiçbir saldırı aracı bulunmamasına rağmen maruz kaldığı müdahalelerin meşru olmadığını, dolayısıyla temel haklarının -özellikle barışçıl gösteri ve ifade özgürlüğünün- açık biçimde ihlal edildiğini ifade etmiştir. Kolluk kuvvetlerinin müdahalesini orantısız bulduğunu, eylem hakkını kullanırken kendisini tam anlamıyla güvende hissetmediğini, ancak kala-balık içinde yalnız bırakılmayacağına dair dayanışma duygusunun bir nebze güven sağladığını belirtmiştir.

Tanık-7'nin Beyanı:

Tanık-7, eyleme katılma gerekçesini adaletsizlik ve hukuksuzluklara karşı bireysel eleştirisini ifade etmek olarak açıklamıştır. Yasal bir hak olan barışçıl protesto hakkını kullanarak, ülke yönetiminde bulunanlara bir uyarıda bulunmak ve demokratik taleplerini iletmek amacıyla eyleme katıldığını belirtmiştir. Ancak bu süreçte, Kolluk kuvveti barikatları ve TOMA araçları ile karşılaştığını, kolluk kuvvetlerinin doğrudan fiziksel müdahalede bulunduğunu ve çevik kuvvetin orantısız güç kullandığını beyan etmiştir. Fiziksel müdahale ve TOMA'dan sıkılan su nedeniyle kötü muameleye maruz kaldığını aktaran tanık, en başta anayasal bir hak olan eylem yapma hakkının engellendiğini vurgulamıştır.

Eylem başlamadan önce kolluk kuvvetlerinin uyarı yaptığını, fakat bu uyarıların net duyulamadığını; sadece "*Dikkat dikkat, Kolluk kuvveti konuşuyor*" kısmının anlaşılır olduğunu ifade etmiştir. Müdahalenin basının da bulunduğu bir ortamda başladığını, Kolluk kuvveti anonsunun ardından doğrudan müdahaleye geçildiğini belirtmiştir. Müdahale sırasında kimlik sorulmadığını, ancak alanı terk etmeleri yönünde bir çağrıda bulunulduğunu aktarmıştır. Kullanılan müdahale araçlarının tamamına -biber gazı, plastik mermi, TOMA, cop vb.- tanıklık ettiğini, bu müdahalelerin fiziksel temas içerdiğini ve hem üniformalı hem de

sivil Kolluk kuvvetlilerin görev aldığını gözlemlediğini ifade etmiştir.

Kendisi doğrudan gözaltına alınmamış ve herhangi bir tıbbi rapor almamış olsa da, çevresinde bulunan kişilere yönelik zorla gözaltı işlemlerine ve özellikle grubun en arkasında kalanlara yönelik plastik mermi ve fiziksel şiddet uygulamalarına tanıklık ettiğini aktarmıştır. Gazetecilere yönelik herhangi bir engelleme ya da şiddet görmediğini, (kadınlar, LGBTİ+, öğrenciler, göçmenler vb. gibi) belirli bir grubun özel olarak hedef alındığına dair bir gözlemde bulunmadığını ifade etmiştir. Buna rağmen, kolluk kuvvetlerinin güç kullanımında açık bir orantısızlık bulunduğunu, eylemcilere karşı sert ve ölçüsüz müdahale gerçekleştirildiğini net şekilde gözlemlediğini beyan etmiştir.

Tanık, eylem sırasında dijital cihazlara yönelik doğrudan bir müdahaleye şahit olmadığını, ancak temel haklarının –özellikle gösteri ve ifade özgürlüğünün– ihlal edildiğini düşündüğünü belirtmiştir. Gençler olarak eylem yapma haklarının en doğal demokratik hakları olduğunu, bu hakkın engellenmeye çalışıldığını ifade etmiştir. Kolluk kuvvetlerinin müdahalesinin hiçbir şekilde orantılı olmadığını ve eylem hakkını kullanırken kendisini güvende hissetmediğini; bilakis sürekli bir tehdit duygusuyla hareket ettiğini beyan etmiştir.

Tanık-8'in Beyanı:

Tanık-8, protesto hakkının anayasal güvence altında olduğunu ve bu hak kısıtlandığı için dayanışma göstermek amacıyla eyleme katıldığını belirtmiştir. Hükümetin baskıcı politikalarına karşı ses çıkarmak ve özellikle ODTÜ kampüsünden dışarı çıkmalarına izin verilmeyen öğrenci ve mezunlara destek olmak amacıyla alanda bulunduğunu ifade etmiştir. Katıldığı eylem sırasında ODTÜ kampüsü giriş çıkışlarının Kolluk kuvveti tarafından kapatıldığını, protestocuların TOMA ve biber gazı müdahalesiyle kampüs içerisine doğru püskürtüldüğünü belirtmiştir.

Tanık, kendisinin yalnızca tazyikli su ve gaz müdahalesine maruz kaldığını, bunun dışında bireysel olarak fiziksel bir kötü muamele yaşamadığını ifade etmiştir. Bununla birlikte, ODTÜ öğrencilerinin ve mezunlarının kampüsten giriş ve çıkışlarının engellenmesini açık bir hak ihlali olarak değerlendirdiğini beyan etmiştir. Katıldığı esnada müdahale çoktan başlamış olduğundan dolayı herhangi bir Kolluk kuvveti anonsuna ya da idari uyarıya şahit olmadığını belirtmiştir. Müdahale sırasında kolluk kuvvetiyle doğrudan bir teması olmadığını, gözaltı uygulamasına da tanıklık etmediğini aktarmıştır. Müdahale esnasında kampüs içerisinde yalnızca ODTÜ Medya Topluluğu'nun bulunduğunu, başka bir basın kuruluşunun alanda yer almadığını belirtmiştir.

Kolluk kuvvetlerinin kimlik kontrolü yapmadığını ve alandan çıkmaları yönünde doğrudan bir uyarıda bulunmadığını belirten tanık, olay yerinde herhangi bir anons duymadığını, müdahalenin herhangi bir uyarı yapılmaksızın gerçekleştirildiğini ifade etmiştir. Kullanılan müdahale araçları arasında TOMA, plastik mermi ve biber gazı bulunduğunu; özellikle gazın yoğunluğunun insan sağlığı açısından risk oluşturacak seviyede olduğunu belirtmiştir. Gaz kapsüllerinin, grubun kaçış yönüne bırakılarak katılımcıların doğrudan gaz bulutunun içine yönlendirildiğini aktarmıştır. Müdahalenin üniformalı kolluk kuvvetleri tarafından gerçekleştirildiğini ve fiziksel temas içermediğini ifade etmiştir.

Tanık, çevresinde herhangi bir gazeteciye müdahale edilmediğini ve belirli bir grubun özel olarak hedef alındığını gözlemlemediğini belirtmiştir. Dijital cihazlara yönelik herhangi bir müdahaleye de tanıklık etmediğini ifade etmiştir. Eylem sırasında protesto hakkının ve kampüse giriş çıkış özgürlüğünün engellenmesi nedeniyle temel haklarının ihlal edildiğini düşündüğünü beyan etmiştir. Özellikle yoğun gaz müdahalesinin ölçsüz olduğunu ifade eden tanık, eylem hakkını kullanırken kendini güvende hissetmediğini, çevresindeki pek çok kişinin önceki günlerde yaşanan gözettiler nedeniyle tedirgin olduğunu, eylemciler arasında Kolluk kuvvetinin saklanabileceği noktalara dair uyarıların paylaşıldığını aktarmıştır.

Tanık-9'un Beyanı:

Tanık-9, eylemlere katılma motivasyonunun adalet ve hukukun üstünlüğüne olan inancından ve Türk demokrasisinin yaklaşık 150 yıldır çeşitli mücadelelerle kazanılmış değerlerinin kaybına engel olma arzusundan kaynaklandığını ifade etmiştir. Eylemlere fiziki katılımının amacını; hukukun herkes için eşit ve adil işlemesi gerektiği yönündeki inanç ve bağlılığını görünür kılmak, bu inancın kendi iç dünyasında da yitip gitmesine engel olmak şeklinde açıklamıştır. Mezunu olduğu ODTÜ kampüsüne girerken ve eylemlerin olaysız şekilde sona ermesinin ardından evine dönmeye çalışırken sorun yaşadığını, kampüs içinde veya dışında ulaşımın keyfi olarak kısıtlandığını belirtmiştir.

Tanık, eylem sırasında biber gazı ve basınçlı suya doğrudan maruz kaldığını, özellikle TOMA'dan sıkılan basınçlı suyun, ilgili kolluk kuvveti yönetmeliğine aykırı biçimde doğrudan üstlerine yöneltilerek kullanıldığını beyan etmiştir. Eylem sonrasında hiçbir slogan atılmaksızın, yalnızca yürüyerek yurda ya da evine dönmeye çalışan ODTÜ öğrencilerinin bazı durumlarda hırkalarının başlıklarından tutularak yerlerde sürüklenip gözetilme alındıklarına bizzat tanıklık ettiğini ifade etmiştir. Ayrıca, eylem sonrasında kampüsten ayrılmalara izin verilmediğini ve bazı öğrencilerin taksiciler tarafından Kolluk kuvvetine teslim edildiğini beyan etmiştir.

ODTÜ eylemlerinde yapılan Kolluk kuvveti anonslarını net şekilde duyduğunu, kolluk kuvvetlerinin “dağılm” uyarısı yaptığını ve anayasal hak kapsamında gerçekleştirilen eylemleri “kanunsuz” olarak nitelendirdiğini belirtmiştir. Güvenlik koridorları dışında doğrudan bir kolluk teması olmadığını, yalnızca Kızılay’da, Muharrem İnce’nin katılacağı gün yapılan eyleme giderken kimlik kontrolüne tabi tutulduğunu ve GBT sorgulaması yapıldığını aktarmıştır.

ODTÜ eylemleri sırasında Anka Ajansı’nın basın mensuplarının alanda bulunduğunu, ancak bu kişilerin gaz ve tazyikli sudan etkilenerek görevlerini yerine getirmelerinin engellendiğini, saklanarak görüntü almak zorunda kaldıklarını belirtmiştir. Müdahale sırasında kullanılan araçlar arasında biber gazı, basınçlı su, plastik mermi, TOMA ve cop olduğunu ifade etmiştir. Fiziksel müdahaleye doğrudan maruz kalmamış, gözaltına alınmamış, tıbbi rapor da almamıştır. Ancak, diğer eylemcilere yönelik fiziksel temas içeren müdahalelere tanıklık ettiğini beyan etmiştir.

Tanık, özellikle Türk bayrağı taşıyan, bozkurt işareti yapan ve Atatürk simgeleri taşıyan kişilerin Kolluk kuvveti tarafından hedef alındığını ve kötü muameleye uğradıklarını gözlemlediğini belirtmiştir. Kolluk kuvvetlerinin güç kullanımını orantısız bulduğunu, metro hatlarının kapatılması da dâhil olmak üzere, barınma ve ulaşım hakkına müdahale edildiğini, dolayısıyla protesto hakkının yanı sıra eyleme katılma ve seyahat etme özgürlüğünün de engellendiğini açıkça ifade etmiştir. Mezunu olduğu üniversiteye girişinin ve oradan çıkışının engellenmesinin temel bir hak ihlali olduğunu vurgulamıştır.

Son olarak, eylem hakkını kullanırken kendisini güvende hissetmediğini, çevresindekilerin de gözaltına alınma korkusuyla hareket ettiğini, bu nedenle eylem alanlarında sürekli tedirginlik içinde olduğunu belirtmiştir. Kolluk kuvveti müdahalesinin kesinlikle orantısız olduğunu ve bu tür uygulamaların demokratik toplum düzenine ve temel haklara açıkça aykırı olduğunu beyan etmiştir.

Tanık-10’un Beyanı:

Tanık-10, eyleme katılma gerekçesini, devlet eliyle kısıtlanan hak ve özgürlüklerine sahip çıkma arzusu olarak ifade etmiştir. Hakkını aramak amacıyla ve barışçıl şekilde bu eylemlere katıldığını, anayasal çerçevede meşru olan protesto hakkını kullanmak istediğini belirtmiştir. Ancak eylem sürecinde ciddi engellemelerle karşılaştığını, metroların kapatıldığını ve kolluk kuvvetinin biber gazı ve içeriğini bilmediği başka bir gazla müdahalede bulunduğunu beyan etmiştir.

Eylem alanına giriş ve çıkışlarda kolluk kuvvetlerinin kendisini iterek ve zaman zaman vurarak alandan uzaklaştırmaya çalıştığını belirten tanık, fiziksel kötü muameleye doğrudan maruz kaldığını ifade etmiştir. 25 Nisan 2025 tarihinde Konur Sokak'ta gerçekleştirilen eylem sırasında, yanındaki bir arkadaşının önce kolluk kuvveti tarafından yere itilip ardından yerde sürüklenerek gözaltına alındığını, arkadaşının kalkmaya çalışmasına rağmen sürüklenerek olay yerinden uzaklaştırıldığına bizzat tanıklık ettiğini belirtmiştir.

Tanık, eylem başlamadan önce kolluk kuvveti tarafından “*attığınız sloganlar kanunsuzdur*” şeklinde anons yapıldığını ve uyarılar yöneltildiğini, kendisinin eylem sırasında kolluk kuvvetiyle fiziksel temasa girmediğini ancak kalkanlarla temas kurulduğunu belirtmiştir.

Müdahalenin başladığı anda basın alanda olduğunu, fakat kolluk kuvvetlerinin sıklıkla basın mensuplarını uzaklaştırmaya veya kameralarını kapattırmaya çalıştığını, eylemcilerin cep telefonlarıyla yaptıkları çekimlere de müdahale edildiğini ifade etmiştir.

Müdahalede biber gazı, TOMA, plastik mermi gibi müdahale araçlarının kullanıldığını, özellikle 20-21 Mart 2025 tarihlerinde ODTÜ kampüsünün A1 kapısındaki eylemlerde biber gazından çok daha yakıcı ve tahriş edici özellikte başka bir gazın kullanıldığını belirtmiştir. Kendisine doğrudan müdahalede bulunan kolluk kuvvetlerinin hem üniformalı hem de sivil olduğunu gözlemlediğini ifade etmiş; gözaltına alınmadığını ve sağlık durumu nedeniyle tıbbi rapor almadığını beyan etmiştir.

Tanık, başka kişilere yönelik uygulamalarda kolluk kuvvetinin özellikle kadınlara karşı daha anlayışsız ve elindeki fiziksel güç araçlarını çekinmeden kullanan bir tutum içinde olduğunu gözlemlediğini belirtmiştir. Kameraların kapatılması, gazetecilerin alandan uzaklaştırılmaya çalışılması ve eylemcilerin üzerindeki baskının yanı sıra, güç kullanımında açıkça orantısızlık bulunduğunu ve güvenlik güçlerinin müdahalesinin barışçıl protesto ortamına hiçbir şekilde uygun olmadığını ifade etmiştir.

Tanık, tamamen yasal çerçevede ve suç teşkil etmeyen bir eylem hakkını kullandığı halde maruz kaldığı Kolluk kuvveti müdahalesinin yalnızca anayasal hakların değil, aynı zamanda temel insan haklarının da ihlali niteliği taşıdığını belirtmiştir. Kolluk kuvvetlerinin müdahalesini kesinlikle orantısız olarak değerlendirdiğini ve devletin güvenlik güçleri sebebiyle kendisini hiçbir zaman güvende hissetmediğini beyan etmiştir.

KAMU OTORİTELERİNİN ALDIĞI TEDBİRLER

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanı Ekrem İMAMOĞLU'nun da aralarında bulunduğu 106 kişinin sabah saatlerinde düzenlenen operasyonla gözaltına alınmasını protesto etmek amacıyla yurt genelinde başlayan olaylarda, Ankara'da ilk olarak 20.03.2025 tarihinde ODTÜ ve Ankara Üniversitesi Beşevler Yerleşkelerinde eylem yapan öğrencilerin kampüse giriş ve çıkışları uzunca bir süre engellenmiştir.

20 Mart 2025 Güvenpark - ODTÜ

CHP milletvekillerinin kolluk kuvvetleri ile müzakeresi sonucunda saat 22.45 sularında ODTÜ'ye girmek isteyen yurttaşların girişi gerçekleşmiştir. Eylemciler metro ile Güvenpark ve ODTÜ'de devam eden eylemlere katılma konusunda karar almıştır.^[14] Ancak, Ankara Valiliği; metro araçlarının ODTÜ ve Kızılay metro istasyonunda durmadan devam etmesi ve ODTÜ ring otobüslerinin durdurulması yönünde karar almıştır. Bu nedenle ulaşım hususunda mağduriyetler yaşanmıştır. Gece yaklaşık saat 00.30 sıralarına kadar devam eden eylemler barikatın kaldırılmaması sebebiyle sona ermiş, kitle C Heykel noktasına çekilmiş ve burada bir basın açıklaması yapılmasının ardından yurttaşlar dağılmıştır. ODTÜ ve Ankara Üniversitesi Beşevler Yerleşkesinde öğrenciler uzunca bir süre kampüs içine alınmamış bir şekilde kampüse giren öğrencilerin kampüsten çıkmasına izin verilmemiştir.^[15] Bu süreçte diğer kapılardan çıkışlar herhangi bir engelleme olmadan gerçekleşmiştir.

Ankara Üniversitesi Beşevler Yerleşkesi

Ankara Üniversitesi'nde saatler süren müzakerede CHP Milletvekilleri yer almış, müzakere sonucunda eylemcilerin eyleme son vererek slogan atmadan ve araç yolunu trafiğe kapatmadan Eczacılık Fakültesi çıkışından yerleşke dışına çıkmaları ve yakalama yapılmaması konusunda anlaşmaya varılmış. Saat 21.20 sıralarında eylemcilerin yerleşke dışına çıkışı sağlanmış, eylemciler slogan atmadan ve araç trafiğini engellemeden eylemi sonlandırmıştır.

21 Mart 2025

Ankara Valiliği'nin 21.03.2025 tarihli kararıyla il genelinde toplantı ve kapalı ve açık yer toplantıları ile gösteri yürüyüşleri, basın açıklaması, çadır kurma, stant açma, oturma eylemi, imza kampanyası ve benzeri türdeki eylem ve etkinlikler ile el ilanı dağıtılması, pankart/afiş asılması; 21 Mart 2025 Cuma günü saat 14.00'dan, 25 Mart 2025 Salı günü 23.59'a kadar

^[14]<https://ankahaber.net/haber/detay/ankara-universitesi-ogrencilerinin-tandogandaki-eylemi-suruyor-bir-ogrenci-gozaltina-alindi-ogrencilerin-guvenparka-gi-77>
mesine izin verilmiyor 228102 Erişim Tarihi : 13.06.2025.

^[15]<https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiyelankara-universitesinde-ogrencilere-biber-gazi-ile-mudahale-2311388> Erişim Tarihi : 13.06. 2025.

yasaklanmıştır. İşbu karara ek olarak Ankara Valiliği'nin 25.03.2025 tarihli kararıyla 26 Mart 2025 Çarşamba günü saat 00.00'dan, 1 Nisan 2025 Salı günü 23.59'a kadar kapalı ve açık yer toplantıları ile gösteri yürüyüşleri, basın açıklamaları, çadır kurma, stant açma, oturma eylemi, imza kampanyası ve benzeri türdeki eylem ve etkinlikler ile el ilanı dağıtılması, pankart/afiş asılması yasaklanmıştır.^[1]

Yasaklarla geçen 21.03.2025-01.04.2025 tarihleri arasında yapılan bir diğer uygulama ise metro ve otobüs seferlerinin durdurulması olmuştur. EGO Genel Müdürlüğün sosyal medya hesabından paylaşılan açıklamada, *"Ankara Valiliğinin aldığı karar gereğince 22.03.2025 tarihinde; Saat 18.00'den itibaren ODTÜ, MTA, Beytepe ve Bilkent ODTÜ Çıkışı Metro Duraklarında yolcu iniş ve binışleri durdurulacak, Saat 19.00'dan itibaren Söğütözü Metro Durağı yolcu iniş ve binışlerine kapatılacak, Saat 18.00'den itibaren Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) önündeki durakları kullanan otobüsler yolcu indirip bindirmeyecek, Saat 18.00'den itibaren ODTÜ kampüsü içerisinde otobüs ring seferi hizmetleri durdurulacaktır."* denilmiştir.

24 Mart 2025

ODTÜ ve Bilkent Üniversitesi'nde ise toplu boykot çağrıları yapıp öğrenciler kampüs içerisinde fakültelere yürüyerek protestolarını gerçekleştirmişlerdir. Gün içerisinde yaşanan bu protesto yürüyüşü esnasında herhangi bir müdahale olmamıştır.

Kolej metrosunun olduğu bölgeden Kurtuluş mevkiine doğru ilerleyen protestoculardan ayrılan bir grup Hamamönü mevkiine doğru hareket etmiş ve protestocu ekibi takiben 2 adet TOMA aracı eşlik etmiştir. Hamamönü mevkiine gelen Çevik Kuvvet, güç kullanmadan vatandaşları dağıtmış ve herhangi bir gözaltı süreci yaşanmamıştır.

25 Mart 2025

25.03.2025 tarihinde ise Ankara Valiliği'nin aldığı kararda, *"(...) gereğince saat 19.00'dan itibaren Kızılay, ODTÜ ve Söğütözü metro durakları ile Kızılay Ankaray durağında yolcu iniş ve binışleri yapılmayacak. Saat 19.00'dan itibaren ODTÜ önündeki durakları kullanan otobüsler yolcu indirip bindiremeyecek ve ODTÜ kampüsü içerisinde otobüs ring seferleri de hizmet vermeyecektir."* denilmiştir.^[17]

Ankara Valiliği tarafından alınan bu kararlarla da halkın seyahat özgürlüğünün ihlal edildiği değerlendirilmektedir. Otobüs ve metro seferlerinin yapılmaması kararı alınan noktaların

^[16] <http://ankara.gov.tr/basin-aciklamasi2503> , Erişim Tarihi: 13.06.2025

^[17] <http://www.ankara.gov.tr/basin-aciklamasi2503> Erişim Tarihi: 13.06.2025. ; https://x.com/egobilgi/status/1904518745789235384?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwtterm%5E1904518745789235384%7Ctwtgr%5Ea38137e7a2edf0715cdeb56e2d60bf618a7c5eedf%7Ctwtcon%5Es1_&ref_url=https%3A%2F%2Fwww.birgun.net%2Fhaber%2F25-mart-2025-ankara-kapali-metro-duraklari-ankara-da-hangi-metro-duraklari-kapali-610177

şehrin en işlek ve merkezi noktaları olması nedeniyle bu karardan yalnızca eylemciler değil pek çok vatandaşın da etkilendiği tespit edilmiştir.

TESPİT EDİLEN İHLALLER

Gözlemci ve tanık aktarımları ile basında yer alan verilerin karşılaştırılması neticesinde tanzim edilen tutanaklar doğrultusunda tespit edilen hak ihlalleri her gün için (19-29 Mart 2025) ayrıca incelenmiştir. Bu doğrultuda tespit edilen ihlaller kötü muamele yasağı, ifade özgürlüğü, barışçıl toplanma özgürlüğü, savunma hakkı, sendikal örgütlenme hakkı başlıkları altında kategorize edilmiştir. İlgili günlerde yer verilen ihlallere dair hukuki açıdan tartışma bir sonraki başlık olan hukuki değerlendirme kısmında yer almaktadır.

19 Mart

Barışçıl toplanma hakkından istifade eden bireyler başta orantılılık ve gereklilik ilkelerine aykırı olacak şekilde uluslararası hukuk standartlarına riayet edilmeyerek tazyikli su ve biber gazına maruz bırakılmıştır. İlgili tarihlerde başvuru ve uluslararası literatürde “daha az ölümcül silah” olarak tanımlanan tazyikli su, biber gazı kapsülü ya da göz yaşartıcı gaz uygulaması sağlık hakkı, kötü muamele yasağı ve barışçıl toplanma haklarının ihlaline sebebiyet verdiği tespit edilmiştir.

Ayrıca barışçıl gösteride bulunan bireylerin Kolluk kuvveti kameraları ile görüntülerinin alındığı tespit edilmiştir. Bu durum kişisel verilerin korunması, caydırıcılık etkisi (*chilling effect*) ile toplantı ve gösterilere katılmak hakkı açısından hakkın özüne müdahale teşkil ettiğinden, hukuki değerlendirme kısmında ayrıca ele alınmıştır.

20 Mart

20 Mart tarihindeki raporlamalar ışığında kolluk kuvvetlerinin, kask numarası veya sicil numarası taşımadığı, kolluk kuvvetinin kullandığı ekipman ve donanımların kimlik tespitini zorlaştırdığı ve hatta belli durumlarda imkansız kıldığı müdahale sırasında göstericilere yönelik şiddet eylemlerinde bulunan kolluk görevlilerinin tespit edilemediği, eylem dağılmasında ise güvenli bir çıkış hattı (koridor) açılmadığı, bu nedenle yurttaşların “kapan” (kettling)^[18] uygulamasına maruz kaldığı gözlemlenmiştir.

Dahası, üniversitelerin önünde gerçekleştirilen barışçıl gösterilerde öğrencilerin kampüse giriş ve çıkışlarının engellendiği tespit edilerek, eğitim, barınma ve serbest dolaşım hakkına ilişkin

^[18] *Kettling* (ayrıca “kontrol altına alma” veya “çemberleme” olarak da bilinir) gösteriler veya protestolar sırasında büyük kalabalıkları kontrol etmek için kullanılan bir Kolluk kuvveti yöntemidir. Kolluk kuvveti memurlarından oluşan büyük kordonlar oluşturmayı ve ardından kalabalığı sınırlı bir alanda kontrol altına almayı içerir. Protestocular ya Kolluk kuvveti tarafından kontrol edilen bir çıkıştan çıkarlar, kordonlardaki kontrolsüz bir boşluktan çıkarlar ya da kontrol altına almırlar, çıkmaları engellenir ve hürriyeti kısıtlanır.

orantısız ve keyfi kısıtlamalarda bulunulduğu tespit edilmiştir.

Aynı doğrultuda, daha az ölümcül silahlar kategorisinde yer alan tazyikli su, biber gazı kapsülleri ve göz yaşartıcı gazların kullanımının, barışçıl toplanma hakkından istifade etmeye çalışan bireylerin sağlık hakkı, kötü muamele yasağı ve barışçıl toplanma haklarının ihlaline yol açtığı tespit edilmiştir.

21 Mart

Yukarıda belirtildiği üzere, Ana muhalefet partisnin Cumhurbaşkanı adayı olarak açıkladığı ve İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu ile birlikte hareket ettikleri iddiasıyla bir grup vatandaşın tutuklanmasını protesto etmek amacıyla 19 Mart 2025 tarihinde ülke içerisinde başlayan protesto gösterilerine Ankara'dan da yoğun bir katılım olmuştur. Ankara Valiliği ise 21 Mart 2025 ve 25 Mart 2025 tarihli kararları ile 2911 sayılı Kanun ile 5442 sayılı Kanun'un yukarıda gösterilen maddelerine atıfla, kapalı ve açık yer toplantıları ile gösteri yürüyüşlerini, basın açıklamalarını, çadır kurma, stant açma, oturma eylemi, imza kampanyası ve benzeri türdeki eylem ve etkinlikler ile el ilanları dağıtılmasını, pankart/afiş asılmasını yasaklamıştır.^[19]

Yukarıda yer verilen 2911 sayılı kanunun 17. maddesi^[20] "Bölge valisi, vali veya kaymakam, milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla belirli bir toplantıyı^[21] "BİR AYI AŞMAMAK üzere erteleyebilir veya suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlike mevcut olması halinde yasaklayabilir." şeklindedir.

Valilikçe alınmış herhangi bir erteleme kararı mevcut olmadığı gibi, anılan madde barışçıl nitelikteki bu gösterinin yasaklanması için uygulanabilecek nitelikte ve kanunla öngörülen takdir yetkisi içerisinde değerlendirilebilecek niteliği haiz değildir. Valilik kararı somut ölçütlere uygun nitelikte olmayıp barışçıl toplanma hakkının, orantısız ve soyut iddialara dayanılarak ihlal edildiği değerlendirilmektedir.

Bu tarihte barışçıl gösteride bulunan bireylere karşı fiziksel müdahale ve daha az ölümcül silahlar kategorisinde yer alan tazyikli su, biber gazı kapsülleri ve göz yaşartıcı gazların kullanılmıştır. Tespit edilen bu hadiseler neticesinde, bireylerin kötü muameleden yasağı güvencesi ile sağlık ve barışçıl toplanma haklarının ihlal edildiği tespit edilmiştir.

^[19] <http://www.ankara.gov.tr/basin-aciklamasi2503> Erişim Tarihi: 13.06.2025; <http://www.ankara.gov.tr/basin-aciklamasi210325> Erişim Tarihi : 13.06.2025.

^[20] Değişik ibare: 4748 - 26.3.2002 md.6-b.

^[21] Değişik ibare: 4963 - 30.7.2003 / md.20.

Aynı doğrultuda bu gün içerisinde de üniversitelerin önünde gerçekleştirilen barışçıl gösterilerde öğrencilerin kampüse giriş ve çıkışlarının engellendiği tespit edilerek, eğitim, barınma ve serbest dolaşım hakkına ilişkin orantısız kısıtlamalarda bulunduğu tespit edilmiştir.

22 Mart

22 Mart'tan itibaren kolluk kuvvetleri toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını kullanan kişiler ve kimi zaman da kişilerin beyanlarına göre yürüyüşlerle alakası olmayan kişiler hakkında yakalama ve gözaltı işlemi yapmaya başlamıştır. Kolluk müdahaleleri temel hak kullanımını engellemek amacıyla ve öngörülen şartlar oluşmadan gerçekleşmiştir.

Buna ek olarak fiziki müdahale ve daha az ölümcül silahların kullanımı (TOMA ile tazyikli su, biber gazı ve kapsülü) akabinde gözaltı süreçlerindeki kolluk davranışları kötü muamele yasağının maddi ve usuli açıdan farklı şekilde ihlaline yol açtığı değerlendirilmektedir.

Özellikle gözaltı ve sonrasındaki süreçte Avukat - müvekkil gizliliğinin ihlal edildiği, gözaltına alınan bireylerin ıslak kıyafet ile bekletildiği, Avukat görüşlerinin yavaşlatıldığı, Avukatların binaya alınmayarak -5 derecede bekletilmeleri neticesinde hem gösterici bireylerin savunma hakkının ihlal edildiği hem de Avukatların şahsına yönelik kötü muamele gerçekleştirildiği tanık ve gözlemci raporları ile tespit edilmiştir.

Valilik kararının devam etmesi, Kolluk kuvvetinin orantısız güç kullanması, bireyler hakkında verilen adli kontrol kararlarının temel hakkın kullanılmasını engeller nitelikte olması, tedbirin amacıyla orantısız şekilde cezalandırma sonucu doğuracak nitelikte uygulandığı kanaatine varılmıştır. Kötü muamele eşiğine ulaşan müdahalelerde bulunulması da aynı zamanda barışçıl toplanma hakkını da ihlal edecek nitelikte olduğu değerlendirilmektedir.

23 Mart

Valilik kararının devam etmesi, metro duraklarının kapatılması ve üniversitedeki kampüs içi ringlerin durdurulması, Kolluk kuvvetinin fiziksel ve daha az ölümcül silahlar ile orantısız güç kullanması, dağılmakta olan kitleyi ayırt etmeksizin kovalaması ve akabinde bireyleri yine şiddet yanlısı olup olmadıklarına dair kıstas gözetmeden, ayırt etmeksizin gözaltına almaları, bireyler hakkında verilen adli kontrol kararlarının temel hakkın kullanılmasının engellenecek şekilde tesis edilmesi ve cezalandırma aracı olarak kullanılması ve kötü muamele eşiğine

ulaşan müdahalelerde bulunması barışçıl toplanma hakkının ihlali olduğu değerlendirilmektedir.

24 Mart

Valilik kararının devam etmesi, metro duraklarının kapatılması ve üniversitedeki kampüs içi ringlerin durdurulması, Kolluk kuvvetinin fiziksel ve daha az ölümcül silahlar ile orantısız güç kullanması, dağılmakta olan kitleyi ayırt etmeksizin kovalaması ve akabinde bireyleri yine şiddet kıstası gözetmeden ayırt etmeksizin gözaltına almaları kötü muamele yasağı ile barışçıl toplanma hakkının ihlali olduğu değerlendirilmektedir.

Bireyler hakkında verilen tutukluluk ve diğer adli kontrol kararlarının bireysel etkiyi aşacak şekilde toplumda caydırma etkisi (*chilling effect*)^[22] yaratması neticesinde temel hakkın kullanılmasının engellenecek şekilde tesis edilmesi ve tedbirin amacıyla orantısız şekilde cezalandırma sonucu doğuracak nitelikte uygulanması olarak kullanılması başta özgürlük ve güvenlik hakkı (AİHS madde 5) ve barışçıl toplanma hakkının (AİHS madde 11) ihlali olduğu değerlendirilmektedir.

25 Mart

Olaylar kısmında yer verilen İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya'nın açıklaması kötü muamele iddialarının araştırılması yönünde etkili soruşturma yükümlülüğüne dair usuli güvencenin ihlalini oluşturabilecek nitelikte olduğu değerlendirilmektedir. Bakan açıklaması caydırma ve korkutma etkileri dolayısıyla anayasal hak olan barışçıl toplanma hakkının kullanımını engellemeye yönelik sonuçlar doğurabilmektedir.

Aynı doğrultuda barışçıl eylemlere yönelik bir sendika açıklamasının ve üyelerinin bir kısmına yönelik çağrısının İstanbul Başsavcılığı tarafından suç olarak nitelendirilmesi ve Ankara'da bulunan merkez yürütme kurulu üyeleri hakkında soruşturma başlatılması toplumda caydırıcı etki yaratmakta ve hem barışçıl toplanma hakkının hem ifade özgürlüğü'nün hem de örgütlenme özgürlüğü ile sendika hakkının ihlali niteliğindedir.

Basının görüntü almasının engellenmesi bilgi edinme, yayma ve ifade özgürlüğünün ihlali olduğu düşünülmektedir. Diğer günlerde olduğu gibi 25 Mart 2025 tarihinde de valiliğin toplanma yasağının devam etmesi, ulaşımın kısıtlanması, göstericilere fiziksel müdahale ile daha az ölümcül silahlar (TOMA, tazyikli su, biber gazı ve kapsülü/ plastik mermi) kullanımı barışçıl toplanma hakkının ve yer yer kötü muamele yasağının ihlali olduğu düşünülmektedir.

^[22] *Chilling effect (caydırma - soğutma etkisi): ifade özgürlüğünün bir kişi ya da öbeğin çıkarı uyarınca kısıtlanmasını ifade eden bir hukuk ve iletişim terimidir. Bununla beraber, belirsiz ve geniş kapsamlı yasaların ifade özgürlüğü üzerindeki boğucu etkisi olarak da tanımlanmaktadır.*

26 Mart

Diğer günlerde olduğu gibi 26 Mart 2025 tarihinde de valiliğin toplanma yasağının devam etmesi, ulaşımın kısıtlanması, göstericilere fiziksel müdahale ile daha az ölümcül silahlar (TOMA, tazyikli su, biber gazı ve kapsülü/ plastik mermi) kullanımı barışçıl toplanma hakkının ve yer yer kötü muamele yasağının ihlali olduğu, ambulansların geçişini sağlayacak şekilde yeterli düzeyde önlemlerin alınmaması, biber gazı ve diğer daha az ölümcül silahlar ile fiziksel müdahaleye maruz kalarak yaralanan bireylerin hem barışçıl toplanma hakkına ilişkin hem de sağlık hakkına ilişkin güvencelerini ihlal ettiği, Emniyet Genel Müdürünün kötü muamele iddialarını gerekli ve yeterli düzeyde araştırma gerçekleştirilmeden inkar etmesi, kötü muamele iddialarının araştırılması yönünde etkili soruşturma yükümlülüğüne dair usuli güvencenin ihlali olduğu düşünülmektedir.

27 Mart

Ankara ODTÜ kampüsünde gerçekleşen barışçıl gösterilere müdahale sırasında Kolluk kuvveti tarafından çim alanlarda kamp kuran öğrencilere yönelik dağılma ihtarında dahi bulunmadan ayırt etmeksizin gerçekleştirilen toplu gözaltılar yapılmıştır. Ancak bu gözaltılar sırasında bazı öğrencilerin eyleme aktif olarak katılmadığı, yalnızca kampüs alanında bulunduğu, buna rağmen çadırlarına müdahale edilerek gözaltına alındıkları ve eşyalarının kaybolduğu ifade edilmiştir. Buna göre barışçıl toplanma hakkına ölçülülük ilkesine aykırı olacak biçimde müdahale edildiğini söylemek mümkündür.

Ayrıca ayırt etmeksizin gözaltı yapılması, AİHS madde 5 ile korunan özgürlük ve güvenlik hakkının ihlalidir. Gözaltı işlemleri sırasında bireylerin kişisel eşyaları güvene alınmadan kamusal alanda bırakıldığından kaybolmuştur. Kaybolan eşyalar arasında kişisel telefonlar, kimlik belgeleri, bilgisayarlar, kıyafetler ve özel notlar yer almaktadır. Olayın ardından resmi makamlardan herhangi bir tespit, kayıt altına alma veya iade süreci başlatılmamıştır.

28 Mart

Hacettepe Üniversitesi Yönetim Kurulu tarafından 28 Mart 2025 tarihinde kurumun resmi sosyal medya hesabından kamuoyu ile paylaşılan bir metne yer verilmiştir. Açıklamada Ankara Valiliğinin devam eden yasaklama kararlarına atıfta bulunulmuş, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını kullanmak isteyen eylemcilerin tutumları “kabul edilemez” olarak nitelendirilmiştir.

Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğünün açıklamasında hiçbir somut, açık ve yakın şiddet tehdidi içermeyen barışçıl gösterileri hukuksuz kabul ederek katılacak öğrenciler hakkında idari ve hukuki işlemler başlatılacağı yönündeki ifadeler toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının açık ihlali olduğu düşünülmektedir. Bu açıklama caydırma ve korkutma etkileri (*chilling effect*) dolayısıyla anayasal hak olan barışçıl toplanma hakkının kullanımını engelleyici niteliktedir.

Ayrıca barışçıl gösteride bulunan bireylerin Kolluk kuvveti kameraları ile görüntülerinin alındığı tespit edilmiştir. Bu durum kişisel verilerin korunması, caydırma etkisi (*chilling effect*) ile toplantı ve gösterilere katılmak hakkı açısından hakkın özüne müdahale teşkil etmektedir.

29 Mart

Tanık ve gözlemci raporlarında yer verilen bilgiler ışığında ihlal tespit edilememiştir.

19 MART SÜRECİNİN HAK İHLALLERİ YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. ANKARA VALİLİĞİ'NİN 21 MART 2025 VE 25 MART 2025 TARİHLİ KARARLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Ana muhalefet partisinin Cumhurbaşkanı adayı olarak açıkladığı İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu ile birlikte hareket ettikleri iddiasıyla bir grup vatandaşın tutuklanmasını protesto etmek amacıyla 19 Mart 2025 tarihinde ülke içerisinde başlayan protesto gösterilerine Ankara'dan da yoğun bir katılım olmuştur. Ankara Valiliği ise 21 Mart 2025 ve 25 Mart 2025 tarihli kararları ile 2911 sayılı Kanun ile 5442 sayılı Kanun'un yukarıda gösterilen maddelerine atıfla, kapalı ve açık yer toplantıları ile gösteri yürüyüşlerini, basın açıklamalarını, çadır kurma, stant açma, oturma eylemi, imza kampanyası ve benzeri türdeki eylem ve etkinlikler ile el ilanı dağıtılmasını, pankart/afiş asılmasını yasaklamıştır.

Ankara Valiliğinin kararına karşı 21.03.2025 tarihinde Ankara Barosu tarafından idare mahkemelerinde yürütmenin durdurulması talebiyle dava açılmış, dava konusu işlemin yürütmesinin durdurulması ve iptal talebi Ankara 22. İdare Mahkemesi'nin ehliyet yokluğu gerekçesine dayanarak vermiş olduğu kararı ile reddedilmiştir. Karara karşı istinaf başvurusu yapılmıştır.

Ankara Valiliği'nin yasaklama kararlarının ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü haklarının ihlali ve idare hukuku yönünden ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir.

İfade Özgürlüğü ile Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hakkı Yönünden;

Demokratik bir toplumda bireylerin görüş ve düşüncelerini barışçıl bir biçimde ifade etmeleri toplumsal yaşamın gelişimi için oldukça önemlidir. Bu nedenle ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı Anayasal güvence altına alınmıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi kararlarında ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü haklarının birbirleriyle olan ilişkisi sıkça vurgulanmış ve demokratik toplum için önemi açıklanmıştır.

İdari mercilerin ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşüne ilişkin müdahalesi, belirli koşulların varlığı halinde meşru kabul edilmektedir. Nitekim yukarıda yer verilen kanuni düzenlemelerde de, belirtilen koşulların varlığı halinde yetkili idari mercilerin toplantı ve gösterileri erteleyebileceği vurgulanmaktadır. Ancak bu tür durumlarda idari mercilerin kararlarının hakkın özüne dokunmaması için soyut ve belirsiz gerekçelere dayanmaması gerekmektedir.

Ankara Valiliği'nin 21 Mart tarihli kararında; *“İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen soruşturmalar çerçevesinde yapılan işlemleri protesto amacıyla bazı sosyal medya ve benzeri platformlar üzerinden yapılan provokatif paylaşımlardan ve edinilen diğer bilgilerden halkı provoke etmek suretiyle kanunsuz toplantı ve gösteri yürüyüşleri, akabinde şiddet eylemleri yapılacağı istihbar olunmuştur...”* gerekçesine; 25 Mart tarihli kararında ise; *“İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen soruşturmalar çerçevesinde yapılan işlemleri protesto amacıyla medya ve benzeri platformlar üzerinden yapılan provokatif paylaşımlardan ve edinilen diğer bilgilerden halkı provoke etmek suretiyle kanunsuz toplantı ve gösteri yürüyüşleri, akabinde şiddet eylemleri yapılacağı bilgileri elde edildiğinden...”* gerekçesine dayandığı görülmektedir. Valilik kararlarında bu gerekçeler dışında bir başka gerekçeye yer verilmemiştir.

Avrupa İnsan Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi kararlarında toplumsal eylemler ve protesto gösterilerine kamu otoritelerinin müdahalesinin (yasaklama dahil) ancak eylemlerin barışçıl niteliğinin ortadan kalkması ile mümkün olacağı vurgulanmaktadır. 19 Mart süreciyle başlayan protesto gösterileri süresince eylemlerin barışçıl niteliğini ortadan kaldıracak şiddet çağrısı ile silahlı ve şiddet içeren eylemler söz konusu olmamıştır. 21 Mart tarihli Valilik kararında şiddet eylemleri yapılacağı istihbar olunmuştur denilmiş olmasına rağmen 21 Mart yasaklama kararına kadar olan süreçte de 21 Mart ve 25 Mart yasaklama kararı sonrasında da protesto gösterilerinin barışçıl niteliğini ortadan kaldıracak bir şiddet eylemi yaşanmamıştır. Farklı siyasi partilerin ya da sivil toplum örgütleri ile sendikaların çağrılarında da şiddeti teşvik eden ya da şiddet çağrısı içeren bir açıklama bulunmamaktadır. Nitekim Valilik kararlarında da şiddet çağrısı yapan siyasi parti ya da bunu örgütleyebilecek nitelikte bir grup gösterilmemiştir. Valilik kararının somut ve ikna edici delillere dayalı olarak, açık ve yakın bir tehdidin varlığını gösterir herhangi bir bilgi ve belge bulunmamaktadır. Valilik kararında; Anayasa Mahkemesi'nin incelemelerinde esas aldığı ilkeleri karşılar nitelikte bir gerekçe bulunmamaktadır. Buna göre; somut ve gerçek bir tehdit açıklanmamış, bu tehditlerin yasaklama dışında bir tedbirle engellenememe nedeni ve dolayısıyla tedbirin zorunlu olması belirtilmemiş, öne sürülen gerekçeler yargısal denetime açık olacak bir somutlukta sunulmamıştır.^[23] Bu durumda Valilik kararında protesto gösterilerinin barışçıl niteliğinin aşılabacağına ilişkin yeterli, ikna edici ve somut bir gerekçe sunulmamıştır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesinin kararlarında toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının bildirim usulüne bağlanmış olmasının ve buna aykırı hareket edilmesinin hakkın kullanımına doğrudan müdahale için yeterli olmadığı vurgulanmaktadır. Mahkeme kararlarında toplumsal gösterilerin şok edici ve toplumun belirli kesimleri için

^[23] AYM, Ali Bozan [2. B.], B. No: 2021/27262, 10/11/2024, § 37. ^[22] Chilling effect (caydırma - soğutma etkisi); ifade özgürlüğünün bir kişi ya da öbeğin çıkarı uyarınca kısıtlanmasını ifade eden bir hukuk ve iletişim terimidir. Bununla beraber, belirsiz ve geniş kapsamlı yasaların ifade özgürlüğü üzerindeki boğucu etkisi olarak da tanımlanmaktadır. Erişim Tarihi : 13.06.2025.

rahatsız edici olmasını da hakkın kullanımına müdahale açısından yeterli bulunmamaktadır. Özellikle ani gelişen olaylar karşısında toplumun demokratik ve barışçıl tepki göstermesi oldukça doğaldır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi bu durumda da hakkın kullanımının kategorik olarak yasaklanmasının mümkün olmadığını, eylemlerin barışçıl nitelikte olması halinde bu hakkın kullanımının engellenemeyeceğini vurgulamaktadırlar. Anayasa Mahkemesi ilgili kanunun aradığı bildirim koşulunun gösterilere katılan kimseler dahil güvenliklerinin sağlanması gerekçesine dayandığını, ilgili düzenlemenin hakkın düzenlendiği Anayasa maddesine ve Anayasa'nın ruhuna aykırı yorumlanamayacağını önemle vurgulamaktadır. 19 Mart ile başlayan sürecin de ani gelişen ve önemli bir siyasi olay olduğu gözetildiğinde, bu süreçte bildirim yükümlülüğü yerine getirilmediği gerekçesiyle de toplantı ve gösteri yürüyüşleri ile ifade özgürlüğü kapsamındaki hakları kullanımının ertelenmesi ya da yasaklanmasının hak ihlali niteliğinde olduğu kabul edilmelidir.^[24]

^[1] *AYM, İsmail Sarıkabadayı ve diğerleri* [1. B.], B. No: 2016/23696, 8/6/2021, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/23696> Erişim Tarihi : 13.06.2025.

AYM, Maside Ocak Kışlakçı [1. B.], B. No: 2019/21721, 16/11/2022, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2019/21721> Erişim Tarihi : 13.06.2025.

AYM, Akline Hanas ve diğerleri [1. B.], B. No: 2021/36970, 20/12/2023, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2021/36970> Erişim Tarihi : 13.06.2025.

AYM, Hrant Dink Vakfı [2. B.], B. No: 2021/29443, 12/6/2024, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2021/29443> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Abdülmecit Yıldırım ve diğerleri [1. B.], B. No: 2021/32660, 17/9/2024, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2021/32660> Erişim Tarihi : 13.06.2025.

Bkz. AYM, Ali Bozan Kararı, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2021/27262> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM, Alekseyev/Rusya B. No: 4916/07, 25924/08 ve 14599/09, 21/10/2010, <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-101257%22%7D>, Erişim Tarihi : 13.06.2025.

Valilik kararını hukuka aykırı kılan bir başka gerekçe de Valilik kararında atıf yapılan ilgili mevzuat hükümlerine aykırı karar verilmiş olmasıdır. Valilik kararında belirli bir eyleme ya da gösteriye ilişkin değil il genelinde ve bütün eylemleri içerecek biçimde bir yasaklama getirildiği görülmektedir. Ancak yukarıda yerildiği üzere, 2911 sayılı Kanun'un 17.maddesi ile 5442 sayılı Kanun'un 11.maddesinde yer alan düzenlemeler, ilgili Valiliğe il içerisindeki bütün toplantı ve eylemleri yasaklama yetkisi vermemektedir. Bu nedenle Valilik kararı ayrıca ilgili mevzuata da uygun bir karar niteliğinde değildir. Valilik kararı bu nedenle de hukuka uygun olmadığından ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının ihlali niteliğindedir. Nitekim Anayasa Mahkemesi kararlarında da benzer gerekçeyle verilen Valilik kararlarının mevzuata uygun olmadığı ve kanunilik koşullarına uygun olamayan bu kararlara dayanılarak getirilen yasaklamaların hak ihlali niteliğinde olduğuna hükmetmiştir.

[25]

21 Mart 2025 ve 25 Mart 2025 tarihli kararlarında Ankara Valiliğinin, gösterilerin yakın ve açık bir şiddet tehdidi içerdiğini gösterir ikna edici ve somut delillere dayanmadan kategorik olarak yasaklama getirdiği değerlendirilmektedir. İşbu kararların mevzuatta gösterilen nitelikleri taşımadığı, ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının özüne dokunur nitelikte olduğu kanaatine varılmıştır.

İdare Hukuku Yönünden;

Anayasal, AİHS, yasal ve ikincil düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde; herkesin önceden izin almaksızın silahsız, saldırısız ve kanunların suç saymadığı amaçlarla toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkına sahip olduğu; bu hakkın ancak suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla kanunla sınırlanabileceği sabittir. Bu hususta yürürlüğe giren ve Valilik kararında da atıfta bulunulan 2911 sayılı Kanunda, "...millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla belirli bir toplantıyı bir ayı aşmamak üzere erteleyebilir veya suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlike mevcut olması hâlinde yasaklayabilir" hükmü yer almaktadır.

Şu halde; Anayasal ve Yasal düzenlemeler ile güvence altına alınmış bulunan toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı; millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla belirli bir toplantıyı bir ayı aşmamak üzere erteleyebilecek ise de; ancak suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlike mevcut olması hâlinde yasaklanabilmektedir.

Ankara Valiliğince yapılan basın duyurusunda, yasaklama kararının gerekçesi olarak *“İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen soruşturmalar çerçevesinde yapılan işlemleri protesto amacıyla bazı sosyal medya ve benzeri platformlar üzerinden yapılan provokatif paylaşımlardan ve edinilen diğer bilgilerden halkı provoke etmek suretiyle kanunsuz toplantı ve gösteri yürüyüşleri, akabinde şiddet eylemleri yapılacağı istihbar olunmuştur”* ifadelerine yer verilmiştir.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun **“İdari dava türleri ve idari yargı yetkisi-nin sınırı”** başlıklı 2.maddesinde yer alan *“İdarî işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılan iptal davaları”* şeklindeki düzenleme uyarınca bir idari işlemin hukuka uyarlılığının değerlendirilmesi için sayılan 5 ögeye uygun olması gerekmektedir. Bu yönü ile Ankara Valiliği kararı, idare hukuku açısından aşağıda değerlendirilmiştir:

a) Yetki Ögesi: Yukarıda yer alan düzenlemeler çerçevesinde; toplanma ve gösteri yürüyüşü ile ilgili yasaklama kararının Valilik Makamı tarafından tesis edilebileceği hususunda bir duraksama bulunmamakta olup; yetki ögesi yönünden bir tartışma bulunmamaktadır. Bir başka anlatımla, işlem aslına muttali olmamakla birlikte Valilik anılan işlemi tesis etmek bakımından yetkilidir.

b) Şekil Ögesi: Şekil ögesi yönünden işlemin aslına muttali olunmadığından ve yalnızca Ankara Valiliği internet sitesinde yer alan basın duyurusu vasıtasıyla işlem öğrenildiğinden, bu aşamada, işlemin şekil ögesine uygun olup olmadığı hususunda değerlendirme yapmak mümkün değildir.

c) Sebep Ögesi: Sebep ögesi yönünden ise işlemin hukuka uyarlılığının tartışılması gerekmektedir. İdari işlemlerde sebep unsurunun; idareyi işlem tesis etmeye yönelten, işlemten önce var olan ve işlemin dayandığı maddi (fiili) ve hukuki olay, işlem ve durumlar olarak tanımlanması mümkündür. Ankara Valiliğince tesis edilen yasaklama kararında, *“İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen soruşturmalar çerçevesinde yapılan işlemleri protesto amacıyla bazı sosyal medya ve benzeri platformlar üzerinden yapılan provokatif paylaşımlardan ve edinilen diğer bilgilerden halkı provoke etmek suretiyle kanunsuz toplantı ve gösteri yürüyüşleri, akabinde şiddet eylemleri yapılacağı istihbar olunmuştur”* sebebine yer verilmek suretiyle işlem tesis edildiği görülmektedir. Valilik kararında dayanak olarak yer alan sebeplerin, tamamen soyut nitelikte olduğu ve kararın aslına muttali olamamakla birlikte basın duyuruda bu sebeplere dair hiçbir somut dayanağa yer verilmediği görülmektedir.

ç) Anayasa Mahkemesi 2. B., B. 2021/29443 T. 12.6.2024 tarih ve sayılı kararında;

“35. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için **zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir.**^[26] Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, **başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendisini göstermesi gerekmektedir.**^[27] Orantılılık ise bireyin hakkı ile kamunun menfaatleri arasında adil bir dengenin kurulmasına işaret etmektedir^[28].”

36. Kamu otoriteleri söz konusu dengelemeyi yaparken ve temel hakka yapılan müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılayıp karşılamadığı noktasında belirli bir takdir yetkisine sahiptir. Ancak bu takdir payı, Anayasa Mahkemesinin denetimindedir.^[29]

37. *Anayasa Mahkemesinin bir görevi de bireylerin fikirlerini toplantılar ve gösteri yürüyüşleri düzenlemek yoluyla ifade etme hakları ile Anayasa'nın 34. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen meşru amaçlar arasında adil bir dengenin sağlanıp sağlanmadığını denetlemektir. Meşru amaçların bir olayda varlığının hakkı ortadan kaldırmadığı vurgulanmalıdır. Önemli olan bu meşru amaçla hak arasında, olayın şartları içinde bir denge kurmaktır.*^[30]

38. Anılan denetim sırasında Anayasa Mahkemesi temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalenin gerekçesine odaklanır. Kamu makamlarının temel hak ve özgürlüklere -zorunlu bir ihtiyaca karşılık geldiğini ve orantılı olduğunu ilgili ve yeterli bir gerekçe ile ortaya koymadan yaptıkları müdahalelerin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olarak kabul edilebilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının gerekçesiz olarak veya Anayasa Mahkemesince ortaya konulan kriterleri karşılamayan bir gerekçe ile yapılan müdahaleler Anayasa'nın 34. maddesini ihlal edecektir.^[31]

Gerekçesine yer vererek, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının kısıtlanmasına dair işlemlerin ancak son çare olarak, ölçülülük ve orantılılık içinde tesis edilebileceğinin; idarenin bu husustaki takdir yetkisinin sınırsız ve keyfi bir yetki niteliğinde olmadığını altını çizmiştir.

^[26] AYM, Bekir Coşkun, § 53-55; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, § 70-72; AYM, E.2018/69, K.2018/47, 3/5/2018, § 15; AYM, E.2017/130, K.2017/165, 29/11/2017, § 18

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2015/1051> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Yasin Agin ve diğerleri, § 52, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2017/32534> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

^[27] AYM, Zübeyde Füsün Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 77 <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2018/17635n> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Sırrı Süreyya Önder [GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, § 58; <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2018/38143> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

(Ayrıca bazı farklılıklarla birlikte bkz. Bekir Coşkun, § 51; Mehmet Ali Aydın, § 68; Tansel Çölaşan, § 51.)

^[28] AYM, Hakan Yiğit, B. No: 2015/3378, 5/7/2017, § 59, 68.

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2015/3378> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

^[29] AYM, İfade özgürlüğü bağlamında değerlendirme için bkz. Zübeyde Füsün Üstel ve diğerleri, § 74-76 ;

AYM, Kemal Kılıçdaroğlu, B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 57; <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/1577> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

^[30] AYM, Dilan Ögüz Canan § 33; <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/20411> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

^[31] Toplantı ve gösteri yürüyüşü bağlamında benzer ilkeler için bkz. AYM'nin Yılmaz Güneş ve Yusuf Karadaş, § 40; Yasin Agin ve diğerleri, § 56; ifade özgürlüğü bağlamındaki ilkeler için bkz. Kemal Kılıçdaroğlu, § 58; Bekir Coşkun, § 56; Tansel Çölaşan, § 56; Zübeyde Füsün Üstel ve diğerleri, § 120 kararları.

Ankara Valiliği'nin yasaklama kararında ise yasaklamanın son çare olarak uygulandığı konusunda herhangi dayanak bulunmadığı gibi; hiçbir somut sebep ihtiva etmeyen kararın maddi sebebe dayanmadığı da görülmektedir. Nitekim, karara dair basın açıklamasında *bazı sosyal medya ve benzeri platformlar üzerinden yapılan provokatif paylaşımlardan ve edinilen diğer bilgilerden halkı provoke etmek suretiyle kanunsuz toplantı ve gösteri yürüyüşleri, akabinde şiddet eylemleri yapılacağı* hususları işlemin maddi sebebi olarak gösterilmiş ise de; hangi sosyal medya platformundaki, kimlere ait hangi paylaşımların “provokatif” olarak değerlendirildiği, “edinilen diğer bilgiler” ibaresi ile neyin kastedildiği ve bu diğer bilgilerin hangi vasıtalar ile elde edildiği, şiddet olayları yapılacağı kanaatine nasıl ve hangi gerekçelerle varıldığı izaha muhtaçtır. Yukarıda yer verilen Anayasa Mahkemesi kararında da ifade edildiği üzere, toplantı ve gösteri yürüyüşlerine dair yasaklama kararlarının duyurulmasında, idarenin tüm somut delilleri sunmak gibi bir zorunluğu olmasa da tamamen soyut ve varsayıma dayalı sebepler ile kaynağını Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nden alan temel bir insan hakkının kısıtlanması hukuka aykırıdır.

e) **Konu Ögesi:** Bir idari işlemin konusunun, doğurduğu hukuki sonuç, yani hukuk aleminde meydana getirdiği değişiklik olarak tanımlanması mümkündür. Öğretide; işlemin konusunun mümkün ve meşru olması, özel kanun – genel kanun ve yeni kanun eski kanun uygulamalarına dikkat edilmesi, işlemin konusunun mevzuata uygun olması, sebep – konu ilişkisinin kopuk olmaması, sebep ile konu arasındaki ilişkinin ölçüsüz olmaması, hukuk kuralının uygulama alanının genişletilmemesi, temel hak ve hürriyetlerin idari işlemle sınırlandırılmaması, mahkeme kararının uygulanması işlemlerinin hüküm ve gerekçesiyle birlikte kararın gereklerine uygun olması, geriye yürümezlik ilkesine uyulması ve kazanılmış haklara saygılı olunması, konu unsuru yönünden hukuka uyarlı bir işlemin varlığı için aranmaktadır. Ankara Valiliği kararına ilişkin basın duyurusunda, “bazı sosyal medya ve benzeri platformlar üzerinden yapılan provokatif paylaşımlardan ve edinilen diğer bilgilerden halkı provoke etmek suretiyle kanunsuz toplantı ve gösteri yürüyüşleri, akabinde şiddet eylemleri yapılacağı” sebepleri gösterilmek suretiyle, toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yasaklanması konusunu doğuran işlemin tesis edildiği duyurulmuştur. Şu halde, Valilik kararına dayanak (maddi - hukuki sebep) olarak gösterilen hususlar ile yasaklama konulu işlem arasında, orantılılık, ölçülülük bulunup bulunmadığı, hukuk kuralının uygulamasının genişletilip genişletilmediği, temel hak ve hürriyetlerin idari işlemle sınırlandırılmasına neden olup olunmadığı hususunun tartışılması gerekmektedir. Yukarıda da ifade edildiği üzere, Basın Duyurusunda özetlenen Valilik kararı içeriğine tam olarak muttali olmamakla birlikte, basın duyurusunda yer alan soyut sebeplerden hareketle, kişilerin Anayasa, AİHS, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Hakkında Kanun hükümlerinde yer bulan, temel haklarının kısıtlanmasına hukuken imkân bulunmadığı kanaatindeyiz. İdarenin muhtemel şiddet olaylarını önlemek amacıyla gerekli önlemleri alma yükümlülüğü karşısında sadece bir

olasılıktan hareketle yasaklama kararı verilmesinin ölçüsüz olduğunu söylemek de mümkündür. Söz konusu Valilik Kararına karşı idari yargı yerlerinde dava açıldığı hususu kamuoyuna yansımış olup; davalı idarenin görülen bu davalarda, işlemin somut ve meşru sebeplerini ortaya koymak suretiyle, sebep ile konu arasındaki illiyet bağı, ölçülü ve orantılı bir işlem tesis edildiğini, idari işlemle temel hakların kısıtlanması yoluna gidilmediğini ve hatta istihbar olunan şiddet olaylarına karşı idarenin alacağı önlemlerin yetersiz kalacağını ispat etmesi gerekmektedir.

f) **Maksat Ögesi:** Hukuki sonuç doğurmaya yönelmiş her irade açıklamasının bir amacı bulunmaktadır. Kişiler, özel hukuk işlemlerinde amaçlarını belirlemekte serbest iken; idari fonksiyonun yerine getirilme araçları olan ve kamu gücü ayrıcalıklarından yararlanan idari işlemler, yalnızca kamu yararı amacıyla tesis edilebilirler. Şu halde, idare hukukunda amaç; idarenin, yapmış olduğu idari işlem sonucunda ulaşmak istediği sonuçtur. Ankara Valiliği basın duyurusunda, *“halkın provoke edilmesi sonucunda şiddet eylemleri yapılacağı”* sebebine dayanılarak, toplantı ve gösteri yürüyüşü haklarına yasaklama getirilmiştir. Şu halde, işlemin görünürdeki sebebi *“şiddet eylemleri”* olduğuna göre işlem ile amaçlanan kamu yararı da bu *“şiddet eylemlerinin”* önüne geçilmesi olmalıdır. Valilik duyurusunda, *“İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen soruşturmalar çerçevesinde yapılan işlemleri protesto amacıyla”* yapılan sosyal medya paylaşımlarından şiddet eylemleri yapılacağı sonucuna ulaşıldığı ifade edilmektedir. Valilik duyurusunda, karara dayanak paylaşımların neler olduğu belirtilmediğinden, Anayasal bir temel hakkı kısıtlamaya dayanak (sebeup) olarak gösterilen sebep ile konu arasında, ölçülülük - oransallık bulunup bulunmadığı anlaşılamamaktadır. Öte yandan, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen soruşturmanın konusuna duyuruda yer verilmemekle birlikte, Valilik işlem tarihi itibarıyla, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı ve Büyükşehir Belediyesinde görevli diğer kişiler hakkındaki soruşturmaların kastedildiği açıktır. Söz konusu soruşturmalar ve tutuklama kararları sonucunda, özellikle İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu’nun tutuklanması üzerine ülke genelinde ve sosyal medya uygulamalarında bu sürece yönelik çok sayıda protesto eylem ve beyanlar olmuştur. İşte bu noktada, Valilik kararı ile amaçlanan hususun, tutuklama kararının ve soruşturma sürecinin, siyasi iktidarın yargı mercileri üzerindeki etkisi neticesinde oluştuğu yönünde kamuoyunda oluşan kanaat nedeniyle siyasi iktidara yönelen protestoların baskılanması yerine, şiddet eylemlerinin önüne geçilmesi olduğunun idarece ispatı gerekmektedir. Aksi halde, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Kanununun 17 ve 19. maddelerindeki yetkinin ve bu yetkiyi doğuran takdir hakkının kamu yararı ve hizmet gerekleri ile değil; özel amaç ve gereklerle kullanıldığının kabulü gerekecektir. İdarenin geniş bir değerlendirme alanının bulunduğu durumlarda dahi Danıştay, takdir yetkisinin kullanımını “kamu yararı ve hizmet gerekleri” bakımından

denetime tabi tutmakla, takdir yetkisinin kamu yararı ve hizmet gerekleri göz ardı edilerek kullanılması halinde; idari işlemlerin, sebep ve amaç unsurları bakımından birlikte hukuka aykırılıklarına hükmetmektedir. Tüm bu hususlar karşısında, soyut sebepler ile toplanma ve gösteri yürüyüşü hakkının yasaklanamayacağını bir kez daha belirterek; idarece işlemin özel erek ve gereklerle değil; kamu yararı ve hizmet gerekleri ile tesis edildiğinin ispatı gerekmektedir.

Çalışma içerisinde sıklıkla yinelandığı üzere; Ankara Valiliğinin 21 - 25 Mart 2025 tarihleri arasındaki (önceden izin verilenler hariç) kapalı ve açık yer toplantıları ile gösteri yürüyüşleri, basın açıklaması, çadır kurma, stant açma, oturma eylemi, imza kampanyası ve benzeri türdeki eylem ve etkinlikler ile el ilanları dağıtılması, pankart/afiş asılmasının yasaklanmasına dair karar aslına ve işlem dosyasına muttali olmamakla birlikte; Ankara Valiliği'nce yapılan 21.03.2025 tarihli basın duyurusunda gösterilen soyut sebeplere dayanılarak tesis edilen işlemin, sebep, konu ve maksat unsurları yönünden hukuka uyarlığının, idari yargı yerlerinde açılan iptal davalarında davalı idare (Ankara Valiliği) tarafından ispat olunması gerektiği; aksi halde, hukuka uyarlığı bulunmayan işlemin iptalinin gerekeceği düşünülmektedir.

Metro Hatlarının Ulaşımına Kapatılması Yönünden;

19 Mart ile başlayan süreçte siyasal gelişmeleri protesto etmek isteyen yurttaşların toplantı ve gösteri yürüyüşleri 21 Marttan itibaren Valilik kararı uyarınca yasaklanmıştır. Bu yasaklamaların hukuki niteliği ile ilgili bir başka başlık altında değerlendirmelerde de bulunulmuştur. Valilik tarafından yasaklanan toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katılımının engellenmesi adına çeşitli tedbirlere başvurulduğu da görülmektedir. Alınan tedbirler arasında, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlenecek saatlerde metro hatlarının ulaşımına kapatılması, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlenen yerlere yakın metro istasyonlarının ulaşımına kapatılması ve özellikle kampüs içi ulaşımı mümkün kılan ring otobüslerinin seferlerinin iptal edilmesi de vardır. İdari makamlarca alınan bu tedbirlerin yurttaşların toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı, ifade özgürlüğü hakkı ve seyahat haklarının ihlalleri yönünden değerlendirilmesi mümkündür.

İfade Özgürlüğü ile Toplantı ve Barışçıl Toplanma Hakkı Yönünden;

Yukarıda açıklandığı gibi, Anayasa Mahkemesi kararlarında da açıkça vurgulandığı üzere, Valiliğin toptancı bir yaklaşımla toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını bütünüyle ortadan kaldıracak biçimde yasaklama kararı vermesi Anayasal hakkın kullanımının önünde

engeldir. Bu nedenle Valiliğin yasaklama kararı uyarınca metro hatlarının çalışmasının durdurulması, toplantı ve gösterinin bulunduğu yere yakın durakların ulaşımına kapatılması ve öğrencilerin kampüsten toplantı yerlerine ulaşımını engelleyecek bir biçimde ring seferlerinin durdurulması öncelikle toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının ihlali niteliğinde olduğu değerlendirilmektedir.

Anayasa Mahkemesi kararı ışığında bir değerlendirme yapıldığında, Anayasal haklarını kullanarak barışçıl protesto gösterilerine katılmak isteyen yurttaşların bu katılımını engelleyecek bir biçimde tedbirler alınması toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının ihlalidir. Protesto gösterileri süresince, gösterilere katılan tarafından bir şiddet eylemine başvurulmamış ve silahlı bir eylemlilik söz konusu olmamıştır. Bu durumda bu süreçte devam eden protesto gösterileri barışçıl nitelikte kabul edilerek bu gösterilere katılan vatandaşların ifade özgürlüğünün bir yansıması olan toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını kullandıkları kabul edilmelidir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi kararlarında barışçıl gösterilerin en temel demokratik hak taleplerinden birisi olduğu sıkça vurgulanmaktadır. Barışçıl gösteriler yoluyla vatandaşların toplumsal yaşama demokratik yollardan katılımı mümkün kılınmaktadır. Özellikle ani gelişen siyasal ve toplumsal olaylar karşısında toplumun barışçıl gösteriler yoluyla tepki göstermesi ve taleplerini dile getirmesi, demokrasilerin işleyişi açısından önemli bir belirleyendir. İdari makamlarca ulaşım hatlarının kapatılarak yurttaşların gösterilere katılımının zorlaştırılması ise ifade özgürlüğü ve toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının ihlali niteliğinde olduğu değerlendirilmektedir.

İdari makamlarca hakkın kullanımını engelleyecek nitelikteki sınırlamalar ancak gösterilerin barışçıl nitelikte olmadığı somut gerekçelerle gösterilmesi halinde mümkündür. Ancak idari makamlarca somut bir gerekçe gösterilmeden kamu düzeni gibi soyut bir gerekçe ile hakkın kullanımının önüne geçilmesi demokratik toplum gerekleri ile bağdaşmamaktadır. Özellikle ani gelişen olaylar yönünden ilgili Kanun'un aradığı bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemiş olması tek başına hakkın kullanımı önünde bir engel değildir. Anayasa Mahkemesi kararlarında da hakkın kullanımını düzenleyen ilgili Kanunların, Anayasa'nın ruhuna aykırı yorumlanmaması gerektiği ısrarla vurgulanmaktadır.^[32] İdari makamların somut ve ikna edici bir gerekçe göstermeden soyut nedenlerle barışçıl gösterilere katılımı engelleyen tedbirlere başvurmalarının hak ihlali niteliğinde olduğu değerlendirilmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Gsell/ İsviçre kararında^[33] Mahkeme, kamu mercilerinin potansiyel olarak şiddet içerebilecek kişiler ile barışçıl göstericiler arasında hiçbir ayırım yapmadan hakkın kullanımına müdahale ettiğine dikkat çekmiştir. Bu bağlamda ilgili mercilerin kamu düzenini koruma adına genel ve belirsiz müdahale yetkisine (genel kolluk

^[32] AYM, Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/11/2015, §136. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/3924> Erişim Tarihi : 13.06.2025.

^[33] AİHM, Gsell v. İsviçre kararı.

<https://hudoc.echr.coe.int/002-1298> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

hükmüne) dayanma yetkisi bulunmadığı göz önüne alındığında, “kanunla öngörülmüş” bir kısıtlamadan bahsetmesinin mümkün olmadığı ifade edilmektedir. Dolayısıyla ulaşım hakkının şiddet içerebilecek kişiler ile barışçıl göstericiler arasında hiçbir ayırım yapmadan kısıtlanması barışçıl gösterilere katılımı engelleyen genel ve keyfi bir kısıtlama olup demokratik toplumun gereklilikleri ile bağdaşmayan ve kanunla öngörülmemiş bir müdahale niteliğinde olduğu değerlendirilmektedir.

Djavit An/Türkiye^[34] davasında AİHM, açıkça belirttiği üzere, bir bireyin toplantıya katılmak amacıyla seyahat etmesine izin verilmemesinin hukuka aykırı olarak tek başına barışçıl toplanma hakkını kısıtlayıcı bir müdahale teşkil ettiğini vurgulamıştır.

Seyahat Hürriyeti ve Serbest Dolaşım Hakkı Yönünden;

İdari makamlar tarafından getirilen ulaşım tedbirleri ve engellemeleri hem barışçıl gösterilere katılmak isteyen vatandaşların hem de gösterilere katılmasa da ulaşım hatlarını kullanarak şehir içi seyahat etmek isteyen kimselerin seyahat özgürlüğünü kısıtlamaktadır. Şehir içi ulaşım hattını kullanmak isteyen yurttaşlar şehrin ana hatları arasında ulaşım sağlayan metro hattını tamamen ya da kısmen kullanamaz hale gelmişlerdir. İdari makamlarca, süregiden gösterilerin açık ve somut bir şiddet tehlikesi barındırdığını ikna edici bir biçimde göstermeden, genel ve soyut kabullerle kamu düzeninin bozulacağı gerekçesiyle seyahat özgürlüğünü kısıtlayacak tedbirlere başvurulması seyahat özgürlüğünün ihlali niteliğindedir.

Anayasa Mahkemesi verdiği bir kararında, eğitim alanında yapılan değişiklikleri protesto amacıyla Ankara’da yapılacak basın açıklamasına İzmir’den katılacak olan sendika üyelerinin katılımının engellenmesi amacıyla otobüslerin kentten çıkışına çeşitli gerekçelerle izin verilmemesini hak ihlali olarak değerlendirmiştir.^[35] Anayasa Mahkemesi’nin bahse konu kararında doğrudan seyahat özgürlüğü yönünden bir değerlendirme yapılmamış olmasına rağmen, basın açıklanmasına katılma talebi, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı yönünden değerlendirilerek bu hakkın kullanımının engellenmesi hak ihlali olarak nitelendirilmiştir. 19 Mart sürecinde barışçıl protestolara katılan vatandaşlar yönünden, ulaşım kısıtlamaları ile toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katılma hakkının ihlal edildiği açık olmakla birlikte özellikle protestolara katılmak istemeyen vatandaşlar yönünden, yeterli ve somut gerekçeler gösterilmeden getirilen fiili seyahat engelleri seyahat özgürlüğünün ölçsüz bir biçimde kısıtlanması ve serbest dolaşım hakkının ihlali olarak nitelendirilmelidir.

^[35] Bkz. AYM, Ali Rıza Özer ve diğerleri kararı.

2. BARIŞÇIL TOPLANMA HAKKINI KULLANIRKEN KOLLUK GÜÇLERİNCE SES VE GÖRÜNTÜ KAYDI ALINMASININ HAK İHLALLERİ YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

19 Mart sürecindeki protesto gösterileri esnasında kolluk güçlerince görüntü kaydı alındığı raporlanmıştır. Yukarıda yer verildiği üzere, 2911 sayılı Kanun'un 11/2 maddesi kolluk güçlerince toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde kamera görüntülerinin kaydedilmesine ilişkin yasal düzenleme getirmektedir. Ancak bu düzenlemeye göre gösteriye katılanların görüntü alındığından haberdar olması gerekmektedir. Yine düzenlemeye göre bu görüntüler suç delillerinin tespiti dışında bir başka gerekçeyle kullanılamaz.

Yukarıda yer verilen açıklamalar ışığında, Ankara Valiliği tarafından barışçıl nitelikteki gösterilerin bildirim yapılmadığı ya da yakın ve açık bir şiddet tehlikesi gösterilmeden ve ilgili mevzuata uygun olmayan bir biçimde yasaklanması hukuki olmadığı gibi toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkına doğrudan müdahale niteliği taşımaktadır. Bu durumda Anayasal hakkını kullanan katılımcıların yalnızca toplumsal eylemlere katıldıkları gerekçesiyle kamera görüntülerinin alınması ve kaydedilmesi özel hayatın gizliliği hakkı, kişisel verilerin korunması hakkı, ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katılma hakkının ihlal etmesi gündeme gelecektir. Toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılan kimselerin, şiddete yönelik eylemlerini göstermek ya da bir başka suç isnadı dışında görüntü kayıtlarının kullanılması ya da saklanması mümkün olmamalıdır.

Toplantı ve gösteriler esnasında var olan kalabalık nedeniyle katılımcıların görüntü kaydı alındığını görmemeleri olasıdır. Bu nedenle kolluk güçlerinin ses ve görüntü kaydı alındığına ilişkin bilgilendirme yapması zorunludur. Ancak 19 Mart süresince devam eden toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin tamamında bu bilgilendirmenin yapılmamış olması özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunması hakkı ihlali olarak nitelendirilmelidir. Yine yapılan bu bilgilendirmede, barışçıl eylemin kanunsuz olduğu gerekçesiyle gösterilere katılan kimseleri bu hakkı kullanmaktan caydırmak amaçlı bir baskı aracı olarak kullanılması (chilling effect) da toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının ihlali niteliğindedir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşleri esnasında kayda alınan görüntülerin arşivde saklanarak güvenlik soruşturması ya da başkaca bir amaçla kullanılması durumunda ise özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunması hakkı ihlal edilecektir.

3. HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ YÖNETİM KURULU KAMUOYU AÇIKLAMASININ YETKİ VE HAK İHLALİ YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

19 Mart sürecinde toplantı ve gösteri yürüyüşleri üniversite kampüslerinde de düzenlenmiş ve başka yerlerdeki gösterilere üniversite kampüslerinden yoğun katılım olmuştur. Hacettepe Üniversitesi Yönetim Kurulu tarafından 28 Mart 2025 tarihinde kurumun resmi sosyal medya hesabından kamuoyu ile paylaşılan bir metne yer verilmiştir. Açıklamada Ankara Valiliği'nin yasaklama kararlarına atıfta bulunulmuş, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını kullanmak

isteyen eylemcilerin tutumları “kabul edilemez” olarak nitelendirilmiştir. Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğü'nün bu açıklaması idare hukuku açısından, yetki ve ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının ihlali yönlerinden değerlendirilecektir.

Yetki Yönünden;

Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğü tarafından yapılan açıklamada Ankara Valiliğinin kararına atıfla toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katılan öğrenciler hakkında hukuki işlemlerin başlatılacağı yönündeki uyarı idare hukuku yönünden oldukça tartışmalıdır. Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğü idari yapılanma açısından ayrı bir tüzel kişiliği bulunan ve ayrı bir mevzuata göre işlemler yürüten bir idari kurumdur. Valiliğin yasaklama kararına dayanak mevzuat ve hukuki değerlendirilmesine yukarıda yer verilmiştir. Hacettepe Üniversitesinin 2911 ve 5442 sayılı Kanunları uygulama yetkisi bulunmamaktadır. Bu nedenle Hacettepe Üniversitesinin bu Kanunlara atıfla eylem nitelemesi yapması ya da idari işlem tesis etmesi mümkün değildir. Hacettepe Üniversitesinin Valilik kararının hukuki niteliğini ya da doğruluğunu tartışmak yönünden bir yetkisi de bulunmamaktadır. Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğü ve diğer birimler, yetki kuralları çerçevesinde ve ilgili mevzuat gereği hareket etmek durumundadırlar. Bu bakımdan Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğünün açıklaması idare hukukunun yetki unsuru yönünden hukuka aykırı olarak nitelendirilmelidir.

İfade Özgürlüğü ile Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hakkı Yönünden;

Valilik kararının hukuki niteliği yukarıda genişçe açıklanmıştır. Hacettepe Üniversitesi Valilik kararını hukuken destekleyecek ya da değerlendirebilecek bir konumda değildir. Öğrencilerin Anayasal hak kullanması önünde korkutma ve caydırma (chilling effect) amaçlı bu açıklamanın toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının ihlali olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğü, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını kullanan öğrenciler hakkında ancak ilgili yönetmelik çerçevesinde disiplin soruşturması yürütmeye yetkilidir. Anayasa Mahkemesi ise toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını kullanan kişiler hakkında verilen caydırıcı cezalar ile disiplin işlemlerini durumun niteliğine göre hak ihlali olarak değerlendirmektedir. Anayasa Mahkemesi bir kararında; toplumsal bir olay nedeniyle ders boykotu çağırısı yapar bildiri dağıtan ve protesto gösterisine katılan bir üniversite öğrencisine verilen hapis cezasına karşı yapılan başvuruyu, “...başvuruya konu toplantının soyut olarak kanuna aykırı olduğu ve başvuruçunun da söz konusu toplantıyı düzenlediği ve yönettiği yönünde yeterli olmayan bir değerlendirme...” gerekçesiyle toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.^[36] Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğünün açıklamasında hiçbir somut, açık ve yakın şiddet tehdidi içermeyen barışçıl gösterileri “hukuksuz” kabul ederek katılacak öğrenciler hakkında idari ve hukuki işlemler başlatılacağı yönündeki ifadeler toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının ihlali niteliğinde olduğu değerlendirilmektedir.

Anayasa Mahkemesi nezdinde toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını kullandığı gerekçesiyle haklarında disiplin cezası tesis edilen bireylerin örgütlenme özgürlüğünün ihlal edildiğine dair çok sayıda karar bulunmaktadır.^[37]

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Balçık ve Diğerleri / Türkiye kararında^[38] kişilerin barışçıl toplanma hakkından istifade etmelerine müteakip idari yaptırımlarla karşılaşmalarının ya da karşılaşma ihtimalinin söz konusu bireyler ve diğer üçüncü kişilerin gelecekte de benzer toplantılara katılmasında caydırma etkisi (chilling effect) yaratabileceğine hükmetmiştir.

4. KAMPÜS GİRİŞ ÇIKIŞLARININ ENGELLENMESİNİN HAK İHLALİ YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

19 Mart ile başlayan süreçte devam eden gösterilere katılımı engellemek amacıyla kampüs giriş çıkışlarında öğrencilerin dışarı çıkmasını ve dışarıdan içeri girmesini engelleyecek biçimde tedbirlerin alındığı görülmüştür. Bu tedbirlerin toplantı ve gösteri yürüyüşü, eğitim ve barınma hakkı yönlerinden değerlendirilmesi gerekmektedir.

^[36] AYM, Güven Usta (2) [1. B.], B. No: 2021/42571, 17/7/2024, §49, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2021/42571> Erişim Tarihi : 13.06.2025.

^[37] AYM, Mehmet Salim Erdal [2. B.], B. No: 2019/11893, 2/3/2022
<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2019/11893> Erişim Tarihi : 13.06.2025.

AYM, Mesut Şahin [1. B.], B. No: 2021/44994, 21/5/2024
<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2021/44994> Erişim Tarihi : 13.06.2025.

AYM, Veyisel Kaplan [1. B.], B. No: 2015/13524, 26/9/2019
<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2015/13524> Erişim Tarihi : 13.06.2025.

^[38] AİHM, Balçık ve Diğerleri / Türkiye, Başvuru No: 25/2, Karar, Strazburg, 29 Kasım 2007.
<https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf?library=ECHR&id=001-120691&filename=CASE%20OF%20BAL%20AND%20OTHERS%20v.%20TURKEY%20-%20%20%5BTurkish%20Translation%5D%20summary%20by%20the%20Turkish%20Ministry%20of%20Foreign%20Affairs.pdf> Erişim Tarihi : 13.06.2025.

İfade Özgürlüğü ile Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hakkı Yönünden;

Valiliğin barışçıl nitelikteki gösterileri yakın ve açık bir şiddet tehdidi bulunmadan kategorik olarak yasaklaması kararında hukuka uygunluk bulunmadığı ve hak ihlali niteliğinde olduğu yukarıda detaylıca açıklanmıştır. Bu durumda kanunilik şartını taşımayan ve barışçıl gösterilere katılma hakkını ihlal eden Valilik kararı esas alınarak, öğrencilerin kampüse giriş çıkışlarının engellenmesi toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının ihlali niteliğinde olduğu değerlendirilmektedir.

Kasparov ve Diğerleri/Rusya^[39] ve Alıcı ve Diğerleri/Türkiye^[40] kararlarında, başvuru- rın gösteriye katılmak üzere ilerledikleri sırada özgürlüklerinden haksız yere yoksun bırakılmaları, 11. madde kapsamında korunan katılım hakkının ihlali olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca Mahkeme, Auray ve Diğerleri/Fransa^[41] kararında da, Kolluk kuvvetinin “çember altına alma” (kettling) yöntemine başvurarak başvuru- cuların bir toplantıya katılmasını engellemesini, 11. maddenin ihlali bağlamında incelemiştir (§§ 65–74, §§ 84–95). Bu içtihatlar doğrultusunda, öğrencilerin gösteriye katılmak amacıyla kampüse giriş ve çıkışlarının fiziksel olarak engellenmesi, Sözleşme’nin 11. maddesi kapsamındaki barışçıl toplantı hakkı ile ayrılmaz biçimde bağlantılı olan katılım özgürlüğüne yönelik ciddi bir müdahaledir ve meşru bir yasal temele dayanmadığı sürece hak ihlali teşkil eder.

Eğitim Hakkının İhlali Yönünden;

Bu süreçte kampüs giriş çıkışlarının bütünüyle kapatılması, protesto gösterilerine katılın ya da katılmasın, üniversite öğrencilerinin eğitim alma hakkına bir müdahale niteliğindedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi kararları uyarınca bir değerlendirme yapıldığında, eğitim hakkına ulaşmayı bütünüyle imkansız kılacak tedbirlere başvurmadan da çeşitli önlemlerin alınabilecek olması halinde, hakka müdahalenin ölçülü olduğunu iddia etmek mümkün olmayacaktır. Protesto gösterilerinin barışçıl niteliği gözetildiğinde, öğrencilerin üniversite kampüsüne erişimlerinin engellenmesi ve bu nedenle derslere katılmak isteyen öğrencilerin derslere katılmalarının önüne geçilmiş olması eğitim hakkının ihlalidir. Öğrenciler, protesto gösterilerine katılmaksızın dersleri takip etmek isteyecekleri gibi toplantı ve gösteri yürüyüşü haklarını kullanarak aynı zamanda derslere katılmak üzere irade gösterebilirler. Bu durumda öğrencilerin eğitim hakkını kullanmalarının engellenmesi mümkün değildir. Ancak kampüs giriş çıkışlarının bütünüyle engellenmesi halinde Anayasa tarafından korunan eğitim hakkına ulaşmak mümkün olmamaktadır.

^[39] AİHM, Kasparov ve Diğerleri/Rusya, Başvuru No: 51988/07, Karar Tarihi: 13.12.2016.

<https://insanhaklari.gen.tr/Karar.aspx?m=H&b=51988%2f07&t=13.12.2016> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

^[40] <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-219913%22%7D%7D>

^[41] AİHM, Auray ve Diğerleri/Fransa kararı.

<https://hudoc.echr.coe.int/fre#%5B%22tabview%22:%5B%22translation%22%5D%22%7D%7D%22%5D%7D> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

Barınma Hakkı Yönünden;

Öğrencilerin toplantı ve gösteri yürüyüşü haklarını kullanmalarını engellemek üzere getirilen kampüs giriş çıkışlarının bütünüyle yasaklanması tedbiri, eğitim ile toplantı ve gösteri yürüyüşü haklarının müdahale olduğu gibi, öğrencilerin barınma haklarına da müdahale niteliğindedir. Kampüs giriş çıkışlarının yasaklandığı üniversite kampüslerinin bir kısmının içerisinde, öğrencilerin barınma gereksinimlerinin karşılandığı yurtlar bulunmaktadır. Protesto gösterilerine katılmak isteyen öğrencilerin kampüs içi ve dışı ulaşımını kesmek amacıyla alınan yasaklama tedbiri, barınma gereksinimi için yurtlarına ulaşmaya çalışan öğrencilerin barınma hakkının ihlali söz konusudur.

Anayasada barınma hakkı ayrıca düzenlenmemiş olmasına rağmen Anayasa Mahkemesi, başka bağlamlarda verdiği çeşitli kararlarında barınma hakkını özel hayata saygı hakkı kapsamında Anayasa md.md. 20 uyarınca değerlendirmiştir. Anayasa Mahkemesi bir kararında; “...barınmanın bireyin en temel ihtiyaçlarından biri olduğunu gözetmiş...” gerekçesiyle özel hayata saygı çerçevesinde değerlendirme altına almıştır.^[42] Anayasa Mahkemesi kararında da vurgulandığı üzere barınma hakkı en temel gereksinimlerden birisidir. Öğrencilerin protesto gösterilerine katılmalarını engellemek ya da protesto gösterilerine katılan öğrencileri cezalandırmak (chilling effect) amacıyla barınma hakkına müdahalede bulunacak bir biçimde tedbirler almak barınma hakkının dolayısıyla özel hayata saygı hakkının ihlalidir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesinin yukarıda değinilen kararlarında barışçıl nitelikteki toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katılımının idari tedbirler ya da aşırı cezalar yoluyla engellenmesi hak ihlali niteliğindedir. Öğrencilerin kampüs giriş çıkışlarının engellenmesi ile barınma haklarına ulaşımını zorlaştırmak ya da bütünüyle engellemek bu çerçevede değerlendirilmelidir. Öğrencilerin başkaca bir kanuni gerekçe gösterilmeden kategorik biçimde kampüs içi yurtlara erişimlerinin engellenmesi, ölçülülük ilkesine aykırı olup özel hayata saygı hakkının ihlalidir.

5. EYLEMCİLERİN DAĞITILMASINA YÖNELİK MÜDAHALELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kolluk kuvveti, kamu düzenini sağlamak ve vatandaşların güvenliğini korumakla yükümlüdür. Bu yükümlülük, anayasal ve yasal düzenlemelerle çerçevelenmiştir. Anayasa’nın 17. maddesi, herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkını güvence altına alırken, AİHS 3. maddesi, işkence ve kötü muamele yasağını düzenler.

AIHM, Engel ve Diğerleri/Hollanda (§ 59)^[48] kriterleri uyarınca, çember altına alınma neticesinde zorla tutulmanın cebri niteliğini, süresini ve göstericiler üzerindeki fiziksel rahatsızlığı yani ilgili alandan ayrılamama yönündeki etkisini göz önüne aldığında, bunun bir özgürlükten alıkoyma teşkil ettiğine işaret ettiğini ifade etmektedir.

Bununla birlikte, AİHM, Austin/Birleşik Krallık (§§ 64-66) kararında,^[49] çember altına alma müdahalesinin türünü ve uygulama şeklini de dikkate alarak değerlendirme yaparak. ilgili müdahalenin uygulandığı bağlamında önem arz ettiğinin altını çizmektedir.

Bu bağlamda çember altına alma müdahalesinin ancak, istikrarsız ve tehlikeli koşullar altında, büyük bir kalabalığın izole edilmesi ve kontrol altına alınması amacıyla uygulanması gibi bağlamlarda (context) orantılı ile bağdaşması halinde kabul edilebilir olabileceğini vurgulamaktadır.

Nitekim düzensiz ve tehlike arz eden kalabalığın kontrol altına alması amacıyla daha sert yöntemlere başvurmak yerine çember altına alınması yönteminin tercih edilmesi orantılı addedilebilecektir. Kolluk kuvvetinin ciddi yaralanma ya da zararı önlemek adına mutlak bir çember altına alma müdahalesini uygulamaktan başka seçeneklerinin olmadığını halde özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edilmediğine karar verilmiştir. Yine de müdahalenin keyfî olamayacağı ve her halükarda demokratik bir toplumda gereklilik, meşru amaç ile kanunla öngörülme şartlarının sağlanması halinde ancak başka bir seçeneğin kalmaması halinde uygulanabileceğinin altı çizilmelidir. Mart eylemlerinde çember altına alınan kalabalığa yoğun biber gazı, tazyikli su hatta şiddet uygulanması söz konusu olduğundan, çember altına alma müdahalesinin/tedbirinin salt kalabalığın kontrol edilmesi amacını taşımadığını ve orantılılık şartını sağlamadığını söylemek mümkün olmaktadır.

Güvenli çıkış koridorlarının oluşturulmadan, çember altına alarak eylemlerin dağıtılması-na yönelik müdahaleler, orantısız güç kullanımını artırmakta, hem hukuki güvenlik ilkesini zedelemekte hem de toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını elverişlilik, gereklilik ve orantılılık ilkelerine aykırı olacak şekilde sınırlandırmaktadır. Anayasa Mahkemesinin hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması halinde ölçülülük değerlendirmesi yapmaktadır. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır.^[50]

[48] *AlHM, Engel ve Diğerleri / Hollanda (§ 59) Kararı.*

[https://hudoc.echr.coe.int/leng#\(itemid%22:%22001-57479%22\)"}\]. Erişim Tarihi: 13.06.2025.](https://hudoc.echr.coe.int/leng#(itemid%22:%22001-57479%22))

^[49] AHİM, Austin / Birleşik Krallık (§§ 64-66) Kararı. <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/docx/pdf?library=ECHR&id=001-126616&filename=CASE%20OF%20AUSTIN%20AND%20OTHERS%20v.%20THE%20UNITED%20KINGDOM%20>

[%20%5BTurkish%20Translation%5D%20by%20the%20COE%20Human%20Rights%20Trust%20Fund.pdf&logEvent=False](#) Erişim Tarihi : 13.06.2025.

[50] *AYM'nin, İsmail Avcı Basyurusu B. No. 2019/12190, 22/2/2022* <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2019/12190> Erisim Tarihi: 13.06.2025.

Elverişlilik, gereklilik ve orantılılık ilkeleri çerçevesinde güvenli çıkış koridorlarının oluşturulmasına ilişkin değerlendirme yapılırken aşağıda yer alan daha az ölümcül silahlar ve fiziksel müdahale ile birlikte ele alınmasında fayda olacaktır.

Sonuç olarak Ali Rıza ve Diğerleri Başvurusunda belirtildiği üzere “Toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde Kolluk kuvvetinin müdahalesi esnasında ortaya çıkan panik ve karmaşada gösteriye katılan ancak müdahale edilmesi gerekmeyen kişilerin de müdahaleden etkilenmesi mümkündür. Bu durumda Kolluk kuvvetinin kontrollü hareket etmesi ve müdahaleyi gerektiren durumu yaratan kişiler dışındakilerin müdahaleden etkilenmemesi için gerekli tedbirleri alması beklenir”.

Daha Az Ölümcül Silah (TOMA, Tazyikli Su, Biber Gazı, Göz Yaşartıcı Gaz, Biber Gazı Kapsülü/ Plastik Mermi) Kullanımının Barışçıl Toplanma Hakkı ve Kötü Muamele Yasası Açısından Değerlendirme

Barışçıl toplantı ve gösterilere kolluk kuvvetlerince müdahale edilmesinde devletlerin yalnızca negatif yükümlülüğü (müdahaleden kaçınma) değil, aynı zamanda pozitif yükümlülüğü (toplanma hakkının etkin biçimde kullanılmasını güvence altına alma) de bulunmaktadır. Bu yükümlülük, gösterilerin güvenli bir ortamda gerçekleşmesini sağlama, katılımcıların fiziksel bütünlüğünü ve sağlığını koruma ve gerektiğinde etkili adli mekanizmaları işletme sorumluluğunu içerir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği tarafından yayımlanan “Kolluk Kuvvetlerinde Az Ölümcül Silahlara İlişkin Rehber”, tazyikli su, plastik mermi ve biber gazı gibi araçların yalnızca ciddi can kaybı riski veya büyük çaplı kamu düzeni ihlali gibi olağanüstü hâllerde, üst düzey komuta kararıyla ve önceden kapsamlı eğitim almış kolluk personeli tarafından kullanılmasını öngörmektedir. Ayrıca, bu müdahale biçimlerinin uygulanması hâlinde ortaya çıkan yaralanmaların belgelenmesi, sağlık müdahalelerinin sağlanması ve olayların kayıt altına alınması da pozitif yükümlülükler arasında yer almaktadır.

Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi ise 27 Nisan 2022 tarihli 2435 sayılı kararında, bu tür az ölümcül araçların kullanılmasına ilişkin açık, öngörülebilir ve denetlenebilir ulusal düzenlemeler yapılmasının zorunlu olduğunu vurgulamıştır (Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi, Avrupa Konseyine Üye Devletlerde Barışçıl Toplanma Hakkının Korunması (Safeguarding the right to peaceful assembly in Council of Europe member States), Karar 2435, p. 9 Nisan 2022).^[51] Bu bağlamda devletlerin temel hak ve hürriyetleri güvence altına

^[51]<https://pace.coe.int/pdf/a9a524f6b97955d4fd5896d4dcf70118c6ab47c9f6cf25279ca6d41f8e15a532/res.%2024%2035.pdf>

alan etkili mevzuat geliştirme yükümlülükleri kapsamında TOMA, tazyikli su, biber gazı, plastik mermi gibi müdahalelerin düzenlenmesi gerekmektedir. Aynı doğrultuda, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri, 25 Şubat 2014 tarihli açıklamasında, barışçıl gösteriler bağlamında kullanılan biber gazı, göz yaşartıcı gaz, tazyikli su ve plastik mermi gibi araçların, uluslararası insan hakları standartlarına uygun net kılavuzlarla düzenlenmesi gerektiğini belirtmiştir.

Bu “daha az ölümcül” müdahale araçlarının sağlık üzerindeki etkileri, Türk Tabipleri Birliği’nin 2011 tarihli Bilgi Notu’nda da ayrıntılı biçimde ele alınmıştır. Özellikle biber gazı (OC) ve göz yaşartıcı gazlar (CS, CN); astım, KOAH, kalp-damar hastalıkları olan kişiler, çocuklar, yaşlılar ve bağışıklık sistemi zayıf bireylerde hayati tehlike arz eden etkilere neden olabilmektedir. Gözde kalıcı hasarlar, solunum yetmezliği, ciltte ağır tahriş, panik ataklar ve bazı vakalarda ölüm gibi sonuçlar belgelenmiştir.^[52] Gözlemci ve tanık raporlarında çember altına alma (kettling) tekniği uygulanırken göstericilerin yoğun biber gazına maruz bırakıldığı, göstericilerin astım krizi başta olmak üzere sağlık sorunları yaşadığı ifade edilmektedir. Bu bağlamda kötü muamele yasağının ihlal niteliğinde olduğu değerlendirilmektedir.

Biber gazının sağlık sorunlarına yol açabileceğine dair Türk Tabipler Birliği’nin ilgili bilgi notu Anayasa Mahkemesince de kabul edilerek yapılan değerlendirmede başvurunun kolluk kuvvetine saldırıda bulunup bulunmadığı, gazın aşırı kullanıp kullanılmadığı ve göz yaşartıcı gazın doğal etkisi dışında bir etkisinin bulunmadığı ve bu bağlamda Anayasa’nın 17. maddesinin 3. fıkrası kapsamında biber gazı etkilerinin asgari ağırlık eşliğini aşıp aşmadığı incelenmiştir.^[53]

Kolluk kuvvetlerinin biber gazı kullanımına ilişkin olarak AİHM, Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamelenin ya da Cezanın Önlenmesi Komitesi’nin (CPT) tavsiyelerini kabul etmiştir. CPT’ye göre, biber gazı potansiyel olarak tehlikeli bir maddedir ve çember altına alınmış alanlarda kullanılmamalıdır; istisnai olarak açık alanlarda kullanılması gerekiyorsa, bu durumda açıkça tanımlanmış güvenlik önlemleri alınmalıdır.^[54] Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, İzci/Türkiye kararında^[55] Kolluk kuvvetinin barışçıl gösteriye müdahalesi sırasında kullanılan göz yaşartıcı gazın ayırım gözetmeden ve kontrolsüz şekilde kullanıldığını ve bu durumun Sözleşme’nin 11. Maddesi kapsamında barışçıl

^[52] Türk Tabipler Birliği, *Toplumsal Olaylarda Kullanılan Kimyasal Silahlara İlişkin Bilgi Notu*, 2013. https://www.ttb.org.tr/haberarsiv_goster.php?Guid=67155012-9232-11e7-b66d-1540034f819c Erişim Tarihi: 13.06.2025.

^[53] Bkz. AYM, Ali Rıza Özer ve diğerleri kararı.

^[54] AİHM, *Talil Estonya*, (§ 78) Kararı, 2014. <https://hudoc.echr.coe.int/tur#%7B%22itemid%22:%5B%22001-140785%22%5D%7D>, Erişim tarihi: 13.06.2025. AİHM, *El-Asmar / Danimarka*, (§§ 78-79) Kararı, 2023. https://ks.echr.coe.int/documents/dlechr-ks/guide_prisoners_rights_tur Erişim Tarihi: 13.06.2025.

^[55] AİHM, *İzci / Türkiye* Kararı, 2013. <https://hudoc.echr.coe.int/tur#%7B%22itemid%22:%5B%22001-122885%22%5D%7D>, Erişim Tarihi: 13.06.2025.

^[56] AİHM, *Ali Güneş / Türkiye*, (§§ 39-40) Kararı, 2012. <https://hudoc.echr.coe.int/tur#%7B%22itemid%22:%5B%22001-110262%22%5D%7D>, Erişim Tarihi: 13.06.2025.

^[1] AİHM, *Geylani ve Diğerleri / Türkiye* (§§ 122-127) Kararı, 2023. <https://hudoc.echr.coe.int/tur#%7B%22itemid%22:%5B%22001-226464%22%5D%7D>, Erişim Tarihi: 13.06.2025.

toplanma hakkının ihlali olmasının yanı sıra, kötü muamele (AİHS md. 3) iddiaları karşısında etkili soruşturma yükümlülüğünün de ihlal edildiğini belirtmiştir (§ 99). Özellikle, halihazırda kontrol altına alınmış bir kişiye karşı biber gazı hiçbir koşulda kullanılmamalıdır. ^[56] Benzer şekilde, Geylani ve Diğerleri/Türkiye kararında^[57] tazyikli suyla yapılan müdahalenin orantısız olduğu, bir başvurucunun ciddi şekilde yaralandığı ve bu durumun hem 11. madde hem de 3. madde bağlamında ihlale yol açtığı tespit edilmiştir.

Ali Güneş/Türkiye davasında AİHM, başvurusunun yüzüne “mevcut koşullarda gereksiz şekilde biber gazı sıkılmasının”, başvuruçuyu yoğun fiziksel ve ruhsal acıya maruz bırakarak, ona korku, çaresizlik ve aşağılanmışlık duyguları yaşattığını ve bu durumun aşağılayıcı muamele niteliği taşıdığını belirterek Türkiye’nin AİHS’nin 3. maddesini ihlal ettiğine karar vermiştir.

Abdullah Yaşa/Türkiye kararında^[58] Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, özel tüfeklerle atılan göz yaşartıcı gaz kapsüllerinin, diğer kimyasal ajanlardan farklı olarak, yaralanma ve hatta ölüm riski taşıdığına dikkat çekmiş ve bu nedenle bu tür mühimmatın kullanımının ayrı değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Mahkeme, bu tür potansiyel olarak ölümcül kuvvet kullanımına ilişkin içtihadının kıyasen uygulanması gerektiğini, dolayısıyla bu mühimmatın kullanımının keyfilığe, suistimale ve önlenabilir kazalara karşı etkili bir güvence sistemi içerisinde ulusal mevzuatta açık ve sıkı biçimde düzenlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. İlgili davada, olayın meydana geldiği tarihte Türkiye’de böyle bir sistematik düzenleme bulunmadığı gibi, Kolluk kuvveti memurlarının yeterli eğitim almamış olmaları nedeniyle orantısız ve düşüncesizce hareket ettikleri belirtilmiştir. Mahkeme ayrıca, kapsülün havada bir yay çizerek atılması gerekirken, doğrudan ve yatay bir şekilde başvurucuya hedef alınarak ateşlendiğini, Türk makamlarının bu iddiayı çürütecek yeterli ve etkin bir soruşturma yürütmediğini tespit etmiştir. Bu çerçevede kötü muamele yasağının ve etkili soruşturma yükümlülüğünün ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Venedik Komisyonu ile Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi tazyikli su kullanımının sıfır ve sıfırın altındaki derecelerde kullanılmasının hak ihlali olacağını ve kolluk faaliyetlerinin bu tür müdahalelerde zararı minimize etme yönündeki yükümlülüğüne aykırılık teşkil edeceğini belirtmektedir.^[59]

Dolayısıyla, devletlerin yalnızca hukuki düzenlemeler yapmakla yetinmeyip, bu araçların kullanımına dair protokolleri somutlaştırması, müdahale sonrası etkili soruşturmaları garanti etmesi ve başta çocuklar, yaşlılar, astım hastaları gibi daha kırılgan (vulnerable) grupların

[58] *AIHM, Abdullah Yaşar/ Türkiye*, 2013. <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-169853%22%5D%7D>. Erişim Tarihi: 13.06.2025.

[59] OSCE/ODIHR Human Rights Handbook on Policing Assemblies, 2016, §§ 77-81; Venedik Komisyonu ve AĞİT/ODIHR, Barışçıl Toplantı Özgürlüğü Rehberi, 3. basım, 2019, [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2019\)017rev-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2019)017rev-e) Erişim Tarihi: 13.06.2025.

sağlığını önceleyen önlemleri alması gereklidir. Aksi takdirde, bu müdahale biçimleri hem toplanma özgürlüğünün hem de sağlık ve yaşam hakkının ihlali sonucunu doğurur.

18–29 Mart tarihleri arasında Ankara’da düzenlenen barışçıl protestolarda, kolluk kuvvetleri tarafından çember altına alma (kettling) tedbiri uygulanarak belirli bir alanda güvenlik koridorundan kaçış imkânı bulunmayan eylemcilere yoğun ve ayırım gözetmeksizin biber gazı kullanılmış, soğuk hava koşullarında TOMA ile ıslatılmışlardır. Bu müdahale astım hastaları başta olmak üzere kırılgan grupların sağlığını riske atmış; müdahale sonrasında biber gazından arınma imkânlarının sağlanmaması ve kullanılan araçların orantısız şekilde uygulanmasına ilişkin iddialar hakkında herhangi bir etkili soruşturma yürütülmemiştir. Bu durum, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 11. ve 3. maddeleri bağlamında açık bir ihlale yol açmaktadır. Nitekim yalnızca müdahale araçlarının kullanımına dair protokollerin/ düzenlemelerin varlığı dahi yeterli değilken var olan düzenlemelerin sahada gereğince uygulanmaması ve ortaya çıkan ihlal iddialarının bağımsız, tarafsız ve etkili bir soruşturmaya denetlenmemesinin ilgili yükümlülüklerin ihlali niteliğinde olduğu değerlendirilmektedir.

6. KOLLUK KUVVETİNİN ORANTISIZ GÜÇ KULLANIMI (FİZİKSEL MÜDAHALE)

Kolluk kuvveti, kamu düzenini sağlamak ve vatandaşların güvenliğini korumakla yükümlüdür. Bu yükümlülük, anayasal ve yasal düzenlemelerle çerçevelenmiştir. Anayasa’nın 17. maddesi, herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkını güvence altına alırken, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (AİHS) 3. maddesi, işkence ve kötü muamele yasağını düzenler. Ancak Mart 2025’te Ankara’da meydana gelen olaylar, Kolluk kuvvetinin bu görev ve sorumluluklarını ihlal ettiğini açıkça göstermektedir.

Orantısız güç kullanımı, kolluk kuvvetlerinin müdahaleler sırasında meşru amaç ve gerekli sınırları aşarak aşırı güç uygulaması anlamına gelir. Mart 2025’teki olaylarda, pasif direniş gösteren veya kaçmaya çalışan göstericilere yönelik cop kullanımı, tekme atma, ters kelepçe uygulaması ve sürüklenme gibi müdahaleler, orantılılık ilkesine aykırıdır. Orantılılık ilkesi, yalnızca müdahalenin gerekli olduğu ve daha az zarar verici bir yöntem bulunmadığında uygulanabilir. Bu ilke, hem ulusal hukukun bir gereği hem de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin temel prensiplerinden biridir.

18–29 Mart tarihleri arasında Ankara’da düzenlenen barışçıl protestolar sırasında kolluk kuvvetlerinin bir kısmının kask numarası veya sicil numarasının tespit edilemediği, kullanılan ekipman ve donanımların yüzlerinin tespit edilmesini zorlaştırdığı ya da imkansız kıldığı,

müdahale sırasında göstericilere yönelik şiddet eylemlerinde bulunan kolluk görevlilerinin tespit edilemediği, eylem dağılmasında ise güvenli bir çıkış hattı (koridor) açılmadığı, bu nedenle yurttaşların “kapan” (kettling) uygulamasına maruz kaldığı gözlemlenmiştir.

18–29 Mart tarihleri arasında Ankara’da yapılan barışçıl protesto gösterilerinde, kolluk kuvvetleri ile karşı karşıya kalan eylemcilerin orantılılık ilkesini aşacak şekilde ve kesin surette gerektirmediği halde fiziksel güç kullanımına maruz kaldığı tanık ve gözlemci Avukat tutanakları ile sabittir. Dahası fiilen direniş göstermeyen ya da dağılmakta olan göstericilere yönelik cop, tekme, ters kelepçe gibi fiziksel müdahale uyguladığı, müdahalelerin orantısız ve hedef gözetmeksizin yapıldığı, kadın göstericilerin aşırı güç kullanımıyla yere yatırıldığı, sürüklendiği, bazı durumlarda özel vücut bölgelerine yönelik temasın gerçekleştiği, müdahale edilen kişilerin çoğunun gözaltına alınmadan serbest bırakıldığı gözlemlenmiştir. Bu bağlamda AİHM, kolluk kuvvetleriyle karşı karşıya kalan bireylere karşı fiziksel güç kullanımını yalnızca sıkı biçimde /kesin surette zorunlu olması halinde orantılı ve ölçülü olması halinde hak ihlali olarak nitelendirmemiştir.

AİHM, çember altına alma müdahalesi de dahil olmak üzere, geniş anlamda özgürlüğünden yoksun bırakılmış bir birey ya da daha genel olarak kolluk görevlileriyle karşı karşıya kalan herhangi bir kişi bakımından, yalnızca kişinin kendi davranışlarıyla sıkı şekilde zorunlu kılınmadıkça fiziksel kuvvet kullanılmasına başvurulmasının, insan onurunu zedelediğini ve kural olarak AİHS'nin 3. maddesiyle güvence altına alınan hakkının ihlali niteliğinde olduğunu çeşitli kararları ile tespit etmiştir.^[60]

AIHM Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve Diğerleri/Türkiye (§ 68), göstericilerin davranışlarının zor kullanılmasını haklı kıldığı varsayılsa dahi, ihtilaflı toplanmanın dağıtılmasının, katılımcıların vücudu, başı ya da yüzündeki darbelerin ağırlığını haklı kılabileceğinin tespit edilmediği kanaatindedir. Dolayısıyla ters kelepçe uygulaması esnasında bileğin çatlaması gibi yahut herhangi bir fiziksel müdahale neticesinde eylemcilerin asgari ağırlık düzeyini aşan müdahalelerde kötü muamele yasağına aykırılıktan bahsetmek mümkün olmaktadır. Kötü muameleye dair değerlendirme yapılırken, kötü muamelenin uygulandığı bağlam da örneğin ortamın aşırı gergin olması ve duygusal yoğunluk gibi faktörler de dikkate alınması gerekmektedir.^[61]

[60] *AlİHM, Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve Diğerleri / Türkiye, (§ 62) Kararı, 2012* <https://lhudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-113410%22%7D> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM, Bouyid / Belçika [BD], (§88) Kararı, 2015. <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/docx/pdf/?library=ECHR&id=001-168452&filename=CASE%20OF%20BOUYID%20v.%20BELGIUM%20-%20%20%5BTurkish%20Translation%5D%20legal%20summary%20by%20the%20Turkish%20Ministry%20of%20Justice.pdf&logEvent=False> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AIHM, Ribitsch / Avusturya, (§ 38) Kararı, 1995. <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57964%22%5D%7D>. Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM, Mete ve Diğerleri / Türkiye, (Ş 106), 2005.<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-124029%22%5D%7D>. Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AlİHM, El-Masri / Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti [BD], (§ 207) Kararı, 2012. <https://hudoc.echr.coe.int/leng#%7B%22itemid%22:%7B%22001-115621%22%7D%7D>.
Erişim Tarihi: 13.06.2025.

[61] Bkz. Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve Diğerleri / Türkiye, § 62; Bouvid / Belçika [BD] § 86.

Dolayısıyla, eylemcilerin çember altına alınarak dağılma ya da kaçma imkânı olmaksızın biber gazı ve tazyikli suya maruz bırakılmaları, ardından kolluk kuvvetlerinin doğrudan ve orantısız fiziksel müdahalesine uğramaları birlikte değerlendirildiğinde, hem fiziksel hem de manevi koşullar bakımından kötü muamele yasağı kapsamında belirli bir ağırlık eşiğine ulaşıldığı görülmektedir. Bu bağlamda, müdahalenin ölçülülük ilkesine de aykırı olduğu söylenebilir.

Anayasa Mahkemesi herhangi bir hakka müdahale halinde Anayasa madde 13 çerçevesinde bir değerlendirme yapmaktadır. Yapılan fiziksel müdahaleler doğrudan barışçıl toplanma hakkı, bireylerin maddi ve manevi bütünlüğüne ilişkin olduğundan 13. madde uyarınca da ele alınmalıdır. Buna göre Mahkeme müdahalenin hakkın özüne dokunmaksızın ve ancak kanunla öngörülmesi halinde, demokratik toplum düzeni açısından gerekli olması ve ölçülü olması halinde meşru kabul edilebileceğini; aksi takdirde müdahalenin hak ihlaline yol açacağını belirtmektedir.

Ölçülülük değerlendirmesini elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilke çerçevesinde yapmaktadır: “Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmamasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.”^[62]

Anayasa Mahkemesi, Ali Rıza Özer ve Diğerleri başvurusunda, kolluk kuvvetlerinin güç kullanımına ancak kesin bir gereklilik hâlinde ve ölçülülük ilkesine uygun şekilde başvurabileceğini vurgulamıştır. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin, tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları, ilke olarak Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal etmektedir. Mahkeme, kesin gerekli olduğu durumlarda dahi kullanılan gücün aşırıya kaçmadan ve kişinin tutumuyla orantılı olarak uygulanması gerektiğini belirtmiştir.^[63] Aynı doğrultuda, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de Ribitsch/Avusturya kararında,^[64] kişinin kendi davranışından veya tutumundan dolayı fiziksel güce başvurmanın kesinlikle zorunlu hale gelmedikçe, bu tür eylemlerin Sözleşme’nin 3. maddesinde yer alan kötü muamele yasağını ihlal edebileceğini belirtmiştir.

Bu bağlamda kolluk kuvvetlerinin halihazırda dağılmakta olan eylemcileri kovalaması, çember altına alması ve/veya akabinde güç kullanılmasının ulaşılmak istenen amaç

^[62] Bkz. AYM, İsmail Avcı kararı. AYM, Mehmet Akdoğan ve diğerleri, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38.

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/817> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

^[63] Bkz. AYM’nin Ali Rıza Özer Kararı.

^[64] Bkz. AİHM’nin Ribitsch/Avusturya Kararı.

bakımından müdahalenin zorunlu olmaması (gereklilik) ve aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olması itibarıyla eylemcilerin başta orantılılık ve gereklik ilkelerinin ihlali ile insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele niteliğini haizdir.

Nitekim, İzci / Türkiye kararında^[65] AİHM, eylemcilerin dağıtılmasına ilişkin müdahaleyi değerlendirmiştir. Kadın eylemcilerin Kolluk kuvveti tarafından sürüklenmeleri ve copla dövülmeleri, ayrıca karşılık vermeyen ve şiddet göstermeyen eylemcilerin dağılımları için uygun şartların sağlanmaması, Mahkeme tarafından hak ihlali olarak değerlendirilmiştir. Müdahale sonucunda gerçekleşen yaralanmalara rağmen, 54 polisten 48'inin delil yetersizliği nedeniyle beraat etmesi de dikkate alınmıştır.

Tüm bu unsurlar ışığında AİHM, devletin hem maddi (esas) yönden, hem de usuli (etkili soruşturma yükümlülüğü) yönünden kötü muamele yasağını ihlal ettiğine ve barışçıl toplanma hakkını ihlal ettiğine karar vermiştir.

Benzer şekilde AYM, 2014/19077 başvuru numaralı ve 18 Nisan 2018 tarihli Cembeli Erdem kararında,^[66] kolluk görevlisinin silahlı güç kullanması sonucu başvurusunun ağır yaralanması ve bu olayla ilgili olarak etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle dair etkili soruşturma yükümlülüğünün ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Son olarak AİHM, Türkiye aleyhine verdiği kararlarda barışçıl toplanma hakkının sınırlandırılmasının ve eylemler esnasında kolluk kuvvetlerinin kötü muameleye varan güç kullanımı sistematik bir sorundan kaynaklandığını tespit etmiştir. AİHM gelecekte benzer ihlallerin olmasının engellenmesi için Türkiye'nin gerekli tedbirleri almasına hükmetmiştir. 2013 yılında tesis edilen bu karara rağmen henüz gerekli ve yeterli önlemler alınmamıştır. Zira barışçıl toplanma hakkına getirilen ölçülülük ilkelerine aykırı kısıtlamalar ile Kolluk kuvvetinin eylemlerin dağıtılması ve sonrasındaki kötü muamelesinin devam ettiği gözlenmektedir.^[67]

7. AİHS MADDE 18 AÇISINDAN DEĞERLENDİRME

Kanaatimizce, Türkiye'de son yıllarda kötü muamele yasağının (Madde 3) ve barışçıl toplanma hakkının (Madde 11) sistematik biçimde ihlal edilmesi^[68] ve bu sistematik

^[65] Bkz. AİHM'nin İzci / Türkiye Kararı.

^[66] AYM, Cembeli Erdem Başvurusu, Başvuru Numarası: 2014/19077, Karar Tarihi: 18.4.2018. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/19077>
Erişim Tarihi: 13.06.2025.

^[67] Bkz. AİHM, İzci/ Türkiye, Kararı. (§§ 94-99)

^[68] Bkz. AİHM, İzci/ Türkiye, Kararı. (§§ 94-99)

eksikliklerin hala giderilmemiş olması ya da ilgili yükümlülüklerin yerine getirilmesinin ihmali, bu haklara yönelik müdahalelerin Sözleşme’de öngörülen meşru amaçlar dışında yürütülmesiyle bağlantılıdır. Bu durum, AİHS’nin 18. maddesinin de ihlal edildiği anlamına gelmektedir. Zira Madde 18, Sözleşme’de güvence altına alınan hak ve özgürlüklerin, belirtilen meşru amaçlar dışında başka gizli (örtülü) saiklerle sınırlandırılmasını açıkça yasaklamaktadır.

Nitekim AİHM, Navalnyy/Rusya [BD] kararında,^[69] başvurucuya yönelik müdahalelerin görünüşte hukuka uygun nedenlerle (kamu düzeni, kamu güvenliği) gerekçelendirildiğini, ancak olayların bütününe bakıldığında asıl amacın siyasi muhalefeti bastırmak ve siyasi çoğulculuğu ortadan kaldırmak olduğunu tespit etmiş; bu nedenle Mahkeme, müdahalelerin Madde 18 ile birlikte Madde 11 ve 5’i ihlal ettiğine karar vermiştir.

Kanaatimizce 19-28 Mart olaylarında da kötü muamele yasağı ve barışçıl toplanma hakkının sürekli olarak ihlal edilmesi ve bu haklara yönelik kısıtlamaların Sözleşme’de belirtilen amaçlar dışında kısıtlanması ile bağlantılı olarak AİHS madde 18 hükmünün de ihlali söz konusu olabilecektir. Bu meyanda, Türkiye’de barışçıl toplanma hakkına yönelik müdahaleler, yalnızca kamu düzeni ya da kamu güvenliği gibi AİHS’nin öngördüğü meşru sınırlama nedenlerine dayanmayıp, aynı zamanda siyasi muhalefeti bastırmak ve demokratik süreçleri zayıflatmak gibi Sözleşme’nin 18. maddesiyle yasaklanan örtülü siyasi saiklere dayanmaktadır. Bu nedenle, müdahaleler sadece AİHS madde 11 (toplanma ve örgütlenme özgürlüğü) açısından değil, madde 18 kapsamında da değerlendirilmelidir.

Nitekim AİHM içtihadına göre (örneğin Kavala/Türkiye ve Selahattin Demirtaş/Türkiye (No.2) davaları), bir hakkın görünüşte meşru gerekçelerle sınırlandığı ancak gerçekte siyasi muhalefeti susturmak veya demokratik süreçleri etkilemek gibi Sözleşme dışı amaçlar güdüldüğü durumlarda, madde 18’in ihlali söz konusudur.

Siyasi parti üyeleri ve yöneticilerine yönelik idari ve adli soruşturmalar, güvenlik gerekçesinin ötesine geçerek ifade özgürlüğünü kısıtlayacak boyuta vardığı değerlendirilmektedir.

Dolayısıyla, AİHS madde 11 kapsamında korunan barışçıl toplanma özgürlüğüne yapılan müdahalelerin, Sözleşme’de öngörülen meşru amaçların ötesine geçen siyasi gerekçelerle sınırlanması, madde 18’in ihlaline de yol açmakta; bu da Türkiye’deki demokratik düzenin yapısal biçimde zedelendiğini göstermektedir.

^[69] Bkz. AİHM, Navalnyy v. Rusya Kararı. §§ 163–176; <https://lanayasadundi.com/2019/03/31/ihamin-navalnyy-v-rusya-2-kararinin-ceviri-muhallif-bir-siyasetciyi-iletisim-ve-haberlesme-imkanlari-kisiltanarak-kacma-süphesi-olmadan-ev-hapsinde-tutmak-demokrasiyi-ve-cogulculugu-bogmal> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

^[70] Bkz. AİHM’nin, Kudrevičius ve Diğerleri / Litvanya Kararı.

8. MÜLKİYET HAKKININ İHLALİ - ODTÜ GÖZALTILARINDA KAYIP KİŞİSEL EŞYALAR

Mart 2025'te Ankara ODTÜ kampüsünde gerçekleşen barışçıl gösterilere müdahale sırasında Kolluk kuvveti tarafından çim alanlarda kamp kuran öğrencilere yönelik toplu gözaltılar gerçekleştirilmiştir. Ancak bu gözaltılar sırasında bazı öğrencilerin eyleme aktif olarak katılmadığı, yalnızca kampüs alanında bulunduğu, buna rağmen çadırlarına müdahale edilerek gözaltına alındıkları ve eşyalarının kaybolduğu iddia edilmiştir. Kaybolan eşyalar arasında kişisel telefonlar, kimlik belgeleri, bilgisayarlar, kıyafetler ve özel notlar yer almaktadır. Olayın ardından resmi makamlardan herhangi bir tespit, kayıt altına alma veya iade süreci başlatılmamıştır.

Anayasa madde 35 ve AİHS 1 No'lu Ek Protokol madde 1 uyarınca mülkiyet hakkı korunmaktadır. Bu bağlamda mülkiyet hakkına yönelik sınırlandırmaların kanunla öngörülmesi, kamu yararı amacıyla yapılması ve uluslararası hukukun genel prensiplerine uygun olarak gerçekleştirilmesi şartı aranmaktadır.

Eylemlerin dağıtılmasına ilişkin davalarda mülkiyet hakkı iddiası AİHM önüne daha önceden gelmiş olsa da Mahkeme mülkiyet hakkının ihlaline dair bir inceleme yapmayı gerekli görmemiştir.^[70] Gözaltı sırasında kişisel eşyaların hiçbir kayıt altına alma işlemi olmaksızın kaybolması, mülkiyet hakkı açısından haksız bir müdahale teşkil etmektedir. Yine de kanaatimizce mülkiyet hakkına yönelik bu müdahale, barışçıl toplanma hakkı (madde 11) ile özgürlük ve güvenlik hakkına (madde 5) keyfi ve orantısız müdahalenin sonucu olduğundan, mülkiyet hakkının tek başına ihlali bağlamında ağırlık eşiğine ulaşmış ve tartışmalıdır. Sonuç olarak mülkiyet hakkına bu yönde müdahale edilmesi, eşyaların resmi kayıt altına alınmaması, iade edilmemesi ve idarenin bu konuda sorumluluk üstlenmemesi, kanaatimizce barışçıl toplanma hakkına yapılan haksız ve keyfi müdahalenin ağırlığını artırmakta ve hukuk devletine olan güveni zedelemektedir.

9. BEKÇİLERİN TOPLUMSAL OLAYLARA MÜDAHALESİ YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRME

19 Mart sürecinde protesto gösterilerinde bekçilerin de toplumsal olaylarda yer aldığı görülmektedir. 5245 sayılı Kanun'un ilk halinde bekçilere özellikle toplantı ve gösteri yürüyüşlerine müdahale yönünden daha geniş yetkiler verilmişti. 5245 sayılı Kanun'un ilk halinde 6/1-ç; "Kamu düzenini bozacak mahiyetteki gösteri, yürüyüş ve karışıklıkların

önlenmesi amacıyla genel kolluk kuvvetleri gelinceye kadar önleyici tedbirleri almak” maddesi ile bekçilerin toplumsal olaylara müdahale imkanı tanındığı görülmektedir. Ancak Anayasa Mahkemesi 2020/59 E., 2023/53 K., sayılı ve 22/03/2023 tarihli kararı^[71] ile ilgili bendin iptaline karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi iptal kararında; “Kuralda kamu düzenini bozacak eylem ve durumların mahiyeti, boyutu ve sınırlarının neler oldukları belirlenmediği gibi çarşı ve mahalle bekçilerine tanınan önleyici tedbir mahiyetindeki görev ve yetkilerin neler olduğunun ve kapsamının düzenlenmediği gözetildiğinde kuralda yasal çerçeve ve ilkelerin oluşturulmadığı ve bu suretle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına getirilen sınırlamanın kanunilik koşulunu sağlamadığı anlaşılmaktadır” gerekçesine yer vermiştir.^[72]

Anayasa Mahkemesinin ilgili bendi iptal kararı ve iptal gerekçesi dikkate alındığında bekçilerin toplumsal olaylara müdahalesinin sınırlı olması gerekmektedir. Yukarıda yer verildiği üzere, 7245 sayılı Kanun’un ilgili maddesi bekçilere kolluk kuvvetlerine yardımcı olmak görevi vermektedir. Ancak toplumsal olayların niteliği ve toplumsal olaylara müdahalede ön eğitim koşulu gözetildiğinde, bekçilerin kolluk gücü yetkisine sahipmiş gibi toplumsal olaylarda yer alması yetki aşımı olarak nitelendirilir. Bu nedenle bekçilerin barışçıl gösterilere doğrudan müdahalesi toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının ihlali olarak değerlendirilmelidir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, kolluk kuvveti yetkisi dahilinde hareket eden görevlilerin uygun ve yeterli düzeyde eğitilmelerinin kötü muamele yasağı ve barışçıl toplanma özgürlüğü açısından doğrudan pozitif yükümlülük doğurduğunun altını çizmektedir. Bu bağlamda İzci/Türkiye (§ 99) kararında^[73] “açık bir kurallar bütünü belirlenmesinin ve kolluk görevlilerinin uygun şekilde eğitilmelerini ve gösteriler esnasında kontrol, denetim ve gözetimlerinin sağlanmasını temin edecek bir sistemin geliştirilmesinin” devletin pozitif yükümlülüğünün bulunduğu altı çizilmektedir.

10. BASININ GÖRÜNTÜ ALMASININ ENGELLENMESİ YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRME

25 Mart 2025 tarihinde basın görüntü almasının engellendiği raporlanmıştır. Basının görüntü almasının engellenmesi göre ifade özgürlüğünün ihlali niteliğindedir. Nitekim basının görüntü almasının engellenmesi ile vatandaşların toplantı ve gösterilerden ve olası hak ihlallerinden haberdar olma imkanı kısıtlanmıştır. Bu durum bilgi edinme ile fikir sahibi olma özgürlüğünün, bilgi ve fikir alma ya da verme özgürlüğüne doğrudan müdahale teşkil etmektedir. Oysa devlet ifade özgürlüğüne yapılan her türlü müdahale veya kısıtlamayı meşru

^[71] <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/2023-53-nrm.pdf> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

^[72] <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/2023-53-nrm.pdf> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

^[73] Bkz. AİHM’nin İzci/Türkiye kararı.

biçimde gerekçelendirme yükümlülüğü altındadır (Anayasa md.md. 26/1 ve AİHS md.8 ve 10).

Oysa basın gözlemcilik, bilgi yayma ve eleştirme işlevi sayesinde bir denetim mekanizması olduğundan demokratik toplumun temel gerekliliklerindendir. İfade özgürlüğü, bireyin gelişimi ve toplumun ilerlemesi için vazgeçilmez bir temel oluşturur. Bu özgürlük, demokratik bir toplumun başlıca yapıtaşlarından biri olarak kabul edilir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 1986 tarihli içtihadında, siyasi konularda bilgi ve fikir vermenin basının görevi olduğunu açıkça ifade etmiş; basının bu tür bilgi ve düşünceleri yayma hakkı kadar, halkın da bunları alma hakkı bulunduğunu vurgulamıştır. Bu doğrultuda, bilgi ve fikir verme özgürlüğü, bilgi ve fikir alma özgürlüğünü tamamlayıcı niteliktedir ve bu ilke hem yazılı basın hem de görsel-işitsel medya için geçerlidir. Özellikle kamu gücünün kullanımının söz konusu olduğu toplumsal gösterilerde, medyanın “bekçi köpeği” (watchdog) rolü başka bir ifade ile gözlemcilik işlevi ayrı bir önem kazanır. Zira basının orada bulunması, yetkililerin göstericilere ve genel kamuoyuna yönelik tutum ve müdahalelerinin —örneğin gösterilerin dağıtılmasında kullanılan yöntemler veya kamu düzeninin sağlanması adına alınan önlemler — hesap verilebilirliğini teminat altına alır.^[74]

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Gsell / İsviçre kararında^[75] Mahkeme, kamu mercilerinin potansiyel olarak şiddet içerebilecek kişiler ile barışçıl göstericiler arasında hiçbir ayırım yapmadan bir gazetecinin bilgi edinmesinin ya da bir yerde bulunmasının engellenmesinin hakkın kullanımına keyfi müdahale ettiğine dikkat çekmiştir. Zira böylesine genel yani ayırım gözetmeksizin yapılan bir kısıtlama “kanun ile öngörülme” ilkesine aykırılık teşkil etmekte ve dolayısıyla bilgi edinme, yayma ve fikir edinme özgürlüğüne aykırılık teşkil etmektedir.

EYLEMLERİN DAĞITILMASI VE GÖZALTI SÜRECİNDE KÖTÜ MUAMELE AÇISINDAN ETKİLİ SORUŞTURMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNE DAİR HUKUKİ DEĞERLENDİRME

Kötü muamele yasağı, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 17. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 3. maddesi ile güvence altına alınmıştır. Bu maddeler, işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muameleyi mutlak surette yasaklamaktadır. Bu mutlak yasak, yalnızca kötü muameleye maruz kalmayı engellemekle kalmaz; aynı zamanda kötü muamele iddialarının etkin bir şekilde soruşturulmasını da gerektirir.

Kötü muamele iddialarının bağımsız, tarafsız, hızlı ve etkin bir şekilde soruşturulmasını zorunlu kılar. Usulü güvence, mağdurların başvuru hakkını ve haklarının etkin şekilde aykırı eylemlerinin etkin bir şekilde soruşturulmadığı

^[74] Bkz. AİHM'nin Pentikäinen/Finlandiya [GC], Kararı, (§ 89)

^[75] Bkz. AİHM'nin Gsell/İsviçre Kararı.

korunmasını sağlar. Kötü muamele iddialarını soruşturan makamların, suçlanan kolluk görevlileri veya ilgili kurumlarla kurumsal veya hiyerarşik bir bağı olmamalıdır.^[76]

Soruşturmanın, suçlanan kişiler lehine veya aleyhine önyargı taşımadan objektif şekilde yürütülmesi gerekir. Bu, mağdurun beyanlarının dikkate alınması ve objektif delillerin toplanması ile sağlanır. Usulü güvencelerin ihlali, yalnızca mağdurların adalete erişimini engellemekle kalmaz; aynı zamanda cezasızlık kültürünü besler. Kolluk kuvvetleri, insan haklarını ihlal ettiklerinde hesap vermeyeceklerine inanırsa, bu durum kötü muamele vakalarının artmasına yol açar.

Aşağıda daha detaylı inceleneceği üzere, İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM), Mart 2025 olaylarının ardından yaptığı açıklamalarda, kötü muamele iddialarını “gerçek dışı ve asılsız” olarak nitelendirmiştir. Ancak bu tür açıklamalar, soruşturmanın tarafsız ve bağımsız yürütülmesi ilkesini ihlal etmektedir. Kötü muamele iddialarının etkin bir şekilde soruşturulmaması, cezasızlık kültürünü beslemekte ve mağdurların adalet arayışını engellemektedir.

İçişleri Bakanlığı ve EGM, kötü muamele iddialarını yargı süreci tamamlanmadan reddederek, etkin bir soruşturma yürütme yükümlülüğünü ihlal ettiği değerlendirmektedir. Bakanlığın “kötü muamele yoktur” şeklindeki açıklamaları, mağdurların hak arama özgürlüğünü ve yargı bağımsızlığını zedeler niteliktedir. AİHM içtihadına göre, devletler yalnızca kötü muameleyi önlemekle kalmayıp, bu tür iddiaları bağımsız ve tarafsız bir şekilde soruşturmakla da yükümlüdür.

Cezasızlık, kolluk kuvvetlerinin hukuka ve sorumluların hesap vermediği bir durumdur. İçişleri Bakanlığı ve EGM’nin kötü muamele iddialarını doğrudan reddetmesi, cezasızlık algısını güçlendirmekte ve kolluk kuvvetlerinin hukuka aykırı müdahalelerine zemin hazırlamaktadır.

Mart 2025’te Ankara’da yaşanan olaylar, kolluk kuvvetlerinin görev ve yetkilerini aşarak orantısız güç kullandığını ve İçişleri Bakanlığı’nın bu olayları etkin bir şekilde soruşturmadığı kanaatini ortaya koymaktadır.

12. GÖZALTI SÜRECİ VE ADLİ KONTROL AÇISINDAN HUKUKİ DEĞERLENDİRME

19 Mart sürecinde yaşananlar Türkiye’nin insan hakları yükümlülükleriyle çelişmekte ve

^[76] Etkili soruşturma yükümlülüğüne ilişkin bkz. AYM’nin Serpil Kerimoğlu ve Diğerleri (§57); Cemil Danışman (§96); Cembeli Erdem (§96) Kararları.

cezasızlık algısını güçlendirmektedir. Bütün bu hususlar gözaltı sürecinin kötü muamele yasağının ihlali yönünden değerlendirilmesini gerektirmektedir.

Gözaltı Sürecinin Kötü Muamele Yasağının İhlali Yönünden Değerlendirilmesi;

Toplumsal eylemlilik sürecinde kolluğun müdahale biçimi yukarıda geniş bir biçimde incelenmiştir. Toplumsal eylemler esnasında yaşanan gözaltı süreçlerinde, gerek eylemlilik anında gözaltına alınma aşamasında gerekse sonraki aşamalarda hak ihlalleri sıkça yaşanmaktadır.

22 Mart'tan itibaren kolluk kuvvetleri toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını kullanan kişiler ve kimi zaman da kişilerin beyanlarına göre yürüyüşlerle alakası olmayan kişiler hakkında yakalama ve gözaltı işlemi yapmaya başlamıştır. Bu yakalama işlemleri birçok açıdan hukuka aykırılıklar ve AİHS 3. Madde kapsamında kötü muamele yasağının ihlalinin oluşturduğu söylenebilecek eylemler içermektedir. Önceki kısımlarda açıklanan müdahalenin temel bir anayasal hak kullanımını kısıtlayan bir nitelikte olmasına ek olarak kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemleri 2911 sayılı kanunda ve PVSK'da öngörülen aşamalı ve orantılı müdahale ve dağıtma amacına aykırı şekilde gerçekleşmiştir. Yani müdahalenin yalnızca amacı değil yöntemi de hukuka aykırı nitelik taşımaktadır. 2911 sayılı Kanun'un 24. Maddesi toplantı veya gösteri yürüyüşünün dağıtılması başlığıyla müdahalenin şeklini düzenler; buna göre *“olaya müdahale eden güvenlik kuvvetleri amirinin topluluğa dağılmaları, aksi halde zor kullanılarak dağıtılacakları ihtarında bulunması ve topluluk dağılmazsa zor kullanılarak dağıtması”* gerekmektedir. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 18.05.2023 tarihli ve 2021/5055 E., 2023/3782 K. sayılı kararında belirtildiği üzere idari makamların toplantı ve yürüyüşlerin yasaklanmasına ilişkin aldıkları kararlar kişiler açısından eylemin kanun aykırı olduğu karinesine yol açmaz, ayrıca eylem sırasında da ihtar şartı bulunmaktadır. Bu ihtar megafonla yapılmalı^[77] ve ihtardan sonra kişilerin dağılmaları için makul bir süre tanınmalıdır.^[78] Oysa yakalanan kişilerin kollukta verdiği beyanlar incelendiğinde dağılmaya yönelik bir ihtarın olmadığı, bu ihtar yapılmadan kişiler hakkında yakalama işlemi yapıldığı görülmektedir.

Kolluk müdahaleleri temel hak kullanımını engellemek amacıyla ve öngörülen şartlar oluşmadan gerçekleşmiş, buna ek olarak fiziki müdahalenin kendisi ve akabinde gözaltı süreçlerindeki kolluk davranışları kötü muamele yasağının birçok farklı şekilde ihlaline yol açmıştır. PVSK 16. madde zor kullanmayı düzenler, buna göre Kolluk kuvvetinin zor kullanması için öncelikle bir direnişle karşılaşması, zor kullanmadan önce zor kullanacağına

^[77] Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 01.06.2000 tarihli ve 2000/5246 E., 2000/10192 K. sayılı kararı. <https://www.lexpera.com.tr/icetihai/yargitay-kararlar/ceza-daireleri/8-ceza-dairesi> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

^[78] Anayasa Mahkemesi'nin 18.06.2020 tarihli ve 2017/17038 başvuru numaralı kararı.

ilişkin ihtarda bulunması, zor kullanmanın amacının direnişi kırmakla sınırlı olması, zor kullanmanın ölçüsünün direnişi kırmanın ötesine geçmemesi, zor kullanmanın kademeli olarak artan şekilde olması, toplu müdahale süreçlerinde zor kullanmanın derecesinin amir tarafından tayin edilmesi gerekmektedir. Kişilerin kolluk müdahalesine ilişkin beyanları kanunun öngördüğü bu sınırların aşıldığına ilişkin anlatılar içermektedir. Kollukta verilen beyanlarda kişiler, darp edilerek gözaltına alındıklarını, yumruklandıklarını, tekmelendiklerini, yere vurulduklarını, yerde sürüklendiklerini, hakaretlere uğradıklarını ve tehdit edildiklerini belirtmişlerdir. Yine raporda yer alan gözlem ve tespitlerde belirtildiği üzere genel uygulama olmamakla birlikte, gözaltında bulunan bazı kişilere, aileleri tarafından getirilen kıyafetler bazı kişilerin mevcutlu bulunması gerekçesiyle teslim edilmemiş, kişiler ıslak kıyafetle beklemek durumunda kalmıştır.

19 Mart protestoları boyunca birkaç kez Ankara Emniyeti tarafından “şafak operasyonları” yapılmıştır. Bu operasyonlarda gözaltına alınan kişiler 2911 sayılı kanuna muhalefetle suçlanmalarına rağmen Terörle Mücadele’de tutulmuş, burada kötü muameleye maruz kalmış, çıplak arama iddiaları raporlanmış^[79] ve bu kişiler diğerlerinden farklı bir durumda olmamalarına rağmen daha farklı bir süreçle maruz bırakılmışlardır.

Anayasa md. 17 ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ise md. 3 kapsamında kötü muamele yasağı getirilmekte, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele yasaklanmaktadır. Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında bu husus sıkça vurgulanmaktadır. Anayasa Mahkemesi kararlarında kötü muamele yasağı hem maddi boyutu ile hem de usul boyutuyla incelenmektedir. Anayasa Mahkemesi verdiği bir kararında; “...Kötü muamele yasağının mutlak mahiyeti Anayasa’nın 15. maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike hâlinde dahi istisna öngörmemiştir. Aynı şekilde Sözleşme’nin 15. maddesi kapsamında da benzer bir düzenleme ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörülmemiştir...” gerekçesiyle savaş gibi olağanüstü durumlarda dahi kötü muamele yasağına bir istisna getirilmediği vurgulanmıştır.^[80]

^[79] Ankara Barosu, İnsan Hakları Merkezi Başvuru Raporu, 09/04/2025. <https://ankarabarosu.org.tr/duyuru/10427/f2-1534-11f0-98ed-000c29c9dfce> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

^[80] AYM, Zeki Bingöl (2) [1. B.], B. No: 2013/6576, 18/11/2015, § 77 <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/6576> Erişim Tarihi: 13.06.2025. AYM, Fikret Ataç [2. B.], B. No: 2019/14460, 22/9/2022. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2019/14460> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Arif Haldun Soygür [2. B.], B. No: 2013/2659, 15/10/2015, § 45-65. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/2659> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Hamdiye Aslan [1. B.], B. No: 2013/2015, 4/11/2015, § 116-127 <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/2015> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 99-107 <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/293> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Deniz Yazıcı [2. B.], B. No: 2013/6359, 10/12/2014, § 81-104 <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/6359> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM, Selmounil/Fransa [BD], B. No 25803/94, 28/7/1999 <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-58287%22%7D>, Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM, Assenov ve diğerleri/Bulgaristan, B. No: 24760/94, 28/10/1998 <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-58261%22%7D>, Erişim Tarihi: 13.06.2025.

^[81] AYM, Feride Kaya (2) [1. B.], B. No: 2016/13985, 9/6/2020, § 70. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/13985> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında, işkence, eziyet ve insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele kavramları arasında bir ayrım yapıldığı ve fiilin ağırlık derecesine göre ihlalin ulaştığı boyutun tespit edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Anayasa Mahkemesi insan haysiyetiyle bağdaşmayan muameleyi “*Mağdurları küçük düşürebilecek ve utandırabilecek şekilde kendilerinde korku, küçültülme, elem ve aşağılanma duygusu uyandıran veya mağduru kendi iradesine ve vicdanına aykırı bir şekilde hareket etmeye sürükleyen, aşağılayıcı nitelikteki daha hafif muameleler...*” şeklinde tanımlamaktadır.^[81] Mahkeme bu yönde yapılan başvurularda verdiği bütün kararlarında, somut olayın özellikleri dikkate alınarak fiilin eziyet ve işkence seviyesine ulaşp ulaşmadığının da değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Raporun başlangıç kısmında tespit edilen ihlal iddialarının, Anayasa Mahkemesi tanımlamasıyla, en azından insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele niteliğinde olduğu açıktır. Hak ihlallerinin diğer boyutlara ulaşp ulaşmadığının tespiti ise ancak yürütülecek etkin bir soruşturma sonucunda belirlenmesi mümkün olacaktır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi kararlarında yer aldığı üzere, kötü muamele yasağının etkin soruşturulmasını düzenleyen usul boyutu oldukça önem arz etmektedir. Buna rağmen, gözaltına alınma esnasında ters kelepçe dahil orantısız fiziki müdahaleler, gözaltı süresince şüphelilere uygulanan muamelelere ilişkin gözaltında tutulan şüpheli ifadeleri, Avukat gözlemlerine dayalı raporlar, kamera görüntüleri ve tanık beyanları dikkate alınarak, bu süreçte kötü muamele yasağının maddi boyunun ihlal edildiğine ilişkin yeterli somut bilgi ve belge bulunmaktadır. Bu nedenle toplumsal eylemlilik sürecinde kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edildiği değerlendirilmektedir.

“Şafak Operasyonları” ile Gözaltına Alınma ve Adli Kontrol Kararlarının Hak İhlalleri Yönünden Değerlendirilmesi;

19 Mart protestoları boyunca birkaç kez Ankara Emniyeti tarafından şafak operasyonları yapılmıştır. Bu operasyonlarda gözaltına alınan kişilerin, 2911 sayılı kanuna muhalefetle suçlanmalarına rağmen Ankara İl Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü’nde tutulduğu, burada kötü muameleye ve çıplak aramaya maruz kaldıklarına dair iddiaları bulunmaktadır.^[82] Bu kişiler diğerlerinden farklı bir durumda olmamalarına rağmen daha farklı bir sürece tabi tutulmuşlardır. 2911 sayılı Kanununa muhalefet etme suçunun ceza yaptırım sınırları yönünden değerlendirildiğinde, uygulamadaki ilgili mevzuat gereği, tek başına bu suç nedeniyle tutukluluk kararının verilmesi mümkün ağır bir yaptırım olarak değerlendirilmelidir. Nitekim “şafak operasyonu” ile gözaltına alınan bu kişilerin bir kısmı hakkında ilgili soruşturma sonucunda takipsizlik kararı verilmiştir.

Gözaltına alınanların bir kısmı hakkında Sulh Ceza Hakimliklerince çeşitli biçimlerde adli kontrol kararları verilmiştir. Bu kararların bir kısmı gözaltına alınanların toplumsal eylemlere katılmalarını ve eğitim süreçlerine devam etmelerini kısıtlayacak şekil ve sürede ev hapsi niteliğindedir. Bu kararlar sonucunda kişiler düzenli şekilde imza vermeye, yurtdışı çıkış yasağına ve ev hapsine zorlanmıştır. Bu uygulamaların çeşitli hak ihlalleri yönünden değerlendirilmesi gerekmektedir.

“Şafak operasyonu” niteliğinde gözaltılar ve adli kontrol kararları, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının etkin bir biçimde kullanılmasını engeller nitelik arz etmektedir. Anayasa Mahkemesi verdiği bir kararında toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını kullanan kimseler hakkında yargı yerlerince verilen Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması (HAGB) kararları verilmesini değerlendirmiş ve Anayasal hak kullanımını engeller mahiyette verilen HAGB kararlarını usul istismarı olarak nitelemiştir. Mahkeme; *“...Eldeki başvuruda ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar verilirken derece mahkemelerinin 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin uygulandığı durumlarda adil yargılanma hakkının -silahların eşitliği ilkesi, gerekçeli karar, savunma için gerekli zaman ve kolaylığa sahip olma ve müdafî yardımından yararlanma hakkı gibi- çeşitli güvencelerine aykırı davrandıkları ve bunun bir usul istismarı olduğu sonucuna varılmıştır. Bunun yanında daha önce AİHM ve Anayasa Mahkemesi de HAGB kararıyla sonuçlanan birçok başvuruda derece mahkemesi kararlarının ilgili ve yeterli gerekçe içermediği gerekçesiyle ifade ve basın özgürlüğü ya da toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı gibi çeşitli temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine karar vermiştir. Bu nedenle derece mahkemelerinin HAGB kararı verilen dosyalarda Anayasa ve Sözleşme’de yer alan usul güvencelerini Anayasa Mahkemesi kararlarında belirlenen ilkelere aykırı uygulama ve keyfî kararları ile usul istismarı yapmalarının önüne geçilmesine yönelik yasal düzenlemeler yapılmalıdır...”* gerekçesiyle Kanuni bir düzenlemenin temel hakları ihlal edecek şekilde kullanılmasının usul istismarı olduğuna hükmetmiştir.^[83]

Anayasa Mahkemesi verdiği bir başka kararında ise barışçıl toplantı hakkını kullanan kimselerin çeşitli ceza yaptırımlarına maruz bırakılmasını değerlendirmiştir. Anayasa Mahkemesine göre; *“Barışçıl toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılan ve bir gösteride yasaklanmamış davranışlarda bulunan kişilerin toplantı hakkı, kınanabilir bir olaya karışmadıkları sürece en hafif kabul edilecek cezanın dahi uygulanmamasını temin eder. Zira bu tip soruşturmalar veya cezalandırmaların caydırıcı etki doğurma potansiyeli vardır.”*^[84]

^[82] Ankara Barosu, İnsan Hakları Merkezi Başvuru Raporu, 09/04/2025. <https://ankarabarusu.org.tr/duyuru/10427/f2-1534-11/f0-98ed-000c29c9dfce>Erişim Tarihi: 13.06.2025.

^[83] Bkz. AYM’nin Osman Erbil, §§ 51, 71; Ömer Faruk Akyüz, § 60 Kararları.

^[84] Bkz. AYM’nin Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 151 Kararı.

Gösteri öncesi yapılan müdahaleler -örneğin gösteriye katılmak isteyenlerin seyahatine engel olunması^[85]- veya gösteri sonrası yapılan müdahaleler -örneğin barışçıl gösteriye katılanlar hakkında soruşturma açılarak ceza verilmesi veya kovuşturmanın ertelenmesi kararı verilerek ceza tehdidi altında tutulmaları- ileride kişilerin haklarını kullanmalarında caydırıcı etkiye neden olabilir” gerekçesiyle toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını kullanan kimselere yönelik olarak yürütülen soruşturma ve ceza yaptırımlarının hak kullanımı yönünden cezalandırıcı etki taşıdığına karar vermiştir.^[86]

Adli kontrol kararları kişilerin işlediği ileri sürülen suçlar düşünüldüğünde orantısız ve dolayısıyla hukuka aykırı olduğu gibi esasen kişilerin toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını kullanılmasını engelleme sonucunu doğurmakta ve bu hakkın kullanımını engelleme ve caydırma niteliği taşıyarak “*chilling effect*” oluşturmaktadır. Adli kontrol tedbirleri soruşturmanın etkin şekilde ilerletilmesi amacına yönelik olmalıdır. Kişilerin haklarını kullanmasını engeller veya önler nitelikte olmamalıdır. Adli kontrol sevk yazıları açısından fiziksel sevk yazıları ile UYAP sevk yazıları arasında farklar ortaya çıkmış, gerekçeler arasında kişilerin ilgili soruşturma kapsamında olmayan fiillerine atıf yapılmış, savcılıkça ifade alınmadan kişilerin Sulh Ceza Hakimliklerine sevk edildikleri olmuştur. Bu kararlara karşı itiraz mekanizmaları etkin şekilde işlememiştir.

Anayasa Mahkemesi kararlarında ulusal ve uluslararası mevzuata atıfla yapılan değerlendirmelerle birlikte; gözaltına alınan ve haklarında adli kontrol kararı verilen kimselere yönelik iddia olunan suçlamaların hukuki niteliği gözetildiğinde, gözaltı süreçlerinin ve adli kontrol kararlarında yer verilen kısıtlayıcı tedbirlerin, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını engeller mahiyette ve caydırıcı amaç taşıdığı değerlendirilmektedir. Bu kontrol kararlarında yer verilen kısıtlayıcı tedbirlerin, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını engeller mahiyette ve caydırıcı amaç taşıdığı değerlendirilmektedir. Bu nedenlerle gözaltı ve ağır adli kontrol kararları ile birlikte kişilerin toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı yanı sıra, kişi hürriyeti ve güvenliği, eğitim ve seyahat hakları ihlal edildiği kanaatine varılmıştır.

^[85] AYM, Aysel Tuğluk (2) [1. B.], B. No: 2019/10405, 31/3/2022, § 47. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2019/10405> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Mahir Engin Çelik ve Sakine Esen Yılmaz [1. B.], B. No: 2016/8776, 7/9/2021 <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/8776> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Meziyet Yıldız ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/17038, 18/6/2020 <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2017/17038> Erişim Tarihi: 13.06.2025

^[86] AYM, Aysel Tuğluk (2) [1. B.], B. No: 2019/10405, 31/3/2022, § 47. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2019/10405> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Mahir Engin Çelik ve Sakine Esen Yılmaz [1. B.], B. No: 2016/8776, 7/9/2021 <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/8776> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Meziyet Yıldız ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/17038, 18/6/2020 <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2017/17038> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

13. AVUKATLARA YÖNELİK MUAMELELERİN SAVUNMA HAKKI YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ;

19 Mart sürecinde Avukatların gözaltında müvekkillerine ulaşmalarının engellenmesi ve Avukatların emniyet binasına alınmayarak soğuk havada saatlerce dışarıda bekletilmek şeklinde muamelelere maruz bırakıldığı gözlenmiş ve rapor edilmiştir.

Gözaltı süreçlerinde yakalama ve gözaltı işlemleri sonrası kişilerin Avukatları bu işlemleri takip etmek amacıyla Güvenlik Şube'ye gelmiştir. Ancak bu süreçte birçok farklı hukuka aykırılık yaşandığı tespit edilmiştir. Öncelikle müvekkillerinin gözaltı işlemleri kapsamında Güvenlik Şube'ye gelen Avukatlar binaya alınmamış ve uzun süre dışarıda bekletilmiştir, bu durum CMK Madde 149'da yer alan *"şüpheli veya sanık, soruşturma ve kovuşturmanın her aşamasında bir veya birden fazla müdafinin yardımından yararlanabilir"* düzenlemesine aykırılık teşkil etmekte olup kişiler açısından savunma hakkının sınırlandırılması, Avukatlar açısından ise kamu görevi niteliğinde olan mesleğin icrasının engellenmesi sonucunu doğurmuştur.

Şüpheli-müdafî görüşmeleri açısından ise görüşmeler için açılan oda sayısı kolluk kuvvetliler tarafından keyfî şekilde azaltılarak görüşmeler yavaşlatılmış, görüşmelerin gizliliği de kolluk kuvvetliler tarafından ihlal edilmiştir; bir örnekte gözaltında bulunan kişinin Kolluk kuvveti müdahalesi sonucu vücudunda oluşan plastik mermi izini Avukatlarına göstermesi engellenmiş, bu noktada kolluk kuvvetlilerin şüpheli-müdafî görüşmesinin gizliliğini ihlal edecek şekilde görüşmeleri denetlediği ortaya çıkmıştır. Bütün bu hususlar kişiler yönünden savunma hakkının açıkça kısıtlanması olarak değerlendirilmelidir.

14. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI VE EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ AÇIKLAMALARI İLE EYLEMLERE MÜDAHALE EDEN KOLLUK KUVVETİNİN KULLANDIĞI EKİPMAN VE DONANIMLARIN KİMLİK TESPİTİNİ ZORLAŞTIRDIĞI VE HATTA BELLİ DURUMLARDA İMKANSIZ KILMASININ ETKİLİ SORUŞTURMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

19 Mart sürecinde toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını kullananlara karşı kolluk güçlerinin çeşitli müdahalelerde bulunulmuştur. Bu müdahaleler esnasında kolluk güçlerinin eylemlere katılanlara yönelik müdahalesinin kötü muamele yasağının maddî boyutu yönünden yukarıda 9 numaralı başlık altında detaylı değerlendirilmiştir. Eylemlere müdahale esnasında fiziksel müdahalenin şiddeti ve orantılı olup olmadığı, müdahale esnasında gözaltı süreçlerinin hukuka uygun yürütülüp yürütülmediği ile bu süreçlerde yaşanan hak ihlallerine yönelik etkili

soruşturma yapılıp yapılmadığı hususları, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında da vurgulandığı üzere, devletin pozitif yükümlülüğü kapsamında değerlendirilmektedir. Bu kapsamda toplumsal eylemlilik sürecinde hak ihlallerine yönelik iddiaları etkin bir biçimde araştırmak ilgili devlet birimlerinin temel yükümlülüklerinden birisidir. 19 Mart sürecinde kolluk kuvvetlerinin toplumsal olaylara müdahale esnasında ve gözaltı süreçlerinde kötü muamele yasağını ihlal ettiğine ilişkin çeşitli iddialar öne sürülmüş ve tespitler yapılmıştır. Bu süreçlere ilişkin etkin bir soruşturma yürütülüp yürütülmediği kötü muamele yasağının usul boyutu yönünden değerlendirilmelidir.

İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü Açıklamalarının Kötü Muamele Yasağının Usul Boyutunun İhlali Yönünden Değerlendirilmesi;

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını kullananlara karşı yapılan müdahaleler ve gözaltı süreçlerinde hak ihlali iddialarını idari yönden soruşturmakla yükümlü idarelerden yapılan açıklamalar şu şekildedir:

**İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya resmi X sosyal medya hesabından;
02/04/2025 tarihinde;**

“Gençlerimizi kendi siyasi emelleri uğruna sokaklara çağırıp iç karışıklık çıkarmaya çalışanlar; halkımız arasında kin ve düşmanlık tohumlarını ekmeye uğraşanlar, “işkence yapılıyor” diyerek ülkemize iftira atanlar, şimdi de “boykot çağrısı” yapıyorlar...”,^[87]

12/04/2025 tarihinde;

“...Kolluk kuvvetlerimize yönelik kirli bir algı operasyonuna giriştiler. Hatta: İşken-ce iftirasında bulunacak kadar alçalabildiler!”^[88] Bu mesnetsiz iddiaları dile getirenler: Bu iftiraları yayanlar hakkında, savcılığa, suç duyurusunda bulunduk...” yönünde açıklamalarda bulunmuştur.

**Emniyet Genel Müdürlüğünün resmi sitesinden;
26/03/2025 tarihinde;**

“Türk Kolluk kuvveti Teşkilatı, yasadışı eylemlere karşı görevini büyük bir özveri, sabır ve sağduyuyla yerine getirmektedir. Aynı şekilde gösteri ve eylemlerde gözaltına alınan şahıslarla ilgili olarak da yasal mevzuat çerçevesinde işlemler titizlik ve hassasiyetle yürütülmektedir.

Bazı sosyal medya hesaplarından kasıtlı olarak gözaltına almalarla ilgili “Kötü muamele” yapıldığı paylaşımları yapılmaktadır. Bu aşağılık bir yalandır. Kolluk kuvvetimize yapılan bu iftirayı atan ve yayanlarla ilgili olarak yasal işlemler başlatılmıştır”,

^[87] <https://x.com/AliYerlikaya/status/1907235921184923757/photo/1> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

^[88] <https://x.com/AliYerlikaya/status/1911029200074506637> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

21/04/2025 tarihinde;

“X platformu üzerinden “@erennuner” kullanıcı isimli E.Ü’nün gözetli işlemleri sırasında kötü muameleye uğradığına dair 20.04.2025 tarihinde ileri sürdüğü iddialar, gerçek dışı, asılsız ve teşkilatımızı yıpratmaya yönelik iftiralarla ibarettir.

Adı geçen şahsın 24.03.2025 tarihinde Kişisel Verileri Hukuka Aykırı Ele Geçirme ve Yay-ma suçu kapsamında gözetli altına alındığı, yapılan işlemlerin ardından 25.03.2025 tarihinde tutuklanarak cezaevine gönderildiği ve 09.04.2025 tarihinde serbest bırakıldığı görülmüştür.

Gözetli süresince alınan (3) adet doktor raporunun tetkikinde, darp ve cebir izine rastlanmadığı, ayrıca Avukat eşliğinde alınan ifadesinde de darp, cebir ya da kötü muamele konularından bahsetmediği ve şikâyetçi olmadığı tespit edilmiştir. Nitekim serbest bırakıldığı 09.04.2025 tarihinden iddialarda bulunduğu 20.04.2025 tarihine kadar herhangi bir adli makama / kolluk birimine şiddet ya da kötü muamele gördüğüne dair başvurusunun olmadığı da anlaşılmıştır.

Öte yandan gözetli altına alınan şahısların aranması “Yakalama, Gözetli Alma ve İfade Alma Yönetmeliği” ile “Adli ve Önleme Arama Yönetmeliği”ne göre yapılmakta olup Teşkilatımız, tüm bu iş ve işlemleri, yukarıda belirtilen yönetmeliklerin çizdiği çerçevede büyük bir hassasiyetle ve titizlikle yerine getirmektedir...” yönünde bir basın açıklamasına yer verilmiştir.

Adalet Bakanı Yılmaz Tunç resmi X sosyal medya hesabından;

01/04/2025 tarihinde;

“...İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturmalar kapsamında tutuklanan bazı kişilere yönelik; aile görüşmeleri, sağlık, hijyen, barınma ve diğer temel hakların engellendiğine dair iddialar gerçeği yansıtmamaktadır. Bu haklar, yasal güvence altındadır ve titiz bir şekilde uygulanmaktadır. Aksi bir durum asla söz konusu değildir. İşkence ve kötü muamele yapıldığına yönelik iddialar gerçek dışıdır, vicdan ve izandan yoksun iftiralarla. Mesnetsiz iddialar, devletimizi, adalet sistemimizi ve infaz kurumlarımızı itibarsızlaştırmayı hedefleyen karanlık bir propagandanın parçasıdır...” yönünde bir açıklamaya yer vermiştir.

Yukarıda yer verilen devletin ilgili birimlerine ait bu açıklamaların, eylemlerin başladığı ilk andan itibaren sürekli bir biçimde yapıldığı, hak ihlallerine yönelik iddiaların kesin bir şekilde reddedildiği görülmektedir. Açıklamalarda, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını kullanan kimselere yönelik müdahale ve gözetli süreçlerinde ileri sürülen hak ihlali iddialarına yönelik olarak bir inceleme ve soruşturma süreçleri başlatıldığına ve süreçte kolluk güçlerinin hukuka aykırı müdahalelerinin tespiti halinde gerekli işlemlerin yapılacağına ilişkin bir ibareye de yer

verilmediği görülmektedir. İlgili idari birimlerin, kolluk güçlerinin müdahaleleri esnasında yaralandıkları hastane raporları ile tespit edilen somut ihlaller dahil hiçbir ihlal iddiasını araştırmak yönünde bir tavır almadıkları ve bu iddiaları kesin bir dille reddettikleri açıklamalardan anlaşılmaktadır. İlgili birimlerin sonraki süreçlerde de hak ihlallerine ilişkin bir inceleme başlattıklarına yönelik açıklamaları bulunmamaktadır.

Devletin temel haklara müdahale etmeme yönünde negatif yükümlülüğü bulunduğu gibi, temel hakların ihlali karşısında etkili soruşturma yapmak yönünde pozitif yükümlülüğü de bulunmaktadır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi md. 3 ve Anayasa md. 17 kötü muameleyi yasaklamaktadır. Anayasa ve Sözleşmede yer verilen düzenlemenin hukuki denetimi ancak etkin bir soruşturma ile mümkündür. Gerek yetkili Başsavcılıklar gerekse de ilgili kamu idareleri bu tür hak ihlali iddiaları karşısında etkin bir soruşturma yürütmekle yükümlüdürler. Aksi halde kötü muamele yasağının ortaya çıkarılması mümkün olmayacak ve gerek Sözleşme gerekse de Anayasa ile korunan temel bir hakkın ihlali hukuki denetim dışında kalacaktır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi kararlarında, kötü muamele yasağı 5.madde kapsamında devletin yükümlülükleri ile birlikte yorumlanarak kötü muamele yasağının usul boyutu yönünden ayrıca bir inceleme yapılmakta ve kötü muamele iddialarına ilişkin etkin bir soruşturma yürütülüp yürütülmediği denetlenmektedir. Mahkeme kararlarında etkin bir soruşturmanın yürütülmemesi halinde kötü muamele yasağının uygulamada işlevsiz kalacağı ve kimi devlet görevlilerinin bir nevi fiili dokunulmazlıktan yararlanarak Anayasa tarafından korunan hak ihlallerinde bulunabileceğini vurgulamaktadır.^[89]

Devlete pozitif yükümlülüğü kapsamında 19 Mart süreci ile başlayan toplantı ve gösteri yürüyüşlerine yönelik, yukarıda tespit edilen hak ihlalleri yönünden ilgili birimlerin resen harekete geçerek bir soruşturma başlatmaları gerektiği açıktır. Nitekim Anayasa Mahkemesi bir kararında; *“...Dolayısıyla, kötü muamele iddialarının gerektirdiği soruşturma bağımsız bir şekilde, hızlı ve derinlikli yürütülmelidir. Diğer bir ifadeyle yetkililer, olay ve olguları ciddiyle öğrenmeye çalışmalı ve soruşturmayı sonlandırmak ya da kararlarını temellendirmek için çabuk ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır...”* gerekçesiyle kötü muamele yasağına ilişkin iddialara karşı resen harekete geçerek etkin bir soruşturma yürütülmesi gerektiğine hükmetmiştir.^[90]

Anayasa Mahkemesi devletin pozitif yükümlülüğü kapsamında, kötü muamele yasağının ihlal edildiği yönündeki iddialara karşı tek başına soruşturma yapılmamış olmasını da kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlali olarak değerlendirmektedir. Mahkemeye

^[89] AYM, Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2012/969> Erişim Tarihi: 13.06.2025.
AYM, Deniz Karadeniz ve diğerleri [GK], B. No: 2014/18001, 6/2/2020, § 103 <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/18001> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

Bkz. AYM, Abdülmecit Yıldırım ve diğerleri kararı.

^[90] Bkz. AYM, Cezmi Demir ve diğerleri kararı.

göre şikayetin varlığı halinde derhal, bu tür bir şikayet bulunmasa dahi kötü muameleyle ilişkin iddiaların varlığı halinde resen harekete geçerek etkin ve yeterli bir soruşturma yürüterek konuyu aydınlatacak bütün delilleri toplamak ve gerektiğinde tanıkları dinlemek zorundadır.^[91]

Devletin kötü muamele yasağının ihlalini araştırma yükümlülüğünün cezasızlık algısını güçlendirmeme yönünde bir işlevi bulunduğu da vurgulanmalıdır. Anayasal hakkın etkin kullanımı için devletin pozitif yükümlülüğü dolayısıyla etkin ve yeterli soruşturma yükümlülüğü aynı zamanda kamu görevlilerinin cezasızlık algısını geliştirmelerinin önündeki temel engellerden birisidir. Hak ihlali iddiası karşısında etkin bir soruşturma yürütülmemesi kamu görevlilerinin cezasızlık algısını güçlendirecek ve Anayasal hakların kullanılması fiilen imkansız hale gelecektir. Anayasa Mahkemesi de çeşitli kararlarında; “...Cezasızlık; işkence ve kötü muamele fiillerine yönelik olarak sorumluların adalet önüne çıkarılmaması, işledikleri suçla orantılı bir biçimde cezalandırılmaması veya mahkûm edildikleri cezanın infazının sağlanmaması şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Cezasızlığın önlenmesi durumunda bir yandan mağdurlar açısından gerekli giderim sağlanırken bir yandan yeni ihlallerin gerçekleşmesini engelleyecek caydırıcı bir etki ortaya çıkması mümkün olacaktır...” gerekçesine yer vererek, cezasızlığın önlenmesinin yeni hak ihlallerini engellediği gibi mağdurlar yönünden gerekli giderimi sağladığını da vurgulamaktadır.^[92]

Yukarıda detaylı yer verilen hak ihlali iddiaları, eylemleri izlemekle görevli Ankara Barosu Avukatlarının gözlemleri, Ankara Barosu İnsan Hakları Merkezinin kayıt altına aldığı raporu^[93] kamera kayıtları, tanık ve mağdur anlatımları ile somut ve güçlü delillerle tespit edilmiş durumdadır. Bu durumda devletin pozitif yükümlülüğü gereği, kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin bu iddialar ilgili merciler tarafından etkin ve yeterli bir biçimde incelenmelidir. Ancak yukarıda yer verilen yetkili idarelerin açıklamalarından, kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların doğrudan reddedildiği, bu iddialara ilişkin bir inceleme ve soruşturma başlatıldığı bilgisinin verilmediği görülmektedir. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca da bu hak ihlali iddialarına ilişkin resen soruşturma başlatıldığına ilişkin bir bilgi paylaşılmamıştır. Nitekim Adalet Bakanı da 01/04/2025 tarihli açıklaması ile bu iddiaları doğrudan reddetmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi kararları ışığında bir değerlendirme yapılacak olursa, kötü muamele yasağının ihlali yönündeki iddialara ilişkin etkin bir soruşturma yürütülmemiş olması, kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlali niteliğindedir.

^[91] Bkz. AYM, Ali Rıza Özer ve diğerleri kararı.

^[92] AYM, Fatmanur Cantürk [2. B.], B. No: 2019/9503, 11/5/2023, § 31 <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2019/9503> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, S.D. [1. B.], B. No: 2013/3017, 16/12/2015, § 100-102 <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/3017> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM, Okkalı/Türkiye Davası, Başvuru No: 52067/99, 17 Ekim 2006 <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%7D%3A%22002-3085%22%7D>, Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM, Ali ve Ayşe Duran/Türkiye Davası, Başvuru no. 42942/02, 8 Nisan 2008 <https://hudoc.echr.coe.int/leng#%7B%22itemid%7D%3A%22001-85767%22%7D>, Erişim Tarihi: 13.06.2025.

^[93] Ankara Barosu, İnsan Hakları Merkezi Başvuru Raporu, 09/04/2025. <https://ankarabarosu.org.tr/duyuru/10427ff2-1534-11f0-98ed-000c29c9dfce> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

Kolluk Kuvvetlerinin Kullandığı Ekipman Ve Donanımların Kimlik Tespitini Zorlaştırdığı Ve Hatta Belli Durumlarda İmkansız Kıldığı Tespit Edilmesinin Kötü Muamele Yasağının Usul Boyutunun İhlali Yönünden Değerlendirilmesi;

Toplumsal eylemler esnasında gözlenen ve raporlanan hususlardan birisi de kolluk kuvvetlerinin kullandığı ekipman ve donanımların kimlik tespitini zorlaştırdığı ve hatta belli durumlarda imkansız kılınması halinin yaşanmasıdır. 2559 sayılı Kanun md. 4/A Kolluk kuvvetinin kimlik göstermesini zorunlu kılmakta; 15/08/2007 tarih ve 26614 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Emniyet Hizmetleri Sınıfı Mensupları Kıyafet Yönetmeliği md. 21 ve md. 22 çeşitli rütbedeki Kolluk kuvvetiler ile bekçilerin kıyafetlerinde bulunması gereken zorunlu işaretler düzenlemektedir. Buna göre, emniyet hizmetleri sınıfı mensuplarının rütbelerine göre sicil numaralarının bulunup bulunmaması ve bulunmasının zorunlu olduğu durumlarda da üniformadaki yerleri düzenlenmektedir. Buna göre emniyet amiri rütbesindeki personel dışında diğer bütün personelde sicil numarası bulunması zorunludur.

Toplumsal eylemlere müdahale eden kolluk kuvvetlerinin büyük çoğunluğunun polis memuru olarak görev yaptığı gözetildiğinde sicil numaralarının ilgili mevzuat gereği bulunması zorunludur. Kolluk kuvveti memurlarının yüzlerinin ve sicil numaralarının görünmemesi bu bakımdan ilgili mevzuatın ihlali niteliğindedir.

Kolluk güçlerinin sicil numaralarının görünmemesi hak ihlali yönünden de değerlendirilmesi gerekmektedir. Sicil numarası ve yüzün görünmemesi kötü muamele yasağının ihlal edilmesi halinde etkin soruşturulma yapılamaması sonucunu doğurmaktadır. Bu durumda sicil numarasının görünmemesi kötü muamele yasağının maddi boyutu ihlal eden bir emniyet mensubu, etkili soruşturma yapılmasının engellenmesi suretiyle kötü muamele yasağının usul boyutunu da ihlal eder mahiyette hareket ettiği düşünülmektedir. Bu tür durumun tespiti halinde kötü muamele yasağının ihlal edildiğinin kabulü gerekir.

Kolluğun Kullandığı Ekipman ve Donanımların Kimlik Tespitini Zorlaştırdığı ve Hatta Belli Durumlarda İmkansız Kılmasının Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hakkı İhlali Yönünden Değerlendirilmesi;

Kolluk kuvvetlerinin yüzlerinin ve sicil numaralarının görünmemesinin toplumsal olaylara müdahale etmelerinin aynı zamandan toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı yönünden bir ihlal oluşturup oluşturmadığının da değerlendirilmesi yerinde olacaktır.

Yukarıda ilgili maddelerde detaylı açıklandığı üzere, kolluk kuvvetlerinin toplumsal

olaylara müdahale esnasında uymakla yükümlü oldukları kurallar mevcuttur. Maddi güç kullanma yetkisine ve araçlarına sahip kolluk kuvvetleri bu gücü ilgili mevzuata uygun kullanmak zorundadırlar. Ancak yüzü ve sicil numarası görünmeyen bir kolluk kuvvetinin bu davranışı, toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılan kimseler yönünden, ilgili mevzuatta yer almayan korkutucu ve caydırıcı bir etki yaratmaktadır. Kolluk kuvvetleri bu tür davranışlarla yasaların kendilerine tanıdığı hakların dışına çıkarak hareket edecekleri izlenimi vermektedirler. Kolluk kuvvetinin orantılı güç kullanma gereğini ve kötü muamele yasağını ihlal edip etmemesinden bağımsız olarak, yüzünün ve sicilinin görünmemesi gösteriye katılanlar üzerinde bir “caydırıcı etki” yaratmaktadır.

SONUÇ

19.3.2025-29.3.2025 tarihleri arasında gerçekleşen ve ülke geneline yayılan ifade özgürlüğü hakkının kullanım biçimlerinden toplantı ve gösteri yürüyüşü haklarının kullanımı esnasında Ankara İli sınırlarında yaşanan olaylar temelinde tespit edildiği üzere, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, TC Anayasası ve bağlı yasalarla tanınmış olan yaşama hakkı, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı, işkence ve kötü muamele yasağı, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı, düşünce ve kanaat hürriyeti, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti, seyahat hürriyeti, özel hayata saygı ve kişisel verilerin korunması hakkı, örgütlenme özgürlüğü, sendika kurma hakkı, kanunilik, eğitim hakkı, hukuki güvenlik hakkı, seçme ve seçilme hakkı ve bu hakları evrensel boyutta ele alan barışçıl ve şiddet karşıtı gösteri hakkı orantısız kolluk müdahalesi ve hukuka aykırı idari işlem ve eylemler olduğu tespit edilmiştir.

Tespit edilen ihlaller ve fiili şiddet adli ve idari işlemler sırasında devam etmiştir. İnsan Hakları ihlallerinin pek çoğunun peş peşe gerçekleşen tarihlerde örgütlenen protesto eylemlerinde ve eşzamanlı yaşanmış olması sebebiyle olayların raporlanması, kamuoyu ve sivil toplum örgütleri tarafından değerlendirilmesi gerektiği Merkezimizce değerlendirilmiştir.

Ankara'da getirilen yasaklar, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve Anayasa'da güvence altına alınan örgütlenme hakkının orantısız şekilde sınırlandığı, seçme ve seçilme hakkının ihlal edildiği yönündeki kanaatler toplumun barışçıl şekilde protesto hakkını kullanması sonucunu doğurmuştur.

Kamu otoritelerinin protestoları hedef alan ve raporlanan söylem ve eylemleri ile eş zamanlı başlayan yargısal işlemler, güvenlik tedbirleri barışçıl eylem hakkının ve ifade özgürlüğünün kullanılmasının engellenmesi sonucunu doğurmaktadır.

Raporlamanın esas aldığı tarih aralığında insan hakları savunucularının yüz yüze kaldığı ceza soruşturmaları, yargılamalar, tutuklamalar, hükümler, münferit hadiseler olarak telakki edilmek için çok fazla sayıda ve süreç içerisinde bu durumu aşan bir sonuç ortaya koymaktadır.

Tespit edilen hususlar, AIHM'nin yakın zamanda bir dava üzerinde açıkça belirlediği ölçütlerden olan hak savunucularının barışçıl protesto hakkını ve ifade özgürlüğünü, hakkın özüne dokunur şekilde sınırlama sonucunu doğurmaktadır. Oysa Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 18. maddesi uyarınca, adı geçen hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamalar, Sözleşme'de öngörülen amaçlar dışında hiçbir surette kısıtlanamaz. Nitekim Mahkeme,

Navalnyy/Rusya [BD] kararında, hükümetin toplantı ve ifade özgürlüğü gibi haklara yönelik müdahalelerinde öne sürdüğü meşru gerekçeleri yeterince temellendirememesi halinde, tek başına bu yetersizliğin Madde 18 ihlali anlamına gelmeyeceğini; ancak bu durumda, meşru bir amacın yokluğunda müdahalenin ardında “ayrıca tanımlanabilir bir gizli (ulterior) amaç” olup olmadığının incelenmesi gerektiğini açıkça ortaya koymuştur (§ 166). Bu yaklaşım uyarınca, müdahalenin görünürdeki meşru amacı bertaraf olduğunda, Sözleşme dışı niyetlerin varlığı artık kaçınılmaz biçimde hukuki sorgulamanın konusudur. Bu bağlamda, uluslararası standartların dikkate alınmadığı veya bunlara kasten aykırı davranıldığı açıktır. (Bkz. Navalnyy/Rusya [BD], no. 29580/12 ve diğerleri, 15 Kasım 2018, § 166; ayrıca Merabishvili / Gürcistan [BD], no. 72508/13, 28 Kasım 2017, §§ 291, 303; Kavala / Türkiye, no. 28749/18, 10 Aralık 2019, § 230.) Bu çoğu zaman en üst düzeydeki kamu görevlilerinin bu yönde cesaretlendirmesiyle, başta, insan hakları savunucularının demokratik bir toplumda olağan olması gereken meşru ve hukuka uygun faaliyetlerini suç delili olarak yeniden yorumlamak suretiyle gerçekleşmektedir.

TAVSİYELER

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, T.C. Anayasası ve bağlı yasalarla tanınmış olan yaşama hakkının etkin şekilde korunabilmesi için devletlerin temel hak ve hürriyetleri güvence altına alan etkili mevzuat geliştirme yükümlülükleri kapsamında; “*anons yöntemi ile eylemcilerin dağılmasının istenmesi, dağılma için güvenli koridor oluşturulması, kolluk kuvvetlerinin müdahaleler sırasında meşru amaç ve gerekli sınırları aşarak orantısız güç kullanmasının önlenmesi, çember altına alma gibi müdahalelerin istisnai olarak kullanılması, TOMA, tazyikli su, biber gazı, göz yaşartıcı gaz, biber gazı kapsülül plastik mermi kullanımının yalnızca ciddi can kaybı riski veya büyük çaplı kamu düzeni ihlali gibi olağanüstü hâllerde, üst düzey komuta kararıyla ve önceden kapsamlı eğitim almış kolluk personeli tarafından kullanılması*”na yönelik açık, öngörülebilir ve denetlenebilir ulusal düzenlemeler yapılması, bu tür müdahalelerin uluslararası insan hakları standartlarına uygun net kılavuzlarla düzenlenmesi ve kolluk kuvvetlerinin her kademesinin bu konuda ayrıca eğitime tâbi tutulması tavsiye edilmektedir.

Müdahale sonrası etkili soruşturmaların garanti edilmesi ve başta çocuklar, yaşlılar, astım hastaları gibi daha kırılgan grupların sağlığını önceleyen önlemlerin alınması, bu müdahale biçimlerinin uygulanması hâlinde ortaya çıkan yaralanmaların belgelenmesi, sağlık müdahalelerinin sağlanması ve olayların kayıt altına alınması da ayrıca birer zorunluluktur.

Barışçıl gösteriye orantısız güçle müdahale eden kolluk görevlilerine karşı, idari-cezai yaptırım sistemleri ve caydırıcı mekanizmalar geliştirilmelidir. Şöyle ki; Kolluk kuvvetinin,

“kamu düzenini sağlama ve vatandaşların güvenliğini koruma” yükümlülüğü, yukarda “hukuki dayanak” bölümünde ayrıntılı biçimde yer alan anayasal ve yasal düzenlemelerle çerçevelenmiş olup; 19 Mart 2025 ve devamında Ankara’da meydana gelen olaylar, Kolluk kuvvetinin bu görev ve sorumluluklarını ihlal ettiğini açıkça göstermektedir. 6713 sayılı Kolluk Gözetim Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun’la “Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı teşkilâtında görevli kolluk personelinin işlediği iddia edilen suçlarla veya disiplin cezasını gerektiren eylem, tutum veya davranışlarıyla ilgili olarak idarî merciler tarafından yapılan ya da yapılması gereken iş ve işlemleri merkezî bir sistemde kayıt altına alınması ve izlenmesi” amacıyla kurulan “Kolluk Gözetim Komisyonu Kurulu”, anılan Kanunun “görev ve yetkiler” başlıklı 4. maddesi uyarınca, “kolluk şikâyet sisteminin işleyişine dair ilkeleri tespit ederek bunlarla ilgili olarak Bakanlığa önerilerde bulunmak, bu konudaki uygulamaları izlemek ve sistemin işleyişinde kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonu sağlamak”; “kolluk görevlilerinin işledikleri iddia edilen suçlardan veya disiplin cezasını gerektiren eylem, tutum veya davranışlarından dolayı gerektiğinde yetkili merciler tarafından haklarında disiplin soruşturması yapılmasını istemek ve düzenlemek” ve “görev alanına giren konularda üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve ilgili sivil toplum kuruluşları ile iletişim kurmak ve iş birliği yapmak”la görevli ve yükümlüdür. 6713 sayılı Kolluk Gözetim Komisyonu Kurulması Hakkında Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 13. maddesi temelinde, kolluk kuvvetlerinin disiplin cezasını gerektiren eylem, tutum veya davranışlarıyla ilgili ihbar ve şikâyetlerin Komisyona intikal etmesi veya Komisyon tarafından resen öğrenilmesi üzerine Komisyon, Kurul Başkanlığından söz konusu ihbar ve şikâyetlerin öğrenildiği tarihten itibaren 30 gün içinde disiplin soruşturması açılmasını isteyebilmektedir. Anılan Yönetmeliğin 4. maddesi uyarınca, “*Kolluk şikâyet sistemine ilişkin olarak yürütülen bütün iş ve işlemler uzmanlaşma, şeffaflık, hesap verebilirlik, zamanlılık, katılımcılık ile bağımsızlık ve tarafsızlık ilkelerine uygun olarak yerine getirilir*”. Belirlenen görev, yetki ve ilkeler kapsamında uluslararası hukuk ve iç hukuk tarafından korunan maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı ve işkence yasağının ihlaline yönelik eylemler hakkında, özellikle barışçıl gösteri sürecinde gerek gözlemci ve gerekse müdafî olarak görevli bulunan Avukatlar tarafından yapılan raporlamalarla tespit edilen hak ihlallerinin ihbar ve şikâyet olarak kabul edilmesi ile görev ve yetki kapsamını aşan müdahalelerden sorumlu Kolluk kuvveti memur ve amirleri hakkında disiplin soruşturması açılması ve uluslararası standartlar seviyesinde yürütülecek bağımsız, adil ve etkili soruşturmaların şeffaf bir biçimde kamuoyu ile de paylaşılması tavsiye edilmektedir.

Anayasa Mahkemesi, barışçıl gösteriye katılmasına ve eylemleri barışçıl sınırlar içerisinde kalmasına rağmen Kolluk kuvveti şiddeti gören yurttaşlara hem gösteri hakkı ihlalinin,

hem de eziyet/kötü muamele yasağının ihlalden hüküm kurmakta ve başvuruçulara tazminat ödenmesine karar vermektedir. Ayrıca bu yönde emsal bir karar alınmıştır (AYM 2015/12263 no.lu kararı)^[94]. Bu tazminatlar, zor kullanma yetkisini aşan ve görevini kötüye kullanan kolluk görevlilerine rücu edilmeli ve rücu mekanizmaları düzenlenmelidir.

Kamu görevlilerince; özel hayatın gizliliğine, kişinin vücut bütünlüğüne ve manevi bütünlüğüne daha saygılı ve korumacı davranılmalı, fiziki ve manevi sonuç doğuracak her tür şiddet eylemini kamu görevinin ayrılmaz parçası olarak kabul ederek, fiillerin sonucu olarak doğacak her türlü şiddet eyleminden uzaklaşılmalı, kişilerin kamu otoritesine yönelik güvensizlik hissi oluşturan faaliyetlere son verilmelidir.

Kolluk kuvvetlerinin orantısız güç kullandığına dair iddiaların inkârı yönteminden uzak durulmalı; bu tür açıklamaların kötü muamele iddialarının araştırılması yönünde etkili soruşturma yükümlülüğüne dair usuli güvencenin ihlali niteliğinde olduğu caydırma ve korkutma etkileri dolayısıyla anayasal hak olan barışçıl toplanma hakkının kullanımını engellemeye yönelik olduğu unutulmamalıdır.

İdari mercilerin ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşüne ilişkin müdahalesi, belirli koşulların varlığı halinde meşru kabul edilmekte olup; eylemlerin barışçıl niteliğini ortadan kaldıracak şiddet çağrısı, silahlı ve şiddet içeren eylemler söz konusu olmadığı halde kanunilik ilkesine aykırılık teşkil edecek kararlardan kaçınılması, idari mercilerce tesis edilen bu yöndeki kararların hakkın özüne dokunmaması için soyut ve belirsiz gerekçelere dayanmamasına özen gösterilmesi tavsiye edilmektedir. Bunun yanı sıra; idari makamlarca, genel ve soyut kabullerle kamu düzeninin bozulacağı gerekçesiyle seyahat özgürlüğünü kısıtlamaya yönelik tedbirlerle; öğrencilerin eğitim haklarına ve Anayasa Mahkemesi kararlarında özel hayata saygı kapsamında değerlendirilen barınma haklarına doğrudan müdahale sonucunu doğuran kampüs giriş çıkışlarının bütünüyle yasaklanmasına yönelik tedbirlere başvurulmasından da kaçınılmalıdır.

Basının özellikle kamu gücünün kullanımının söz konusu olduğu toplumsal gösterilerde gözlemcilik işlevinin, yetkililerin göstericilere ve genel kamuoyuna yönelik tutum ve müdahalelerinin—örneğin gösterilerin dağıtılmasında kullanılan yöntemler veya kamu düzeninin sağlanması adına alınan önlemler—hesap verilebilirliğini teminat altına alma özelliği gözetilerek, basın görüntü almasının engellenmesine yönelik eylemlerle basın özgürlüğünün ve düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin sınırlandırılmasından kaçınılmalıdır.

Barışçıl eylemlere yönelik bir sendika açıklamasının ve üyelerinin bir kısmına yönelik

^[94] AYM, E.A.K. [2. B.], B. No: 2015/12263, 16/1/2020. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2015/12263>. Erişim Tarihi : 13.06.2025

çağrısının İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından suç olarak nitelendirilmesi ve merkez yürütme kurulu üyeleri hakkında soruşturma başlatılması örgütlenme özgürlüğü ve sendika hakkının ihlali niteliğinde olduğu değerlendirilmektedir.

Toplantı ve gösteriler esnasında kolluk güçlerinin bilgilendirme yapmadan ses ve görüntü kaydı almasının önlenmesi, bu yöntemin barışçıl eylemin kanunsuz olduğu gerekçesiyle gösterilere katılan kimseleri bu hakkı kullanmaktan caydırmak amaçlı bir baskı aracı olarak kullanılmasından (*chilling effect*) kaçınılması; aksi yöndeki uygulama yapan kolluk görevlileri hakkında idari ve cezai soruşturma açılması; 19 Mart ve takip eden günlerdeki eylemlerin herhangi bir şiddet çağrısı, silah ve şiddet eylemi içermediği, barışçıl eylem niteliğinde olduğu gözetilerek bu süreçte alınan tüm ses ve görüntü kayıtlarının imha edilmesi tavsiye edilmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yöneticileri ve çalışanları hakkında yürütülen soruşturma kapsamında gerçekleşen gözaltıları ve akabinde gerçekleşen tutuklamaları protesto etmek maksadıyla yapılan barışçıl gösterilerin temelinde, söz konusu uygulamalar nedeniyle toplumun önemli bir kesiminde oluşan, seçme ve seçilme hakkının ihlal edildiği izleniminin ve kaygısının yer aldığı ve söz konusu toplantı ve gösteri yürüyüşleriyle hukuki güvenliğin vurgulanmasının amaçlandığı; silah ve şiddet eylemi içermeyen eylemlerin kanunilik ilkesine aykırı idari kararlarla ve orantısız kolluk kuvveti müdahalesiyle bastırılmaya çalışıldığı bu sürecin sonunda önemle belirtmek gerekir ki; çoğunlukçu, özgürlükçü, demokratik toplumlarda, düşünceyi açıklama özgürlüğü; sadece genel kabul gören ve zararsız veya önemsiz sayılan düşünceler yönünden değil, aynı zamanda halkın bir kısmı tarafından benimsenmeyen kural dışı, hatta rahatsız edici, endişe verici, sarsıcı düşünceler için de geçerlidir. Toplumun ve insanlığın sorunları konusunda bireyi bilinçlendirmek, doğru ve gerçeğe uygun bilgiler ile donatmak, yaşanan sorun, olay ve oluşumlar hakkında kamuoyunu nesnel bir biçimde aydınlatmak, düşünmeye yönlendirici tartışmalar açmak, yöneticileri eleştirmek, uyarmak ve bu suretle denetlemek durumunda olan halk ve basın ifade özgürlüğünün teminatı altında hareket etmelidir. Buna ilişkin olanaklar toplumun her kesiminde ve kamu gücünün kullanıldığı her alanda genel kabul olarak ele alınmalıdır. Kamu otoritelerinin toplantı ve gösteri yürüyüşüne müdahale etme yetkileri sınırlandırılmalı ve istisnai olmalıdır.

Hukuk sistemimizde, kişilerin yakalanması ve akabinde gözaltına alınmasıyla birlikte gözaltına alınan kişiler bir takım usuli güvencelere sahip olurlar. Burada, insanlık onuruna yaraşır şartlarda gözaltında kalmaları amaçlanır. Oysa ki gözaltı süreçlerinde, tespit edilen ihlaller ve kötü muamele uygulamaları gerçekleşmiştir. Gözaltı işlemini gerçekleştiren savcılık

ve emniyet birimleri, kişilerin kanunda yazdığı şekilde hukuki ve fiziki güvenliğini sağlamak üzere işlem gerçekleştirmelidir. Yetersiz personel ve yetersiz kaynak durumlarında dahi kişilerin usuli güvenceleri yerine getirilmelidir.

Kişilerin toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının sınırlandırılmasının kriterleri AİHM tarafından belirlenmiştir ve bu durum sözleşmeye taraf ülkeleri bağlamaktadır. Barışçıl toplanma ve örgütlenme özgürlüğü hakkına açıkça ters düşen, açık uçlu, sınırsız yasakların konulması, AİHM kriterlerine aykırıdır. Kamu otoritelerinin, keyfi ve yasakçı bir anlayış ile hareket etmemesi gerekmektedir.

Ayrıca hukuka aykırı şekilde alınan kararların, eleştirilmesi ve kanun yollarına başvurulması durumunda da insan hakları savunucularını hedef alan olumsuz siyasi söylemler geliştirilmemelidir. Kamu otoriteleri tarafından eleştiriler makul bir şekilde karşılanmalı ve eleştiri getiren kişiler, toplumun bir kesiminin hedefi haline getirilmemelidir. Basın ve yayın organlarında kişileri hedef gösteren ve lekelenmeme hakkını ihlal eden açıklamalardan uzak durulmalı, objektif habercilik dili öncelenmelidir. Bu durum demokratik toplum düzenine aykırılık teşkil etmektedir. Toplumdaki çatışmayı arttıracak davranışlardan kaçınılmalıdır.

Barışçıl eylemlere yönelik kamuoyunda oluşturulan olumsuz algı ve devamında kamu otoritelerince gerçekleştirilen adli ve idari işlemler de protesto hakkını ve ifade özgürlüğünü ihlal etmiştir. Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını kullanan, hukuka aykırılıkları dillendirmek suretiyle ifade özgürlüğünü kullanan kişiler bahse konu adli ve idari işlemler ile sindirilmeye çalışılmaktadır. Benzer durum basın yayın kuruluşları üzerinde de gerçekleşmektedir. Gözaltına alınan gazeteciler ve basın kuruluşlarına kesilen idari para cezaları ile otosansür uygulamaları yaygınlık göstermeye başlamıştır.

Kamu otoritelerinden beklenen, kişilerin toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını, düşünce ve ifade özgürlüğü hakkını kullanmalarının önündeki engelleri kaldırmaktır. Mevcut mevzuat ve içtihatlar dahilinde kişilerin hakları güvence altında olmasına rağmen bu güvence fiilen de sağlanmalıdır. Yargı, barışçıl protesto hakkını kullanan kişilere karşı değil onları hedef gösteren kişilere karşı adli süreç yürütmelidir. İdare, herkese karşı eşit yaklaşmalı ve ayrımcılık yasağını ihlal etmemelidir.

İfade etmek gerekir ki yargının bağımsızlığı sağlanmalıdır. Yargı bağımsızlığı üzerinde şaibe yaratacak karar ve işlemlerden kaçınılmalıdır. Barışçıl protesto hakkını kullandığı için gözaltına alınan kişiler, emniyet ve adliye birimlerinde bekletilmemeli, özgürlüklerine

kavuşmaları geciktirilmemelidir. Nitekim adli kontrol tedbirleri ve tutuklama kararları bir cezalandırma aracı olmamalıdır. İsnat edilen suçların mahiyeti ve sınırları itibarıyla göstericilerin tutuklanmaması beklenirken toplamda 4 kişi tutuklanmış olup işbu rapor yayımlanma tarihinde bahse konu kişi de tahliye edilmiştir. Oysaki olası bir cezalandırma durumunda dahi ceza ve tevkif evlerinde infazları gerçekleştirilmeyecektir. Bu durum kamu vicdanını yaralamakta, adalete olan güveni sarsmakta, yargı bağımsızlığı üzerinde şüphe yaratmaktadır.

HAZIRLAYANLAR:

Av. Abdullah İkbâl ARSLANBAŞ
Av. Hakan SOYERTAŞ
Av. Alparslan ÖZPEK
Av. İlker URLU
Av. Ayşen AKÇAY SENEM
Av. Kübra TURAN
Av. Çisel DEMİRKAN
Av. Mehmet Çağrı KARADOĞAN
Av. Dilruba Begüm KARTEPE
Av. Mehtap Fatma TARAKÇI SÖNMEZ
Av. Damla SEÇGİN

Av. Merve ÇAVUŞOĞLI
Av. Doru Ninsu ARSLAN
Av. Nursu GÜNEY
Av. Erdem DİLEK
Av. Pınar AKGÜL DOĞUSOY
Av. Eren GÖNEN
Av. Seben ALARA SÜNGER
Av. Gaye ERTÜRK
Av. Vasfiye ÖZGEN
Av. Gökay AYKAÇ
Av. Yunus Emre UYSAL

KAYNAKÇA

AİHM, Abdullah Yaşa/ Türkiye, 2013. [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-169853%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-169853%22]}). Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM, Adalı/Türkiye, B. No: 38187/97, [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-68670%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-68670%22]}). Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM, Alekseyev/Rusya B. No:4916/07, 25924/08 ve 14599/09, 21/10/2010, [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-101257%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-101257%22]}). Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM, Ali Güneş / Türkiye, (§§ 39-40) Kararı, 2012. [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-110262%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-110262%22]}). Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM, Ali ve Ayşe Duran/Türkiye Davası, Başvuru no. 42942/02, 8 Nisan 2008 [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-85767%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-85767%22]}). Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM, Assenov ve diğerleri/Bulgaristan, B. No: 24760/94, 28/10/1998 [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-58261%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-58261%22]}). Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM, Auray ve Diğerleri/Fransa kararı. [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22tabview%22:\[%22translation%22\],%22itemid%22:\[%22001-231128%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22tabview%22:[%22translation%22],%22itemid%22:[%22001-231128%22]}). Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM, Austin / Birleşik Krallık (§§ 64-66) Kararı. <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/docx/pdf?library=ECHR&id=001-126616&filename=CASE%20OF%20AUSTIN%20AND%20OTHERS%20v.%20THE%20UNITED%20KINGDOM%20-%20%5BTurkish%20Translation%5D%20by%20the%20COE%20Human%20Rights%20Trust%20Fund.pdf&logEvent=False> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM, Balçık ve Diğerleri / Türkiye, Başvuru No: 25/2, Karar, Strazburg, 29 Kasım 2007.

<https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=001-120691&filename=CASE%20OF%20BAL%20C7IK%20AND%20OTHERS%20v.%20TURKEY%20-%20%20%5BTurkish%20Translation%5D%20summary%20by%20the%20Turkish%20Ministry%20of%20Foreign%20Affairs.pdf> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM, Bouyid / Belçika [BD], (§88) Kararı, 2015.

<https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/docx/pdf?library=ECHR&id=001-168452&filename=CASE%20OF%20BOUYID%20v.%20BELGIUM%20-%20%5BTurkish%20Translation%5D%20legal%20summary%20by%20the%20Turkish%20Ministry%20of%20Justice.pdf&logEvent=False> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM, Djavit An/Türkiye kararı. [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-60953%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-60953%22]}). Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM, Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve Diğerleri / Türkiye, (§ 62) Kararı, 2012 [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-113410%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-113410%22]}). Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM, El-Asmar / Danimarka, (§§ 78-79) Kararı, 2023. https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_prisoners_rights_tur Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM, El-Masri / Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti [BD], (§ 207) Kararı, 2012. [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-115621%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-115621%22]}). Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM, Engel ve Diğerleri / Hollanda (§ 59) Kararı. [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-57479%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-57479%22]}). Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM Fáber/Macaristan, (§ 47) Kararı. [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-112446%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-112446%22]}). Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM Frumkin/Rusya, (§ 97) Kararı. [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-159762%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-159762%22]}). Erişim Tarihi: 13.06.2025

AİHM, Geylani ve Diğerleri/Türkiye (§§ 122–127) Kararı, 2023. [https://hudoc.echr.coe.int/tur#{%22itemid%22:\[%22001-226464%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/tur#{%22itemid%22:[%22001-226464%22]}). Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM, Gsell v. İsviçre kararı. <https://hudoc.echr.coe.int:002-1298> Erişim Tarihi: 13.06.2025

AİHM, İzci / Türkiye Kararı, 2013. [https://hudoc.echr.coe.int/tur#{%22itemid%22:\[%22001-122885%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/tur#{%22itemid%22:[%22001-122885%22]}). Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM, Kasparov ve Diğerleri / Rusya, Başvuru No: 51988/07, Karar Tarihi: 13.12.2016. <https://insanhaklari.gen.tr/Karar.aspx?m=H&b=51988%2f07&t=13.12.2016> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM Kudrevičius ve Diğerleri/Litvanya [BD], (§ 155), 2015. [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-158200%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-158200%22]}). Erişim Tarihi: 13.06.2025

AİHM Laguna Guzman / İspanya, (§ 54) Kararı. [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-204854%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-204854%22]}). Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM, Mete ve Diğerleri / Türkiye, (§ 106), 2005. [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-124029%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-124029%22]}). Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM, Navalnyy/Rusya [BD], (§ 136), 2018 [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22002-12206%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22002-12206%22]}). Erişim Tarihi: 13.06.2025

AİHM, Okkalı/Türkiye Davası, Başvuru No: 52067/99, 17 Ekim 2006 [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22002-3085%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22002-3085%22]}). Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM, Ouranio Toxo/Yunanistan, B. No: 74989/01, 20/10/2005,
[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-70720%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-70720%22]}). Erişim Tarihi:
13.06.2025.

AİHM Oya Ataman / Türkiye, (§§41-43) Kararı. [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-78330%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-78330%22]}). Erişim Tarihi: 13.06.2025

AİHM, Ribitsch / Avusturya, (§ 38) Kararı, 1995. [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-57964%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-57964%22]}). Erişim Tarihi: 13.06.2025

AİHM, Selmouni/Fransa [BD], B. No 25803/94, 28/7/1999 [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-58287%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-58287%22]}). Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AİHM, Tali/ Estonya, (§ 78) Kararı , 2014. [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-140785%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-140785%22]}). Erişim tarihi: 13.06.2025.

Ankara Barosu, İnsan Hakları Merkezi Başvuru Raporu, 09/04/2025.
<https://ankarabarusu.org.tr/duyuru/10427ff2-1534-11f0-98ed-000c29c9dfce> Erişim Tarihi:
13.06.2025

AYM, Abdulkadir Akgün [2. B.], B. No: 2015/19791, 20/3/2019.
<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2015/19791> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Abdulmecit Yıldırım ve diğerleri [1. B.], B. No: 2021/32660, 17/9/2024,
<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2021/32660> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Aklime Hanas ve diğerleri [1. B.], B. No: 2021/36970, 20/12/2023
<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2021/36970> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Ali Bozan [2. B.], B. No: 2021/27262, 10/1/2024, § 37.
<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2021/27262> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §136.
<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/3924> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Arif Haldun Soygür [2. B.], B. No: 2013/2659, 15/10/2015, § 45-65.
<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/2659> Erişim Tarihi: 13.06. 2025.

AYM, Atilla Yazar ve diğerleri [GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022, § 177
<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/1635> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Aysel Tuğluk (2) [1. B.], B. No: 2019/10405, 31/3/2022, § 47.
<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2019/10405> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Bekir Coşkun, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72; AYM, E.2018/69, K.2018/47, 3/5/2018, § 15; AYM, E.2017/130, K.2017/165, 29/11/2017, § 18 <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2015/1051> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 99-107
<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/293> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Deniz Karadeniz ve diğerleri [GK], B. No: 2014/18001, 6/2/2020, § 103
<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/18001> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Deniz Yazıcı [2. B.], B. No: 2013/6359, 10/12/2014, § 81-104

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/6359> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Dilan Ögüz Canan § 33; <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/20411> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 74,

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/920> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Emine Göksel [GK], B. No: 2016/10454, 12/12/2019, §41.

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/10454> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Fatmanur Cantürk [2. B.], B. No: 2019/9503, 11/5/2023, § 31

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2019/9503> Erişim Tarihi: 13.06.2025

AYM, Feride Kaya (2) [1. B.], B. No: 2016/13985, 9/6/2020, § 70.

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/13985> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Fikret Ataç [2. B.], B. No: 2019/14460, 22/9/2022.

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2019/14460> Erişim Tarihi: 13.06.2025

AYM, Güven Usta (2) [1. B.], B. No: 2021/42571, 17/7/2024, §49,

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2021/42571> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Hakan Yiğit, B. No: 2015/3378, 5/7/2017, §§ 59, 68.

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2015/3378> Erişim Tarihi: 13.06.2025

AYM, Hamdiye Aslan [1. B.], B. No: 2013/2015, 4/11/2015, § 116-127

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/2015> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Hrant Dink Vakfı [2. B.], B. No: 2021/29443, 12/6/2024,

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2021/29443> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, İbrahim Çiçek [2. B.], B. No: 2015/19462, 26/12/2018

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2015/19462> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, İsmail Avcı Başvurusu B. No. 2019/12190, 22/2/2022

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2019/12190> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, İsmail Sarıkabadayı ve diğerleri [2. B.], B. No: 2016/23696, 8/6/2021,

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/23696> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Kemal Kılıçdaroğlu, B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 57;

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/1577> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Mahir Engin Çelik ve Sakine Esen Yılmaz [1. B.], B. No: 2016/8776, 7/9/2021

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/8776> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Maside Ocak Kışlakçı [1. B.], B. No: 2019/21721, 16/11/2022,

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2019/21721> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Mehmet Akdoğan ve diğerleri, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38.

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/817> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Mesut Şahin [1. B.], B. No: 2021/44994, 21/5/2024

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2021/44994> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Meziyet Yıldız ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/17038, 18/6/2020

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2017/17038> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, S.D. [1. B.], B. No: 2013/3017, 16/12/2015, § 100-102

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/3017> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Sırrı Süreyya Önder [GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, § 58;

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2018/38143> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25,

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2012/969> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Veysel Kaplan [1. B.], B. No: 2015/13524, 26/9/2019

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2015/13524> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Yasin Agin ve diğerleri, § 52,

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2017/32534> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Zeki Bingöl (2) [1. B.], B. No: 2013/6576, 18/11/2015, § 77

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/6576> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

AYM, Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, §77

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2018/17635n> Erişim Tarihi: 13.06.2025

<https://anayasagundemi.com/2019/03/31/ihamin-navalnyy-v-rusya-2-kararinin-cevirisi-muhalik-bir-siyasetciyi-iletisim-ve-haberlesme-imkanlari-kisitlanarak-kacma-suphesi-olmadan-ev-hapsinde-tutmak-demokrasiyi-ve-cogulculugu-bogma/> Erişim Tarihi: 13.06.2025.
https://ankahaber.net/haber/detay/ankara_universitesi_ogrencileri_tandogan_kampusunde_eylem_yapiyor_istanbuldan_odtuye_sicrayan_atesi_ankara_universitesinde_yukseltiyoruz_228097. Erişim Tarihi: 22.03.2025.

https://ankahaber.net/haber/detay/ankara_universitesi_ogrencilerinin_tandogandaki_eylemi_suruyor_bir_ogrenci_gozaltina_alindi_ogrencilerin_guvenparka_gitmesine_izin_verilmiyor_228102 Erişim Tarihi: 22.03.2025.

<https://www.ankarabarusu.org.tr/duyuru/5fd11250-0958-11f0-8151-000c29c9dfce> Erişim Tarihi: 27.03.2025.

<https://www.ankarabarusu.org.tr/duyuru/2c254bda-0ae1-11f0-83b4-000c29c9dfce> Erişim Tarihi: 27.03.2025

<https://www.ankarabarusu.org.tr/duyuru/9377eeee-0bd3-11f0-8537-000c29c9dfce> Erişim Tarihi: 27.03.2025

<http://www.ankara.gov.tr/basin-aciklamasi2503> Erişim Tarihi: 26.03.2025.

https://www.ankahaber.net/haber/detay/ankarada_universiteliler_buyuk_ogrenci_bulusmasin_da_bir_araya_geldi_ozgurlugumuz_haklarimiz_gelecegimiz_icin_ayaktayiz_229904 Erişim

Tarihi: 28.03.2025

<https://www.bbc.com/turkce/articles/cqlyx2venkxo> Erişim Tarihi: 24.03.2025.

<https://www.bbc.com/turkce/articles/czdnm4v5ljro> Erişim Tarihi: 24.03.2025.

<https://www.bbc.com/turkce/articles/cq6ye161j74o> Erişim Tarihi: 28.03.2025.

<https://www.bbc.com/turkce/articles/cvgp1x1rpj1o> Erişim Tarihi: 10.04.2025

<https://bianet.org/haber/odtu-luler-hukumetin-baskici-politikalarina-karsi-muhtesem-bir-direnis-gosterdik-305694> Erişim Tarihi: 22.03.2025

<https://bianet.org/haber/odtu-luler-hukumetin-baskici-politikalarina-karsi-muhtesem-bir-direnis-gosterdik-305694> Erişim Tarihi: 22.03.2025.

https://bianet.org/haber/odtude-Kolluk_kuvveti-muzakere-sonucu-verdigi-sozleri-tutmadi-305866#google_vignette Erişim Tarihi: 26.03.2025.

<https://bianet.org/haber/odtu-direnisinde-yedinci-gun-30-gozalti-305885> Erişim Tarihi: 28.03.2025.

<https://www.birgun.net/haber/ankara-valiligi-odtu-metro-istasyonu-nu-kapatti-608925> Erişim Tarihi: 22.03.2025

<https://www.birgun.net/haber/rtuk-ten-tarihi-cezalar-sozcu-tv-10-gun-karartilacak-youtube-kanallarina-yasak-yolda-610723> Erişim Tarihi: 28.03.2025.

<https://www.birgun.net/haber/ankara-da-buyuk-universite-bulusmasi-soz-bizim-gelecek-bizim-611008> Erişim Tarihi: 28.03.2025.

<https://www.cnnturk.com/turkiye/23-mart-ankarada-bugun-metrolar-kapali-mi-acildi-mi-ankara-odtu-ve-sogutozu-metro-duraklari-son-durumu-2259615> Erişim Tarihi: 24.03.2025.

<https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/ankara-universitesinde-ogrencilere-biber-gazi-ile-mudahale-2311388> Erişim Tarihi: 22.03.2025.

<https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/ankarada-ogrenciler-sokakta-bilkent-universitesi-ve-hacettepe-2311338> Erişim Tarihi: 22.03.2025.

<https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/son-dakika-ankara-ayakta-ekrem-imamogluna-destek-eylemleri-4-2311927> Erişim Tarihi: 23.03.2025.

https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/odtuye-gece-yarisi-Kolluk_kuvveti-baskini-2313692 Erişim Tarihi: 28.03.2025.

<https://www.cumhuriyet.com.tr/siyaset/ankarada-universite-ogrencilerinin-eylemleri-suruyor-chpli-vekiler-2313899> Erişim Tarihi: 28.03.2025.

<https://www.dha.com.tr/yerel-haberler/ankara/ankaradaki-eylemlerde-gozaltina-alinan-25-kisi-2606815> Erişim Tarihi: 23.03.2025.

<https://www.diken.com.tr/ankarada-eylemler-bes-gun-yasak/> Erişim Tarihi: 24.03.2025.

<https://eksisozluk.com/26-mart-2025-odtu-Kolluk kuvveti-mudahalesi--7960060?p=1> Erişim Tarihi: 27.03.2025.

<https://tr.euronews.com/2025/03/20/chpden-14-buyuksehir-ve-21-il-icin-eylem-cagrisi> Erişim Tarihi: 24.03.2025.

<https://www.diken.com.tr/ankara-valiligi-odtu-cevresindeki-metro-duraklarini-kapatti/> Erişim Tarihi: 24.03.2025.

<https://www.diken.com.tr/ankarada-eylem-yasagi-uzatildi/> Erişim Tarihi: 27.03.2025.

<https://egitimsen.org.tr/istanbul-cumhuriyet-bassavciliginin-sendikamiza-yonelik-sorusturmasi-hukuki-dayanaktan-yoksundur/> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

<https://www.evrensel.net/haber/547266/ankara-tabip-odasi-ogrencilere-toma-biber-gazi-plastik-mermive-fiziksel-guc-kullanilmasi-kabul-edilemez> Erişim Tarihi: 24.03.2025.

<https://www.evrensel.net/haber/547335/ankarada-Kolluk kuvveti-mudahalesi> Erişim Tarihi: 24.03.2025.

<https://www.evrensel.net/haber/547297/sikiyonetim-manzarasi-istanbul-ve-ankarada-eylem-yasak-yollar-kapali> Erişim Tarihi: 23.03.2025.

<https://www.evrensel.net/haber/548299/ankarada-universiteliler-forumda-bulustu-direnisimizi-kiramayacaklar> Erişim Tarihi: 28.03.2025.

<https://www.evrensel.net/haber/548275/hacettepede-sihhiyeliler-de-boykota-basladi-saray-rejiminin-karanligina-karsi-buradayiz> Erişim Tarihi: 28.03.2025.

<https://www.evrensel.net/haber/548290/ankara-tabip-odasi-ttb-kesk-tmmob-bariscil-protesto-haklarına-mudahaleye-son-verin> Erişim Tarihi: 28.03.2025.

<https://www.evrensel.net/haber/547692/universitelerde-boykot-gunu-bu-fakultede-boykot-var> Erişim Tarihi: 25.03.2025.

<https://www.gazeteruzgarli.com/protestolar-bir-haftadir-suruyor-eylem-yasaklari-uzatildi/> Erişim Tarihi: 27.03.2025.

<https://www.gercekhaberci.com/ekrem-imamoglu-icin-ankara-da-toplanma-cagrisi/227084/> Erişim Tarihi: 23.03.2025

<https://www.haberankara.com/ankara/ankara-barosu-valiligin-yasaklama-kararinin-iptali-icin-dava-acti-290223> Erişim Tarihi: 24.03.2025.

<https://halktv.com.tr/gundem/hacettepede-ogrenciler-oturma-eyleminde-924925h> Erişim Tarihi: 28.03.2025.

https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/ankarada-imamoglu-protestosunda-Kolluk kuvvetiten-gos-42741630?utm_source=chatgpt.com Erişim Tarihi: 27.03.2025.

İHD Günlük İhlal Raporu (19-26 Mart 2025)

<https://www.ihd.org.tr/sokaga-dur-iskenceye-yuru-denildi/> Erişim Tarihi: 27.03.2025.

https://www.instagram.com/chp_mamak/reel/DHbi0IfMoGJ/ Erişim Tarihi: 22.03.2025.

<https://www.instagram.com/reel/DHeb7vSoI38/?igsh=MTN1Z3I2dzhzYjJ5cQ%3D%3D>

Erişim Tarihi: 24.03.2025.

<https://www.instagram.com/reel/DHef4joIVVs/?igsh=MXNxYjgwMHZIMjB5YQ%3D%3D>

Erişim Tarihi: 24.03.2025.

<https://www.instagram.com/reel/DHex-IBoAxJ/?igsh=MTVINGRhcyjRrZ2p0Nw%3D%3D>

Erişim Tarihi: 24.03.2025.

<https://www.instagram.com/p/DHtBcZvN1bq/> Erişim Tarihi: 28.03.2025.

<https://www.instagram.com/p/DHtnLiftw6> Erişim Tarihi: 28.03.2025.

<https://www.instagram.com/p/DHtntDUN-VW/> Erişim Tarihi: 28.03.2025.

<https://www.instagram.com/p/DHtpoVMNnLA/> Erişim Tarihi: 28.03.2025.

<https://www.instagram.com/p/DHtvXA4uf4f/> Erişim Tarihi: 28.03.2025.

https://www.instagram.com/p/DHtyu2Stbbv/?img_index=1 Erişim Tarihi: 28.03.2025.

https://www.instagram.com/p/DHsty_soxZH/ Erişim Tarihi: 28.03.2025.

https://www.instagram.com/p/DHst4TPI5O_/ Erişim Tarihi: 28.03.2025.

https://www.instagram.com/p/DHsooGwoUR4/?img_index=1 Erişim Tarihi: 28.03.2025.

<https://www.instagram.com/p/DHtMsA4Idda/> Erişim Tarihi: 28.03.2025.

https://www.instagram.com/p/DHtPpIToD44/?img_index=1 Erişim Tarihi: 28.03.2025.

<https://www.instagram.com/p/DHtbOEEIg5c/> Erişim Tarihi: 28.03.2025.

<https://www.instagram.com/p/DHtonnyIIYs/> Erişim Tarihi: 28.03.2025.

https://www.instagram.com/p/DHu0G_Uozut/ Erişim Tarihi: 28.03.2025.

<https://www.instagram.com/p/DHtu00vgDNc/> Erişim Tarihi: 28.03.2025.

<https://www.instagram.com/p/DHu65gzCGEE/> Erişim Tarihi: 28.03.2025.

https://www.instagram.com/odtumedya/reel/DHs7YUbi_VB/ Erişim Tarihi: 27.03.2025

<https://www.instagram.com/p/DHqUyQutzEP/?igsh=Mm13cjJxZ2tlNGls> Erişim Tarihi: 27.03.2025.

<https://www.instagram.com/p/DHt4Qlrqqq4/> Erişim Tarihi: 28.03.2025.

https://www.instagram.com/p/DHvxICLs5Xx/?img_index=1 Erişim Tarihi: 28.03.2025.

<https://kisadalga.net/haber/gundem/ankarada-5-gunluk-eylem-yasagi-122870> Erişim Tarihi: 23.03.2025.

<https://kisadalga.net/kisadalgatv/detay/ankarada-imamogluna-destek-eylemine-Kolluk kuvveti-mudahalesi-123324> Erişim Tarihi: 27.03.2025

<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay-kararlari/ceza-daireleri/8-ceza-dairesi> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/2023-53-nrm.pdf> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

<https://www.odatv.com/guncel/universitelerde-protestolar-ekrem-imamoglundan-mesaj-ankara-segmenler-parkinda-buyuk-bulusma-mahmut-tanal-cav-bellaya-eslik-etti-yildizda-gozalti-agaci-120092436> Erişim Tarihi: 28.03.2025.

OSCE/ODIHR Human Rights Handbook on Policing Assemblies, 2016, §§ 77-81.

<https://www.rtuk.gov.tr/rtuk-kufur-hakaret-ve-ayaklanma-cagrisini-affetmedi-/4990> Erişim Tarihi: 28.03.2025.

[https://www.sozcu.com.tr/ankara-da-universitelilerin-eylemine-Kolluk kuvveti-mudahale-etti-p166681](https://www.sozcu.com.tr/ankara-da-universitelilerin-eylemine-Kolluk-kuvveti-mudahale-etti-p166681) Erişim Tarihi : 25.03.2025.

<https://t24.com.tr/haber/ankara-universitesi-ogrencilerinin-eylem-hakkina-kisitlama-gunes-meydani-na-farkli-fakulteden-girisler-yasaklandi,1228097> Erişim Tarihi: 25.03.2025.

[https://www.t24.com.tr/haber/ankara-da-imamoglu-protestolarina-Kolluk kuvveti-mudahalesi,1228419](https://www.t24.com.tr/haber/ankara-da-imamoglu-protestolarina-Kolluk-kuvveti-mudahalesi,1228419) Erişim Tarihi: 26.03.2025.

<https://www.toplum.org.tr/wp-content/uploads/2025/03/Imamoglu-Protestolari-Katilimci-Analizi-Ankara-Ornegi-28-Mart-2025.pdf> Erişim Tarihi: 28.03.2025.

<https://tr.euronews.com/2025/03/25/egitim-sene-boykot-sorusturmasi> Erişim Tarihi: 26.03.2025.

<https://www.trthaber.com/haber/turkiye/ankarada-eylem-ve-gosteriler-5-gun-yasaklandi-901500.html> Erişim Tarihi: 23.03.2025.

https://tr.wikipedia.org/wiki/2025_T%C3%BCrkiye%27de_h%C3%BCK%C3%BBmet_kar%C5%9F%C4%B1t%C4%B1_protestolar_zaman_%C3%A7izelgesi Erişim Tarihi: 30.03.2025

Türk Tabipler Birliği, Toplumsal Olaylarda Kullanılan Kimyasal Silahlara İlişkin Bilgi Notu, 2013. https://www.ttb.org.tr/haberarsiv_goster.php?Guid=671550b2-9232-11e7-b66d-1540034f819c Erişim Tarihi: 13.06.2025.

<https://x.com/AliYerlikaya/status/1907235921184923757/photo/1> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

<https://x.com/AliYerlikaya/status/1911029200074506637> Erişim Tarihi: 13.06.2025.

[https://x.com/ankahabera/status/1902409605415588293?](https://x.com/ankahabera/status/1902409605415588293?t=W139dkulpEwRxT5QOYGsrQ&s=09)

[t=W139dkulpEwRxT5QOYGsrQ&s=09](https://x.com/ankahabera/status/1902409605415588293?t=W139dkulpEwRxT5QOYGsrQ&s=09) Erişim Tarihi: 21.03.2025

[https://x.com/ankahabera/status/1902409605415588293?](https://x.com/ankahabera/status/1902409605415588293?t=W139dkulpEwRxT5QOYGsrQ&s=09)

[t=W139dkulpEwRxT5QOYGsrQ&s=09](https://x.com/ankahabera/status/1902409605415588293?t=W139dkulpEwRxT5QOYGsrQ&s=09) Erişim Tarihi: 21.03.2025.

[https://x.com/ankahabera/status/1902317833507238245?](https://x.com/ankahabera/status/1902317833507238245?t=eqIuUyKws0tpZp7UjBhQLA&s=09)

[t=eqIuUyKws0tpZp7UjBhQLA&s=09](https://x.com/ankahabera/status/1902317833507238245?t=eqIuUyKws0tpZp7UjBhQLA&s=09) Erişim Tarihi: 21.03.2025.

[https://x.com/ankahabera/status/1902330476238442844?](https://x.com/ankahabera/status/1902330476238442844?t=xohfftDHhs_022wEdOhpyQ&s=09)

[t=xohfftDHhs_022wEdOhpyQ&s=09](https://x.com/ankahabera/status/1902330476238442844?t=xohfftDHhs_022wEdOhpyQ&s=09) Erişim Tarihi: 21.03.2025.

[https://x.com/ankahabera/status/1902462186548596812?](https://x.com/ankahabera/status/1902462186548596812?t=HIKGIrlylwEWiaFt8gSqaQ&s=09)

[t=HIKGIrlylwEWiaFt8gSqaQ&s=09](https://x.com/ankahabera/status/1902462186548596812?t=HIKGIrlylwEWiaFt8gSqaQ&s=09) Erişim Tarihi: 21.03.2025.

<https://x.com/ankahabera/status/1903121693045817813> Erişim Tarihi: 24.03.2025.

<https://x.com/ankahabera/status/1903138912958038198> Erişim Tarihi: 24.03.2025.

<https://x.com/ankahabera/status/1903143604899520811> Erişim Tarihi: 24.03.2025.

<https://x.com/ankahabera/status/1903144227309039728> Erişim Tarihi: 24.03.2025.

<https://x.com/ankahabera/status/1903145719994671224> Erişim Tarihi: 24.03.2025.

<https://x.com/ankahabera/status/1903179935721931139> Erişim Tarihi: 24.03.2025.

<https://x.com/ankahabera/status/1903166018446385454> Erişim Tarihi: 24.03.2025.

<https://x.com/ankahabera/status/1903184258857841128> Erişim Tarihi: 24.03.2025.

<https://x.com/ankahabera/status/1903185439638556992> Erişim Tarihi: 24.03.2025.

<https://x.com/ankahabera/status/1903196646978027894> Erişim Tarihi: 24.03.2025.

https://x.com/BirGun_Gazetesi/status/1902413474384466253?t=P4SWHDiUM8h0RS0a9cfr8w&s=09 Erişim Tarihi: 21.03.2025.

https://x.com/BirGun_Gazetesi/status/1902457784006054159?t=o--ZnQQ9ylEnJLz4TwGc7A&s=09 Erişim Tarihi: 21.03.2025.

<https://x.com/dokuz8haber/status/1902781903570161782> Erişim Tarihi: 22.03.2025

https://x.com/egobilgi/status/1904518745789235384?ref_src=twsrc%5Eetfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1904518745789235384%7Ctwgr%5Ea38137e7a2edf0715cdb56e2d60bf618a7c5eedf%7Ctwcon%5Esl_&ref_url=https%3A%2F%2Fwww.birgun.net%2Fhaber%2F25-mart-2025-ankara-kapali-metro-duraklari-ankara-da-hangi-metro-duraklari-kapali-610177 Erişim Tarihi: 13.06.2025.

https://x.com/evrenselgzt/status/1902381834266182060?t=AlAzDTXIWvL3Lf0JP9_msA&s=09 Erişim Tarihi: 21.03.2025

https://x.com/sendika_org/status/1902450622839791768?t=UTcJcj-lpXqBSMclr8_TKg&s=09 Erişim Tarihi: 21.03.2025.

https://x.com/sendika_org/status/1902454562931212614?t=b5mXA3n_g96plpxlX-cYww&s=09 Erişim Tarihi: 21.03.2025.

https://x.com/sendika_org/status/1902415962042736996?t=TqOGASgw_eikD-UpGMNfHg&s=09 Erişim Tarihi: 21.03.2025.

https://x.com/sendika_org/status/1902454557864558918?t=-wBJdX7U4PFjBR-8BJBe1Q&s=09 Erişim Tarihi: 21.03.2025.

https://x.com/sendika_org/status/1902413260906725714?t=MglzxPZIzGuzHf-B-rNpAA&s=09 Erişim Tarihi: 21.03.2025.

https://x.com/sendika_org/status/1902401212500107414?t=kP9geSwBo9X1Y_PqnLyzQg&s=09 Erişim Tarihi: 21.03.2025.

https://x.com/sendika_org/status/1902403779787440265?t=_kNYWiAMjvdpE7VwqJB2nQ&s=09 Erişim Tarihi: 21.03.2025.

https://x.com/sendika_org/status/1902319258324938939?t=zfGZ5mldBcExiwVvvUJ78g&s=09 Erişim Tarihi: 21.03.2025.

https://x.com/tip_ankara/status/1902457807279902753?t=MC6QC_2fphG7gs0f1W3NCg&s=09 Erişim Tarihi: 21.03.2025.

<https://x.com/tcbuyuksehir/status/1903093153810543035?t=E75K3H4LGfVGdc5eg7mpKw&s=19> Erişim Tarihi: 24.03.2025.

<https://x.com/tcbuyuksehir/status/1903093153810543035> Erişim Tarihi: 24.03.2025.

https://x.com/q_haber/status/1903174920588157439 Erişim Tarihi: 24.03.2025.

https://x.com/egobilgi/status/1904518745789235384?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1904518745789235384%7Ctwgr%5Ea38137e7a2edf0715cdb56e2d60bf618a7c5eedf%7Ctwcon%5Esl_&ref_url=https%3A%2F%2Fwww.birgun.net%2Fhaber%2F25-mart-2025-ankara-kapali-metro-duraklari-ankara-da-hangi-metro-duraklari-kapali-610177 Erişim Tarihi: 26.03.2025.

<https://x.com/AliYerlikaya/status/1904528563216269435> Erişim Tarihi: 26.03.2025.

<https://x.com/dokuz8haber/status/1904650662878535722> Erişim Tarihi: 26.03.2025.

<https://x.com/12puntocomtr/status/1904617162771202342> Erişim Tarihi: 26.03.2025.

<https://x.com/AnkaraTodam/status/1904809768239186041?t=3BrpccdlwhkDt4Akoj-xlA&s=08> Erişim Tarihi: 26.03.2025.

<https://x.com/AnkaraTodam/status/1904873004275736596?t=Ykmcw1af7ymC59xaceeGSQ&s=08> Erişim Tarihi: 26.03.2025.

https://x.com/BirGun_Gazetesi/status/1904983175186796869 Erişim Tarihi: 27.03.2025.

<https://x.com/ankahabera/status/1905268947156337078> Erişim Tarihi: 28.03.2025.

<https://x.com/ankahabera/status/1904960304762540534> Erişim Tarihi: 27.03.2025.

<https://x.com/ankahabera/status/1905399569040511363> Erişim Tarihi: 28.03.2025.

<https://x.com/ankahabera/status/1905311563352846814> Erişim Tarihi: 28.03.2025.

<https://x.com/Hacettepe1967/status/1905515856139870391?t=A41jO3njUerX81NXC3dUmQ&s=19> Erişim Tarihi: 28.03.2025.

Venedik Komisyonu ve AGİT/ODIHR, Barışçıl Toplantı Özgürlüğü Rehberi, 3. basım, 2019.

[https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2019\)017rev-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2019)017rev-e) Erişim Tarihi: 13.06.2025.

<https://www.yenicaggazetesi.com.tr/ankara-sokaklarinda-protesto-imamoglu-icin-sokaga-dokulduler-897453h.htm> Erişim Tarihi: 23.03.2025.

<https://www.youtube.com/watch?v=43BqKZqKbYc> Erişim Tarihi: 22.03.2025.

<https://www.youtube.com/watch?v=beXwMWwqbrI> Erişim Tarihi: 22.03.2025.

<https://www.youtube.com/watch?v=o8FQ93gmYso> Erişim Tarihi: 22.03.2025.

<https://www.youtube.com/watch?v=IYAyMyvj7w> Erişim Tarihi: 22.03.2025.

<https://www.youtube.com/watch?v=Y-FN-ha4lEI> Erişim Tarihi: 22.03.2025.

<https://www.youtube.com/watch?v=yEILuXxRNsk> Erişim Tarihi: 22.03.2025.

<https://www.youtube.com/watch?v=niWEZUXSExA> Erişim Tarihi: 22.03.2025.

<https://www.youtube.com/watch?v=QEkhUvWmO4> Erişim Tarihi: 22.03.2025.

https://www.youtube.com/watch?v=fo_gkxxDAYM&ab_channel=Halktv Erişim Tarihi: 25.03.2025.

<https://www.youtube.com/live/dPX-QCHVEQQ> Erişim Tarihi: 25.03.2025.

https://www.youtube.com/watch?v=7A_8y0eSjDY&ab_channel=AnkaHaberAjans%C4%B1 Erişim Tarihi: 27.03.2025.

<https://www.youtube.com/watch?v=k1TUKT0Mtcs> (Gece yarısı ODTÜ'ye Kolluk kuvveti müdahalesi! Dokuz öğrenci gözaltına alındı – Cumhuriyet Tv-) Erişim Tarihi: 28.03.2025.

<https://www.youtube.com/watch?v=epfh4FlpMc8> Erişim Tarihi: 28.03.2025.

<https://www.youtube.com/watch?v=ILelmkbUh1A> Erişim Tarihi: 28.03.2025.
